20ਵਾਂ ਸਾਲ
PARDES TIMES
20th year in Publication

ਪਰਦੇਸ ਟਾਇਮਜ਼

ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਐਮ ਏ (ਮੁੱਖ ਸੰਪਾਦਕ)
ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ
www.pardestimes.com
pardestimes
ਪਰਦੇਸ ਟਾਇਮਜ਼ ਆਨਲਾਈਨ ਪੜ੍ਹਨ ਲਈ ਸਕੈਨ ਕਰੋ

VOL- 20 | No. 486 | March 9, 2026 | E-mail : info@pardestimes.com | Ph 510-938-7771

ਇਰਾਨ ਜੰਗ ਬਾਰੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਰਾਏ ਵੰਡੀ ਹੋਈ

ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ- ਅਮਰੀਕੀ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰੀ ਮਾਰਕੋ ਰੂਬੀਓ ਨੇ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਸਨਸਨੀ ਮਚਾ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਈਰਾਨ 'ਤੇ ਹਮਲੇ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਤਹਿਰਾਨ ਨੂੰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਅਮਰੀਕੀ ਜਾਇਦਾਦਾਂ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਉਕਸਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤ ਵਿੱਚ, ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ ਨੂੰ ਈਰਾਨ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਅਮਰੀਕੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਡੋਨਾਲਡ ਟਰੰਪ ਦਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਹਾਲ ਹੀ ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦਾਅਵੇ ਤੋਂ ਬਚਦਾ ਜਾਪਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਮੁੱਦਾ ਹੁਣ ਸੁਰਖੀਆਂ ਵਿੱਚ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਰੂਬੀਓ ਦਾ ਬਿਆਨ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਯੋਗ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਈਰਾਨ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਕਾਂ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਈਰਾਨ ਵਿਰੁੱਧ ਅਮਰੀਕਾ-ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਜੰਗ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਨੂੰ ਫਾਇਦਾ ਪਹੁੰਚਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਅਮਰੀਕਾ ਨੂੰ ਨਹੀਂ।

ਜਦੋਂ ਟਰੰਪ ਨੂੰ ਰੂਬੀਓ ਦੇ ਬਿਆਨ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਿਆ ਗਿਆ, ਤਾਂ ਉਸਨੇ ਇੱਕ ਵੱਖਰਾ ਵਿਚਾਰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ। ਟਰੰਪ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸਨੇ ਯੁੱਧ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਸੀ ਕਿ ਇੱਕ ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਬਣ ਰਹੀ ਸੀ ਜਿੱਥੇ ਉਸ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਸਨੇ ਕਿਹਾ, "ਉਹ (ਈਰਾਨ) ਇਜ਼ਰਾਈਲ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਹ ਦੂਜਿਆਂ 'ਤੇ ਵੀ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ।"

28 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਹੋਏ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਹਮਲਿਆਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਅਮਰੀਕੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਕਈ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਈਰਾਨ ਦੁਆਰਾ ਪੈਦਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਮੁੱਚੇ ਖ਼ਤਰੇ ਨੇ ਅਮਰੀਕਾ-ਇਜ਼ਰਾਈਲੀ ਹਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਇਆ। ਮਾਹਰਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਅਮਰੀਕਾ ਅਤੇ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੋਵਾਂ ਦੇ ਉਲਟ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੇ ਅਮਰੀਕੀ ਜਾਇਦਾਦਾਂ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਯੋਜਨਾਬੱਧ ਹਮਲੇ ਜਾਂ ਈਰਾਨ ਦੇ ਪ੍ਰਮਾਣੂ ਜਾਂ ਬੈਲਿਸਟਿਕ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਖ਼ਤਰੇ ਦੇ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਸਬੂਤ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਰੂਬੀਓ ਨੇ ਸੋਮਵਾਰ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਬਿਆਨਾਂ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਵੀ ਕੀਤੀ, ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਉਸਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਸੰਦਰਭ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਰੂਬੀਓ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਅਸੀਂ ਜਾਣਦੇ ਸੀ ਕਿ ਇਜ਼ਰਾਈਲੀ ਕਾਰਵਾਈ ਆ ਰਹੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਜਾਣਦੇ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਅਮਰੀਕੀ ਫੌਜਾਂ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰੇਗੀ, ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਜਾਣਦੇ ਸੀ ਕਿ ਜੇਕਰ ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹਮਲਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਕਾਫ਼ੀ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਵੇਗਾ।"

ਮੋਜਤਬਾ ਖ਼ਾਮੇਨੇਈ ਨੂੰ ਮਿਲੀ ਇਰਾਨ ਦੀ ਕਮਾਨ

ਅਮਰੀਕਾ-ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਦੇ ਹਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਇਰਾਨ ਦੇ ਸੁਪਰੀਮ ਲੀਡਰ ਅਯਾਤੁੱਲਾ ਅਲੀ ਖ਼ਾਮੇਨੇਈ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, 88 ਮੈਂਬਰੀ ਅਸੈਂਬਲੀ ਆਫ਼ ਐਕਸਪਰਟਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੇਟੇ ਮੋਜਤਬਾ ਹੁਸੈਨੀ ਖ਼ਾਮੇਨੇਈ ਨੂੰ ਨਵਾਂ ਸੁਪਰੀਮ ਲੀਡਰ ਚੁਣ ਲਿਆ ਹੈ। 1969 ਵਿੱਚ ਮਸ਼ਹਦ ਵਿੱਚ ਜਨਮੇ ਮੋਜਤਬਾ ਦਾ ਬਚਪਨ ਉਸ ਸਮੇਂ ਗੁਜ਼ਰਿਆ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿਤਾ ਸ਼ਾਹ ਮੁਹੰਮਦ ਰਜ਼ਾ ਪਹਿਲਵੀ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਇੱਕ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਧਾਰਮਿਕ ਆਗੂ ਵਜੋਂ ਉੱਭਰ ਰਹੇ ਸਨ। 1979 ਦੀ ਇਸਲਾਮੀ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਨੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਕਿਸਮਤ ਬਦਲ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੱਤਾ ਦੇ ਕੇਂਦਰ ਵਿੱਚ ਲਿਆ ਖੜ੍ਹਾ ਕੀਤਾ।

ਤੇਹਰਾਨ ਆਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੋਜਤਬਾ ਨੇ ਅਲਾਵੀ ਹਾਈ ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹਾਈ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 'ਕੋਮ' ਵਿੱਚ ਧਾਰਮਿਕ ਸਿੱਖਿਆ ਲਈ, ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਕੱਟੜਪੰਥੀ ਧਾਰਮਿਕ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਸੰਪਰਕ ਵਿੱਚ ਆਏ। ਪਰ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੱਕ ਮਦਰੱਸੇ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਹ 'ਅਯਾਤੁੱਲਾ' ਦਾ ਦਰਜਾ ਹਾਸਲ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੇ।

ਇਰਾਨ ਹੋਇਆ ਲੀਡਰਹੀਣ, ਸਾਰੇ ਅਰਬ ਮੁਲਕਾਂ ’ਤੇ ਹਮਲੇ ਕੀਤੇ

ਤੇਹਰਾਨ-ਮੱਧ ਪੂਰਬ ਵਿੱਚ ਹਾਲਾਤ ਬਹੁਤ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਵਿਗੜ ਰਹੇ ਹਨ। ਅਗਲੇ ਸੁਪਰੀਮ ਲੀਡਰ ਦੀ ਦੌੜ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਨਾਂ ਚਰਚਾ ਵਿੱਚ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਖਮੇਨੀ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਮੋਜਤਬਾ ਦਾ ਨਾਂ ਉਭਰ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਦੇਸ਼ ਦੇ ਕੁਝ ਸੀਨੀਅਰ ਧਾਰਮਿਕ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਨਾਵਾਂ 'ਤੇ ਵੀ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਕੋਮ (ਥੋਮ) ਸ਼ਹਿਰ ਵਿੱਚ ਹੋਏ ਤਾਜ਼ਾ ਹਮਲੇ ਨੇ ਇਸ ਚੋਣ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ ਵੱਡੀ ਰੁਕਾਵਟ ਪਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਕਈ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਸਵਾਲ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਅਮਰੀਕੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਡੋਨਲਡ ਟਰੰਪ ਨੇ ਵਾਈਟ ਹਾਊਸ ਤੋਂ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਅਤੇ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਦੀ ਫੌਜੀ ਮੁਹਿੰਮ ਖਤਮ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਰਾਨ ਦੀ ਸੱਤਾ ਸੰਭਾਲਣ ਲਈ ਉੱਥੋਂ ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਨਿਜ਼ਾਮ (ਸ਼ਾਸਨ) ਦੇ ਅੰਦਰੋਂ ਹੀ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਨਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਵਿਕਲਪ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਟਰੰਪ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਸਪਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਜਲਾਵਤਨ ਰਾਜਕੁਮਾਰ ਰੇਜ਼ਾ ਪਹਿਲਵੀ ਨੂੰ ਸੱਤਾ ਸੌਂਪਣ ਬਾਰੇ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਕੋਈ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਸ ਬਿਆਨ ਤੋਂ ਸੰਕੇਤ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਇਰਾਨ ਵਿੱਚ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਵਾਂ ਸਿਸਟਮ ਲਿਆਉਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਮੌਜੂਦਾ ਢਾਂਚੇ ਦੇ ਅੰਦਰੋਂ ਹੀ ਕਿਸੇ ਨਰਮ ਖਿਆਲੀ ਆਗੂ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਲਿਆਉਣ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਬਿਆਨ ਨੇ ਇਰਾਨ ਦੀ ਅਗਲੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਨਵੀਂ ਚਰਚਾ ਛੇੜ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਇਰਾਨ ਵਿੱਚ ਨਵੇਂ ਸੁਪਰੀਮ ਲੀਡਰ ਦੀ ਚੋਣ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੌਰਾਨ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਨੇ ਕੋਮ (ਥੋਮ) ਸ਼ਹਿਰ ਵਿੱਚ ਹਵਾਈ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਖ਼ਬਰਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਇਹ ਹਮਲਾ ਅਸੈਂਬਲੀ ਆਫ ਐਕਸਪਰਟਸ ਦੀ ਉਸ ਇਮਾਰਤ ’ਤੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਸੀਨੀਅਰ ਧਾਰਮਿਕ ਆਗੂ ਇਕੱਠੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਇਸ ਹਮਲੇ ਕਾਰਨ ਇਮਾਰਤ ਨੂੰ ਭਾਰੀ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਿਆ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਿਆ ਕਿ ਹਮਲੇ ਦੇ ਸਮੇਂ ਇਮਾਰਤ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕਿੰਨੇ ਲੋਕ ਮੌਜੂਦ ਸਨ ਅਤੇ ਕਿੰਨਾ ਜਾਨੀ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਅਸੈਂਬਲੀ ਆਫ ਐਕਸਪਰਟਸ ਵਿੱਚ 88 ਮੈਂਬਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੁੱਖ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਸੁਪਰੀਮ ਲੀਡਰ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਨਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਸ਼ਨਿਚਰਵਾਰ ਨੂੰ ਅਮਰੀਕਾ ਅਤੇ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਦੇ ਹਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਲੀਡਰ ਆਇਤੁੱਲਾ ਅਲੀ ਖਮੇਨੀ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਇਹ ਅਹੁਦਾ ਖਾਲੀ ਪਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਹਮਲੇ ਨੇ ਇਰਾਨ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤਕ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵੀ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਦੇਸ਼ ਆਪਣੇ ਅਗਲੇ ਆਗੂ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਰਾਨ ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਲੀਡਰ ਦਾ ਅਹੁਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਫੌਜ, ਵਿਦੇਸ਼ ਨੀਤੀ ਅਤੇ ਨਿਆਂਪਾਲਿਕਾ ’ਤੇ ਪੂਰਾ ਕੰਟਰੋਲ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਅਹੁਦੇ ਲਈ ਚੋਣ ਅਸੈਂਬਲੀ ਆਫ ਐਕਸਪਰਟਸ ਵਲੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ 88 ਇਸਲਾਮਿਕ ਵਿਦਵਾਨ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਆਗੂ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਮੈਂਬਰ ਗੁਪਤ ਵੋਟਿੰਗ ਰਾਹੀਂ ਨਵੇਂ ਆਗੂ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਹਿਜ਼ਬੁੱਲਾ ਦੇ ਇੱਕ ਸੀਨੀਅਰ ਅਧਿਕਾਰੀ ਮੁਹੰਮਦ ਕੋਮਤੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਜੰਗ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੋਈ ਹੋਰ ਰਸਤਾ ਨਹੀਂ ਬਚਿਆ। ਇਜ਼ਰਾਈਲੀ ਹਵਾਈ ਹਮਲਿਆਂ ਨੇ ਬੇਰੂਤ ਵਿੱਚ ਹਿਜ਼ਬੁੱਲਾ ਦੇ ਟੀਵੀ ਅਤੇ ਰੇਡੀਓ ਸਟੇਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਇਮਾਰਤ ਨੂੰ ਵੀ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਇਆ ਹੈ। ਲਿਬਨਾਨ ਦੀ ਫੌਜ ਨੇ ਸਰਹੱਦ ਦੇ ਨਾਲ ਲੱਗਦੇ ਆਪਣੇ ਕੁਝ ਟਿਕਾਣਿਆਂ ਨੂੰ ਖਾਲੀ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਜਦਕਿ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਫੌਜਾਂ ਸਰਹੱਦ ਦੇ ਨੇੜੇ ਰਣਨੀਤਕ ਤੌਰ ’ਤੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਥਾਵਾਂ ’ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਕਿ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ।

ਮੰਗਲਵਾਰ ਨੂੰ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਨੇ ਦੱਖਣੀ ਲਿਬਨਾਨ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀਆਂ ਹੋਰ ਫੌਜਾਂ ਭੇਜ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ 80 ਤੋਂ ਵੱਧ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਇਲਾਕਾ ਖਾਲੀ ਕਰਨ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਇਰਾਨ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਾਲੇ ਦਹਿਸ਼ਤੀ ਸਮੂਹ ਹਿਜ਼ਬੁੱਲਾ ਨੇ ਵੀ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਨਾਲ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਜੰਗ ਲਈ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਿਆਰ ਹੈ। ਇਹ ਤਣਾਅ ਸੋਮਵਾਰ ਨੂੰ ਹਿਜ਼ਬੁੱਲਾ ਵੱਲੋਂ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ’ਤੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਰਾਕੇਟ ਹਮਲਿਆਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਧਿਆ, ਜਿਸ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਨੇ ਲਿਬਨਾਨ ਵਿੱਚ ਭਾਰੀ ਬੰਬਾਰੀ ਕੀਤੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਹੁਣ ਤੱਕ 52 ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਅਤੇ 150 ਤੋਂ ਵੱਧ ਲੋਕ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਬੈਂਜਾਮਿਨ ਨੇਤਨਯਾਹੂ ਨੇ ਇਰਾਨ ਵਿਰੁੱਧ ਜਾਰੀ ਜੰਗ ਬਾਰੇ ਅਹਿਮ ਬਿਆਨ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਇਸ ਸੰਘਰਸ਼ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਲੱਗ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਤੱਕ ਚੱਲਣ ਵਾਲੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਨੇਤਨਯਾਹੂ ਨੇ ਉਮੀਦ ਜਤਾਈ ਕਿ ਇਹ ਜੰਗ ਮੱਧ ਪੂਰਬ (ਈਸਟ ਓਸਿਅ) ਵਿੱਚ ਸਥਾਈ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦਾ ਰਾਹ ਪੱਧਰਾ ਕਰੇਗੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਅਤੇ ਸਾਊਦੀ ਅਰਬ ਦੇ ਸਬੰਧਾਂ ਵਿੱਚ ਸੁਧਾਰ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਇਹ ਹਮਲਾ ਇਰਾਨ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕਾ-ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਵਿਚਾਲੇ ਵਧਦੇ ਜੰਗੀ ਤਣਾਅ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਬੀਤੇ ਸ਼ਨੀਵਾਰ ਨੂੰ ਇਰਾਨ ’ਤੇ ਹੋਏ ਹਮਲਿਆਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ ਇਰਾਨ ਵੱਲੋਂ ਖਾੜੀ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਅਮਰੀਕੀ ਫੌਜੀ ਅੱਡੇ ਮੌਜੂਦ ਹਨ।

ਸਥਿਤੀ ਦੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹੋਏ ਅਮਰੀਕੀ ਦੂਤਾਵਾਸ ਨੇ ਰਿਆਧ ਵਿੱਚ ਰਹਿ ਰਹੇ ਆਪਣੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਲਈ ‘ਸ਼ੈਲਟਰ-ਇਨ-ਪਲੇਸ’ (ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਥਾਂ ’ਤੇ ਰਹਿਣ) ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਗਲੀ ਸੂਚਨਾ ਤੱਕ ਦੂਤਾਵਾਸ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰਹਿਣ ਦੀ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

ਚਲਦੇ-ਚਲਦੇ

ਈਰਾਨ 'ਤੇ ਜਾਰੀ ਹਮਲਿਆਂ ਦਰਮਿਆਨ ਅਮਰੀਕੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਡੋਨਾਲਡ ਟਰੰਪ ਨੇ ਇੱਕ ਵੱਡਾ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਟਰੰਪ ਨੇ ਬੁੱਧਵਾਰ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਈਰਾਨ ਵਿਰੁੱਧ ਅਮਰੀਕੀ ਮੁਹਿੰਮ ਉਮੀਦਾਂ ਨਾਲੋਂ ਕਿਤੇ ਬਿਹਤਰ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਟਰੰਪ ਨੇ ਅਮਰੀਕੀ ਮੁਹਿੰਮ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ 10 ਦੇ ਪੈਮਾਨੇ 'ਤੇ ਲਗਪਗ 15 ਰੇਟਿੰਗ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਟਰੰਪ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਈਰਾਨ ਵਿਚ ਜੋ ਵੀ ਨੇਤਾ ਬਣਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।" ਟਰੰਪ ਨੇ ਦੁਹਰਾਇਆ ਕਿ ਇਹ ਹਮਲਾ ਈਰਾਨ ਨੂੰ ਪਰਮਾਣੂ ਹਥਿਆਰ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਜਦੋਂ ਪਾਗਲ ਲੋਕਾਂ ਕੋਲ ਪਰਮਾਣੂ ਹਥਿਆਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਮਾੜੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਵਾਪਰਦੀਆਂ ਹਨ," ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਓਬਾਮਾ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਲ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਪਰਮਾਣੂ ਸਮਝੌਤੇ ਨੂੰ "ਹੁਣ ਤੱਕ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਖ਼ਰਾਬ ਸਮਝੌਤਾ" ਅਤੇ "ਪਰਮਾਣੂ ਹਥਿਆਰਾਂ ਵੱਲ ਲੈ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਰਸਤਾ" ਦੱਸਿਆ।

SURYA INDIAN COUSINE
SWEETS & SNACKS

ਮਠਿਆਈਆਂ ਤੇ ਖਾਣਿਆਂ ਲਈ ਮਸ਼ਹੂਰ, ਵਿਆਹ ਤੇ ਹੋਰ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਮੌਕੇ ਲਈ, ਵੱਡੀ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਪਾਰਟੀ ਲਈ ਜਾਂ ਕੇਟਰਿੰਗ ਵਾਸਤੇ ਇਕ ਵਾਰ ਸੇਵਾ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿਓ
ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ:
669-275-2262, 408-892-2810

Meena Fashion
ਵਿਆਹ ਸ਼ਾਦੀ ਲਈ ਅਤੇ ਜਿਊਲਰੀ ਲਈ ਇਕ ਵਾਰ ਜਰੂਰ ਆਓ
408-905-3779

Raj Budwal
(Investment and Financial Advisor)
408-972-8000,
408-835-0202 (Cell)
Budwal and Associates
329 Piercy Road, San Jose, CA 95138
8350202@gmail.com

Joshi Law Firm
Attorneys at Law ਅਟਾਰਨੀ ਐਟ ਲਾਅ
www.joshilawfirm.com info@joshilawfirm.com

ਇਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ
ਡਿਪੋਰਟੇਸ਼ਨ
ਅਸਾਈਲਮ
ਸਿਟੀਜਨਸ਼ਿਪ
ਗਰੀਨ ਕਾਰਡ
ਫੈਮਲੀ ਪਟੀਸ਼ਨ
ਵਿਆਹ ਦੇ

ਆਧਾਰ ਤੇ
ਗਰੀਨ ਕਾਰਡ
ਐਡਜਸਟਮੈਂਟ
ਆਫ ਸਟੇਟਸ
ਫੈਮਲੀ ਲਾਅ
ਤਲਾਕ ਦੀ

ਪਟੀਸ਼ਨ
ਬੱਚੇ ਦੀ
ਕਸਟਡੀ
ਭੱਤਾ ਜਾਂ ਖਰਚਾ
ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ
ਖਰਚਾ

TANVIR JOSHI
SBN: 302226
(559) 312-0083 (O) (888) 630-1230 (F)
516 W. SHAW AVE STE 200 FRESNO, CA 93704

ਖਾੜੀ ਦੇਸ਼ਾਂ 'ਚ ਰੋਜ਼ੀ ਰੋਟੀ ਲਈ ਗਏ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਫ਼ਿਕਰਮੰਦ

"ਮੇਰੇ ਭਰਾ ਕਤਰ ਵਿੱਚ ਹਨ, ਫ਼ਿਲਹਾਲ ਉਹ ਠੀਕ ਹਨ, ਪਰ ਉੱਥੋਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਾ ਸਥਿਤੀ ਕਾਰਨ ਇੱਥੇ ਪਰਿਵਾਰ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਹੈ, ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਰੋਪੜ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਬਲਾਕ ਨੂਰਪੁਰ ਬੇਦੀ ਦੇ ਮਵਾ ਪਿੰਡ ਦੇ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਹਨ। ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਦੀ ਇਹ ਟਿੱਪਣੀ ਖਾੜੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਾ ਸਥਿਤੀ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਸੀ।" ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਦੇ ਦੋਵੇਂ ਭਰਾ ਰੋਜ਼ੀ ਰੋਟੀ ਲਈ ਕਤਰ ਦੀ ਇੱਕ ਨਿੱਜੀ ਕੰਪਨੀ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਵੱਡੇ ਨੂੰ ਉੱਥੇ ਪੰਜ ਸਾਲ ਹੋ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਛੋਟਾ ਅਜੇ ਇੱਕ ਮਹੀਨਾ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਗਿਆ ਹੈ। ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਖੁਦ ਪੇਸ਼ੇ ਤੋਂ ਇੱਕ ਨਿੱਜੀ ਸਕੂਲ ਦੇ ਡਰਾਈਵਰ ਹਨ। ਆਪਣੇ ਭਰਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਦੱਸਦੇ ਹੋਏ ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, "ਫ਼ੋਨ ਉੱਤੇ ਦੋਵਾਂ ਨਾਲ ਰਾਬਤਾ ਹੈ, ਪਰ ਜਿਸ ਤਰੀਕੇ ਦੀਆਂ ਖ਼ਬਰਾਂ ਆ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਉਸ ਕਾਰਨ ਉਹ ਡਰੇ ਹੋਏ ਅਤੇ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਹਨ। ਵਰਣਨਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਈਰਾਨ ਉੱਤੇ ਇਜ਼ਰਾਇਲ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਹਮਲਿਆਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਖਾੜੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤੀ ਬੇਹੱਦ ਤਣਾਅਪੂਰਨ ਅਤੇ ਚਿੰਤਾਜਨਕ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਜ਼ਰਾਇਲੀ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕੀ ਹਮਲਿਆਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਈਰਾਨ ਵੱਲੋਂ ਦੁਬਈ, ਦੋਹਾ, ਰਿਆਦ, ਬਹਿਰੀਨ ਅਤੇ ਕੁਵੈਤ ਸਮੇਤ ਖਾੜੀ ਦੇ ਕਈ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਅਮਰੀਕੀ ਟਿਕਾਣਿਆਂ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾ ਕੇ ਜਵਾਬੀ ਹਮਲੇ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਭਾਰਤੀ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੀ ਚਿੰਤਾ ਵੱਧ ਗਈ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ 'ਚ ਰੋਜ਼ੀ ਰੋਟੀ ਖ਼ਾਤਰ ਗਏ ਹੋਏ ਹਨ।

ਬੀਬੀਸੀ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਟੀਮ ਜਦੋਂ ਮਵਾ ਪਿੰਡ ਵਿਖੇ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਦੇ ਘਰ ਪਹੁੰਚੀ ਤਾਂ, ਉਹ ਮੋਬਾਈਲ ਉੱਤੇ ਖਾੜੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਖ਼ਬਰਾਂ ਹੀ ਦੇਖ ਰਹੇ ਸਨ। ਗੱਲਬਾਤ ਦੌਰਾਨ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਦੋਵੇਂ ਭਰਾ ਇੱਕ ਹੀ ਕੰਪਨੀ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕੰਪਨੀ ਨੇ ਫ਼ਿਲਹਾਲ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਗਲੇ ਹੁਕਮਾਂ ਤੱਕ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਲਈ ਆਖਿਆ ਹੈ। ਪਿੰਡ ਵਾਸੀਆਂ ਮੁਤਾਬਕ ਇੱਕ ਹਜ਼ਾਰ ਦੀ ਆਬਾਦੀ ਵਾਲੇ ਮਵਾ ਪਿੰਡ ਦੇ ਕਰੀਬ ਸੌ ਨੌਜਵਾਨ ਇਸ ਸਮੇਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਖਾੜੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਰੋਜ਼ੀ ਰੋਟੀ ਕਮਾਉਣ ਗਏ ਹਨ।

ਇਸ ਪਿੰਡ ਦੀ ਨਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ਦਾ ਪਤੀ ਵੀ ਆਬੂ ਧਾਬੀ ਦੀ ਇੱਕ ਕੰਪਨੀ ਵਿੱਚ ਕਾਰਪੇਂਟਰ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਨਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ਪਤੀ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਦੱਸਦੀ ਹੈ, ਫ਼ਿਲਹਾਲ ਉੱਥੇ ਸਥਿਤੀ ਠੀਕ ਹੈ, ਪਰ ਜੇਕਰ ਲੜਾਈ ਲੰਬੀ ਚੱਲੀ ਤਾਂ ਸਥਿਤੀ ਖ਼ਰਾਬ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ, "ਇੱਥੇ ਨੌਕਰੀ ਨਾ ਮਿਲਣ ਕਾਰਨ ਇੱਕ ਏਜੰਟ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਪਤੀ ਕਾਰਪੇਂਟਰ ਵਜੋਂ ਉੱਤੇ ਉੱਥੇ ਗਏ ਸੀ। ਸਭ ਕੁਝ ਠੀਕ ਸੀ ਪਰ ਹੁਣ ਚਿੰਤਾ ਵੱਧ ਗਈ ਕਿਉਂਕਿ ਇੱਕ ਤਾਂ ਪਤੀ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਾ ਫ਼ਿਕਰ ਹੈ ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਜੇਕਰ ਲੜਾਈ ਵੱਧ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਘਰ ਵਾਪਸੀ ਕਿਵੇਂ ਹੋਵੇਗੀ।" ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਮੀਡੀਆ ਦੀਆਂ ਖ਼ਬਰਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਬੂ ਧਾਬੀ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਜਿਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬੱਚੇ ਅਤੇ ਉਹ ਚਿੰਤਾ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਪਿੰਡ ਦੇ ਸਰਪੰਚ ਸੰਜੀਵ ਕੁਮਾਰ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਲੜਾਈ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਕਾਫ਼ੀ ਸਹਿਮ ਅਤੇ ਚਿੰਤਾ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਦੀ ਘਾਟ ਅਤੇ ਛੋਟੀ ਕਿਸਾਨੀ ਕਾਰਨ ਪਿੰਡ ਦੀ ਨੌਜਵਾਨ ਪੀੜੀ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਫਿਰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਖਾੜੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਜਾਣ ਦਾ ਪਿਛਲੇ ਕਾਫ਼ੀ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਰੁਝਾਨ ਹੈ।

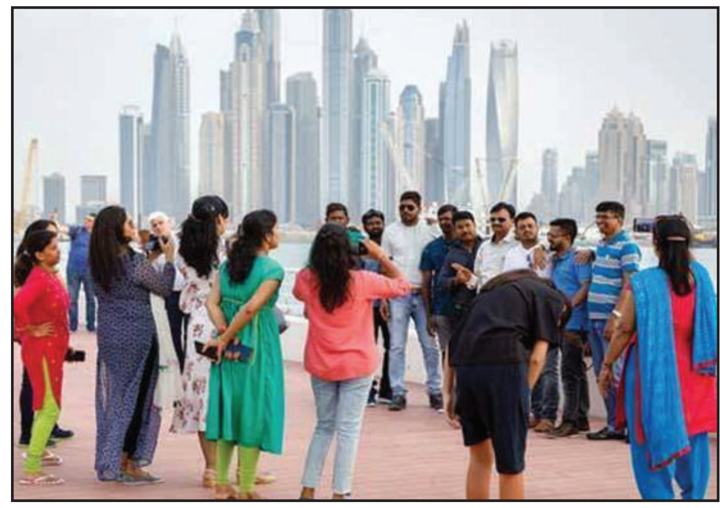

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰੋਪੜ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਸਮੀਰੋਵਾਲ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਸਰਪੰਚ ਗੁਰਚੈਨ ਸਿੰਘ ਵੀ ਖਾੜੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਚੱਲ ਰਹੀ ਜੰਗ ਤੋਂ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਹਨ। ਗੁਰਚੇਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਦੋਵੇਂ ਪੁੱਤਰ ਦੁਬਈ ਦੀ ਇੱਕ ਨਿੱਜੀ ਕੰਪਨੀ ਵਿੱਚ ਡਰਾਈਵਰ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਪੁੱਤਰਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਹੋਈ ਹੈ, ਸਭ ਕੁਝ ਠੀਕ ਹੈ ਪਰ ਜੋ ਖ਼ਬਰਾਂ ਆ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਉਸ ਕਾਰਨ ਘਰ ਵਿੱਚ ਚਿੰਤਾ ਅਤੇ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀ ਦਾ ਸਬੱਬ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਖਿਆ ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਦੀ ਭਾਲ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵੱਡਾ ਪੁੱਤਰ ਦੁਬਈ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਛੋਟਾ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਖਿਆ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਹੈ ਅਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦਾ ਸਥਿਤੀ ਕਾਰਨ ਰੋਜ਼ੀ ਰੋਟੀ ਕਮਾਉਣੀ ਔਖੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ, ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆ ਰਿਹਾ ਕੀ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ, ਬੱਸ ਰੱਬ ਉੱਤੇ ਹੀ ਭਰੋਸਾ ਹੈ।

ਖਾੜੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਕਿੰਨੇ ਭਾਰਤੀ

ਭਾਰਤੀ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੇ ਅੰਕੜੇ ਮੁਤਾਬਕ ਕਰੀਬ 90 ਲੱਖ ਭਾਰਤੀ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਖਾੜੀ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿੱਚ ਹਨ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ 35.17 ਲੱਖ ਯੂਨਾਈਟਿਡ ਅਰਬ ਅਮੀਰਾਤ ਵਿੱਚ ਹਨ। ਇਹ ਉਹ ਲੋਕ ਹਨ ਜੋ ਉੱਥੇ ਰੋਜ਼ੀ ਰੋਟੀ ਖ਼ਾਤਰ ਗਏ ਹਨ, ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੁਝ ਲੋਕ ਅਜਿਹੇ ਵੀ ਹਨ ਜੋ ਘੁੰਮਣ ਫਿਰਨ ਜਾਂ ਫਿਰ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਉੱਥੇ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਲੜਾਈ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ਬੰਦ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਉੱਥੇ ਫਸੇ ਗਏ ਹਨ।

ਪਲ-ਪਲ ਬਦਲ ਰਹੀ ਸਥਿਤੀ ਦੇ ਕਾਰਨ ਖਾੜੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਹਵਾਈ ਉਡਾਣਾਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਮੁਅੱਤਲ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਹਵਾਈ ਅੱਡਿਆਂ 'ਤੇ ਹੀ ਫਸ ਗਏ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਨੇ ਖਾੜੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਫਸੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਲਈ ਦਿਨ-ਰਾਤ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਹੈਲਪ ਲਾਈਨ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਅਤੇ ਜਲਦ ਵਾਪਸੀ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਲਗਾਤਾਰ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਲਈ ਹਰ ਸੰਭਵ ਯਤਨ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ।

ਉਧਰ ਕਾਂਗਰਸੀ ਵਿਧਾਇਕ ਅਤੇ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੇ ਨੇਤਾ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ ਨੇ ਈਰਾਨ 'ਤੇ ਇਜ਼ਰਾਇਲ-ਅਮਰੀਕਾ ਹਮਲੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਧਦੇ ਸੰਕਟ 'ਤੇ ਚਿੰਤਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ।

ਇਕ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ ਨੇ ਆਖਿਆ ਹੈ, "ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਭਾਰਤੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ, ਕੰਮ ਅਤੇ ਯਾਤਰਾ ਲਈ ਯੂਏਈ, ਬਹਿਰੀਨ, ਕੁਵੈਤ, ਕਤਰ, ਸਾਊਦੀ ਅਰਬ ਅਤੇ ਓਮਾਨ ਵਿੱਚ ਇਸ ਸਮੇਂ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਇਸ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰਮੁੱਖਤਾ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।" ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰ 'ਤੇ ਦਬਾਅ ਪਾਉਣ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਲਈ ਇੱਕ ਸਮਰਪਿਤ ਸਹਾਇਤਾ ਵਿਧੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਵੀ ਕਿਹਾ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਵੀ ਖਾੜੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਫਸੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਲਈ ਇੱਕ ਨੰਬਰ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਹੈ।

GLOBAL ADVISORS, LLC.
168 S. Hillview Drive, Milpitas, CA 95035
contact@globaladvisors.llcwww.globaladvisors.llc
Phone: 408-613-3876 / 408-600-9471
Legal Documentation Services: Family Law, Estate Planning, Small Claims/ Civil Law, Unlawful Detainer, POA, Social Security Disability.

'Sara'- Saraswatee Consultant
Income Tax Preparation: Strategic individual and business tax filings, tax planning, IRS audit, sales & use tax, and new company formation.
Financial Accounting & Management: Strategic accounting & reporting services, which are scalable, tactical, and team-driven.
Immigration Consulting: Citizenship; Green Card; Investor EB5 Visa; Business/ Tourist Visa; Student Visa; Religious Visa; OCI, Passport & Others
Live-Scan and Notary
GLOBAL ADVISORS, LLC
contact@globaladvisors.llc 408-613-3876 / 408-600-9471

Gurpiar Sidhu
Home Buying & Selling System
209-598-7776

Lic. 01815083
ਵਾਜਬ ਕੀਮਤ ਤੇ ਘਰ/ਪ੍ਰਾਪਰਟੀ ਖਰੀਦਣ ਜਾਂ ਵੇਚਣ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ ਜੀ
ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਿਸਮ ਦੀ ਮਾਰਟਗੇਜ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ
ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਿਸਮ ਦੀ ਮਾਰਟਗੇਜ਼, ਬੀਮਾ, ਸੋਲਰ ਅਤੇ ਮੋਬਾਇਲ, ਨੋਟਰੀ ਸੇਵਾ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ
PRIMESTAR REAL ESTATE
A Realtor you can trust... Blindly
Office- 2030 E. Louise Ave. Lathrop, CA 95330

ਕੌਂਸਲ ਜਨਰਲ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਵੱਲੋਂ ਸ਼ਲਾਘਾਯੋਗ ਕਦਮ

ਫਰਿਜ਼ਨੋ- ਪਿਛਲੇ ਹਫਤੇ ਫਰਵਰੀ 28, 2026 ਨੂੰ ਕੌਂਸਲ ਜਨਰਲ ਵੱਲੋਂ ਇਕ ਖੁੱਲੀ ਮਿਲਣੀ ਰੱਖੀ ਗਈ। ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਸੁਣੀਆਂ, ਜੋ ਅੰਬੈਸੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਨ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਹੱਲ ਵੀ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਹੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਇਸ ਵਿਚ ਪਾਸਪੋਰਟ ਸਬੰਧੀ, ਓ. ਸੀ. ਆਈ. ਕਾਰਡ, ਵੀਜ਼ਾ ਜਾਂ ਹੋਰ ਮਸਲਿਆਂ 'ਤੇ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਹੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕੀਤਾ।

ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਪਾਸਪੋਰਟ ਸਬੰਧੀ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਉਥੇ ਹੀ ਲੈ ਲਈਆਂ ਗਈਆਂ। ਇੱਥੇ ਆਏ ਅੰਬੈਸੀ ਦੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਫਰਿਜ਼ਨੋ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਆ ਕੇ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਹੀ ਲਾਭ ਚੁੱਕਿਆ।

ਚਾਹ-ਪਾਣੀ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਪਾਲ ਸਹੋਤਾ ਹੁਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਰਾਣਾ ਗਿੱਲ ਵੱਲੋਂ ਵੀ ਖਾਣ-ਪੀਣ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਸਾਰਾ ਸਟਾਫ ਵਾਧੂ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਤਕਲੀਫਾਂ ਸੁਣਦਾ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਰਹੇ।

ਵਰਣਨਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰਾ ਸਟਾਫ ਬਹੁਤ ਹੀ ਚੰਗੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਵਰਤਾਓ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਸ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕੌਂਸਲਰ ਸ੍ਰੀ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਤੇ ਕੌਂਸਲਰ ਕੁਨਾਲ ਪਾਲ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਅੰਬੈਸੀ ਦੇ ਮਿਹਨਤੀ ਸਟਾਫ ਦੇ ਵਿਕਰਮ ਜੀ ਤੇ ਯਾਦਵ ਜੀ ਨੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਬੁਣ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਤਕਲੀਫਾਂ ਦੂਰ ਕੀਤੀਆਂ।

ਇਸ ਸਾਰੇ ਕੈਂਪ ਲਗਾਉਣ ਦਾ ਸਿਹਰਾ ਸ. ਪਾਲ ਸਹੋਤਾ ਜੀ, ਜੋ ਕਿ ਬਹੁਤ ਹੀ ਉਦਮੀ ਇਨਸਾਨ ਹਨ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗੀ ਰਾਣਾ ਗਿੱਲ, ਗੁਰਮੀਤ ਧਾਲੀਵਾਲ, ਪਾਲ ਕੈਲੇ, ਸੁਰਿੰਦਰ ਨਿਝਰ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਲ ਨਿਝਰ, ਰਾਣਾ ਬਲਗਣ ਹੁਰਾਂ ਦੇ ਸਿਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਸ੍ਰੀ ਬੂਟਾ ਰਾਮ ਜੋਸ਼ੀ ਰਿਪੋਰਟਰ 'ਪਰਦੇਸ ਟਾਇਮਜ਼' ਵੱਲੋਂ ਕੌਂਸਲਰ ਸ੍ਰੀ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਤੇ ਟੀਮ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ।

– ਬੂਟਾ ਰਾਮ ਜੋਸ਼ੀ

ਸਲੋਵਾਕੀਆ ਦੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਗੁਰੂ ਘਰ ਲਈ ਮਾਇਆ ਇਕੱਠੀ ਕੀਤੀ

ਪਿਛਲੇ ਮਹੀਨੇ ਸਲੋਵਾਕੀਆ ਤੋਂ ਸ. ਰੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦਿਓਲ ਕੈਲੇਫੋਰਨੀਆ ਗੁਰੂ ਘਰ ਨੂੰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਮਦਦ ਲੈਣ ਇੱਥੇ ਪਹੁੰਚੇ ਸਨ। ਇਕ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਘਰ ਫਰੀਮਾਂਟ, ਹੇਵਰਡ, ਐਲਸਬਰਾਂਟੇ, ਮਿਲਪੀਟਸ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਘਰਾਂ 'ਚ ਜਾ ਕੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ। ਸੈਨਹੋਜ਼ੇ ਦੀ ਗੁਰੂ ਘਰ ਕਮੇਟੀ ਨਾਲ ਵੀ ਰਾਬਤਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਤੇ ਪੀ. ਬੀ. ਮਾਰਕੀਟ ਮੈਨਟੀਕਾ 'ਚ ਵੀ ਸੰਗਤਾਂ ਨੇ ਸਾਥ ਦਿੱਤਾ। ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸੱਜਣਾਂ ਨੂੰ ਘਰੋ-ਘਰੀ ਵੀ ਜਾ ਕੇ ਬੇਨਤੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ।

ਯੂਬਾ ਸਿਟੀ ਦੇ ਤਿੰਨ ਸੱਜਣਾਂ ਨੂੰ, ਜਿਹਨਾਂ 'ਚ ਜਸਵੀਰ ਸਿੰਘ ਕੁਲਾਰ (ਕਿਵੀ ਕਿੰਗ), ਗੁਰਨਾਮ ਸੰਧਾ ਮੈਰਿਜਵਿਲ, ਕੈਲੇਫੋਰਨੀਆ, ਰਣਜੀਤ ਕੰਦੋਲਾ ਰੋਜ਼ਵਿਲ ਵੱਲੋਂ ਉਚੇਚੇ ਤੌਰ ਤੇ ਰੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦਿਓਲ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਅੱਗੇ ਆਏ ਤਾਂ ਕਿ ਸੈਂਟਰਲ ਯੂਰਪ ਦੇ ਇਸ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਵੀ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਲਈ ਇਕੱਠੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਮਾਇਆ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਪਾ ਕੇ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ।

ਸ. ਰੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦਿਓਲ ਵੱਲੋਂ ਵਾਪਸ ਜਾ ਕੇ ਗੁਰੂ ਘਰ ਵਿਚ ਪਿਛਲੇ ਹਫਤੇ ਦੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਵਿਚ ਮਾਇਆ ਇਕੱਠੀ ਕੀਤੀ, ਬਾਰੇ ਉਥੇ ਦੀ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਤੇ ਬਾਕੀ ਦਾਨੀ ਸੱਜਣਾਂ ਦੇ ਨਾਵਾਂ ਦੀ ਅਰਦਾਸ ਵੀ ਕੀਤੀ, ਜਿਸ ਦੀ ਵੀਡੀਓ ਬਣਾ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਘਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਜਲਦੀ ਹੀ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਵੇਖਣ ਲਈ 'ਪਰਦੇਸ ਟਾਇਮਜ਼ ਟੀ. ਵੀ.) ਤੇ ਲਾ ਦਿਆਂਗੇ। ਰੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦਿਓਲ ਨੇ ਸਾਰੇ ਦਾਨੀ ਸੱਜਣਾਂ ਦਾ ਬਹੁਤ-ਬਹੁਤ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ।

ਸਾਰੇ ਦਾਨੀ ਸੱਜਣਾਂ ਦੀ ਮਾਇਆ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਮਦਦ ਦੀ ਵੀਡੀਓ ਵੀ ਯੂ-ਟਿਊਬ 'ਤੇ ਲਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

–ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਐਮ. ਏ.

Gurdwara Sri Guru Ramdass (Bratislava) Slovakia.
Jan 9 to Feb 11,2026

California-USA- Guru Ghar's and personal collections

1. Fremont Guru Ghar..........................$ 5416.
2. SanJose Guru Ghar Committee............4550.
3. Hayward Guru Ghar............................2072.
4. Milpitas Guru Ghar............................ 1983.
5. El sobrante Guru Ghar.........................1621
6. P B Market ..Manteca............ 1401

All includes in cash and Check— Total $ 17043.

2.Kewal Singh Car Wash.........................1100 check...paid in cash to Raju
3.Harry Singh.......................................1100 Cash Zelle to Raju
4. Iqbal Singh Copy perfect.Zelle ....1100. Cash Zelle paid in cash to Raju
5. Jasbir Singh Kular...Yuba City..............1100 Cash for Check to Raju
Global Updesh .org................................1000 check cash to Raju
6. Bhupinder Singh Dhillon.....................$1000. Check cash to Raju.
7.Gurjeet kaur.......................................860 cash Zelle paid in cash to raju
8. Gurdeep Sooch..................................597. Zelle paid in Raju
9.Rajinder Kaur Bhua Ji....................... 588 cash for check to Raju
10.Ajit Singh ....500 Cash for Raju
10.Raja Sweets.......................................500 Cash-
11.Mehnga Singh Sarpanch....................500 cash
12. Gogee Bhela....................................500 Cash
13. Gurmeet Kaur Deol (Daddee)..............500 Cash
14. Inderjit Singh Hayward.................. ....500 Cash
15. Gurpiar Sidhu....................................500 Cash all paid in cash
16.Baldev Mann.......................................500 Check...cash.
17.Gurcharan S Mann......................... ....500 check..Paid in cash to Raju.
18. Kash Fabrics......................................500 Check Paid In Cash
19. Gurnam Sandhar......Yuba City.............500 check cash to Raju
20. Baldev Singh Mann.............................500 check cashed to Raju
21. Ranjit Singh Bains.............................. 500. Check cash to Raju
22.. Bhupinder Parmar............................. 500 cash for check
23. Mukhtiar Waraich................................400. Cash paid
24. Sunny Deol..400. Paid cash
25.Bibi's-Guru ghar...Fremont...................400 paid cash-
26. Moon indian cuisine. ... .. 300.....Cash...
27. Harjit Singh...300...cash
28.Mandeep Singh Deol............................300 Cash zelle
29. Ranjit Singh Kandola...Yuba City..........251. check cashed to Raju
30. Kashmir singh Shahi.......Fremont ....250 paid check cash
31. Prof..Balwinder Singh Dhanoa.............250. Check paid Cash to Raju.
32. Sant singh Hothi check...................... 250check Cash to Raju
33. Jaspal Singh Saini.............................250 Cash
34.Vinod Kumar......................................200 Cash
35. Ranjit Singh.......................................200 cash
36. Darsh Dhillon......................... ....200 cash
37. Spice house.......................................200. Cash
38. Harsimren Singh ....200 Cash
39.Gurdev Singh......................................200 Cash
40.Sukhdev Singh Sandhu........................101 cash
41. Parampal singh...................................100. Cash
42. Shinda Singh.......................................100. Cash......
43. Giani Restaurant..............................100. Cash...
44. Kashmir Kaur Deol............................100 Cash
45. Sharandeep Singh..Hayward Guru Ghar..100. cash
46. Kirandeep Kaur.................................100. cash
47.Sukhdev Singh...................................100 cash
48. Sukhminder singh.............................100 cash
49. Gurjeet kaur......................................100 cash
50. Parmvir kaur......................................100 cash
51. Dalbir Singh Sembi............................100 cash
52. Keerat singh Thind.............................100 cash
53. Mohan singh Gill................................100 cash
54.Harjinder Singh...................................100 Cash.
55. Amrinder Kaur....................................100 cash
56. Upkar Singh.......................................100 cash
57. Sarabjit Singh.....................................100 cash
58. Harbhajan Singh.................................100 cash
59.Gurbinder Singh..................................100 cash
60.Manjit Kaur..100 cash
61. Sukhjeet Kaur.....................................100 cash
62.Harminder Kaur....................................100 Cash
63.Narinder Singh.....................................100 cash
64.Harvinder Singh....................................100 cash
65.Karnail S Kahlon...ElsobranteGuru Ghar...100 check
66.Malhi Brothers......................................100 cash
67.Amrik S Randhawa................................100 cash
68.Swarn Kaur...100 cash
69.Ravinder S Bath.....................................100 Cash
70.Jaspreet Kaur..100 cash
71.Gurinder Singh.......................................100 Cash
72. Manohar Singh Dhanju Manteca.........500 cash
73.Satnam Ball......P B Market.................500 Cash
74.Bittu Singh..100 cash
75.Lovely ji...100 cash
76.Pritam S Grewal...Manteca..................100 cash
77.Harduman S Sanghera...Sanjose Guru Ghar Committee...1000 cash
78.Pritam Singh Grewal..........................1000 cash
79.Bhupinder Singh Dhillon......................1000 check
80.Onkar Singh Sangha............................500 cash
81.Bahader Singh Deol.............................500 cash
82.Ranjit Singh Bains...............................500 cash
83.Inderjit Singh.......................................500 cash
84.Gurpal S Sethi.....................................250 cash
85.Sukhdev S Bainiwal.............................100 cash
86.Gurbax singhDhillon.............................100 cash
87.Gurinder pal. Singh..............................100 cash
88.Major Singh.......................................100 cash
89.Satwinder Singh Randhawa................100 cash
90.Kulwant Kaur......................................100 Cash Zelle paid in Cash to Raju
91. Parampal Singh.................................100 Paid in cash
92. Major Singh Surya Sweets..................100 Cash
93. N Dusanjh ....50. Cash...

And also including more cash amount in $20 and $10 dollars .

Total = $17,043 + 16057 =

Total collected by California Sangat $ 33100

To collect Funds-Supported by the parsons

1. Inderjit Singh Hayward, 2. Mehnga Singh Sarpanch. 3. Prof:-Jaspal Singh Saini

4. Balwant Singh Gill, 5. Kashmir Singh Shahi. .6. Manjit Singh Sandhu

7. Bahader Singh Deol, 8. Mukhtiar Singh Waraich, 9. Jeet Singh - Newark

10. Harkewal Singh Sandhu, 11. Balbir Singh MA–

ਸੰਪਾਦਕੀ

ਖਾੜੀ ਵਿਚ ਫਿਰ ਜੰਗ

ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀਆਂ ਫੌਜਾਂ ਵੱਲੋਂ ਆਖਿਰ ਇਰਾਨ ਉਤੇ ਚੜ੍ਹਾਈ ਕਰ ਹੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਇਰਾਨ ਦੇ ਧਾਰਮਿਕ ਲੀਡਰ ਮੰਨੇ ਜਾਂਦੇ ਅਲੀ ਖਾਮਨੇਈ ਇਸ ਜੰਗ ਵਿਚ ਮਾਰੇ ਗਏ। ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਇਰਾਨ ਦੇ ਹੋਰ ਅਹਿਮ ਸਿਵਲ ਅਤੇ ਮਿਲਟਰੀ ਲੀਡਰ ਵੀ ਮਾਰੇ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਇਸ ਜੰਗ ਦੇ ਕੀ ਕਾਰਨ ਹਨ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਤਾਂ ਬਹੁਤੀ ਚਰਚਾ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਜੰਗ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ 2023 ਵਿਚ ਉਦੋਂ ਹੀ ਹੋ ਗਈ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਦੀਆਂ ਸਿਵਲ ਬਸਤੀਆਂ ਤੇ ਹਮਾਸ ਨੇ ਹਮਲੇ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਸਨ ਅਤੇ ਬਦਲੇ ਵਿਚ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਨੇ ਲੱਗਭੱਗ ਸਾਰੇ ਗਾਜ਼ਾ ਨੂੰ ਉਜਾੜ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਗਲੀ ਕਾਰਵਾਈ ਹਿਜ਼ਬੁਲਾ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਲਿਬਨਾਨ ਵਿਚ ਹੋਈ ਅਤੇ ਇਸ ਦਰਮਿਆਨ ਸਾਊਦੀ ਅਰਬ ਦੇ ਕੋਲ ਹੂਤੀ ਵਿਦਰੋਹੀਆਂ ਖਿਲਾਫ ਹਮਲੇ ਹੋਏ।ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਥਿਤੀ ਲਗਾਤਾਰ ਵਿਗੜਦੀ ਹੀ ਗਈ ਅਤੇ ਆਖਿਰ ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਜੰਗੀ ਬੇੜੇ ਅਰਬ ਸਾਗਰ ਵਿਚ ਲਿਆਂਦੇ ਅਤੇ ਜੰਗ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਹੋ ਗਈ। ਇਸ ਜੰਗ ਦੇ ਕਾਰਨ ਜੋ ਮਰਜ਼ੀ ਹੋਣ ਪਰ ਇਸ ਜੰਗ ਦੀ ਲਪੇਟ ਵਿਚ ਹੁਣ ਲੱਗਭੱਗ ਸਾਰੇ ਹੀ ਖਾੜੀ ਮੁਲਕ ਆ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਇਰਾਨ ਨੇ ਯੂ. ਏ. ਈ., ਸਾਊਦੀ ਅਰਬ, ਕਤਰ, ਕੁਵੈਤ ਸਮੇਤ ਲੱਗਭੱਗ 12 ਮੁਲਕਾਂ ਦੇ ਮਿਜ਼ਾਈਲੀ ਅਤੇ ਡਰੋਨ ਹਮਲੇ ਕੀਤੇ। ਯੂ. ਏ. ਈ. ਅਤੇ ਸਾਊਦੀ ਅਰਬ ਦੇ ਕਈ ਹੋਟਲਾਂ ਸਮੇਤ ਅਹਿਮ ਬਿਲਡਿੰਗਾਂ ਤੇ ਹਮਲੇ ਕੀਤੇ ਅਤੇ ਇਰਾਨ ਨੇ ਸਟ੍ਰੇਟ ਆਫ ਹੋਰਮੂਜ਼ ਨੂੰ ਵੀ ਸੀਲ ਕਰਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਇਰਾਕ, ਕੁਵੈਤ, ਕਤਰ ਅਤੇ ਸਾਊਦੀ ਅਰਬ ਦੇ ਤੇਲ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਰੁਕ ਗਈ। ਬੇਸ਼ੱਕ ਇਸ ਜੰਗ ਦੇ ਕਾਰਨ ਕੁਝ ਵੀ ਰਹੇ ਹੋਣ ਪਰ ਮੂਲ ਮੁੱਦਾ ਤਾਂ ਇਰਾਨ ਦੀ ਉਹ ਜਿੱਦ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਦਾ ਸੰਪੂਰਨ ਖਾਤਮਾ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਅਮਰੀਕਾ ਅਤੇ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਦੇ ਹਿੱਤ ਬਹੁਤ ਗਹਿਰਾਈ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਅਮਰੀਕਾ ਇਰਾਨ ਵੱਲੋਂ ਅੱਖਾਂ ਬੰਦ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਇਰਾਨ ਦਾ ਭਵਿੱਖ ਹੁਣ ਖਤਰੇ ਵਿਚ ਪੈ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਜੇਕਰ ਅਮਰੀਕਾ ਅਤੇ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਇਰਾਨ ਤੇ ਪੂਰਨ ਕਬਜ਼ਾ ਨਾ ਕਰ ਸਕੇ ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਤੋੜਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨਗੇ ਕਿਉਂਕਿ ਇਰਾਨ ਵਿਚ ਪਾਰਸੀ, ਅਜ਼ਰੀ, ਸ਼ੀਆ, ਅਰਬ, ਬਲੋਚ ਆਦਿ ਕਈ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸਮਾਜਿਕ ਇਕਾਈਆਂ ਹਨ, ਜਿਹੜੀਆਂ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਵਾਹ-ਵਾਸਤਾ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦੀਆਂ। ਇਹ ਜੰਗ ਹੁਣ ਆਰੰਭ ਤਾਂ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਦਾ ਅੰਤ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋਵੇਗਾ, ਫਿਲਹਾਲ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਪੇਸ਼ੀਨਗੋਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ।

-ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਐਮ ਏ

Balbir Singh M.A.
Editor in Chief & Publisher
e-mail: bsma54@gmail.com
Tel : 510-938-7771

36415 RUSCHIN DR. NEWARK, CA 94560

Buta Ram joshi Staff Reporter, Fresno 559-803-0055

Sanjeev Garg Kali, Reporter Malwa Area, 96713-53789

RAJ BUDWAL
MEDIA PARTNER / REPRESENTATIVE
8350202@gmail.com 408-835-0202

Web designed www.pardestimes.com
by Aman Bansil 510-589-2245

The Pardes Times and people asociated with it are Not responsible for any claims made by the advertisers and don't endorse any product or services advertised in the Pardes Times. Please consult your attorney before, buying/hiring contracting through the ads published in the news paper. The Pardes Times is in business of selling spaces and claims made by advertisers are not tested/confirmed by an independent source.

ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਆਰਥਿਕ ਤਾਕਤ ਤੇ ਸਿਆਸੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ

'ਵਰਲਡ ਇਕਨੌਮਿਕ ਫੋਰਮ' ਵੱਲੋਂ ਆਲਮੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਪਿਛਲੇ 20 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਮਰਦ-ਔਰਤ ਨਾਬਰਾਬਰੀ ਦੇ ਅੰਕੜੇ ਇਕੱਠੇ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਵੱਖੋ-ਵੱਖ ਸੂਚਕ ਅੰਕਾਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਅਧਿਐਨ ਉਪਰੰਤ ਸਮੂਹ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਦਰਜਾਬੰਦੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਦੇਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿੰਨੇ ਕੁ ਦੇਸ਼ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਆਰਥਿਕ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਵਿਕਾਸ ਵਿਚ ਮਰਦ-ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਬਰਾਬਰ ਦੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿੱਥੇ ਔਰਤਾਂ ਰਾਜਨੀਤਕ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਫ਼ੈਸਲੇ ਲੈਣ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਕਿੰਨੇ ਦੇਸ਼ ਹਨ ਜੋ ਇਸ ਅਹਿਦ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਯਤਨਸ਼ੀਲ ਹਨ। ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਮਾਜਿਕ, ਆਰਥਿਕ ਅਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਵਿਕਾਸ ਬਾਰੇ ਜਾਨਣਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉੱਥੇ ਔਰਤਾਂ, ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨਾਲ ਕਿਹੋ-ਜਿਹਾ ਵਰਤਾਅ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਮਾਜਿਕ-ਆਰਥਿਕ ਵਰਤਾਰਾ ਹੀ ਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਸਮੁੱਚੇ ਵਿਕਾਸ ਵੱਲ ਤੋਰਦਾ ਹੈ।

ਕੰਵਲਜੀਤ ਕੌਰ ਗਿੱਲ

ਲਿੰਗਕ ਪਾੜੇ ਬਾਰੇ ਆਲਮੀ ਰਿਪੋਰਟ (2025) ਅਨੁਸਾਰ ਭਾਰਤ ਨੂੰ 148 ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚੋਂ 131ਵਾਂ ਸਥਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਦੱਖਣ-ਪੂਰਬੀ ਏਸ਼ੀਆ ਤੇ ਗੁਆਂਢੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਵੇਖਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਹੀ ਸਾਥੋਂ ਹੇਠਾਂ 148ਵੇਂ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ 94ਵੇਂ, ਭੂਟਾਨ 119ਵੇਂ, ਨੇਪਾਲ 125ਵੇਂ, ਸ੍ਰੀਲੰਕਾ 130ਵੇਂ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਹੋਣ ਕਰ ਕੇ ਭਾਰਤ ਨਾਲੋਂ ਬਿਹਤਰ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਵਾਲੇ ਦੇਸ਼ ਹਨ। ਚੀਨ ਵੀ 106ਵੇਂ ਨੰਬਰ 'ਤੇ ਸਾਡੇ ਨਾਲੋਂ ਵਧੀਆ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਦਿਖਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਮਰਦ-ਔਰਤ ਦੇ ਪਾੜੇ ਨੂੰ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਸਮਝਣ ਲਈ ਚਾਰ ਮੁੱਖ ਮਾਪਦੰਡ ਹਨ: ਪਹਿਲਾ ਆਰਥਿਕ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ, ਦੂਜਾ ਰਾਜਨੀਤਕ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ, ਤੀਜਾ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਅਤੇ ਚੌਥਾ ਸਿਹਤ ਅਤੇ ਜਿਊਂਦੇ ਰਹਿਣ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ। ਜਦੋਂ ਆਰਥਿਕ ਸਾਧਨਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਮੌਜੂਦਾ ਭੌਤਿਕ ਅਤੇ ਕੁਦਰਤੀ ਸਾਧਨਾਂ ਉਤੇ ਔਰਤ ਦੀ ਮਰਦਾਂ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਕਬਜ਼ਾ ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਬਣਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਆਰਥਿਕ ਸ਼ਕਤੀਕਰਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਔਰਤ ਦੀ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਵਿੱਚ ਵਧਦੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ, ਉਸ ਦੀ ਆਮਦਨ ਅਤੇ ਵਿੱਤੀ ਸਾਧਨਾਂ ਨੂੰ ਖ਼ਰਚ ਕਰਨ ਦੀ ਮੁਕਾਬਲਤਨ ਆਜ਼ਾਦੀ ਆਰਥਿਕ ਸ਼ਕਤੀਕਰਨ ਦੇ ਸੰਕੇਤ ਹਨ।

ਜਦੋਂ ਔਰਤ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਕਾਬਲੀਅਤ ਅਤੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਦਾ ਗਿਆਨ ਹੋਣ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਸੂਝ-ਬੂਝ ਨਾਲ ਉਹ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਸੇਧ ਦੇਣ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਔਰਤ ਦੀ ਸਮੁੱਚੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਆਰਥਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਤਮ-ਨਿਰਭਰ ਔਰਤ ਆਪਣੇ ਫ਼ੈਸਲੇ ਆਪ ਲੈਣ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਰਾਜਨੀਤਕ ਫ਼ੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਹਿੱਸੇਦਾਰ ਬਣਨ ਲੱਗਦੀ ਹੈ। ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਉਪਲਬਧ ਸਿਹਤ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦਾ ਲਾਭ ਉਠਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਨਾ ਕੇਵਲ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਲਈ ਸਗੋਂ ਸਮੁੱਚੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਵਿੱਚ ਚੋਖਾ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਔਰਤ ਦਾ ਆਰਥਿਕ ਸ਼ਕਤੀਕਰਨ ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਇੱਕ ਬਹੁ-ਪੱਖੀ ਅਤੇ ਬਹੁ-ਪਰਤੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਹੈ ਜਿਸ 'ਚੋਂ ਲੰਘਣ ਲਈ ਸਾਰੇ ਵਿਕਾਸਸ਼ੀਲ ਸਮਾਜ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਯਤਨਸ਼ੀਲ ਹਨ।

ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਮਰਦ-ਔਰਤ ਵਿਚਾਲੇ ਨਾ-ਬਰਾਬਰੀ ਤਾਂ ਸਦੀਆਂ ਪੁਰਾਣਾ ਸਮਾਜਿਕ ਵਰਤਾਰਾ ਹੈ। ਜਰਮਨੀ ਦੀ ਸੋਸ਼ਲਿਸਟ ਡੈਮੋਕਰੈਟਿਕ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਨੇਤਾ ਕਲਾਰਾ ਜ਼ੈਟਕਿਨ ਨੇ 1910 ਵਿੱਚ ਕੋਪਨਹੈਗਨ ਵਿਖੇ ਕੰਮਕਾਜੀ ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਸੰਗਠਨ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਬਰਾਬਰ ਕੰਮ ਬਦਲੇ ਬਰਾਬਰ ਤਨਖਾਹ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਔਰਤ ਦਿਵਸ ਮਨਾਉਣ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਨੇ 1975 ਵਿੱਚ ਇਸ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਮਾਨਤਾ ਦੇ ਦਿੱਤੀ। ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ 1975 ਤੋਂ 1985 ਤੱਕ ਦਾ ਦਹਾਕਾ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। 2005 ਤੱਕ ਮਰਦ-ਔਰਤ ਸਮਾਨਤਾ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਔਰਤ ਦੇ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਭਵਿੱਖ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਵੀ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 2010 ਦੌਰਾਨ ਬਰਾਬਰ ਹੱਕ ਅਤੇ ਬਰਾਬਰ ਮੌਕਿਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। 2015 ਦੌਰਾਨ ਭਾਰਤ ਸਮੇਤ ਪੂਰੀ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਮਹਿਲਾ ਸ਼ਕਤੀਕਰਨ ਦੀਆਂ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਬਣਨੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਮਹਿਲਾ ਦਿਵਸ ਮਨਾਉਂਦਿਆਂ ਹੁਣ 51 ਸਾਲ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਇਸ ਅਰਸੇ ਦੌਰਾਨ ਔਰਤ ਦੇ ਸ਼ਕਤੀਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕੀ ਤਬਦੀਲੀ ਆਈ ਹੈ? ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਔਰਤ ਆਰਥਿਕ ਪੱਖੋਂ ਕਿੰਨੀ ਕੁ ਸੰਪੰਨ ਹੋਈ ਹੈ? ਔਰਤ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤਕ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਕੀ ਹੈ? ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੁੱਦਿਆਂ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨੀ ਬਣਦੀ ਹੈ।

ਲਿੰਗਕ ਪਾੜੇ ਬਾਰੇ ਆਲਮੀ ਰਿਪੋਰਟ (2025) ਅਨੁਸਾਰ ਆਰਥਿਕ ਸ਼ਕਤੀਕਰਨ ਦੇ ਪੱਖ ਤੋਂ ਭਾਰਤ 148 ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚੋਂ 144ਵੇਂ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਹੈ। ਸਮੁੱਚੀ ਆਬਾਦੀ ਦੀ ਕੁੱਲ ਕਿਰਤ ਸ਼ਕਤੀ ਵਿੱਚੋਂ 35 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਔਰਤਾਂ ਅਤੇ 76.41 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਮਰਦ ਕਿਸੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਵਿੱਚ ਹਨ। ਨਿੱਜੀਕਰਨ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਹੁਣ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਸੈਕਟਰ ਦਾ ਬੋਲਬਾਲਾ ਹੈ। ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਮੌਕੇ ਲਗਾਤਾਰ ਘਟ ਰਹੇ ਹਨ। ਉੱਚ ਅਹੁਦਿਆਂ 'ਤੇ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਨਿਗੂਣੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਔਰਤਾਂ ਦਾ ਸਵੈ-ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਵੱਲ ਰੁਝਾਨ ਵੱਧ ਹੈ। ਕੰਮਕਾਜੀ ਥਾਵਾਂ ਲਈ ਸੁਰੱਖਿਆ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣੇ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਜਿਨਸੀ ਤੇ ਮਾਨਸਿਕ ਸੋਸ਼ਣ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਵਾਪਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ । ਇੰਡੀਅਨ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਆਫ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਅਹਿਮਦਾਬਾਦ ਨੇ 2022 ਵਿੱਚ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਸਰਵਉੱਚ ਅਹੁਦਿਆਂ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦੀਆਂ ਰੁਕਾਵਟਾਂ ਬਾਰੇ ਅਧਿਐਨ ਕਰਨ ਉਪਰੰਤ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸਟੱਡੀ ਕੀਤੀਆਂ 200 ਕੰਪਨੀਆਂ ਵਿੱਚ ਕੇਵਲ 34 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਔਰਤਾਂ ਉੱਚ ਅਹੁਦਿਆਂ 'ਤੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ 21 ਕੰਪਨੀਆਂ ਵਿੱਚ ਕੇਵਲ ਇੱਕ ਔਰਤ ਸਿਖਰਲੇ ਅਹੁਦੇ ਉਤੇ ਸੀ। ਕੇਵਲ 7 ਔਰਤਾਂ ਸੀਨੀਅਰ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਦੇ ਰੋਲ ਵਿੱਚ ਸਨ। ਪੱਖਪਾਤੀ ਰੋਕਾਂ ਤੋੜਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਔਰਤਾਂ ਬਰਾਬਰ ਕੰਮ ਬਦਲੇ ਬਰਾਬਰ ਦੀ ਤਨਖਾਹ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਮੁੱਢਲੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਵੀ ਹਾਸਲ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੀਆਂ। ਮਿਆਦੀ ਕਿਰਤ ਬਲ ਸਰਵੇਖਣ 2022 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਮਰਦਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਦੇ 100 ਰੁਪਏ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ 61 ਰੁਪਏ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ 1976 ਵਿੱਚ ਬਰਾਬਰ ਮਿਹਨਤਾਨਾ ਐਕਟ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ 2019 ਵਿੱਚ 'ਕੋਡ ਆਫ ਵੇਜਿਜ਼' ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ।

ਇਸ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 39ਡੀ ਅਨੁਸਾਰ, ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਵੀ ਮਿਹਨਤਾਨੇ ਵਿੱਚ ਲਿੰਗ ਆਧਾਰਿਤ ਵਿਤਕਰਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਪਰ ਅੰਕੜੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਹੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਹੋਰ ਵੀ ਚਿੰਤਾਜਨਕ ਹੈ। ਮਿਆਦੀ ਕਿਰਤ ਸਰਵੇਖਣ 2019 ਅਨੁਸਾਰ 15 ਤੋਂ 59 ਸਾਲ ਤੱਕ ਦੀ ਉਮਰ ਦੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੇਵਲ 15.51 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਕੰਮਕਾਜੀ ਔਰਤਾਂ ਸਨ। 2022 ਵਿੱਚ ਇਹ ਅਨੁਪਾਤ ਵਧ ਕੇ 19.5 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਮਰਦਾਂ ਦੀ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਵਿੱਚ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ 2019 ਵਿੱਚ 68.89 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਤੋਂ ਵਧ ਕੇ 2022 ਵਿੱਚ 72.73 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਇਸੇ ਸਰਵੇਖਣ ਵਿੱਚ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ 2022 ਵਿੱਚ ਮਰਦਾਂ ਨੂੰ ਹੋਣ ਵਾਲੀ 100 ਰੁਪਏ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਪਿੱਛੇ ਔਰਤ ਨੂੰ 83 ਰੁਪਏ ਮਿਲਦੇ ਸਨ। ਹੈਰਾਨੀ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਗੁਆਂਢੀ ਰਾਜਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ, ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼, ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ,ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਵਿੱਚ ਔਰਤ ਨੂੰ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਅਦਾਇਗੀ ਵਿੱਚ ਪਿੱਛੇ ਹੈ। ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤਕ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਹੋਰ ਵੀ ਮਾੜੀ ਹੈ। ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਵਿੱਚ 2019 ਵਿੱਚ 543 ਸੀਟਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੇਵਲ 78 ਔਰਤਾਂ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 2024 ਵਿੱਚ 74 ਰਹਿ ਗਈ ਹੈ। ਅਰਥਾਤ 14.7 ਫ਼ੀਸਦੀ ਤੋਂ ਘਟ ਕੇ 13.62 ਫ਼ੀਸਦੀ ਔਰਤਾਂ ਹੀ ਸੰਸਦ ਵਿੱਚ ਹਨ।

ਮਨਿਸਟੀਰੀਅਲ ਅਹੁਦਿਆਂ ਉੱਪਰ ਤਾਂ ਕੇਵਲ 6.7 ਫ਼ੀਸਦੀ ਔਰਤਾਂ ਹੀ ਹਨ। ਸਤੰਬਰ 2023 ਵਿੱਚ ਮਹਿਲਾ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਬਿੱਲ ਦੋਹਾਂ ਸਦਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਪਾਸ ਕਰਵਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ 2024 ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਤੇ 2026 ਤੱਕ ਰਾਜਾਂ ਦੀਆਂ ਮੁੜ ਸੀਮਾ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਹੋਣ ਤੱਕ ਅੱਗੇ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਹੀ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਮਹਿਲਾ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਕੇਵਲ ਲੋਕਲ ਬਾਡੀਜ਼ ਅਰਥਾਤ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਅਤੇ ਮਿਉਂਸਿਪਲ ਕਮੇਟੀਆਂ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਰਹਿ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਸਿਖਰਲੇ ਪੱਧਰ ਤੱਕ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚ ਸਕਿਆ। ਇਸ ਵੇਲੇ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਕੇਵਲ ਦਿੱਲੀ ਅਤੇ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਵਿੱਚ ਹੀ ਔਰਤ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਹਨ।

ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ 78 ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਅਸੀਂ ਸੰਵਿਧਾਨ ਮੁਤਾਬਿਕ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੀ ਹਰ ਪੱਖ ਤੋਂ ਬਰਾਬਰੀ ਦੇ ਸੰਕਲਪ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੇ। ਯੂ ਐਨ ਦੁਆਰਾ ਮਹਿਲਾ ਦਿਵਸ 2026 ਲਈ ਮੁੱਖ ਮਕਸਦ 'ਅਧਿਕਾਰ, ਨਿਆਂ ਅਤੇ ਐਕਸ਼ਨ' ਉਲੀਕਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਮਕਸਦ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੁੱਢਲੇ ਹੱਕ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਨ ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਜਨਮ ਲੈਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ, ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤੀ, ਸਿਹਤ ਤੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਆਦਰ ਮਾਣ ਵਾਲੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜਿਊਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹਰ ਨਾਗਰਿਕ ਨੂੰ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਵਾਸਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਵਿਵਸਥਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਔਰਤਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਹੋਣੀ ਵੀ ਨੀ ਹੀ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਹਰ ਅਦਾਰੇ 'ਚ 'ਵਿਮੈਨ ਪ੍ਰੋਟੈਕਸ਼ਨ ਸੈਲ' ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ। ਵਿਸ਼ਵ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਤੇ ਲੜਕੀਆਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਣਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਵਿਵਸਥਾ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਠੋਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਉਲੀਕਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਨਾਲ ਹੀ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਮੌਜੂਦ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਨੂੰ ਸਹੀ ਭਾਵਨਾ, ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਤੇ ਸੁਹਿਰਦਤਾ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਯਤਨ ਕਰਨੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ। ਔਰਤ-ਪੱਖੀ ਨੀਤੀਆਂ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰ-ਪੱਖੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਉਲੀਕਣਗੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਜੋ ਪਰਿਵਾਰਕ ਤੇ ਪੇਸ਼ੇਵਰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿੱਚ ਤਾਲਮੇਲ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕੇ।

ਆਰਥਿਕ, ਰਾਜਨੀਤਕ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਵਿਕਾਸ ਵਾਸਤੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਔਰਤਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਰੂੜ੍ਹੀਵਾਦੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਨੂੰ ਬਦਲਿਆ ਜਾਵੇ। ਔਰਤਾਂ ਸਮੇਤ ਸਮੂਹ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੂੰ ਬਰਾਬਰ ਦੇ ਮੌਕੇ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਜਾਣ। ਜਿੱਥੇ ਕਿਤੇ ਵੀ ਔਰਤ ਨੂੰ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ ਹੈ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਪਰਿਵਾਰਕ ਅਤੇ ਪੇਸ਼ੇਵਰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਨਿਭਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਵਧੀਆ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਦਾ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਤਿਹਾਸ ਗਵਾਹ ਹੈ ਕਿ ਹੱਕਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਵਾਸਤੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਲੜੇ ਗਏ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਸੰਘਰਸ਼ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਲੜੇ ਜਾਣ ਤਾਂ ਉਦੇਸ਼ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਯਕੀਨੀ ਹੈ, ਪਰ ਕੁਝ ਔਰਤਾਂ ਵਲੋਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਵਿਵਸਥਾ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਹੱਕਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਮਰਦਾਂ ਦੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਦੇ ਸਾਂਝੇ ਯਤਨਾਂ ਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਯਾਦ ਰਹੇ, ਔਰਤ ਸ਼ਕਤੀਕਰਨ ਦੀ ਲੜਾਈ ਮਰਦ-ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਸਾਂਝੇ ਯਤਨਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦੀ ਹੈ।

'ਪਰਦੇਸ ਟਾਇਮਜ਼' ਦੇ ਆਨਰੇਰੀ ਸਲਾਹਕਾਰ ਤੇ ਸਹਿਯੋਗੀ

(1) ਰਣਜੀਤ ਕੰਦੋਲਾ	(8) ਸ. ਮਹਿੰਗਾ ਸਿੰਘ ਸਰਪੰਚ	(15) ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਮਾਨ
(2) ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਹੋਤਾ	(9) ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਅਟਵਾਲ	(16) ਰਾਜ ਬਡਵਾਲ
(3) ਇੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਹੇਵਰਡ	(10) ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਟਵਾਲ	(17) ਪ੍ਰੋ. ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ ਸੈਣੀ
(4) ਰੋਜ਼ੀ ਕਮਲ ਕੌਰ	(11) ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪਦਮ	(18) ਜਸਵੀਰ ਸਿੰਘ ਤੱਖਰ
(5) ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਮਾਨ	(12) ਅਟਾਰਨੀ ਤਨਵੀਰ ਜੋਸ਼ੀ	(19) ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਭੇਲਾ
(6) ਡਾ. ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਉਪਲ	(13) ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਧਨੋਆ	(20) ਰਵਿੰਦਰ ਪਾਲ
(7) ਪਰਮਪਾਲ ਸਿੰਘ	(14) ਕਸ਼ਮੀਰ ਸਿੰਘ ਧੁੱਗਾ	(21) ਸ. ਮੇਜਰ ਸਿੰਘ

Change of Name

I Nirmla Devi, widow of Mahinder Singh a resident of Basatiyanwala, Tehsil Vyaspur, District Yamunanagar, has changed her son name from Sahil to Sahil Gatiyan. In the future, my son should be known by the name Sahil Gatiyan.

I Gourav, resident of 135 DEL RIO CIR 02 VACAVILLE, CA 95687, has changed MY name from Gourav to Gourav Gourav. In the future, my name should be known Gourav Gourav.

I Jitender, resident of 5250 N BRAWLEY AVE 114 FRESNO, CA 93722, has changed MY name from Jitender to Jitender Singh. In the future, i should be known by the name Jitender Singh.

I Harinder Jit Kaur, resident of 31995 TREVOR AVE, HAYWARD, CA 94544, has changed MY name from Harinder Jit Kaur to Harinder Jit Kaur Randhawa. In the future, i should be known by the name Harinder Jit Kaur Randhawa.

ਅਮਰੀਕਾ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਕੌਂਸਲ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ

ਚਿੰਤਾਤੁਰ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਇੱਕ ਅਜਿਹੀ ਸੰਸਥਾ ਬਣਾਈ ਗਈ ਹੈ, ਜੋ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿੱਚ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਉਭਾਰ ਅਤੇ ਸੁਧਾਰ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰੇਗੀ। ਅੱਜ ਹਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਲੋੜ ਹੈ। ਇਸ ਮੰਤਵ ਲਈ ਖ਼ਾਸ ਤੌਰ ਤੇ ਬਣਾਈ ਵਿੱਚ ਅਕਸਰ ਹੀ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿੱਚ ਗ਼ਲਤੀਆਂ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਲਿਖ਼ਤੀ, ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ, ਬੋਲਣ, ਉਚਾਰਣ, ਤਰਜਮਾ, ਸ਼ਬਦ ਜੋੜ, ਪੰਜਾਬੀ ਲਿੱਪੀਆਂ ਵਿੱਚ (ਫੌਂਟ) ਅੱਖਰਾਂ ਦੀ ਬਣਤਰ ਆਦਿ। ਜਾਣੇ ਅਣਜਾਣੇ ਇਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਲਿਆਂਦੀਆਂ ਜਾ

ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਐਮ.ਏ.

ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ

ਡਾ. ਪਿੰਦਰਜੀਤ ਕੌਰ ਗਿੱਲ

ਡਾ. ਪਿਸ਼ੌਰਾ ਸਿੰਘ

ਕਵੀ ਰਾਜ਼

ਸਤਿਆ ਬਾਟੂਲਾ

ਰਜਿਸਟਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਇਹ ਕੌਂਸਲ ਅਧਿਕਾਰਿਕ ਅਤੇ ਪ੍ਰਵਾਣਿਤ ਸ਼ਕਤੀ ਨਾਲ, ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਮਿਆਰ ਅਤੇ ਪਸਾਰ ਨੂੰ ਉੱਚੇ ਪੱਧਰ ਤੇ ਲਿਜਾਣ ਲਈ ਉਪਰਾਲੇ ਕਰੇਗੀ। ਕੌਂਸਲ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਿੱਚ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀਆਂ ਸੰਸਾਰ ਭਰ ਵਿੱਚ ਜਾਣੀਆਂ ਪਛਾਣੀਆਂ ਸਖਸ਼ੀਅਤਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਡਾਕਟਰ ਪਿਸ਼ੌਰਾ ਸਿੰਘ (ਕੈਲੇਫੋਰਨੀਆ), ਡਾਕਟਰ ਪਿੰਦਰਜੀਤ ਕੌਰ ਗਿੱਲ (ਮਿਸ਼ੀਗਨ), ਹੌਲੀਵੁੱਡ ਫ਼ਿਲਮ ਜਗਤ ਦੇ ਮੰਨੇ ਪ੍ਰਮੰਨੇ ਅਦਾਕਾਰ ਕਵੀ ਰਾਜ਼ (ਕੈਲੇਫੋਰਨੀਆ), ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਸਿਰਮੌਰ ਸੰਪਾਦਕ ਅਤੇ ਪਰਦੇਸ ਟਾਈਮਜ਼ ਅਖ਼ਬਾਰ ਦੇ ਮਾਲਕ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਐਮ.ਏ. (ਕੈਲੇਫੋਰਨੀਆ), ਸੱਤਿਆ ਅਨਸੂਰਾ ਮਾਲਕ ਨਿੱਤਿਆ ਸੌਫਟਵੇਅਰ ਅਤੇ ਏ.ਆਈ. ਕੰਪਨੀ (ਯੂਟਾ) ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਸੇਵਕ ਮਨਮੋਹਣ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ (ਯੂਟਾ) ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।

ਇਹ ਸੰਸਥਾ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਸਕੂਲਾਂ, ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ, ਹੋਰ ਅਦਾਰਿਆਂ, ਸੰਸਥਾਵਾਂ, ਦੁਭਾਸ਼ਿਆਂ, ਛਾਪਕਾਂ ਅਤੇ ਪੜ੍ਹਾਏ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਣਾਲੀਆਂ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਦੇਵੇਗੀ। ਹੋਰ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਾਂਗ, ਪੰਜਾਬੀ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਦਿਵਾ ਕੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਸਰਕਾਰੀ ਅਤੇ ਗ਼ੈਰ ਸਰਕਾਰੀ ਅਦਾਰਿਆਂ ਅਤੇ ਮਹਿਕਮਿਆਂ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਕਰਵਾਉਣ ਤੇ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਆਮ ਚਰਚਾ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਖੇਤਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਜੋ ਮਿਲਾਵਟ, ਖੋਟ ਅਤੇ ਭੱਦੀ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਭਰਪੂਰ ਹਨ ਅਤੇ ਜਿਸ ਨਾਲ ਰਵਾਇਤੀ ਤੌਰ ਤੇ ਬਹੁਤ ਨੀਵੇਂ ਪੱਧਰ ਦੀ ਤੇ ਸ਼ਰਮਨਾਕ ਬੋਲੀ ਪ੍ਰਚੱਲਿਤ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ।

ਅਖ਼ਬਾਰ, ਰਸਾਲੇ, ਕਿਤਾਬਾਂ, ਇਸ਼ਤਿਹਾਰਾਂ, ਫ਼ਿਲਮਾਂ, ਫ਼ੋਨਾਂ, ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਏ ਦੇ ਗਰੁੱਪ, ਮੈਸੰਜਰ, ਵੱਟਸਐਪ, ਫੇਸਬੁੱਕ, ਇੰਸਟਾਗਰਾਮ, ਟੈਲੀਵੀਜ਼ਨਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬੇਅੰਤ ਚੈਨਲਾਂ ਆਦਿ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿੱਚ ਗ਼ਲਤੀਆਂ ਵਾਲੀ, ਜਾਂ ਨੀਵੇਂ ਪੱਧਰ ਦੀ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ, ਅਸੱਭਿਅਕ ਸ਼ਬਦ, ਗਾਲ਼ਾਂ ਅਤੇ ਸੁਨੇਹੇ ਦਿੱਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਭਾਵੇਂ ਉਨਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣਾ ਅਸੰਭਵ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਸੰਸਥਾ ਉਪਰਾਲਾ ਜ਼ਰੂਰ ਕਰੇਗੀ ਕਿ ਇਸ ਪ੍ਰਤੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਉਨਾਂ ਅਦਾਰਿਆਂ ਅਤੇ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਾਸਤੇ ਸੁਚੇਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਅਮਰੀਕਾ ਭਰ ਦੇ ਅਦਾਰਿਆਂ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪੁਰਜ਼ੋਰ ਅਪੀਲ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਸੰਸਥਾ ਦੀ ਪਹਿਲ ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮੱਦਦ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਇਸ ਬੇਹੱਦ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਅਤੇ ਸ਼ਲਾਘਾਯੋਗ ਕਾਰਜ ਵਿੱਚ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਆਪਸੀ ਭੇਦਭਾਵ ਤੋਂ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਸੰਸਥਾ ਆਈ.ਆਰ.ਐਸ. ਰਜਿਸਟਰਡ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਦਾਨ ਟੈਕਸ ਰਹਿਤ ਅਤੇ ਟੈਕਸ ਮੁਆਫ਼ ਹੋਵੇਗਾ। ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਕੌਂਸਲ ਨਾਲ ਜ਼ਰੂਰ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ ਜੀ।

'ਪਰਦੇਸ ਟਾਇਮਜ਼' ਇਕ ਯੋਗ ਵਰ ਲੱਭਣ ਵਿਚ ਤੁਹਾਡੀ ਬਹੁਤ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਆਪਣਾ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਬੁੱਕ ਕਰਨ ਲਈ
ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ: 510-938-7771 shaadi@pardestimes.com

ਲੜਕੀ ਦੀ ਲੋੜ

ਜੱਟ ਸਿੱਖ ਬੈਂਸ, 24 ਸਾਲਾ, 5 ਫੁੱਟ 10 ਇੰਚ ਕੱਦ, ਬਹੁਤ ਹੀ ਸੋਹਣਾ ਤੇ ਹਾਈ ਸਕੂਲ ਪਾਸ, ਜੋ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਪਿਛਲੇ 4 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਰਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਲੜਕੇ ਲਈ ਯੋਗ ਸਿਟੀਜ਼ਨ ਲੜਕੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ 510-304-6982

ਪੰਜਾਬ ਸਿਰ ਕਰਜ਼ੇ ਦੀ ਪੰਡ ਚਾਰ ਲੱਖ ਕਰੋੜ ਤੋਂ ਪਾਰ ਲੰਘੀ

ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਸਿਰ ਹੁਣ ਕਰਜ਼ੇ ਦਾ ਬੋਝ 4 ਲੱਖ ਕਰੋੜ ਨੂੰ ਛੂਹ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਪਰੈਲ 2025 ਤੋਂ ਜਨਵਰੀ 2026 ਦਰਮਿਆਨ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 20769.63 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਕਰਜ਼ਾ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਮਗਰੋਂ ਪੰਜਾਬ ਸਿਰ ਕਰਜ਼ਾ ਵੱਧ ਕੇ 4.03 ਲੱਖ ਕਰੋੜ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ; ਹਾਲਾਂਕਿ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਕਰਜ਼ਿਆਂ ਦਾ ਸਬੰਧ ਵਿਰਾਸਤੀ ਕਰਜ਼ੇ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਜਾਂ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਇਕੱਠੇ ਹੋਏ ਕਰਜ਼ਿਆਂ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਨਾਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਚਾਲੂ ਵਿੱਤੀ ਵਰ੍ਹੇ ਦੇ ਅੰਤ ਤੱਕ ਇਹ ਕਰਜ਼ਾ ਵਧ ਕੇ 4.17 ਲੱਖ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ।

31 ਮਾਰਚ, 2025 ਤੱਕ ਪੰਜਾਬ 'ਤੇ 3.83 ਲੱਖ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਕਰਜ਼ਾ ਸੀ ਜੋ ਕੁੱਲ ਘਰੇਲੂ ਉਤਪਾਦ ਦਾ 44 ਫ਼ੀਸਦੀ ਤੋਂ ਵੱਧ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ 'ਆਪ' ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਹਕੂਮਤ ਸੰਭਾਲੀ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਸੂਬੇ 'ਤੇ 2.82 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਕਰਜ਼ਾ ਸੀ। ਉਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਦੋਂ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਸੱਤਾ ਸੰਭਾਲੀ ਸੀ ਤਾਂ 2017-18 'ਚ ਪੰਜਾਬ 'ਤੇ ਕਰਜ਼ਾ 1.82 ਲੱਖ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਸੀ। 2007-08 'ਚ ਪੰਜਾਬ 'ਤੇ 55,982 ਕਰੋੜ ਦਾ ਕਰਜ਼ਾ ਸੀ। 1952 'ਚ ਸਾਂਝੇ ਪੰਜਾਬ 'ਤੇ 78.31 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਕਰਜ਼ਾ ਸੀ ਜੋ 1964 'ਚ ਵਧ ਕੇ 300 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਹੋ ਗਿਆ। ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਕਾਲੇ ਦੌਰ ਦੌਰਾਨ ਕਰਜ਼ੇ ਦਾ ਜਾਲ ਵਧਿਆ। ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਬੇਸ਼ੱਕ ਕੁਝ ਕਰਜ਼ਾ ਮੁਆਫ਼ ਵੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਪਰ ਉਹ ਕਾਫ਼ੀ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਹਰਪਾਲ ਚੀਮਾ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਸੂਬੇ ਦਾ ਕਰਜ਼ਾ ਹੁਣ 4 ਲੱਖ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਪਰ ਸਰਕਾਰ ਹੁਣ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਕਰਜ਼ਾ ਪਿਛਲੇ ਸਮਿਆਂ 'ਚ ਲਏ ਕਰਜ਼ੇ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਲਈ ਚੁੱਕਣ ਵਾਸਤੇ ਮਜਬੂਰ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਜੋ ਕਰਜ਼ਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਸ 'ਚੋਂ ਕਰੀਬ 85 ਫ਼ੀਸਦੀ ਤਾਂ ਵਿਰਾਸਤੀ ਕਰਜ਼ੇ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਕਰਜ਼ਿਆਂ ਦੀ ਮੂਲ ਕਰਮ ਦਾ 35 ਫ਼ੀਸਦੀ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਚਾਲੂ ਵਿੱਤੀ ਸਾਲ (ਅਪਰੈਲ-ਜਨਵਰੀ) ਦੇ ਪਹਿਲੇ 10 ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੇ ਵਿੱਤੀ ਸੰਕੇਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਸਾਲ ਕੇਂਦਰ ਤੋਂ ਗ੍ਰਾਂਟ ਵੀ ਘੱਟ ਗਈ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਚੀਮਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਲ ਦੌਰਾਨ 72,340 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਜੀ ਐੱਸ ਟੀ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਸੈੱਸ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਸੀ ਜਦੋਂ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਲ ਦੌਰਾਨ ਸਿਰਫ਼ 27,832 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਇਹ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੇ ਤਨਖ਼ਾਹ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਬਕਾਏ 8000 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਵੀ ਕਲੀਅਰ ਕੀਤੇ ਹਨ।

Pacific
EVENT VENUE

Pacific Event Venue

ਵਿਆਹ ਸ਼ਾਦੀਆਂ ,ਜਾਗੋ ,ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਜਨਮ ਦਿਨ ਅਤੇ wedding anniversary ਮਨਾਉਣ ਲਈ pacific event venue ਵਾਲਿਆਂ ਮਿਸਟਰ ਗਿੱਲ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ 559 872 8939 ਤੇ ਕਾਲ ਕਰੋ ਲੋਕੇਸ਼ਨ 10597 rd 30 Madera ca 93637

559-872-8939

10597 Road 30
Madera, CA, 9363

ਪਹਿਲਵੀ ਵੰਸ਼ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਅਯਾਤੁੱਲਾ ਅਲੀ ਖਾਮੇਨਈ ਤੱਕ ਈਰਾਨ ਦੀ ਸੱਤਾ ਬਦਲਦੀ ਰਹੀ

ਸਾਲ 1977 ਦੇ ਅਖੀਰਲੇ ਦਿਨ ਤੇਹਰਾਨ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਰਕਾਰੀ ਦਾਅਵਤ ਦੌਰਾਨ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਜਿਮੀ ਕਾਰਟਰ ਨੇ ਈਰਾਨ ਦੇ ਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ 'ਆਈਲੈਂਡ ਆਫ਼ ਸਟੇਬਿਲਿਟੀ' ਯਾਨੀ 'ਸਥਿਰਤਾ ਦੇ ਟਾਪੂ' ਦਾ ਨਾਮ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇੰਨਾ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਕਾਰਟਰ ਨੇ ਸ਼ਾਹ ਦੀ ਬੁੱਧੀਮਾਨੀ, ਵਿਵੇਕ, ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲਤਾ ਅਤੇ ਬਾਰੀਕ ਨਜ਼ਰ ਦੀਆਂ ਤਾਰੀਫ਼ਾਂ ਦੇ ਸੋਹਲੇ ਵੀ ਗਾਏ ਸਨ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਈਰਾਨ 'ਤੇ ਨਜ਼ਰ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਮਾਹਰਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਹ ਦੀ ਇਹ ਤਾਰੀਫ਼ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਗੈਰ-ਜ਼ਰੂਰੀ ਲੱਗੀ ਸੀ, ਸਗੋਂ ਨਾਗਵਾਰ ਵੀ ਗੁਜ਼ਰੀ ਸੀ। ਇਸਦਾ ਕਾਰਨ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਹ ਇੱਕ ਵੱਡੇ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਿਆਸੀ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਨੂੰ ਕੁਚਲਣ ਲਈ ਅਣਮਨੁੱਖੀ ਹੱਥਕੰਡੇ ਅਪਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਝਿਜਕ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਰਵਾਂਦ ਅਬਰਾਹਾਮੀਅਨ ਨੇ ਆਪਣੀ ਕਿਤਾਬ 'ਬਿਟਵੀਨ ਟੂ ਰੈਵੋਲਿਊਸ਼ਨਜ਼' ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, "ਈਰਾਨ ਦੇ ਰਜ਼ਾ ਸ਼ਾਹ ਪਹਿਲਵੀ ਤੇਹਰਾਨ ਵਿੱਚ ਸੀਆਈਏ ਦੇ ਏਜੰਟ ਕਰਮਿਟ ਰੂਜ਼ਵੈਲਟ ਦੀ ਮਿਹਰਬਾਨੀ ਨਾਲ ਈਰਾਨ ਦੀ ਗੱਦੀ 'ਤੇ ਬੈਠੇ ਸਨ। ਪਹਿਲਵੀ ਦੇ ਪਿਤਾ ਨੇ ਸਾਲ 1925 ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਬਗਾਵਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੱਤਾ ਹਥਿਆਈ ਸੀ, ਪਰ ਜਦੋਂ ਉਹ ਦੂਜੇ ਵਿਸ਼ਵ ਯੁੱਧ ਦੌਰਾਨ ਨਾਜ਼ੀ ਜਰਮਨੀ ਵੱਲ ਸ਼ਰੇਆਮ ਝੁਕਣ ਲੱਗੇ, ਤਾਂ ਬ੍ਰਿਟੇਨ ਅਤੇ ਸੋਵੀਅਤ ਸੰਘ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੱਤਾ ਤੋਂ ਬੇਦਖ਼ਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।" "ਦੂਜੇ ਵਿਸ਼ਵ ਯੁੱਧ ਦੌਰਾਨ ਮਿੱਤਰ ਦੇਸਾਂ ਦਾ ਈਰਾਨ 'ਤੇ ਕੰਟਰੋਲ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਈਰਾਨੀ ਤੇਲ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਹਿਟਲਰ ਵਿਰੁੱਧ ਲੜਾਈ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਸੀ।"

ਨੌਜਵਾਨ ਪਹਿਲਵੀ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਪਿਤਾ ਦੀ ਗੱਦੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਕਿਉਂਕਿ ਦੁਨੀਆ ਨੂੰ ਇਹ ਦਿਖਾਉਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ ਕਿ ਇਰਾਨ ਇੱਕ ਆਜ਼ਾਦ ਦੇਸ ਹੈ। ਸਵਿਟਜ਼ਰਲੈਂਡ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹੇ ਰਜ਼ਾ ਸ਼ਾਹ ਪਹਿਲਵੀ ਆਪਣਾ ਸਮਾਂ ਇੱਕ ਰਈਸ ਪਲੇਅ-ਬੁਆਏ ਵਾਂਗ ਬਿਤਾਉਂਦੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੱਤਾ ਦੇਣ ਦਾ ਇੱਕ ਮੁੱਖ ਕਾਰਨ ਪੱਛਮੀ ਦੇਸਾਂ ਦੀ ਈਰਾਨੀ ਤੇਲ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਦੀ ਤਾਂਘ ਸੀ। ਨਾਂਮਾਤਰ ਦੇ ਹੁਕਮਰਾਨ ਹੁੰਦਿਆਂ ਵੀ ਸ਼ਾਹ ਨੇ ਤਜਵੀਜ਼ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਦੇਸ ਤੇਲ ਤੋਂ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਆਮਦਨ ਦਾ ਅੱਧਾ ਮੁਨਾਫ਼ਾ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਰੱਖੇ ਤਾਂ ਜੋ ਦੇ ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਹੋ ਸਕੇ ਅਤੇ ਸੰਭਾਵੀ ਸਿਆਸੀ ਅੰਦੋਲਨਾਂ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਤਿਆਰ ਨਾ ਹੋ ਸਕੇ। ਪਰ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਐਂਗਲੋ-ਈਰਾਨੀ ਤੇਲ ਕੰਪਨੀ ਨੇ ਉਸ ਤਜਵੀਜ਼ ਨੂੰ ਸਿਰੇ ਤੋਂ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਮੋਸਾਦਿਕ ਬਣੇ ਈਰਾਨ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ

ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨਾਰਾਜ਼ ਈਰਾਨੀ ਇੱਕ ਖਿੱਚਵੀਂ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਵਾਲੇ ਈਰਾਨੀ ਆਗੂ ਮੁਹੰਮਦ ਮੋਸਾਦਿਕ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਗਏ। ਮੋਸਾਦਿਕ ਦਾ ਘਰਾਣਾ, ਪਹਿਲਵੀ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਸੱਤਾ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਤੋਂ ਲਗਭਗ ਦੋ ਸੌ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਈਰਾਨ 'ਤੇ ਰਾਜ ਕਰਦਾ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮਾਰਕ ਬਾਊਡੇਨ ਆਪਣੀ ਕਿਤਾਬ 'ਗੈਸਟ ਆਫ਼ ਦਾ ਅਯਾਤੁੱਲਾ' ਵਿੱਚ ਲਿਖਦੇ ਹਨ, "ਮੋਸਾਦਿਕ ਨੇ ਸੱਤਾ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦਿਆਂ ਹੀ ਉਹ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਰਨ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਸ਼ਾਹ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੂਰੀ ਤੇਲ ਸਨਅਤ ਦਾ ਕੌਮੀਕਰਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਕਦਮ ਦੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੇਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਬਹੁਤ ਸ਼ਲਾਘਾ ਹੋਈ।" ਟਾਈਮ ਰਸਾਲੇ ਨੇ ਮੋਸਾਦਿਕ ਨੂੰ 'ਮੈਨ ਆਫ਼ ਦਾ ਈਅਰ' (ਸਾਲ ਦੀ ਹਸਤੀ) ਐਲਾਨਿਆ।

ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਭਾਸ਼ਣ ਵਿੱਚ ਮੋਸਾਦਿਕ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ 'ਈਰਾਨ ਦੇ ਤੇਲ ਸਰੋਤ, ਉਸਦੀ ਮਿੱਟੀ, ਉਸਦੀਆਂ ਨਦੀਆਂ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਪਹਾੜਾਂ ਵਾਂਗ ਈਰਾਨ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਮਲਕੀਅਤ ਹਨ।' ਮਾਰਕ ਬਾਊਡੇਨ ਨੇ ਲਿਖਿਆ, "ਐਂਗਲੋ-ਈਰਾਨੀ ਤੇਲ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਵਿੱਤੀ ਹਿੱਤਾਂ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਤਾਂ ਹੋ ਹੀ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਅਮਰੀਕਾ ਨੂੰ ਡਰ ਸੀ ਕਿ ਮੋਸਾਦਿਕ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਝੁਕਾਅ ਕਾਰਨ ਸੋਵੀਅਤ ਪ੍ਰਭਾਵ ਵਿੱਚ ਚਲੇ ਜਾਣਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਬਗ਼ਾਵਤ ਨੂੰ ਹੱਲਾਸ਼ੇਰੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਜਿਸਦੇ ਪਿੱਛੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਆਈਜ਼ਨਹਾਵਰ ਅਤੇ ਬ੍ਰਿਟੇਨ ਦੇ ਤਤਕਾਲੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਵਿੰਸਟਨ ਚਰਚਿਲ ਸਨ।"

ਸ਼ਾਹ ਦੀ ਤੇਹਰਾਨ ਵਾਪਸੀ

ਸੀਆਈਏ ਦੇ ਏਜੰਟ ਰੂਜ਼ਵੈਲਟ ਨੇ ਮੋਸਾਦਿਕ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਈਰਾਨ ਦੀ ਪ੍ਰੈਸ ਵਿੱਚ ਗਲਤ ਖਬਰਾਂ ਛਪਵਾਈਆਂ ਅਤੇ ਸੜਕਾਂ 'ਤੇ ਮੁਜ਼ਾਹਰੇ ਕਰਵਾਏ ਗਏ। ਰੂਜ਼ਵੈਲਟ ਦੀ ਸ਼ਹਿ 'ਤੇ ਫੌਜੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਦੇਸ ਧ੍ਰੋਹ ਦੇ ਝੂਠੇ ਇਲਜ਼ਾਮਾਂ ਹੇਠ ਮੋਸਾਦਿਕ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ। ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ, ਜਿੱਥੇ 1967 ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਫੌਜ ਦੇ ਵਿਦਰੋਹ ਦੌਰਾਨ ਸ਼ਾਹ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਨਾਲ ਭੱਜ ਕੇ ਰੋਮ ਚਲੇ ਗਏ। ਜਦੋਂ ਸਭ ਕੁਝ ਆਮ ਹੋ ਗਿਆ ਤਾਂ ਸ਼ਾਹ ਨੇ ਵਾਪਸ ਆ ਕੇ ਦੁਬਾਰਾ ਰਾਜਗੱਦੀ ਸੰਭਾਲ ਲਈ। ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਸ਼ਾਹ ਦਾ ਪੂਰਾ ਸਾਥ ਦਿੱਤਾ। ਉਸਦਾ ਤਰਕ ਸੀ ਕਿ ਕਮਿਊਨਿਸਟਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਅਤੇ ਤੇਲ ਦੀ ਨਿਰੰਤਰ ਸਪਲਾਈ ਲਈ ਉਸਦਾ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ। ਸ਼ਾਹ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵਤਨ ਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਕਾਲ ਵਿੱਚ ਈਰਾਨ ਨੂੰ ਵਿੱਤੀ ਅਤੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਪੱਖੋਂ ਪੱਛਮੀ ਦੇਸਾਂ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਬਣਾ ਦੇਣਗੇ।

ਸ਼ਾਹ ਨੇ ਕਾਫੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਆਪਣਾ ਇਹ ਵਾਅਦਾ ਵਫ਼ਾ ਵੀ ਕੀਤਾ। ਸਟੀਫਨ ਕਿਨਜ਼ਰ ਨੇ ਆਪਣੀ ਕਿਤਾਬ 'ਆਲ ਦਾ ਸ਼ਾਹਜ਼ ਮੈਨ' ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, "ਸ਼ਾਹ ਦੇ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਈਰਾਨ ਵਿੱਚ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ ਆਈ, ਔਰਤਾਂ ਦਾ ਸਸ਼ਕਤੀਕਰਨ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਦੇਸ ਨੂੰ ਕੁਰਾਨ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਤੋਂ ਦੂਰ ਲੈ ਗਏ। ਅਮਰੀਕੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਉਹ ਖੁੱਲ੍ਹੇਆਮ ਇੱਕ ਹੰਕਾਰੀ ਸਮਰਾਟ ਬਣ ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਨੂੰ ਕੁਚਲਣ 'ਤੇ ਮਾਣ ਹੋਣ ਲੱਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਸ ਫੌਜ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜੋ ਗਿਣਤੀ ਅਤੇ ਆਧੁਨਿਕਤਾ ਵਿੱਚ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਨਾਲ ਟੱਕਰ ਲੈ ਸਕਦੀ ਸੀ।"

ਕਿਨਜ਼ਰ ਲਿਖਦੇ ਹਨ, "ਪਰ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਸ਼ਾਹ ਨੇ ਖਰਬਾਂ ਡਾਲਰ ਬੇਮਕਸਦ ਆਰਥਿਕ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਬਰਬਾਦ ਕੀਤੇ। ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਈਰਾਨ ਦੀ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਜਨਤਾ ਗਰੀਬ ਹੀ ਰਹੀ। 1970 ਦਾ ਦਹਾਕਾ ਆਉਂਦੇ-ਆਉਂਦੇ ਈਰਾਨ ਦੇ 40% ਲੋਕ ਕੁਪੋਸ਼ਣ ਦੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਗਏ।" ਤੇਲ ਤੋਂ ਮਿਲਿਆ ਪੈਸਾ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਪੜ੍ਹੇ-ਲਿਖੇ, ਪੱਛਮੀ ਦੇਸਾਂ ਦੇ ਰੰਗ ਵਿੱਚ ਰੰਗੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪਸੰਦ ਆਇਆ, ਪਰ ਅਮੀਰ ਵਰਗ ਅਤੇ ਗਰੀਬ ਈਰਾਨੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਆਰਥਿਕ ਦੂਰੀ ਵਧਦੀ ਚਲੀ ਗਈ। ਆਪਣੇ ਸ਼ਾਸਨ ਦਾ 20ਵਾਂ ਸਾਲ ਆਉਂਦੇ-ਆਉਂਦੇ ਆਪਣੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਹ ਦੀ ਲੋਕਪ੍ਰਿਯਤਾ ਘਟਣ ਲੱਗੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 'ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਕਠਪੁਤਲੀ' ਕਿਹਾ ਜਾਣ ਲੱਗਾ।

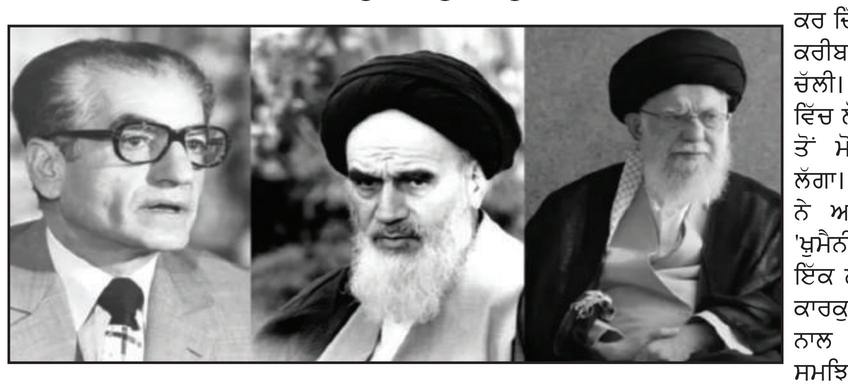

ਈਰਾਨੀ ਲੋਕ ਹੋਏ ਸ਼ਾਹ ਦੇ ਖਿਲਾਫ

1970 ਦੇ ਦਹਾਕੇ ਦੇ ਅੱਧ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਹ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਸੜਕਾਂ 'ਤੇ ਮੁਜ਼ਾਹਰਿਆਂ ਦਾ ਜੋ ਦੌਰ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ, ਉਹ ਰੁਕਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ। 1978 ਆਉਂਦੇ-ਆਉਂਦੇ ਸ਼ਾਹ ਦੀ ਗੱਦੀ ਡੋਲਣ ਲੱਗੀ ਸੀ। ਫਿਰ ਵੀ ਬਾਹਰੀ ਦੁਨੀਆ ਨੂੰ ਲਗਦਾ ਸੀ ਕਿ ਸ਼ਾਹ ਇਸ ਸੰਕਟ ਨੂੰ ਝੱਲ ਜਾਣਗੇ, ਪਰ 1979 ਦੀ ਇਸਲਾਮੀ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਨੇ ਧਾਰਮਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੰਗਠਿਤ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸੱਤਾ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚਾ ਦਿੱਤਾ। ਮਾਰਕ ਬਾਊਡੇਨ ਲਿਖਦੇ ਹਨ, "ਬਾਹਰੀ ਦੁਨੀਆ ਨੂੰ ਇਹ ਅਹਿਸਾਸ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਿ ਈਰਾਨ ਵਿੱਚ ਰਵਾਇਤੀ ਇਸਲਾਮ ਫਿਰ ਤੋਂ ਸਿਰ ਚੁੱਕ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਆਧੁਨਿਕ, ਧਰਮ ਨਿਰਪੱਖ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਬਗਾਵਤ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕਾਲਜ ਕੈਂਪਸਾਂ ਅਤੇ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਸ਼ਾਹ ਦੀ ਫੌਜੀ ਅਫਸਰਸ਼ਾਹੀ ਵਿੱਚ ਵੀ ਬਦਲਾਅ ਲਈ ਹਮਾਇਤ ਵਧਣ ਲੱਗੀ ਸੀ, ਪਰ ਮੌਲਵੀਆਂ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਦੇ ਦੂਜੇ ਵਰਗਾਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਸਹਿਮਤੀ ਨਹੀਂ ਬਣ ਰਹੀ ਸੀ ਕਿ ਅੱਗੇ ਕੀ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।" ਜਦੋਂ 16 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਸ਼ਾਹ ਨੇ ਮਿਸਰ ਜਾਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਹੰਝੂ ਨਹੀਂ ਵਹਾਏ।

ਅਯਾਤੁੱਲਾ ਖ਼ੁਮੈਨੀ ਪੈਰਿਸ ਤੋਂ ਤੇਹਰਾਨ ਪਹੁੰਚੇ

ਸ਼ਾਹ ਦੇ ਈਰਾਨ ਛੱਡਦੇ ਹੀ ਫਰਾਂਸ ਵਿੱਚ ਜਲਾਵਤਨੀ ਜੀਵਨ ਕੱਟ ਰਹੇ ਧਾਰਮਿਕ ਆਗੂ ਅਯਾਤੁੱਲਾ ਖ਼ੁਮੈਨੀ ਨੇ ਵਾਪਸ ਆਪਣੇ ਦੇਸ ਮੁੜਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ। ਪਹਿਲੀ ਫਰਵਰੀ, 1979 ਨੂੰ ਰਾਤ ਇੱਕ ਵਜੇ ਇੱਕ ਬੋਇੰਗ 747 ਜਹਾਜ਼ ਨੇ ਖ਼ਾਸ ਚਾਰਟਰ ਜਹਾਜ਼ ਵਜੋਂ ਤੇਹਰਾਨ ਲਈ ਉਡਾਣ ਭਰੀ। ਉਸ ਵਿੱਚ ਸਵਾਰ ਸਨ ਸ਼ਾਹ ਦੇ ਕੱਟੜ ਵਿਰੋਧੀ ਅਤੇ 16 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਜਲਾਵਤਨੀ ਵਿੱਚ ਰਹਿ ਰਹੇ ਅਯਾਤੁੱਲਾ ਰੂਹੁੱਲਾ ਖ਼ੁਮੈਨੀ। ਜਹਾਜ਼ ਵਿੱਚ ਸਵਾਰ 168 ਯਾਤਰੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਸਨ ਪੱਤਰਕਾਰ ਜੌਨ ਸਿੰਪਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸਵੈ-ਜੀਵਨੀ 'ਨਿਊਜ਼ ਫਰਾਮ ਨੋ ਮੈਨਜ਼ ਲੈਂਡ' ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ, "ਖ਼ੁਮੈਨੀ ਦੇ ਨਾਲ ਤੇਹਰਾਨ ਜਾਣਾ ਇੱਕ ਡਰਾਉਣਾ ਅਨੁਭਵ ਸੀ। ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਚੱਲ ਰਹੇ ਯਾਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਭਰੋਸਾ ਸੀ ਕਿ ਇਰਾਨ ਦੀ ਹਵਾਈ ਫੌਜ ਸਾਡੇ ਜਹਾਜ਼ ਨੂੰ ਸੁੱਟ ਦੇਵੇਗੀ। ਫਲਾਈਟ ਦੌਰਾਨ ਅਸੀਂ ਕੁਝ ਮਿੰਟਾਂ ਲਈ ਖ਼ੁਮੈਨੀ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਉਹ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਬੋਲਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛਦਾ ਤਾਂ ਉਹ ਜਹਾਜ਼ ਦੀ ਖਿੜਕੀ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਦੇਖਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦੇ।"

ਅਮਰੀਕਾ ਅਤੇ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਨਾਲ ਦੁਸ਼ਮਣੀ

ਜਦੋਂ ਖ਼ੁਮੈਨੀ ਤੇਹਰਾਨ ਪਹੁੰਚੇ ਤਾਂ ਲੱਖਾਂ ਲੋਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਵਾਗਤ ਕਰਨ ਲਈ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸਨ। ਈਰਾਨ ਰਾਜਸ਼ਾਹੀ ਦੀ ਥਾਂ ਹੁਣ ਇਸਲਾਮੀ ਗਣਰਾਜ ਬਣ ਚੁੱਕਾ ਸੀ। ਖ਼ੁਮੈਨੀ ਨੂੰ ਸੁਪਰੀਮ ਲੀਡਰ ਦਾ ਅਹੁਦਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸਲਾਮੀ ਨਿਯਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਈਰਾਨ 'ਤੇ ਸ਼ਾਸਨ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਖ਼ੁਮੈਨੀ ਨੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ 'ਵੱਡਾ ਸ਼ੈਤਾਨ' ਕਹਿ ਕੇ ਨਿੰਦਾ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਫਲਸਤੀਨੀ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਕਹਿ ਕੇ ਸੰਬੋਧਿਤ ਕੀਤਾ। ਖ਼ੁਮੈਨੀ ਦੇ ਸਰਬੁੱਚ ਆਗੂ ਵਜੋਂ ਅਹੁਦਾ ਸੰਭਾਲਣ ਦੇ ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਹਮਾਇਤੀਆਂ ਨੇ ਤੇਹਰਾਨ ਵਿੱਚ ਅਮਰੀਕੀ ਦੂਤਾਵਾਸ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਲਿਆ ਅਤੇ 66 ਅਮਰੀਕੀਆਂ ਨੂੰ ਬੰਧਕ ਬਣਾ ਲਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਸੀ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿੱਚ ਕੈਂਸਰ ਦਾ ਇਲਾਜ ਕਰਵਾ ਰਹੇ ਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਅਮਰੀਕਾ ਵਾਪਸ ਈਰਾਨ ਭੇਜੇ ਤਾਂ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ 'ਗੁਨਾਹਾਂ ਦੀ ਸਜ਼ਾ' ਮਿਲ ਸਕੇ। ਅਮਰੀਕਾ ਅਤੇ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਨਾਲ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਈਰਾਨੀ ਵਿਦੇਸ਼ ਨੀਤੀ ਦਾ ਇੱਕ ਅਹਿਮ ਹਿੱਸਾ ਬਣ ਗਈ। ਸਾਲ 1979 ਦੀ ਇਸਲਾਮੀ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਨੂੰ ਅਜੇ ਬਹੁਤਾ ਸਮਾਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਬੀਤਿਆ ਕਿ ਸੱਦਾਮ ਹੁਸੈਨ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੇ ਇਰਾਕ ਨੇ ਈਰਾਨ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਹ ਜੰਗ ਕਰੀਬ ਨੌਂ ਸਾਲਾਂ ਤੱਕ ਚੱਲੀ। ਕੁਝ ਹੀ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਖ਼ੁਮੈਨੀ ਤੋਂ ਮੋਹ ਭੰਗ ਹੋਣ ਲੱਗਾ। ਕਾਨ ਕਫਲਿਨ ਨੇ ਆਪਣੀ ਕਿਤਾਬ 'ਖ਼ੁਮੈਨੀਜ਼ ਗੋਸਟ' ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਲੋਕਤੰਤਰ ਪੱਖੀ ਕਾਰਕੁਨ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਦੱਸਿਆ, "ਮੈਂ ਸਮਝਿਆ ਸੀ ਕਿ ਖ਼ੁਮੈਨੀ ਈਰਾਨ ਵਿੱਚ ਲੋਕਤੰਤਰ ਲਿਆਉਣਗੇ। ਪਰ ਹੁਣ ਸਾਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇੱਕ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਬਦਲ ਕੇ ਦੂਜਾ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹ ਲੈਆਂਦਾ ਹੈ।"

ਸਲਮਾਨ ਰਸ਼ਦੀ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਫਤਵਾ

ਜਦੋਂ 1989 ਵਿੱਚ ਭਾਰਤੀ ਮੂਲ ਦੇ ਲੇਖਕ ਸਲਮਾਨ ਰਸ਼ਦੀ ਨੇ 'ਸੈਟੇਨਿਕ ਵਰਸਿਜ਼' ਕਿਤਾਬ ਲਿਖੀ ਤਾਂ ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਦੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੇ ਇਸਦਾ ਸਖ਼ਤ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ। 14 ਫਰਵਰੀ, 1989 ਨੂੰ ਅਯਾਤੁੱਲਾ ਖ਼ੁਮੈਨੀ ਨੇ ਫਤਵਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਕਿ 'ਇਹ ਕਿਤਾਬ ਇਸਲਾਮ, ਪੈਗੰਬਰ ਮੁਹੰਮਦ ਅਤੇ ਕੁਰਾਨ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਹੈ। ਇਸ ਕਿਤਾਬ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਮੈਂ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਉਂਦਾ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਦੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹ ਜਿੱਥੇ ਕਿਤੇ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਣ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੌਤ ਦੇ ਘਾਟ ਉਤਾਰ ਦੇਣ।' ਈਰਾਨ ਦੀ ਇੱਕ ਸੰਸਥਾ ਨੇ ਸਲਮਾਨ ਰਸ਼ਦੀ ਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ 2 ਕਰੋੜ 60 ਲੱਖ ਡਾਲਰ ਦੇ ਇਨਾਮ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ। ਹਿੰਸਕ ਭੀੜ ਨੇ ਬ੍ਰਿਟੇਨ, ਇਟਲੀ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦੀਆਂ ਦੁਕਾਨਾਂ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਇਆ ਜੋ 'ਸੈਟੇਨਿਕ ਵਰਸਿਜ਼' ਵੇਚ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਈ ਯੂਰਪੀ ਦੇਸਾਂ ਨੇ ਤੇਹਰਾਨ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਰਾਜਦੂਤ ਵਾਪਸ ਸੱਦ ਲਏ।

ਖ਼ਾਮੇਨਈ ਬਣੇ ਖ਼ੁਮੈਨੀ ਦੇ ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰੀ

ਜਿਵੇਂ-ਜਿਵੇਂ ਖ਼ੁਮੈਨੀ ਦੀ ਉਮਰ ਵਧੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਹੋਣ ਲੱਗਿਆ। ਖ਼ੁਮੈਨੀ ਨੇ ਇਸਦੇ ਲਈ ਇਸਲਾਮੀ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਦੇ ਇੱਕ ਵੱਡੇ ਹਮਾਇਤੀ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਪੈਰੋਕਾਰ ਅਯਾਤੁੱਲਾ ਹੁਸੈਨ ਅਲੀ ਮੋਂਤਜ਼ਰੀ ਨੂੰ ਚੁਣਿਆ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਖ਼ੁਮੈਨੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਧਾਰਮਿਕ ਗਿਆਨ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਸੀਨ, ਪਰ ਮੁਲਕਦੇ ਸਰਪ੍ਰਸਤ ਵਜੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਯੋਗਤਾ 'ਤੇ ਸ਼ੱਕ ਹੋਣ ਲੱਗਾ। ਕਾਨ ਕਫਲਿਨ ਲਿਖਦੇ ਹਨ, "ਮਾਰਚ, 1989 ਵਿੱਚ ਖ਼ੁਮੈਨੀ ਨੇ ਮੋਂਤਜ਼ਰੀ ਨੂੰ ਲੰਬੀ ਕਈ ਪੰਨਿਆਂ ਦੀ ਚਿੱਠੀ ਲਿਖੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਸ 'ਤੇ ਇਲਜ਼ਾਮ ਲਾਇਆ ਕਿ ਉਹ ਇਰਾਨ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਉਦਾਰਵਾਦੀਆਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਸੌਂਪ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮੋਂਤਜ਼ਰੀ ਨੇ ਇਸ ਲੰਬੀ ਚਿੱਠੀ ਦਾ ਜਵਾਬ ਪੰਜ ਲਾਈਨਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿੰਦਿਆਂ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਹ ਖ਼ੁਮੈਨੀ ਦੇ ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਦੌੜ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਹ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਇਸ ਅਹੁਦੇ ਦੇ ਚਾਹਵਾਨ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਖ਼ੁਮੈਨੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਵਜੋਂ ਤਤਕਾਲੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਅਲੀ ਖ਼ਾਮੇਨਈ ਨੂੰ ਚੁਣਿਆ।" ਈਰਾਨ ਦੀ ਧਾਰਮਿਕ ਸੱਤਾ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਖ਼ਾਮੇਨਈ ਅਹੁਦੇ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਜੂਨੀਅਰ ਸਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਤਜ਼ਰਬਾ ਇੰਨਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚੋਟੀ ਦੇ ਧਾਰਮਿਕ ਅਹੁਦੇ ਦੇ ਯੋਗ ਸਮਝਿਆ ਜਾਵੇ। ਆਪਣੀ ਖ਼ਰਾਬ ਸਿਹਤ ਦੇ ਮੱਦੇ ਨਜ਼ਰ ਖ਼ੁਮੈਨੀ ਨੇ ਸੰਸਦ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਇਜਲਾਸ ਸੱਦਿਆ ਅਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਸੋਧ ਰਾਹੀਂ ਖ਼ਾਮੇਨਈ ਨੂੰ ਖ਼ੁਮੈਨੀ ਦਾ ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਰਸਤਾ ਸਾਫ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਲੇਕਿਨ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਖ਼ੁਮੈਨੀ ਨੇ ਪੱਕਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਇਰਾਨ ਆਪਣਾ ਪ੍ਰਮਾਣੂ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਜਾਰੀ ਰੱਖੇਗਾ ਅਤੇ ਪੱਛਮ ਪ੍ਰਤੀ ਉਸਦੀ ਟਕਰਾਅ ਵਾਲੀ ਨੀਤੀ ਵੀ ਜਾਰੀ ਰਹੇਗੀ।

9/11 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਮਰੀਕਾ ਨਾਲ ਹਮਦਰਦੀ

ਖ਼ੁਮੈਨੀ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਖ਼ਾਮੇਨਈ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਲਈ ਅਤੇ ਰਫ਼ਸੰਜਾਨੀ ਈਰਾਨ ਦੇ ਨਵੇਂ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਬਣੇ। ਖ਼ਾਮੇਨਈ ਵੈਸੇ ਤਾਂ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਰੋਧੀ ਨੀਤੀ 'ਤੇ ਹੀ ਚੱਲੇ ਪਰ ਇੱਕ ਸਮਾਂ ਅਜਿਹਾ ਵੀ ਆਇਆ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦਾ ਪੱਖ ਵੀ ਲਿਆ। ਜਦੋਂ 11 ਸਤੰਬਰ, 2001 ਨੂੰ ਅਲ-ਕਾਇਦਾ ਨੇ ਵਰਲਡ ਟਰੇਡ ਸੈਂਟਰ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ, ਤਾਂ ਈਰਾਨ ਨੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਬੁਸ਼ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਹਮਦਰਦੀ ਦਾ ਸੰਦੇਸ਼ ਭੇਜਿਆ। ਕੇਨੇਥ ਪੋਲਕ ਨੇ ਆਪਣੀ ਕਿਤਾਬ 'ਦਾ ਪਰਸ਼ੀਅਨ ਪਜ਼ਲ: ਦਾ ਕਨਫਲਿਕਟ ਬਿਟਵੀਨ ਅਮਰੀਕਾ ਐਂਡ ਈਰਾਨ' ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, "ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਦੇਸ ਜਿਸਨੂੰ 90 ਦੇ ਦਹਾਕੇ ਵਿੱਚ ਪੂਰੀ ਦੁਨੀਆ ਤੋਂ ਅਲੱਗ-ਥਲੱਗ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਹ ਆਪਣੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਦੁਸ਼ਮਣ ਨੂੰ ਜਿਸਨੂੰ ਉਹ ਹਮੇਸ਼ਾ ਇੱਕ 'ਸ਼ੈਤਾਨ' ਦਾ ਦਰਜਾ ਦਿੰਦਾ ਆਇਆ ਸੀ, ਆਪਣੀ ਹਮਦਰਦੀ ਦਿੰਦਾ ਦਿਖਾਈ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਤੇਹਰਾਨ ਵਿੱਚ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਮਾਰੇ ਗਏ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਮੋਮਬੱਤੀਆਂ ਜਗਾ ਕੇ ਜਲੂਸ ਕੱਢਿਆ ਸੀ। ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਈਰਾਨ ਮੱਧ ਪੂਰਬ (ਪੱਛਮੀ ਏਸ਼ੀਆ) ਵਿੱਚ ਇਕੱਲਾ ਦੇਸ ਸੀ।"

ਖ਼ਾਤਮੀ ਬਣੇ ਬਦਲਾਅ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਕ

ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਕਾਂ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਮੁਹੰਮਦ ਖ਼ਾਤਮੀ ਦੇ ਈਰਾਨ ਦੇ ਪੰਜਵੇਂ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਚੁਣੇ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਸੰਭਵ ਹੋ ਸਕਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਚੋਣ ਵਿੱਚ ਖ਼ਾਮੇਨਈ ਨੇ ਕੱਟੜਪੰਥੀ ਆਗੂ ਅਲੀ ਅਕਬਰ ਨੂਰੀ ਦੀ ਹਮਾਇਤੀ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਖ਼ਾਤਮੀ ਦੀ ਜਿੱਤ ਹੋਈ ਸੀ। ਕਾਨ ਕਫਲਿਨ ਲਿਖਦੇ ਹਨ, "ਇਸਦਾ ਕਾਰਨ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਸਾਲ 1997 ਤੱਕ ਈਰਾਨੀ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਇਸਲਾਮੀ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਮੋਹ ਭੰਗ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਸੀ। ਈਰਾਨ ਦੀ ਵਿਗੜਦੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਅਤੇ ਬਾਹਰੀ ਦੁਨੀਆ ਤੋਂ ਉਸਦੇ ਅਲੱਗ-ਥਲੱਗ ਹੋਣ ਲਈ ਉਹ ਉਸਨੂੰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਮੰਨਣ ਲੱਗੇ ਸਨ। ਮਹਿੰਗਾਈ ਦਰ 40 ਫੀਸਦੀ ਤੱਕ ਵਧ ਗਈ ਸੀ।" "ਈਰਾਨੀ ਮੁਦਰਾ ਰਿਆਲ ਦੀ ਕੀਮਤ ਅੱਧੀ ਰਹਿ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਦੀ ਦਰ 30 ਫੀਸਦੀ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਖ਼ਾਤਮੀ ਈਰਾਨ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੱਡਾ ਨਾਮ ਨਹੀਂ ਸਨ, ਪਰ ਜਿਵੇਂ-ਜਿਵੇਂ ਚੋਣ ਪ੍ਰਚਾਰ ਨੇ ਜ਼ੋਰ ਫੜਿਆ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਾਮ ਬਦਲਾਅ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਬਣ ਗਿਆ।" ਖ਼ਾਤਮੀ ਨੇ ਚੋਣ ਜਿੱਤਦਿਆਂ ਹੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਪਹਿਲ ਸਾਊਦੀ ਅਰਬ ਅਤੇ ਹੋਰ ਖਾੜੀ ਮੁਲਕਾਂ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਸਬੰਧ ਸੁਧਾਰਨ ਦੀ ਕੀਤੀ। ਇੰਨਾ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਤੰਬਰ 1998 ਵਿੱਚ ਸਲਮਾਨ ਰਸ਼ਦੀ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਜਾਰੀ ਫਤਵੇ ਨੂੰ ਵੀ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਿਆ।

ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਇਕਜੁੱਟ ਨਹੀਂ

ਸਾਲ 2005 ਵਿੱਚ ਮਹਿਮੂਦ ਅਹਿਮਦੀਨੇਜਾਦ ਦੇ ਸੱਤਾ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਰਾਨ ਆਪਣੀਆਂ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ 'ਤੇ ਵਾਪਸ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਖ਼ਾਮੇਨਈ ਨੇ ਆਤਮ-ਨਿਰਭਰਤਾ, ਮਜ਼ਬੂਤ ਰੱਖਿਆ ਸਮਰੱਥਾ ਅਤੇ ਚੀਨ-ਰੂਸ ਵੱਲ ਝੁਕਾਅ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਮੁੱਖ ਨੀਤੀ ਬਣਾਇਆ। ਅਮਰੀਕਾ ਅਤੇ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਵਿਰੋਧ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਿਦੇਸ਼ ਨੀਤੀ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣਿਆ ਰਿਹਾ, ਪਰ ਜਦੋਂ ਵੀ ਈਰਾਨ 'ਤੇ ਕੋਈ ਗੰਭੀਰ ਖ਼ਤਰਾ ਆਇਆ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਲਚਕੀਲਾਪਣ ਦਿਖਾਉਣ ਤੋਂ ਗੁਰੇਜ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਅਮੀਨ ਸੈਕਲ ਆਪਣੀ ਕਿਤਾਬ 'ਇਰਾਨ ਰਾਈਜ਼ਿੰਗ: ਦਾ ਸਰਵਾਈਵਲ ਐਂਡ ਫਿਊਚਰ ਆਫ਼ ਇਸਲਾਮਿਕ ਰਿਪਬਲਿਕ' ਵਿੱਚ ਲਿਖਦੇ ਹਨ, "ਖ਼ਾਮੇਨਈ ਕੋਲ ਬੇਅੰਤ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਈਰਾਨ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਵਧਾਉਣ ਵਾਲੇ ਕਈ ਸਾਧਨਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸਲਾਮਿਕ ਰੈਵੋਲਿਊਸ਼ਨਰੀ ਗਾਰਡ ਕੋਰ ਅਤੇ ਇਸਦੀ ਪੈਰਾ-ਮਿਲਟਰੀ ਸ਼ਾਖਾ 'ਬਸੀਜ਼' ਦੇ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿੱਚ ਅਹਿਮ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ ਹੈ। ਹੁਣ ਵੀ ਕਈ ਇਰਾਨੀ ਲੋਕ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਅਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹਨ, ਪਰ ਉਸ ਵਿਰੁੱਧ ਦੇਸ ਨੂੰ ਜੋੜਨ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਸੰਗਠਿਤ ਵਿਰੋਧੀ ਨੇਤਾ ਉੱਭਰ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਹੈ।"

ਸ਼ਾਹ ਦੇ ਪੁੱਤ ਦੀ ਚੁਣੌਤੀ 'ਤੇ ਸਵਾਲ

ਇਰਾਨ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਸ਼ਾਹ, ਮੁਹੰਮਦ ਰਜ਼ਾ ਪਹਿਲਵੀ ਦੇ ਬੇਟੇ ਰਜ਼ਾ ਪਹਿਲਵੀ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਕੁਝ ਹਰਮਨ-ਪਿਆਰੇ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਐਕਸ (ਪਹਿਲਾਂ ਟਵਿੱਟਰ) 'ਤੇ ਦਿੱਤੇ ਬਿਆਨਾਂ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਦੇਸ ਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ "ਉਹ 46 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਚੱਲੀ ਆ ਰਹੀ ਜੰਗ ਦਾ ਅੰਤ ਕਰਨ। ਈਰਾਨ ਦੇ ਸ਼ਾਸਕਾਂ ਦਾ ਆਪਣੇ ਹੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕੁਚਲਣ ਦਾ ਕੁਚੱਕਰ ਢਹਿ-ਢੇਰੀ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਭਿਆਨਕ ਸੁਪਨੇ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਲਈ ਖਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਦੇਸ਼ ਵਿਆਪੀ ਅੰਦੋਲਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।" ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਅਹੁਦੇ ਤੋਂ ਹਟਾਏ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿੱਚ ਜਲਾਵਤਨੀ ਕੱਟੀ ਹੈ, ਪਰ ਅਮਰੀਕਾ ਅਤੇ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੇਤਨਯਾਹੂ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਸਬੰਧਾਂ ਕਾਰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਰਾਨ ਵਿੱਚ ਕਿੰਨੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਲਿਆ ਜਾਵੇਗਾ, ਇਸ 'ਤੇ ਕਈ ਸਵਾਲ ਉੱਠੇ ਹਨ।

ਜੇਕਰ ਉਹ ਕਦੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਸੱਤਾ ਵਿੱਚ ਵਾਪਸ ਆਉਂਦੇ ਵੀ ਹਨ, ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਉਸੇ ਸਿਆਸੀ ਵੈਧਤਾ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ, ਜਿਸ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿਤਾ ਨੇ ਕੀਤਾ ਸੀ।

KACEES EXPRESS WASH

ਕਾਰਾਂ ਧੋਣ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਸਸਤਾ ਕਾਰ ਵਾਸ਼ ਸਟੇਸ਼ਨ

Car wash and Gas station with Beverages

ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਹੱਥ ਨਾਲ ਕਾਰਾਂ ਧੁਆਉਣ ਵਾਸਤੇ ਇਕੋ-ਇਕ ਸਰਵਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ, ਜੋ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸਸਤੇ ਰੇਟਾਂ ਤੇ ਬਿਨਾਂ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਕੀਤਿਆਂ ਤੁਹਾਡੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਕਾਰ ਧੋ ਸਕਦੇ ਹਨ।

Surjit Sanger

707-291-2901

2900 Hilltop Mall Rd, Richmond, CA 94806

ਇਕ ਵਾਰ ਜ਼ਰੂਰ ਆ ਕੇ ਕਾਰ ਧੁਆਓ ਜੀ

ਸ. ਇੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਉੱਭੀ ਦੇ ਅਕਾਲ ਚਲਾਣੇ ‘ਤੇ ਪੱਤਰਕਾਰ ਕੁਲਵੰਤ ਧਾਲੀਆਂ ਅਤੇ ਸਮੂਹ ਉੱਭੀ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਸਦਮਾ

ਫਰਿਜ਼ਨੋ, ਕੈਲੇਫੋਰਨੀਆਂ (ਨੀਟਾ ਮਾਛੀਕੇ): ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਇਚਾਰੇ ਅੰਦਰ ਪੱਤਰਕਾਰੀ, ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨਿਭਾ ਰਹੇ ਪੱਤਰਕਾਰ ਕੁਲਵੰਤ ਧਾਲੀਆਂ ਅਤੇ ਸਮੂੰਹ ਉੱਭੀ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਉਸ ਸਮੇਂ ਭਾਰੀ ਸਦਮਾ ਲੱਗਾ ਜਦੋਂ ਬੀਤੇ ਦਿਨੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿਤਾ ਸ। ਇੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਉੱਭੀ ਆਪਣੀ ਸੰਸਾਰਿਕ ਯਾਤਰਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਅਚਾਨਕ ਆਪਣੇ ਸੁਆਸਾਂ ਦੀ ਪੂੰਜੀ ਤਿਆਗਦੇ ਹੋਏ ਅਕਾਲ ਚਲਾਣਾ ਕਰ ਗਏ। ਜੋ ਆਪਣੇ ਪਿੱਛੇ ਆਪਣੇ ਭਰਾਵਾਂ ਦੇ ਸਾਂਝੇ ਪਰਿਵਾਰ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਪਤਨੀ, ਦੋ ਪੁੱਤਰਾਂ ਅਤੇ ਇੱਕ ਧੀ ਦੀ ਹੱਸਦੀ-ਖੇਡਦੀ ਫੁਲਵਾੜੀ ਛੱਡ ਗਏ।

Late S. Inderjit Singh Ubhi

ਉਹ ਕਈ ਸਾਲ ਤੱਕ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਜੋਗਿੰਦਰ ਕੌਰ ਉੱਭੀ ਸਮੇਤ ਪੱਕੇ ਵਸਨੀਕ ਦੇ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਕੁਲਵੰਤ ਧਾਲੀਆਂ ਕੋਲ ਕੈਲੇਫੋਰਨੀਆਂ, ਅਮਰੀਕਾ ਵੀ ਰਹੇ। ਪਰ ਪਿਛੋਕੜ ਜਨਮ ਭੂਮੀ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਸਦਕਾ ਪੱਕੇ ਰਹਿਣ ਲਈ ਆਪਣੇ ਜੱਦੀ ਪਿੰਡ ਧਾਲੀਆਂ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ। ਜਿੱਥੇ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਅੰਤਲਾ ਸਮਾਂ ਗੁਜ਼ਾਰਿਆ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਉਮਰ ਲਗਭਗ 79 ਸਾਲ ਦੀ ਸੀ। ਉਹ ਨੇਕ ਸਾਫ ਦਿਲ ਸੇਵਾ ਭਾਵਨਾ ਵਾਲੇ ਸਮਾਜ ਸੇਵੀ ਇਨਸਾਨ ਸਨ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹੱਕਾਂ ਜਾਂ ਲੋੜਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੂਜਿਆਂ ਦਾ ਹਮੇਸ਼ਾ ਖਿਆਲ ਰੱਖਿਆ। ਜੋ ਇੱਕ ਚਾਰ ਭਰਾਵਾਂ ਦੇ ਸੰਯੁਕਤ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿੱਚ ਜਨਮੇ ਅਤੇ ਪਲੇ ਸਨ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਪਿਤਾ ਸਮਾਜਸੇਵੀ ਅਤੇ ਗੁਰਸਿੱਖ ਆਗੂ ਸਵ. ਸ. ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਉੱਭੀ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਸਦਕਾ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਅੰਤਲੇ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਜੋੜੀ ਰੱਖਿਆ। ਹਮੇਸ਼ਾ ਇਹੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਏਕਤਾ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਭਲਾਈ ਲਈ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਨਿਰਸਵਾਰਥ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅੰਤਲੇ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਬੜੀ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਨਾਲ ਕਰਕੇ ਵੀ ਦਿਖਾਇਆ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅੰਤਿਮ ਸੰਸਕਾਰ ਬੀਤੇ ਦਿਨੀ 26 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿੰਡ ਧਾਲੀਆਂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਹੁਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਤਮਾ ਦੀ ਸ਼ਾਂਤੀ ਲਈ ਰੱਖੇ ਪਾਠ ਦਾ ਭੋਗ ਅਤੇ ਸਰਧਾਂਜਲੀਆ ਦੀ ਰਸਮ 5 ਮਾਰਚ, 2026, ਦਿਨ ਵੀਰਵਾਰ ਨੂੰ “ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕੈਂਬਾਂ ਸਾਹਿਬ” ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਛੇਵੀਂ ਪਿੰਡ ਧਾਲੀਆਂ, ਜਿਲ੍ਹਾ ਲੁਧਿਆਣਾ, ਪੰਜਾਬ ਵਿਖੇ 11 ਵਜੇ ਹੋਈ। ਪਰਿਵਾਰ ਵੱਲੋਂ ਸਮੂੰਹ ਸੁਨੇਹੀਆਂ, ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਅਤੇ ਦੋਸਤਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਜਿੱਥੇ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਸਵ। ਇੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਵਿਛੜੀ ਰੂਹ ਦੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਹਮੇਸ਼ਾ ਲਈ ਨਿਵਾਸ ਦੀ ਅਰਦਾਸ ਅਤੇ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਭੇਟ ਕੀਤੀਆ ਜਾਣਗੀਆਂ।

ਇਸ ਦੁੱਖ ਦੀ ਘੜੀ ਵਿੱਚ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਜਾਂ ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਕੁਲਵੰਤ ਧਾਲੀਆਂ ਨੂੰ ਫੋਨ ਨੰਬਰ +1 (559) 473-9264, ਕੁਲਦੀਪ ਉੱਭੀ +1 (559) 755-8038 ਜਾਂ ਭਤੀਜੇ ਤੇਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਫੋਨ ਨੰਬਰ +91 94172 64577 ਰਾਹੀਂ ਸੰਪਰਕ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਨਗਰ ਕੌਂਸਲਾਂ ਦੀਆਂ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਦੇਣ ਦੀ ਤਿਆਰੀ

ਜਲੰਧਰ- ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਹੁਣ ਨਗਰ ਕੌਂਸਲਾਂ/ਨਗਰ ਨਿਗਮਾਂ ਦੀਆਂ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਸਰਕਾਰੀ ਵਿਭਾਗਾਂ ਨੂੰ ਤਬਦੀਲ ਕਰਨ ਲਈ ਰਾਹ ਪੱਧਰਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਪਾਵਰਕੌਮ ਦੀਆਂ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਪੁੱਡਾ ਨੂੰ ਤਬਦੀਲ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਹੋਈ ਸੀ, ਪਰ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਤਬਾਦਲੇ ’ਤੇ ਰੋਕ ਲਗਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਸਥਾਨਕ ਸਰਕਾਰਾਂ ਵਿਭਾਗ ਨੇ 2 ਮਾਰਚ ਨੂੰ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਨੋਟੀਫ਼ਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਤਹਿਤ ਜਨਤਕ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਕੌਂਸਲ/ਨਗਰ ਨਿਗਮ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਬੋਰਡਾਂ/ਨਿਗਮਾਂ ਅਤੇ ਜਨਤਕ ਖੇਤਰ ਦੇ ਅਦਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਤਬਦੀਲ ਕਰਨ ਲਈ ਦਿਸ਼ਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਐਂਡ ਟਰਾਂਸਫਰ ਆਫ ਮਿਉਂਸਿਪਲ ਪ੍ਰਾਪਰਟੀਜ਼ ਐਕਟ-2020 ਦੀ ਧਾਰਾ 4 ’ਚ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਅਤੇ ਵਪਾਰਕ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਦੀ ਵਿੱਕਰੀ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹਨ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਬ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਐਂਡ ਟਰਾਂਸਫਰ ਆਫ ਮਿਉਂਸਿਪਲ ਪ੍ਰਾਪਰਟੀਜ਼ ਰੂਲਜ਼-2021 ’ਚ ਸ਼ਹਿਰੀ ਸਥਾਨਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਸਮਾਜਿਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਜਾਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕੌਮੀ ਤੇ ਖੇਤਰੀ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਰਿਜ਼ਰਵ ਕੀਮਤ ’ਤੇ ਅਲਾਟ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤਜਵੀਜ਼ਾਂ ਵੀ ਹਨ। ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਨਗਰ ਨਿਗਮ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਵਿਭਾਗਾਂ, ਬੋਰਡਾਂ ਤੇ ਨਿਗਮਾਂ ਨੂੰ ਤਬਦੀਲ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਸਪਸ਼ਟ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਜਿਸ ਕਰ ਕੇ ਜਨਤਕ ਭਲਾਈ ਦੇ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟਾਂ ’ਚ ਰੁਕਾਵਟਾਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਹੁਣ ਸਥਾਨਕ ਸਰਕਾਰਾਂ ਵਿਭਾਗ ਨੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਕੌਂਸਲਾਂ ਤੇ ਨਿਗਮਾਂ ਦੀਆਂ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਜਨਤਕ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਵਿਭਾਗਾਂ/ਬੋਰਡਾਂ/ਨਿਗਮਾਂ ਨੂੰ ਤਬਦੀਲ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਯਮ ਤਿਆਰ ਕਰ ਲਏ ਹਨ। ਇਸ ਨਾਲ ਜਾਇਦਾਦ ਤਬਦੀਲ ਕਰਨ ਦੇ ਰਾਹ ਵਿਚਲੇ ਅੜਿੱਕੇ ਦੂਰ ਹੋਣੇ ਸੁਭਾਵਿਕ ਹਨ। ਨੋਟੀਫ਼ਿਕੇਸ਼ਨ ਅਨੁਸਾਰ ਸਥਾਨਕ ਸਰਕਾਰਾਂ ਵਿਭਾਗ ਨੂੰ ਸੂਬੇ ਦੀਆਂ ਨਗਰ ਕੌਂਸਲਾਂ/ਨਗਰ ਨਿਗਮਾਂ ਤੋਂ ਸ਼ਹਿਰੀ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹੋਰ ਵਿਭਾਗਾਂ ਨੂੰ ਵੇਚਣ ਜਾਂ ਲੀਜ਼ ’ਤੇ ਦੇਣ ਲਈ ਕਈ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਏ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ’ਚ ਇਸ ਵੇਲੇ 14 ਨਗਰ ਨਿਗਮ, ਜਦੋਂ ਕਿ 152 ਨਗਰ ਕੌਂਸਲਾਂ ਤੇ ਨਗਰ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਹਨ। ਵੱਡੇ ਨਗਰ ਨਿਗਮਾਂ ਦੀਆਂ ਹੱਦਾਂ ਵੀ ਪਿਛਲੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਵਧਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਮਿਉਂਸਿਪਲ ਕੌਂਸਲ ਵਰਕਰਜ਼ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਸੂਬਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਵਾਲੀਆ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਕੌਂਸਲਾਂ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਵਿੱਤੀ ਘਾਟੇ ਵਿੱਚ ਚੱਲ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਲੋੜ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੈਰਾਂ ਸਿਰ ਕਰਨ ਦੀ ਹੈ, ਨਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਸੀਲਿਆਂ ਨੂੰ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨ ਦੀ। ਸ਼ਹਿਰੀ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਤਬਦੀਲ ਕਰਨ ਨਾਲ ਜਿੱਥੇ ਕੌਂਸਲਾਂ ਦੀ ਖ਼ੁਦਮੁਖ਼ਤਿਆਰੀ ਨੂੰ ਸੱਟ ਵੱਜੇਗੀ, ਉੱਥੇ ਕੌਂਸਲਾਂ ਤੇ ਨਿਗਮਾਂ ਦੀ ਹੋਂਦ ਨੂੰ ਵੀ ਖ਼ਤਰਾ ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ।

ਵਧੀਆ ਕਰੀਅਰ ਅਤੇ ਤਨਖ਼ਾਹ ਦਿਵਾਉਣ ਵਾਲੇ ਆਰਟੀਫ਼ਿਸ਼ਲ ਇੰਟੈਲੀਜੈਂਸ ਦੇ ਕੋਰਸ

(ਸਫਾ 5 ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਵਰਤਿਆ ਜਾਵੇ। ਇਹ ਇਕ ਚੰਗਾ ਕੋਰਸ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।" "ਏਆਈ ਸਾਈਬਰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨਾਲ ਕਿਵੇਂ ਜੁੜ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਵੀ ਇਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕੋਰਸ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਖ਼ਾਸ ਕਰਕੇ ਇੰਜੀਨੀਅਰਾਂ ਲਈ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸਾਈਬਰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਰੋਬੋਟਿਕਸ ਵਰਗੇ ਕੋਰਸ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਵਿੱਚ ਕਰੀਅਰ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਦਾ ਵਧੀਆ ਮੌਕਾ ਦੇਣਗੇ।" ਜੇ ਕੋਈ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਏਆਈ ਵਿੱਚ ਹੀ ਕਰੀਅਰ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੇ ਤਾਂ ਪ੍ਰੋਫ਼ੈਸਰ ਸਿਨਹਾ ਪੰਜ ਬਿਹਤਰੀਨ ਕੋਰਸਾਂ ਦੀ ਸਿਫ਼ਾਰਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਮਜ਼ਬੂਤ ਬਦਲ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਐੱਮਬੀਏ/ਪੀਜੀ ਡਿਪਲੋਮਾ ਇਨ ਏਆਈ ਐਂਡ ਬਿਜ਼ਨਸ ਐਨਾਲਿਟਿਕਸ: ਇਹ ਕੋਰਸ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਹੈ ਜੋ ਬਿਜ਼ਨਸ, ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਜਾਂ ਕਾਮਰਸ ਬੈਕਗਰਾਊਂਡ ਤੋਂ ਹਨ ਅਤੇ ਏਆਈ ਰਣਨੀਤੀ, ਐਨਾਲਿਟਿਕਸ ਅਤੇ ਪ੍ਰੋਡਕਟ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਵਿੱਚ ਜਾਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇੰਡਿਅਨ ਇੰਸਟੀਟਿਊਟ ਆਫ਼ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ (ਆਈਆਈਐੱਮਐੱਸ), ਇੰਡਿਅਨ ਸਕੂਲ ਆਫ਼ ਬਿਜ਼ਨਸ ਅਤੇ ਅਪਗ੍ਰੈਡ ਜਾਂ ਗ੍ਰੇਟ ਲਰਨਿੰਗ ਵਰਗੀਆਂ ਐਡੂਟੈੱਕ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨਾਲ ਜੁੜ ਕੇ ਇਹ ਕੋਰਸ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਫੀਸ ਲਗਭਗ ਢਾਈ ਤੋਂ ਸੱਤ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਤੱਕ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਸੰਸਥਾ ਅਨੁਸਾਰ ਵੱਖਰੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਕੋਰਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੰਭਾਵਿਤ ਤਨਖ਼ਾਹ ਛੇ ਤੋਂ ਵੀਹ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਸਾਲਾਨਾ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਕੰਪਨੀ ਅਤੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਏਆਈ ਸਰਟੀਫ਼ਿਕੇਟ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ (ਆਨਲਾਈਨ): ਇਹ Udaicty ਜਾਂ ਹੋਰ ਆਨਲਾਈਨ ਐਜੂਟੈੱਕ ਪਲੇਟਫ਼ਾਰਮਾਂ 'ਤੇ ਉਪਲਬਧ ਹੈ। ਪ੍ਰੋਫ਼ੈਸਰ ਸਿਨਹਾ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਸ ਦੀ ਫੀਸ ਲਗਭਗ ਡੇਢ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਹੈ। ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਹੈ ਜੋ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਹਨ ਅਤੇ ਐਕਸੈਸੀਬਲ ਲਰਨਿੰਗ ਨਾਲ ਏਆਈ ਦੀ ਬੁਨਿਆਦੀ ਸਮਝ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਕੋਰਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਾਲਾਨਾ ਤਨਖ਼ਾਹ 10 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਤੱਕ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਐੱਮਸੀਏ/ਐੱਮ ਟੈੱਕ ਇਨ ਏਆਈ ਐਂਡ ਮਸ਼ੀਨ ਲਰਨਿੰਗ: ਇਹ ਕੋਰਸ ਆਈਆਈਟੀ, ਐੱਨਆਈਟੀ, ਆਈਆਈਆਈਟੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਤੋਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਆਈਆਈਟੀ ਵਿੱਚ ਏਆਈ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਕਈ ਕਰੈਸ਼ ਕੋਰਸ ਵੀ ਉਪਲਬਧ ਹਨ। ਮਾਸਟਰਜ਼ ਦੀ ਸਾਲਾਨਾ ਫੀਸ ਇੱਕ ਲੱਖ ਤੋਂ ਦਸ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਤੱਕ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਕੋਰਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਾਲਾਨਾ ਤਨਖ਼ਾਹ 22 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਤੱਕ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਹੈ ਜੋ ਮਜ਼ਬੂਤ ਤਕਨੀਕੀ ਮਹਾਰਤ ਹਾਸਲ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਬੀਐੱਸਸੀ/ਬੀਟੈੱਕ ਇਨ ਏਆਈ ਐਂਡ ਡਾਟਾ ਸਾਇੰਸ: ਦਿੱਲੀ ਟੈਕਨੋਲੋਜੀਕਲ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਵੈਲੋਰ ਇੰਸਟੀਟਿਊਟ ਆਫ਼ ਟੈਕਨੋਲੋਜੀ, ਐਮਿਟੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਸੇਂਟ ਜੇਵੀਅਰਜ਼ ਕਾਲਜ, ਐੱਨਆਈਟੀ ਵਰਗੀਆਂ ਵੱਡੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਕੋਰਸ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪੂਰੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੀ ਫੀਸ ਇੱਕ ਲੱਖ ਤੋਂ ਵੀਹ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਤੱਕ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਸੰਭਾਵਿਤ ਤਨਖ਼ਾਹ ਸਾਲਾਨਾ 6 ਤੋਂ 18 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਤੱਕ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਕੋਰਸ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਵਧੀਆ ਹੈ ਜੋ ਗ੍ਰੈਜੂਏਸ਼ਨ ਦੌਰਾਨ ਹੀ ਏਆਈ ਵਿੱਚ ਮਹਾਰਤ ਲੈਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਏਆਈ ਬੂਟਕੈਂਪ ਅਤੇ ਇੰਡਸਟਰੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ: ਆਈਆਈਟੀ ਮਦਰਾਸ, ਆਈਆਈਟੀ ਬੰਬੇ ਅਤੇ ਕਈ ਨਿੱਜੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਕੋਰਸ ਉਪਲਬਧ ਹਨ। ਫੀਸ ਲਗਭਗ ਇਕ ਲੱਖ ਤੋਂ ਸਾਢੇ ਤਿੰਨ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਤੱਕ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਕੋਰਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੰਭਾਵਿਤ ਪੈਕੇਜ 6 ਤੋਂ 18 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਕੋਰਸ ਕਰੀਅਰ ਬਦਲਣ ਵਾਲੇ ਪੇਸ਼ੇਵਰਾਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਹੈ ਜੋ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਏਆਈ ਵਿੱਚ ਨਵੀਂ ਅਪਸਕਿਲ ਹਾਸਲ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਪ੍ਰੋਫ਼ੈਸਰ ਸਿਨਹਾ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸੀਨੀਅਰ ਏਆਈ ਅਹੁਦਿਆਂ 'ਤੇ ਤਨਖ਼ਾਹ 25 ਤੋਂ 40 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਖ਼ਾਸ ਕਰਕੇ ਬੈਂਗਲੁਰੂ ਅਤੇ ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਵਰਗੇ ਟੈੱਕ ਹੱਬ ਅਤੇ ਗਲੋਬਲ ਟੈੱਕ ਕੰਪਨੀਆਂ ਵਿੱਚ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੌਕਰੀਆਂ 'ਤੇ ਏਆਈ ਦਾ ਘੱਟ ਅਸਰ ਰਹੇਗਾ

ਇਨਵੈਸਟਮੈਂਟ ਬੈਂਕ ਗੋਲਡਮੈਨ ਸੈਕਸ ਦੀ ਇਕ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ 2030 ਤੱਕ ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਵਿੱਚ 30 ਕਰੋੜ ਫੁਲ-ਟਾਈਮ ਨੌਕਰੀਆਂ ਏਆਈ ਨਾਲ ਬਦਲ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਪਰ ਜਾਣਕਾਰ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਵੀ ਮਾਹਰ ਅਤੇ ਅਨੁਭਵ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਉੱਥੇ ਏਆਈ ਨਾਲ ਰਿਪਲੇਸ ਕਰਨਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ ਜਾਂ ਇਸ ਵਿੱਚ ਹਾਲੇ ਸਮਾਂ ਲੱਗੇਗਾ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਸਿਰਫ਼ ਏਆਈ ਦੇ ਕੋਰਸ ਕਰਕੇ ਹੀ ਕਰੀਅਰ ਨੂੰ ਭਵਿੱਖ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਮੇਘਨਾ ਬਲ ਕਹਿੰਦੀ ਹਨ, "ਨਰਸ, ਹੈਲਥਕੇਅਰ ਪੇਸ਼ੇਵਰ, ਫਿਜ਼ਿ ਥੈਰਾਪਿਸਟ, ਮਨੋਵਿਗਿਆਨੀ, ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦਾ ਕੰਮ ਏਆਈ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੇਗਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੰਮਾਂ ਲਈ ਇਨਸਾਨ ਹੀ ਲੋੜੀਂਦੇ ਹਨ। ਮਨੁੱਖੀ ਜੁੜਾਅ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਲੋਕ ਸਿਰਫ਼ ਆਟੋਮੈਟਿਕ ਜਵਾਬਾਂ ਨਾਲ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹੋਣਗੇ।" "ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕ੍ਰੀਏਟਿਵ ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਲੇਖਕ ਜਾਂ ਕਾਂਟੈਂਟ ਸਟ੍ਰੈਟੇਜਿਸਟ ਹਨ। ਜਿੱਥੇ ਵੀ ਕ੍ਰਿਟੀਕਲ ਥਿੰਕਿੰਗ ਦੀ ਲੋੜ ਹੋਵੇਗੀ, ਉੱਥੇ ਏਆਈ ਮਦਦ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਲੈ ਸਕਦਾ। ਪਰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੰਮਾਂ ਵਿੱਚ ਨਵਾਂਪਣ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਅਤੇ ਜੋ ਹਰ ਵਾਰ ਇਕੋ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਏਆਈ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।"

ਪ੍ਰੋਫ਼ੈਸਰ ਆਕਾਸ਼ ਸਿੰਹਾ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, "ਚਾਰਟਰਡ ਅਕਾਊਂਟੈਂਟ, ਡਾਕਟਰ, ਨਰਸ, ਏਆਈ ਇੰਜੀਨੀਅਰ, ਸਾਈਬਰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਮਾਹਰ, ਵਕੀਲ ਵਰਗੀਆਂ ਪੰਜ-ਛੇ ਫੀਲਡਾਂ ਵਿੱਚ ਕਰੀਅਰ ਤਕਰੀਬਨ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਹਨ, ਬਸ਼ਰਤੇ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੀ ਮਹਾਰਤ ਕਾਇਮ ਰੱਖੋ। ਤੁਸੀਂ ਖੁਦ ਏਆਈ ਟੂਲ ਵਰਤਣਾ ਸਿੱਖੋ ਤਾਂ ਜੋ ਕੰਮ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਕਰ ਸਕੋ।"

ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਰੀਅਰ ਬਦਲਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਏਆਈ ਤੋਂ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦੇ। ਪ੍ਰੋਫ਼ੈਸਰ ਸਿਨਹਾ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, "ਜਿੱਥੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇੱਕ ਮਾਹਰਾਂ ਵਜੋਂ ਦੇਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ, ਉੱਥੇ ਤੁਹਾਡੀ ਨੌਕਰੀ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਏਆਈ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਮਾਹਰ ਦੇ ਪੱਧਰ ਜਿੰਨਾ ਭਰੋਸਾ ਬਣਨ ਵਿੱਚ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਮਾਂ ਲੱਗੇਗਾ।" "ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਕਰੀਅਰਾਂ ਵਿੱਚ ਐਂਟਰੀ ਜਾਂ ਮਿਡ ਲੈਵਲ 'ਤੇ ਹੋ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡੀ ਨੌਕਰੀ ਖ਼ਤਰੇ ਵਿੱਚ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਵਿੱਚ ਤੁਸੀਂ ਆਰਟੀਫ਼ਿਸ਼ਲ ਇੰਟੈਲੀਜੈਂਸ ਦੇ ਟੂਲ ਵਰਤ ਕੇ ਆਪਣੇ ਕੰਮ ਨੂੰ ਬਿਹਤਰ ਬਣਾ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਨੌਕਰੀ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰੱਖੋ।"

TANVIR Tour & Travels FRESNO

(559) 803-0055

Where journey don't cost the world
Cheap Fares For Airline Tickets all around the world
Best Deals to India England, Pakistan, Canada and Europe

Our Services
* Cheap Fares For Airline Tickets all around the world
* Best Deals to India, England, Pakistan, Canada and Europe
* Apply for USA Citizenship
* Indian Passport renewal and Visa
* OCI Card and Renunciation
* Family Petition, Work Permit
* Power of Attorney
* Green card renewal

B.R. Joshi, Prop.

5627 N. Figarden Dr. STE 114 Fresno, CA 93722
email: tanvirtravels@gmail.com, www.tanvirtravels.com

R.PAL SINGH TAX PROFESSIONAL
ENROLLED AGENT
BOOKKEEPING ACCOUNTS PAYROLLS

IRS e-file

TAX-INDIVIDUAL FAMILY, BUSINESS, TRUCKING, BOOKKEEPING ACCOUNTS, PAYROLLS & INCORPORATION, INSURANCE LIFE Only-Agent. NOTARY, REAL ESTATE (SVA), EXPECTING REFUND : GET MONEY BACK FAST!

E.A.
Open 7 Days
Weekends/Evenings
(Year Round Service)
Resonalbe Rates
Call for Appointment

CTEC California Tax Education Council Registered Tax Preparer

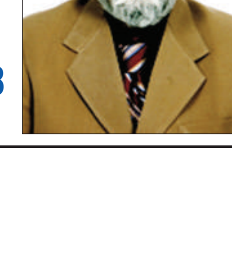

CALL: R. PAL. SINGH EA- 510-750-3464
EA 00097224, CRTP A44237 Realtor#148514,
Insurance Life- Only Agent #0G76896
39111 Paseo Padre Pkwy , suite 201 C, Fremont, CA 94538
Email:singhrpal@sbeglobal.net Singhtax.com

ਖਾਮੇਨਈ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਨੇ ਕਈ ਮਹੀਨੇ ਤਿਆਰੀ ਕੀਤੀ

ਉਹ ਹਮਲਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਈਰਾਨ ਦੇ ਸਰਬਉੱਚ ਨੇਤਾ ਅਯਾਤੁੱਲ੍ਹਾ ਅਲੀ ਖਾਮੇਨਈ ਮਾਰੇ ਗਏ ਸਨ, ਉਹ ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਸੀ, ਸਗੋਂ ਸਵੇਰ ਵੇਲੇ ਹੋਇਆ। ਇਸਦੀ ਵਜ੍ਹਾ ਸੀ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਅਤੇ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਨੇ ਕੁਝ ਘੰਟੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹਾਸਲ ਹੋਈ ਇੱਕ ਅਹਿਮ ਖੁਫ਼ੀਆ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਾ ਫਾਇਦਾ ਚੁੱਕਣ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੋਂ, ਉਹ ਅਜਿਹਾ ਮੌਕਾ ਭਾਲ ਰਹੇ ਸਨ ਜਦੋਂ ਸੀਨੀਅਰ ਈਰਾਨੀ ਹਸਤੀਆਂ ਦੀ ਬੈਠਕ ਹੋ ਰਹੀ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਅਯਾਤੁੱਲ੍ਹਾ ਅਲੀ ਖਾਮੇਨਈ ਸ਼ਨੀਵਾਰ ਸਵੇਰੇ ਮੱਧ ਤਹਿਰਾਨ ਦੇ ਇੱਕ ਕੰਪਾਊਂਡ ਵਿੱਚ ਹੋਣਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਉਸੇ ਸਮੇਂ ਬੈਠਕ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋਰ ਸੀਨੀਅਰ ਫੌਜੀ ਅਤੇ ਖੁਫ਼ੀਆ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਸਹੀ ਲੋਕੇਸ਼ਨ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਵੀ ਸੀ।

ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੋਂ ਅਮਰੀਕਾ ਅਤੇ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਸਰਬਉੱਚ ਨੇਤਾ ਦੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਉੱਤੇ ਨਜ਼ਰ ਰੱਖ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਵਰਤੇ ਗਏ ਸਹੀ ਤਰੀਕੇ ਗੁਪਤ ਹਨ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਅਮਰੀਕੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਡੌਨਲਡ ਟਰੰਪ ਨੇ ਇੱਕ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਪੋਸਟ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤਰੀਕਿਆਂ ਦਾ ਇਸ਼ਾਰਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। "ਉਹ ਸਾਡੀ ਖੁਫ਼ੀਆ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਆਧੁਨਿਕ ਟਰੈਕਿੰਗ ਪ੍ਰਣਾਲੀਆਂ ਤੋਂ ਬਚਣ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਸੀ।" ਇਹ ਕੋਈ ਮਨੁੱਖੀ ਸਰੋਤ (ਜਾਸੂਸ) ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਲੇਕਿਨ ਇਸਦੇ ਤਕਨੀਕੀ ਟਰੈਕਿੰਗ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ।

ਪਿਛਲੇ ਜੂਨ ਵਿੱਚ 12 ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਨੇ ਈਰਾਨ ਦੇ ਪਰਮਾਣੂ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਖ਼ਬਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਹਰਕਤ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਲਈ ਟੈਲੀਕਾਮ ਅਤੇ ਮੋਬਾਈਲ ਫੋਨ ਪ੍ਰਣਾਲੀਆਂ ਵਿੱਚ ਸੰਨ੍ਹ ਲਗਾਈ ਸੀ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਕਦੇ-ਕਦੇ ਮੁੱਖ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਅੰਗ-ਰੱਖਿਅਕਾਂ ਦੀਆਂ ਹਰਕਤਾਂ ਨੂੰ ਟਰੈਕ ਕਰਨਾ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ। ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦੀ ਭਵਿੱਖਬਾਣੀ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸਮਝਣ ਲਈ ਇੱਕ "ਜੀਵਨ ਦਾ ਪੈਟਰਨ" ਬਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਦੇ ਪਲਾਂ ਦੀ ਭਾਲ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਵੀ ਮਦਦਗਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਸੰਯੁਕਤ ਕਾਰਵਾਈ ਅਤੇ ਵਿਆਪਕ ਮੁਹਿੰਮ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ

ਈਰਾਨ ਨੂੰ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਸਰਬਉੱਚ ਨੇਤਾ ਉੱਤੇ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਦੀ ਅੱਖ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਇੰਨੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫ਼ਲ ਰਹਿਣਾ ਇਰਾਨੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਕਾਊਂਟਰ-ਇੰਟੈਲੀਜੈਂਸ ਦੀ ਇੱਕ ਡੂੰਘੀ ਅਸਫ਼ਲਤਾ ਦਾ ਲਿਖਾਇਕ ਹੈ, ਜਾਂ ਫਿਰ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਆਪਣੇ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਅਤੇ ਟਰੈਕਿੰਗ ਦੇ ਨਵੇਂ ਤਰੀਕੇ ਲੱਭਣ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਨੂੰ। ਇਰਾਨੀਆਂ ਨੇ ਸ਼ਾਇਦ ਇਹ ਵੀ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਗਾਇਆ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਹਮਲਾ ਦਿਨੇ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਨਿਊਯਾਰਕ ਟਾਈਮਜ਼ ਅਨੁਸਾਰ, ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਸੀਆਈਏ ਤੋਂ ਆਈ ਖੁਫ਼ੀਆ ਜਾਣਕਾਰੀ, ਅਸਲ ਹਮਲੇ ਨੂੰ ਅੰਜਾਮ ਦੇਣ ਲਈ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਸੰਕੇਤ ਮਿਲਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕੰਮ ਦੀ ਵੰਡ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਦੇ ਟੀਚਿਆਂ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਨ 'ਤੇ ਧਿਆਨ ਦੇਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਫੌਜੀ ਟੀਚਿਆਂ 'ਤੇ। ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਖੁਫ਼ੀਆ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨੇ ਸਰਬਉੱਚ ਨੇਤਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਬਾਰੇ ਇੰਨਾ ਪਹਿਲਾਂ ਨੋਟਿਸ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਲੰਬੀ ਦੂਰੀ ਦੀਆਂ ਮਿਜ਼ਾਈਲਾਂ ਦਾਗ ਸਕਣ ਵਾਲੇ ਜੈੱਟ ਜਹਾਜ਼ਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਹਮਲੇ ਦੀ ਵਿਉਂਤ ਕਰ ਸਕੇ। ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਮਾਰੂ (ਲੀਡਰ ਨੂੰ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ) ਹਮਲੇ ਦੀ ਬਜਾਏ, ਯੋਜਨਾ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਹਮਲਾ ਇੱਕ ਵਿਆਪਕ ਮੁਹਿੰਮ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਦੇਵੇ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਮੌਕੇ ਦਾ ਫਾਇਦਾ ਚੁੱਕਣ ਲਈ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਇਜ਼ਰਾਈਲੀ ਜੈੱਟਾਂ ਨੂੰ ਤਹਿਰਾਨ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਲਗਭਗ ਦੋ ਘੰਟੇ ਲੱਗ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹਥਿਆਰ ਕਿੰਨੀ ਦੂਰੀ ਤੋਂ ਦਾਗੇ ਸਨ। ਜਦੋਂ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ ਗਿਆ, ਤਾਂ ਖ਼ਬਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਇਜ਼ਰਾਈਲੀ ਜੈੱਟਾਂ ਨੇ ਸਥਾਨਕ ਸਮੇਂ ਅਨੁਸਾਰ ਸਵੇਰੇ 09:40 ਵਜੇ ਕੰਪਾਊਂਡ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਲਈ 30 ਬੰਬਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ। ਇਹ ਸ਼ਾਇਦ ਇਸ ਲਈ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਸਰਬਉੱਚ ਨੇਤਾ ਅਜੇ ਵੀ ਆਪਣੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਕੰਪਾਊਂਡ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਇੱਕ ਜ਼ਮੀਨਦੋਜ਼ ਬੰਕਰਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ (ਹਾਲਾਂਕਿ ਖ਼ਬਰਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਭ ਤੋਂ ਡੂੰਘੇ ਬੰਕਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜੋ ਸ਼ਾਸਨ ਕੋਲ ਹਨ)। ਟੀਚੇ 'ਤੇ ਸਟੀਕ ਹਮਲਾ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਡੂੰਘਾਈ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣ ਵਾਸਤੇ ਕਈ ਹਥਿਆਰਾਂ (ਬੰਬਾਂ) ਦੀ ਲੋੜ ਪਈ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਈਰਾਨ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਦੇ ਹੋਰ ਟਿਕਾਣਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਮਸੂਦ ਪੇਜ਼ੇਸ਼ਕੀਆਨ ਦਾ ਦਫ਼ਤਰ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ। ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਨੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਬਿਆਨ ਜਾਰੀ ਕਰਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਹਨ। ਈਰਾਨ ਨੇ ਆਪਣੇ ਤਿੰਨ ਸੀਨੀਅਰ ਰੱਖਿਆ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਮੌਤ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਕੌਂਸਲ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਅਲੀ ਸ਼ਾਮਖਾਨੀ, ਰੱਖਿਆ ਮੰਤਰੀ ਬ੍ਰਿਗੇਡੀਅਰ ਜਨਰਲ ਅਜ਼ੀਜ਼ ਨਾਸਿਰਜ਼ਾਦੇਹ ਅਤੇ ਇਸਲਾਮਿਕ ਰੈਵੋਲਿਊਸ਼ਨਰੀ ਗਾਰਡ ਕੋਰ (ਆਈਆਰਜੀਸੀ) ਦੇ ਕਮਾਂਡਰ ਜਨਰਲ ਮੁਹੰਮਦ ਪਾਕਪੁਰ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਜੈੱਟਾਂ ਨੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ, ਤਾਂ ਫਲੋਰੀਡਾ ਦੇ ਮਾਰ-ਏ-ਲਾਗੋ ਵਿੱਚ ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਸੀ ਜਿੱਥੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਟਰੰਪ ਆਪਣੇ ਕੁਝ ਉੱਚ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਸਥਿਤੀ ਉੱਤੇ ਨਜ਼ਰ ਰੱਖਣ ਲਈ ਇਕੱਠੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਸਰਬਉੱਚ ਨੇਤਾ ਦੇ ਮਾਰੇ ਜਾਣ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਹੋਣ ਵਿੱਚ ਕਈ ਘੰਟੇ ਲੱਗ ਗਏ ਹੋਣਗੇ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਈਰਾਨ ਇਸ ਸੰਭਾਵਨਾ ਲਈ ਤਿਆਰ ਸੀ। ਖ਼ਬਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਅਯਾਤੁੱਲ੍ਹਾ ਅਲੀ ਖਾਮੇਨਈ, ਸਗੋਂ ਕਈ ਸੀਨੀਅਰ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਲਈ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਬਣਾ ਲਈਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ।

ਈਰਾਨ-ਇਜ਼ਰਾਇਲ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਾਰਨ ਵਧਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਤੇਲ ਦੀ ਮਹਿੰਗਾਈ

ਮਿਡਲ ਈਸਟ ਵਿੱਚ ਅਮਰੀਕਾ ਅਤੇ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਦੇ ਜਾਰੀ ਹਮਲਿਆਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ ਈਰਾਨ ਲਗਾਤਾਰ ਹਮਲੇ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿੱਚ ਤੇਲ ਦੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸੋਮਵਾਰ ਨੂੰ ਕੁਦਰਤੀ ਗੈਸ ਦੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਵਿੱਚ ਲਗਭਗ 50 ਫੀਸਦੀ ਦਾ ਤੇਜ਼ ਉਛਾਲ ਆਇਆ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਦੁਨੀਆ ਦੀਆਂ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀਆਂ ਨਿਰਯਾਤਕ ਕੰਪਨੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ 'ਕਤਰ ਐਨਰਜੀ' ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਲਾਂਟਾਂ 'ਤੇ ਹੋਏ "ਫੌਜੀ ਹਮਲਿਆਂ" ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਤਪਾਦਨ ਰੋਕ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਅਤੇਲ ਦੀ ਵਿਸ਼ਵਵਿਆਪੀ ਮਿਆਰੀ ਕੀਮਤ ਯਾਨੀ 'ਬ੍ਰੈਂਟ ਕਰੂਡ' ਸੋਮਵਾਰ ਨੂੰ 10 ਫੀਸਦੀ ਵਧ ਕੇ 82 ਡਾਲਰ ਪ੍ਰਤੀ ਬੈਰਲ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਪਹੁੰਚ ਗਈ। ਪਿਛਲੇ ਦੋ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਹੋਰਮੁਜ਼ ਜਲਡਮਰੂ (ਸਟ੍ਰੇਟ) ਦੇ ਨੇੜੇ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਤਿੰਨ ਜਹਾਜ਼ਾਂ 'ਤੇ ਹੋਏ ਹਮਲਿਆਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। 'ਸਟ੍ਰੇਟ' (ਜਲਡਮਰੂ) ਦੋ ਸਮੁੰਦਰਾਂ ਨੂੰ ਜੋੜਨ ਵਾਲਾ ਇੱਕ ਤੰਗ ਜਲ ਮਾਰਗ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਈਰਾਨ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਦੱਖਣ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤ ਹੋਰਮੁਜ਼ ਜਲਡਮਰੂ ਤੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੁੰਦਰੀ ਜਹਾਜ਼ ਦੇ ਲੰਘਣ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਗਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਲਗਭਗ 20 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਤੇਲ ਅਤੇ ਗੈਸ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਇਸੇ ਰਸਤੇ ਰਾਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸੋਮਵਾਰ ਨੂੰ ਲੰਡਨ ਵਿੱਚ 'ਐਫਟੀਐਸਈ 100' ਸ਼ੇਅਰ ਬਾਜ਼ਾਰ ਸੂਚਕ ਅੰਕ ਕਰੀਬ ਇੱਕ ਫੀਸਦੀ ਗਿਰਾਵਟ ਨਾਲ ਖੁੱਲ੍ਹਿਆ। ਮਿਡਲ ਈਸਟ ਵਿੱਚ ਹਵਾਈ ਖੇਤਰ (ਏਅਰਸਪੇਸ) ਬੰਦ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਏਅਰਲਾਈਨਜ਼ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੇ ਸ਼ੇਅਰਾਂ ਵਿੱਚ ਭਾਰੀ ਗਿਰਾਵਟ ਦੇਖੀ ਗਈ।

ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਦੇ ਬਾਜ਼ਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਮੰਦੀ

ਯੂਰਪ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸ਼ੇਅਰ ਬਾਜ਼ਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਗਿਰਾਵਟ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਫਰਾਂਸ ਵਿੱਚ 'ਸੀਏਸੀ-40' ਸੂਚਕ ਅੰਕ 1.6 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਡਿੱਗਿਆ, ਜਦਕਿ ਜਰਮਨੀ ਦਾ 'ਡੀਏਐਕਸ' 1.7 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਹੇਠਾਂ ਆਇਆ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਸੋਨੇ ਦੀ ਕੀਮਤ 2.3 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਵਧ ਕੇ 5,395.99 ਡਾਲਰ ਪ੍ਰਤੀ ਔਂਸ ਹੋ ਗਈ। ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਕਾਂ ਨੇ ਚੇਤਾਵਨੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਸੰਘਰਸ਼ ਲੰਬਾ ਚੱਲਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਊਰਜਾ ਦੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਹੋਰ ਵਧ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਹੋਰਮੁਜ਼ ਸਟ੍ਰੇਟ ਦੇ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਦੁਆਰ 'ਤੇ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸ਼ਿਪਿੰਗ ਲਗਭਗ ਠੱਪ ਹੋ ਗਈ ਹੈ।

ਯੂਕੇ ਮੈਰੀਟਾਈਮ ਟ੍ਰੇਡ ਆਪ੍ਰੇਸ਼ਨ ਸੈਂਟਰ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਦੋ ਜਹਾਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਤੀਜੇ ਜਹਾਜ਼ ਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਨੇੜੇ ਇੱਕ "ਅਣਪਛਾਤੀ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਾਈਲ" ਫਟਣ ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਮਿਲੀ ਹੈ। ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਉਛਾਲ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬ੍ਰੈਂਟ ਕਰੂਡ 79 ਡਾਲਰ ਪ੍ਰਤੀ ਬੈਰਲ 'ਤੇ ਆ ਗਿਆ, ਜਦਕਿ ਅਮਰੀਕੀ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿੱਚ ਕਾਰੋਬਾਰ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਤੇਲ 7.6 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਦੇ ਵਾਧੇ ਨਾਲ 72.20 ਡਾਲਰ 'ਤੇ ਰਿਹਾ। 'ਐਮਐਸਟੀ ਮਾਰਕੀ' ਵਿੱਚ ਊਰਜਾ ਖੋਜ ਮੁਖੀ ਸੌਲ ਕਾਵੋਨਿਕ ਨੇ ਦੱਸਿਆ, "ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿੱਚ ਘਬਰਾਹਟ ਨਹੀਂ ਹੈ।" ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ, "ਹੁਣ ਤੱਕ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਧਿਰ ਨੇ ਤੇਲ ਦੀ ਸ਼ਿਪਿੰਗ ਅਤੇ ਉਤਪਾਦਨ ਦੇ ਢਾਂਚੇ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਹੈ।" ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਨੁਸਾਰ, "ਬਾਜ਼ਾਰ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਨਜ਼ਰ ਰੱਖੇਗਾ ਕਿ ਹੋਰਮੁਜ਼ ਸਟ੍ਰੇਟ ਰਾਹੀਂ ਆਵਾਜਾਈ ਕਦੋਂ ਆਮ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਅਜਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਤੇਲ ਦੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਦੁਬਾਰਾ ਘਟ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ।"

ਮਾਹਿਰਾਂ ਦੀ ਰਾਇ

ਹਾਲਾਂਕਿ, ਕੁਝ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਕਾਂ ਨੇ ਚੇਤਾਵਨੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਸੰਘਰਸ਼ ਲੰਬਾ ਚੱਲਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕੀਮਤਾਂ 100 ਡਾਲਰ ਪ੍ਰਤੀ ਬੈਰਲ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਦਾ ਅਸਰ ਮਹਿੰਗਾਈ ਅਤੇ ਵਿਆਜ ਦਰਾਂ 'ਤੇ ਪੈ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਦੁਬਈ ਸਥਿਤ ਕੰਸਲਟੈਂਸੀ 'ਕਮਰ ਐਨਰਜੀ' ਦੇ ਮੁਖੀ ਅਤੇ ਤੇਲ ਕੰਪਨੀ 'ਸ਼ੈੱਲ' ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਅਧਿਕਾਰੀ ਰੌਬਿਨ ਮਿਲਸ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਕੀਮਤਾਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਉਛਾਲ ਤੁਰੰਤ ਅਸਰ ਪਾਵੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਤੇਲ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਖ਼ਬਰਾਂ 'ਤੇ ਬਾਰੀਕੀ ਨਾਲ ਨਜ਼ਰ ਰੱਖ ਰਹੇ ਹਨ। ਫਿਲਹਾਲ ਤੇਲ ਦੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਇਹ ਦੋ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਪੱਧਰ ਤੋਂ ਵੀ ਹੇਠਾਂ ਹਨ, ਇਸ ਲਈ ਅਸੀਂ ਅਜੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੇਲ ਸੰਕਟ ਵਾਲੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹਾਂ।"

ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਤੇਲ ਉਤਪਾਦਕ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਸਮੂਹ 'ਓਪੇਕ ਪਲੱਸ' ਨੇ ਕੀਮਤਾਂ ਵਿੱਚ ਸੰਭਾਵਿਤ ਵਾਧੇ ਨੂੰ ਸੰਤੁਲਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਉਤਪਾਦਨ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਤੀ ਦਿਨ 2,06,000 ਬੈਰਲ ਵਾਧਾ ਕਰਨ 'ਤੇ ਸਹਿਮਤੀ ਪਰਗਟ ਕੀਤੀ। ਬ੍ਰਿਟੇਨ ਵਿੱਚ 'ਆਟੋਮੋਬਾਈਲ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ' ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਐਡਮੰਡ ਕਿੰਗ ਨੇ ਚੇਤਾਵਨੀ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਵਿੱਚ ਪੈਟਰੋਲ ਦੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਵਧਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ, "ਮਿਡਲ ਈਸਟ ਵਿੱਚ ਅਸ਼ਾਂਤੀ ਅਤੇ ਬੰਬਾਰੀ ਵਿਸ਼ਵ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਤੇਲ ਦੀ ਵੰਡ ਵਿੱਚ ਰੁਕਾਵਟ ਪਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਕੀਮਤਾਂ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ ਹੋਣਾ ਤੈਅ ਹੈ। ਪੈਟਰੋਲ ਪੰਪਾਂ 'ਤੇ ਕੀਮਤਾਂ ਵਿੱਚ ਵਾਧੇ ਦੀ ਦਰ ਅਤੇ ਸਮਾਂ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰੇਗਾ ਕਿ ਇਹ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਿੰਨਾ ਚਿਰ ਚੱਲਦਾ ਹੈ।"

'ਸਰਾਸਿਨ ਐਂਡ ਪਾਰਟਨਰਜ਼' ਦੀ ਮੁੱਖ ਅਰਥ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਸੁਬਿਥਾ ਸੁਬਰਾਮਨੀਅਮ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇਕਰ ਤੇਲ ਦੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਉੱਚੀਆਂ ਰਹੀਆਂ, "ਤਾਂ ਇਸ ਦਾ ਅਸਰ ਭੋਜਨ, ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਅਤੇ ਉਦਯੋਗਿਕ ਸਮਾਨ ਦੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ 'ਤੇ ਪਵੇਗਾ। ਇਸ ਨਾਲ ਮਹਿੰਗਾਈ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਵਾਧਾ ਹੋਵੇਗਾ।" ਬ੍ਰਿਟੇਨ ਵਿੱਚ ਮਹਿੰਗਾਈ ਦੀ ਰਫ਼ਤਾਰ ਘਟੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਬੈਂਕ ਆਫ਼ ਇੰਗਲੈਂਡ ਨੇ ਵਿਆਜ ਦਰਾਂ ਵਿੱਚ ਕਟੌਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਸੁਬਰਾਮਨੀਅਮ ਨੇ ਸੰਕੇਤ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਬੈਂਕ ਫਿਲਹਾਲ ਵਿਆਜ ਦਰਾਂ ਨੂੰ 3.75 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ 'ਤੇ ਸਥਿਰ ਰੱਖ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਈਰਾਨ ਦੀ 'ਇਸਲਾਮਿਕ ਰੈਵੋਲਿਊਸ਼ਨਰੀ ਗਾਰਡ ਕੋਰ' (ਆਈਆਰਜੀਸੀ) ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬ੍ਰਿਟੇਨ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਤਿੰਨ ਟੈਂਕਰਾਂ ਨੂੰ "ਮਿਜ਼ਾਈਲਾਂ ਨਾਲ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਸੜ ਰਹੇ ਹਨ।" ਬ੍ਰਿਟੇਨ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਇਸ 'ਤੇ ਕੋਈ ਟਿੱਪਣੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਯੂਕੇ ਮੈਰੀਟਾਈਮ ਟ੍ਰੇਡ ਆਪ੍ਰੇਸ਼ਨ ਸੈਂਟਰ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਅਰਬ ਅਤੇ ਓਮਾਨ ਦੀ ਖਾੜੀ ਵਿੱਚ 'ਕਈ ਸੁਰੱਖਿਆ ਘਟਨਾਵਾਂ' ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਮਿਲੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜਹਾਜ਼ਾਂ ਨੂੰ 'ਸਾਵਧਾਨੀ ਨਾਲ ਲੰਘਣ' ਦੀ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਜਹਾਜ਼ ਟ੍ਰੈਕਿੰਗ ਪਲੇਟਫਾਰਮ 'ਕਲੇਪਰ' ਅਨੁਸਾਰ, ਹੋਰਮੁਜ਼ ਸਟ੍ਰੇਟ ਦੇ ਪਾਰ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ 150 ਟੈਂਕਰਾਂ ਨੇ ਲੰਗਰ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਕੁਝ ਈਰਾਨੀ ਅਤੇ ਚੀਨੀ ਜਹਾਜ਼ ਸੋਮਵਾਰ ਨੂੰ ਉੱਥੋਂ ਲੰਘੇ ਹਨ। ਕੇਪਲਰ ਦੇ ਹੋਮਾਯੂਨ ਫਲਕਸ਼ਾਹੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ, "ਈਰਾਨ ਦੀਆਂ ਧਮਕੀਆਂ ਕਾਰਨ ਇਹ ਜਲਡਮਰੂ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਬੰਦ ਹੈ।" "ਖਤਰਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਬੀਮਾ ਲਾਗਤਾਂ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਵਧੀਆਂ ਹਨ, ਇਸ ਲਈ ਜਹਾਜ਼ਾਂ ਨੇ ਸਾਵਧਾਨੀ ਵਜੋਂ ਇੱਥੇ ਦਾਖਲ ਨਾ ਹੋਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ।" ਡੈਨਮਾਰਕ ਦੀ ਕੰਟੇਨਰ ਸ਼ਿਪਿੰਗ ਕੰਪਨੀ 'ਮਰਸਕ' ਨੇ ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਬਿਆਨ ਜਾਰੀ ਕਰਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਬਾਬ ਅਲ-ਮੰਦਬ ਸਟ੍ਰੇਟ ਅਤੇ ਸਵੇਜ਼ ਨਹਿਰ ਰਾਹੀਂ ਲੰਘਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨੂੰ ਆਰਜ਼ੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰੋਕ ਰਹੀ ਹੈ।

ਹੋਰਮੁਜ਼ ਸਟ੍ਰੇਟ ਕਿੱਥੇ ਹੈ?

ਫ਼ਾਰਸ ਦੀ ਖਾੜੀ ਅਤੇ ਓਮਾਨ ਦੀ ਖਾੜੀ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਸਥਿਤ 'ਹੋਰਮੁਜ਼ ਸਟ੍ਰੇਟ', ਈਰਾਨ ਅਤੇ ਓਮਾਨ ਦੀ ਸਮੁੰਦਰੀ ਸਰਹੱਦ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਇੱਕ ਤੰਗ ਜਲ ਮਾਰਗ ਹੈ, ਜੋ ਇੱਕ ਜਗ੍ਹਾ 'ਤੇ ਸਿਰਫ਼ 33 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਹੀ ਚੌੜਾ ਹੈ। ਇਸਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੁਨੀਆ ਦੀ ਕੁੱਲ ਤੇਲ ਸਪਲਾਈ ਦਾ ਲਗਭਗ ਪੰਜਵਾਂ ਹਿੱਸਾ ਇਸੇ ਰਸਤੇ ਰਾਹੀਂ ਗੁਜ਼ਰਦਾ ਹੈ। ਸਾਊਦੀ ਅਰਬ, ਸੰਯੁਕਤ ਅਰਬ ਅਮੀਰਾਤ, ਕੁਵੈਤ ਅਤੇ ਈਰਾਨ ਵਰਗੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਨਿਰਯਾਤ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਕੱਚਾ ਤੇਲ ਇਸੇ ਸਟ੍ਰੇਟ ਰਾਹੀਂ ਦੂਜੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਕਤਰ ਵੀ ਆਪਣੇ ਨਿਰਯਾਤ ਲਈ ਇਸੇ ਰਸਤੇ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਹੈ। ਸਾਲ 1980 ਤੋਂ 1988 ਤੱਕ ਚੱਲੀ ਈਰਾਨ-ਇਰਾਕ ਜੰਗ ਦੌਰਾਨ, ਦੋਵਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੇ ਇਸੇ ਜਲ ਮਾਰਗ ਵਿੱਚ ਇੱਕ-ਦੂਜੇ ਦੀ ਤੇਲ ਸਪਲਾਈ ਰੋਕਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ 'ਟੈਂਕਰ ਜੰਗ' (Tanker War) ਦੇ ਨਾਮ ਨਾਲ ਵੀ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਭਾਰਤ ਕੋਲ ਥੋੜੇ ਦਿਨਾਂ ਦਾ ਤੇਲ ਭੰਡਾਰ ਬਚਿਆ

ਪੱਛਮੀ ਏਸ਼ੀਆ ਵਿੱਚ ਜੰਗ ਜਾਰੀ ਰਹਿਣ ਕਾਰਨ ਭਾਰਤ ਦੀ ਊਰਜਾ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਵੀ ਸੰਕਟ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਰਕਾਰੀ ਸੂਤਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਭਾਰਤ ਕੋਲ ਹੁਣ ਸਿਰਫ਼ 25 ਦਿਨਾਂ ਦਾ ਕੱਚਾ ਤੇਲ ਅਤੇ ਰਿਫਾਈਂਡ ਤੇਲ ਦਾ ਸਟਾਕ ਬਚਿਆ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਰਾਹਤ ਦੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਅਜੇ ਪੈਟਰੋਲ ਅਤੇ ਡੀਜ਼ਲ ਦੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ ਨਾ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਸਥਿਤੀ ਉਦੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਹੈ ਜਦੋਂ ਇਰਾਨ ਨੇ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਤੇਲ ਸਪਲਾਈ ਰੂਟ ਸਟਰੇਟ ਆਫ ਹੋਰਮੁਜ਼ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਇਰਾਨ ਦੀ ਫੌਜ ਨੇ ਚਿਤਾਵਨੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਵੀ ਜਹਾਜ਼ ਇਸ ਰਸਤੇ ਰਾਹੀਂ ਲੰਘਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੇਗਾ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਗਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਓਮਾਨ ਅਤੇ ਇਰਾਨ ਵਿਚਕਾਰ ਸਥਿਤ ਇਹ ਰਸਤਾ ਪੂਰੀ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਤੇਲ ਕਾਰੋਬਾਰ ਲਈ ਬਹੁਤ ਅਹਿਮ ਹੈ। ਇਸ ਰਸਤੇ ਦੇ ਬੰਦ ਹੋਣ ਨਾਲ ਭਾਰਤ ਸਮੇਤ ਕਈ ਏਸ਼ਿਆਈ ਦੇਸ਼ਾਂ 'ਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮਾਰ ਪਵੇਗੀ। ਇਸ ਤਣਾਅ ਕਾਰਨ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿੱਚ ਕੱਚੇ ਤੇਲ ਦੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ 100 ਡਾਲਰ ਪ੍ਰਤੀ ਬੈਰਲ ਤੋਂ ਪਾਰ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਫਿਲਹਾਲ ਲਗਪਗ 80141 ਡਾਲਰ ਦੇ ਆਸ-ਪਾਸ ਚੱਲ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਜੇਕਰ ਇਰਾਨ-ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਜੰਗ ਕਾਰਨ ਤੇਲ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਅਸਰ ਭਾਰਤ ਦੀ ਮਹਿੰਗਾਈ ਦਰ 'ਤੇ ਪਵੇਗਾ। ਭਾਰਤ ਆਪਣੀ ਲੋੜ ਦਾ ਲਗਪਗ 80% ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੱਚਾ ਤੇਲ ਬਾਹਰਲੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਮੰਗਵਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਕੱਚੇ ਤੇਲ ਦੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ 100 ਡਾਲਰ ਪ੍ਰਤੀ ਬੈਰਲ ਤੋਂ ਪਾਰ ਜਾਣਗੀਆਂ ਤਾਂ ਮਾਲ-ਢੁਆਈ ਮਹਿੰਗੀ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਸ ਨਾਲ ਸਬਜ਼ੀਆਂ, ਫਲ, ਦੁੱਧ ਅਤੇ ਹੋਰ ਜ਼ਰੂਰੀ ਵਸਤਾਂ ਦੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਵਿੱਚ ਸਿੱਧਾ ਵਾਧਾ ਹੋਵੇਗਾ, ਜਿਸ ਦਾ ਬੋਝ ਸਿੱਧਾ ਆਮ ਜਨਤਾ ਦੀ ਜੇਬ 'ਤੇ ਪਵੇਗਾ।

ਆਰਥਿਕ ਪੱਖੋਂ ਦੇਖਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਤੇਲ ਮਹਿੰਗਾ ਹੋਣ ਨਾਲ ਭਾਰਤ ਦਾ ਵਪਾਰਕ ਘਾਟਾ (ਠਰਅਦਏ ਧਏਾਚਿਟ) ਵਧ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਤੇਲ ਖਰੀਦਣ ਲਈ ਜ਼ਿਆਦਾ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਮੁਦਰਾ ਖਰਚਣੀ ਪਵੇਗੀ। ਇਸ ਨਾਲ ਭਾਰਤੀ ਰੁਪਿਆ ਅਮਰੀਕੀ ਡਾਲਰ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਹੋਰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਜੇਕਰ ਸਰਕਾਰ ਪੈਟਰੋਲ-ਡੀਜ਼ਲ 'ਤੇ ਟੈਕਸ ਘਟਾ ਕੇ ਜਨਤਾ ਨੂੰ ਰਾਹਤ ਦੇਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰੀ ਖਜ਼ਾਨੇ 'ਤੇ ਬੋਝ ਵਧੇਗਾ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਕਾਰਜਾਂ ਦੀ ਰਫ਼ਤਾਰ ਹੌਲੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਕੁੱਲ ਮਿਲਾ ਕੇ, ਇਹ ਸਥਿਤੀ ਭਾਰਤੀ ਸ਼ੇਅਰ ਬਾਜ਼ਾਰ ਅਤੇ ਆਮ ਆਦਮੀ ਦੇ ਘਰੇਲੂ ਬਜਟ ਦੋਵਾਂ ਲਈ ਇੱਕ ਵੱਡੀ ਚੁਣੌਤੀ ਬਣ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਅਜੋਕੇ ਕੀਰਤਨੀਏਂ ਅਤੇ ਮਨਮਰਜ਼ੀ ਦੀਆਂ ਕੀਰਤਨ-ਸ਼ੈਲੀਆਂ !

ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ ਦੁਪਾਲ ਪੁਰ
001-408-905-5517

ਬੜੇ ਹੀ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਵਿਸ਼ੇ ਬਾਰੇ ਲਿਖਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਬੇਨਤੀ ਕਰ ਦਿਆਂ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਗੁਰਮਤਿ ਸੰਗੀਤ ਜਾਂ ਰਾਗ ਵਿੱਦਿਆ ਬਾਰੇ ਬੇਸ਼ੱਕ ਬਹੁਤੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਪਰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਕੀਰਤਨ ਦਾ ਕਦਰਦਾਨ ਸ੍ਰੋਤਾ ਜਾਂ ਪ੍ਰਸੰਸਕ ਜਰੂਰ ਹਾਂ। ਆਪਣੇ ਨਿੱਜ ਬਾਰੇ ਵੀ ਥੋੜਾ ਜਿਹਾ ਦੱਸਦਾ ਜਾਵਾਂ ਕਿ ਮੇਰੇ ਦਾਦਾ ਜੀ ਗੁਰਬਾਣੀ ਕੀਰਤਨ ਅਤੇ ਕਥਾ-ਵਿਆਖਿਆ ਦੇ ਤਾਂ ਰਸੀਆ ਸਨ ਪਰ ਉਹ ਢਾਡੀ-ਰਾਗ ਨੂੰ ਪਸੰਦ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰਦੇ। ਇਸਦੇ ਉਲਟ ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਕੇਵਲ ਢਾਡੀ-ਰਾਗ ਦੇ ਹੀ ਬੇਹੱਦ ਫੈਨ ਸਨ। ਮੇਰੀ 'ਨੇਚਰ' ਵਿਚ ਦੋਹਾਂ ਖਾਨਦਾਨੀ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਦੀਆਂ ਪਸੰਦਾਂ ਦਾ ਸੁਭਾਗਾ ਸੁਮੇਲ ਹੋ ਗਿਆ! ਭਾਵ ਕਿ ਗੁਰਬਾਣੀ ਕੀਰਤਨ, ਕਥਾ ਅਤੇ ਢਾਡੀ-ਰਾਗ ਤਿੰਨਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਮੇਰਾ ਇੱਕੋ ਜਿੰਨਾਂ ਮੋਹ ਪਿਆਰ ਸਤਿਕਾਰ ਬਣਿਆਂ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਇਲਾਕੇ ਭਰ ਵਿਚ 'ਗਿਆਨੀ ਜੀ' ਕਰਕੇ ਜਾਣੇ ਸਤਿਕਾਰੇ ਜਾਂਦੇ ਸਾਡੇ ਭਾਈਆ ਜੀ ਸਾਈਕਲ 'ਤੇ ਦੂਰ ਦਰਾਜ ਤੱਕ ਦੀਵਾਨ ਸੁਣਨ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ।ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਮਿਆਂ ਵਿਚ ਨੰਗਲ਼ ਕਲਾਂ (ਮਾਹਲ ਪੁਰ) ਵਾਲ਼ੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਦਰਸ਼ਣ ਸਿੰਘ 'ਕੋਮਲ' ਧਾਰਮਿਕ ਦੀਵਾਨਾ ਵਿਚ ਸਿਰਮੌਰ ਰਾਗੀ ਵਲੋਂ ਬੁਲਾਏ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਅੱਖਾਂ ਤੋਂ ਹੀਣ (ਸੂਰਮਾਂ ਸਿੰਘ) ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਰਾਗੀਆਂ ਦੀ ਜਮਾਤ ਵਿਚ ਕੋਮਲ ਜੀ ਲਿਖਾਰੀ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਲ਼ ਨਾਲ਼ ਕੀਰਤਨਕਾਰ, ਭਾਸ਼ਨਕਰਤਾ, ਢਾਡੀ ਕਵੀ, ਸਾਜ਼ਿੰਦਾ ਸਰਬਗੁਣ ਭਰਪੂਰ ਸਖਸ਼ੀਅਤ ਵਜੋਂ ਸਤਿਕਾਰੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਰਾਗੀਆਂ ਪ੍ਰਚਾਰਕਾਂ ਵਲੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ 'ਉਸਤਾਦ ਜੀ' ਦਾ ਆਦਰਯੋਗ ਤਖੱਲਸ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ।

ਇਹ ਗੱਲ ਸੰਨ 57-58 ਵੇਲਿਆਂ ਦੀ ਹੈ।ਇਕ ਵਾਰ ਸਾਡੇ ਲਾਗਲੇ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਕਸਬੇ ਰਾਹੋਂ (ਜਿੱਥੇ ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ ਹਰਿਵੱਲਭ ਸੰਗੀਤ ਸਮੇਲਨ ਆਯੋਜਿਤ ਹੁੰਦਾ ਵੀ ਸੁਣਿਆਂ ਹੈ) ਦੇ ਲਹਿੰਦੇ ਪਾਸੇ ਵਾਕਿਆ ਮੰਦਰ ਵਿਚ 'ਰਾਗ ਦਰਬਾਰ' ਆਯੋਜਿਤ ਹੋਇਆ। ਮੇਲਿਆਂ ਮਸ੍ਹਾਵਿਆਂ ਨਾਲ ਬੇਹੱਦ ਲਗਾਉ ਰੱਖਦੇ ਭਾਈਆ ਜੀ ਨੇ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਉੱਥੇ ਕੋਈ ਆਮ ਗਾਇਕਾਂ ਦਾ ਅਖ੍ਹਾੜਾ ਹੋਵੇਗਾ ਪਰ ਰਾਹੋਂ ਦੇ ਸਨਾਤਨੀ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੇ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਰਾਗ ਗਾਇਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਉੱਚ ਕੋਟੀ ਦੇ ਸੰਗੀਤਕਾਰ ਇਲਾਹਾਬਾਦ ਆਦਿ ਦੂਰ ਦੁਰਾਡੇ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਤੋਂ ਬੁਲਾਏ ਹੋਏ ਸਨ!

ਆਪਣੇ ਕੁੱਝ ਬੇਲੀਆਂ ਨਾਲ ਰਾਹੋਂ ਦੇ ਉਸ ਸੰਗੀਤ ਸਮੇਲਨ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ ਭਾਈਆ ਜੀ ਹੱਸਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਦੱਸਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਗਈ ਰਾਤ ਤੱਕ ਜਿਹੜਾ ਵੀ ਸੰਗੀਤਕਾਰ ਤਾਨਪੂਰਾ,ਸਿਤਾਰ ਜਾਂ ਸਾਰੰਗੀ ਆਦਿ ਤੰਤੀ ਸਾਜ਼ਾਂ ਨਾਲ ਸਟੇਜ 'ਤੇ ਗਾਇਨ ਕਰਨ ਬੈਠੇ, ਉਹ ਅੱਧਾ ਪੌਣਾ ਘੰਟਾ ਲੰਮੀਆਂ ਹੇਕਾਂ ਨਾਲ਼ 'ਸਾ... ਰੇ... ਗਾ... ਧਾ... ਨੀ... ਪਾ' ਦੇ ਸੁਰ ਅਲਾਪਦਾ ਹੋਇਆ ਭਜਨ ਵਰਗੀ ਕੋਈ ਚੀਜ ਗਾ ਕੇ ਸਮਾਪਤੀ ਕਰ ਦਿਆ ਕਰੇ। ਪੰਡਾਲ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਬਹੁਤੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਪੰਡਤ ਸ੍ਰੋਤੇ-ਜਨ ਤਾਂ ਸਿਰ ਹਿਲਾ ਹਿਲਾ ਕੇ ਝੂਮਦੇ ਰਹੇ ਪਰ ਸਾਡੀ ਪੇਂਡੂ ਮਿੱਤਰ-ਮੰਡਲੀ ਦੇ ਕੁੱਝ ਪੱਲੇ ਨਾ ਪਿਆ!

ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਿਤੇ ਭਾਈਆ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਘਰੇ ਭੋਗ ਵੇਲੇ ਉਸਤਾਦ ਕੋਮਲ ਜੀ ਨੂੰ ਬੁਲਾਇਆ। ਨਾਲ਼ੇ ਉਹ ਰਾਹੋਂ ਵਾਲੇ ਸਨਾਤਨੀ ਸੱਜਣਾ ਨੂੰ ਵੀ ਸੱਦਾ ਦੇ ਆਏ ਅਖੇ 'ਸਾਡੇ ਰਾਗੀ' ਦਾ ਵੀ ਰਾਗ ਸੁਣਿਉਂ ਆ ਕੇ! ਕਹਿੰਦੇ ਸਾਡੇ ਘਰ ਵਾਲੇ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਕੀਰਤਨ ਸਮਾਪਤੀ ਉਪਰੰਤ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਰਾਹੋਂ ਵਾਲ਼ੇ ਸਨਾਤਨੀ ਵੀਰਾਂ ਨੂੰ ਭਾਈਆ ਜੀ ਨੇ ਕੋਮਲ ਜੀ ਦੀ ਗਾਇਕੀ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਮਾਯੂਸ ਜਿਹੇ ਹੋ ਕੇ ਕਹਿੰਦੇ-'ਗਿਆਨੀ ਜੀ ਰਾਗੀ ਤਾਂ ਇਹ ਸੁਰੀਲਾ ਐ ਪਰ 'ਉਹ ਗੱਲ' ਹੈ ਨਹੀਂ ਇਹਦੇ ਕੋਲ਼!'

ਭਾਈਆ ਜੀ ਫੁਰਤੀ ਨਾਲ ਉੱਠੇ ਤੇ ਹਾਰਮੋਨੀਅਮ ਬੰਨ੍ਹ ਰਹੇ ਅੱਖਾਂ ਤੋਂ ਹੀਣ (ਸੂਰਮੇਂ) ਕੋਮਲ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਕੰਨ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸਤਾਦ ਜੀ ਸੰਗਤ ਵਿੱਚ ਬੈਠੇ ਕੁੱਝ ਸਨਾਤਨੀ ਸੱਜਣ ਤਾਂ ਆਹ ਗੱਲ ਕਹਿ ਰਹੇ ਨੇ!

ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਕੋਮਲ ਸਾਹਬ ਨੇ ਦੁਬਾਰਾ ਵਾਜਾ ਖੋਲ੍ਹ ਲਿਆ...ਤਬਲੇ ਵਾਲ਼ੇ ਤੋਂ ਹਥੋੜੀ ਲੈ ਕੇ ਤਬਲਾ ਖੁਦ ਕੱਸਿਆ। ਤਬਲੇ ਵਾਲੇ ਸੱਜਣ ਤੋਂ ਸ ਵੇਲੇ ਦਾ ਵਕਤ ਪੁੱਛਿਆ। ਅੱਧਾ ਕੁ ਘੰਟਾ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਸਮੇਂ ਦੇ ਰਾਗ' ਅਨੁਸਾਰ ਗਾਇਨ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਕਹਿੰਦੇ ਸਨਾਤਨੀ ਸੱਜਣ ਇਉਂ ਝੂਮਣ ਲੱਗੇ ਜਿਵੇਂ ਵੱਜਦੀ ਬੀਨ 'ਤੇ ਨਾਗ ਮੇਲ੍ਹਦਾ ਹੁੰਦਾ ਐ!

ਬਹੁਤਾਤ ਜਥੇ ਇਸੇ ਰਾਹ ਪੈ ਗਏ ਹੋਏ ਹਨ। ਬੀਤੇ ਵਰ੍ਹੇ 2025 ਦੇ ਨੌਂ ਮਹੀਨੇ ਅਮਰੀਕਾ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਰਹਿਣ ਦੌਰਾਨ ਮੈਨੂੰ ਅਨੇਕਾਂ ਕੀਰਤਨ ਦਰਬਾਰ ਸਮਾਗਮਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਕੁੱਝ ਦੇਖ ਕੇ ਬੜੀ ਹੈਰਾਨੀ ਹੋਈ:-

- ਰਾਗੀ ਸਿੰਘਾਂ ਵਲੋਂ ਅਰੰਭਕ ਮੰਗਲਾਚਰਨ ਵਜੋਂ ਡੰਡਉਤ ਬੰਦਨਾਂ ਕਰਨ ਜਾਂ ਗਾਇਨ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲ਼ੇ ਰਾਗ ਦੀ 'ਸ਼ਾਨ ਵਜਾਉਣ' ਦੀ ਥਾਂਹ ਕਿਸੇ ਲੋਕ-ਧੁਨ 'ਤੇ 'ਵਾਹਿਗੁਰੂ... ਵਾਹਿਗੁਰੂ' ਦਾ ਜਾਪ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਐ।
- ਅਰੰਭ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾ ਸ਼ਬਦ ਨਿਰਧਾਰਤ ਰਾਗ ਵਿਚ ਗਾਉਣਾ ਤਕਰੀਬਨ ਬੰਦ ਹੀ ਹੋ ਗਿਆ!
- ਹਾਰਮੋਨੀਅਮ ਦੀਆਂ ਦੋ ਕੁ ਸੁਰਾਂ ਵਜਾ ਕੇ ਰਾਗੀ, ਸਾਊਂਡ ਵਾਲ਼ੇ ਸੱਜਣ ਨੂੰ 'ਤਾਂਹ 'ਠਾਂਹ ਹੱਥ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਇਸ਼ਾਰੇ 'ਤੇ ਇਸ਼ਾਰੇ ਹੀ ਕਰੀ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।
- ਜਿਵੇਂ ਅਜੋਕੇ ਗਾਇਕ ਕਲਾਕਾਰ ਆਪਣੇ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੋਏ ਕਿਸੇ ਇਕ ਗੀਤ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਮ ਨਾਲ 'ਫੇਮ' ਵਜੋਂ ਜੋੜ ਲੈਂਦੇ ਹਨ, ਤਿਵੇਂ ਹੀ ਹੁਣ ਕਈ ਰਾਗੀ ਸਿੰਘ ਵੀ ਕਿਸੇ ਇਕ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਹਰ ਥਾਂਹ ਉਚੇਚਾ ਗਾਇਨ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਹੋਰ ਤਾਂ ਹੋਰ ਹੁਣ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਕੁੱਝ ਰਾਗੀ ਸਿੰਘ ਵੀ ਉੱਥੇ ਹਰੇਕ ਡਿਊਟੀ ਵਿਚ ਅਜਿਹੇ ਇਕ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਗਾਇਨ ਜਰੂਰ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਬੰਗਲਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਹੈਡ ਗ੍ਰੰਥੀ ਭਾਈ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਹਦਾਇਤ ਅਨੁਸਾਰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਕੀਰਤਨੀਏਂ ਰਾਗੀ ਸਿੰਘਾਂ ਉੱਤੇ ਸ਼ਬਦ ਕੀਰਤਨ ਦੌਰਾਨ 'ਵਾਹਿਗੁਰੂ... ਵਾਹਿਗੁਰੂ' ਦਾ ਜਾਪ ਕਰਨ/ਕਰਾਉਣ ਉੱਤੇ ਰੋਕ ਲਾਈ ਹੋਈ ਹੈ ਪਰ ਹੁਣ ਕੁੱਝ ਕੁ ਵਿਰਲੇ ਰਾਗੀਆਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਬਹੁਤੇ ਰਾਗੀ ਇਸ ਹਦਾਇਤ ਨੂੰ ਅਣਡਿੱਠ ਕਰਕੇ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਹੀ ਕਿਸੇ ਪਾਪੂਲਰ ਜਿਹੇ ਫਿਲਮੀ ਗੀਤ ਦੀ ਤਰਜ਼ 'ਤੇ 'ਵਾਹਿਗੁਰੂ... ਵਾਹਿਗੁਰੂ' ਦੀ ਲੰਬੀ ਧੁਨ ਅਲਾਪੀ ਜਾਂਦੇ ਹਨ!

ਰਾਗੀ ਸਿੰਘਾਂ ਵਲੋਂ ਆਪੇ ਬਣਾਈ ਇਸ ਨਵੀਂ ਰੀਤ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਹੁੰਦਿਆਂ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਕੀਰਤਨੀਏਂ ਭਾਈ ਜਸਵੀਰ ਸਿੰਘ ਪਾਉਂਟਾ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਵੀ ਇਕ ਦਿਨ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡ੍ਹੀਆ 'ਤੇ ਪੋਸਟ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਸੀ-

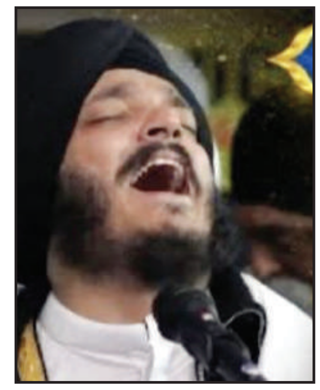

'ਹੁਣ ਇੱਥੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੀਰਤਨੀਏਂ, ਸਿਫਾਰਸ਼ੀ ਅਤੇ ਰਿਸ਼ਵਤਾਂ ਵਾਲ਼ੇ ਬਹੁਤੇ... ਰਹਿ ਗਏ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਡੰਡਉਤ ਅਤੇ ਮੰਗਲਾਚਰਨ ਵੀ ਕਰਨ ਦਾ ਟਾਈਮ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ ਸੰਗਤ... ਰਾਗੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ 'ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ' ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ... ਬੇੜੀ ਹੀ ਡੁਬੋ ਦਿਤੀ ਕੀਰਤਨ ਅਤੇ ਗੁਰਮਤਿ ਸੰਗੀਤ ਦੀ!'

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਆਏ ਰਾਗਾਂ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਬਾਰੇ ਗਿਆਨੀ ਮਸਕੀਨ ਜੀ ਕਿਹਾ ਕਰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਇਕੱਤੀ ਰਾਗਾਂ ਵਿਚ ਲਿਖੀ ਹੋਈ ਬਾਣੀ ਦੇ ਇੱਕ ਇੱਕ ਸ਼ਬਦ ਅੱਗੇ ਪਹਿਲਾਂ ਰਾਗ ਦਾ ਨਾਮ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸੰਪਾਦਨਾਂ ਸਮੇਂ ਹਰ ਨਵੇਂ ਰਾਗ ਦੇ ਅਰੰਭ ਵਿਚ ਇੱਕੋ ਵਾਰੀ ਰਾਗ ਦਾ ਨਾਮ ਲਿਖ ਕੇ ਵੀ ਇਹ ਹਦਾਇਤ ਲਿਖੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਸੀ ਕਿ ਅਗਲੇ ਸਾਰੇ ਸ਼ਬਦ 'ਏਸ ਰਾਗ' ਵਿਚ ਗਾਉਣੇ ਹਨ! ਗੁਰਮਤਿ ਸੰਗੀਤ ਦੇ ਜਾਣਕਾਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਗੁਰੂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਅਜਿਹਾ ਇਸ ਲਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇ ਗਾ ਮਤਾਂ ਸ਼ਬਦ ਗਾਇਨ ਕਰਨ ਵਾਲ਼ੇ ਰਾਗੀ ਜਨ, ਕਿਤੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਰਾਗਾਂ ਨੂੰ ਵਿਸਾਰ ਹੀ ਨਾ ਦੇਣ!

'ਕੀਰਤਨ ਵਿਚ ਰਾਗ ਦੀ ਥਾਂ ਸ਼ਬਦ ਪ੍ਰਧਾਨ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਕੁੱਝ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਸੰਗੀਤ ਦੇ ਰਾਗੀ, ਜੋ ਰਾਗ, ਅਲਾਪ ਅਤੇ ਤਾਨਾਂ (ਸਰਗਮ) ਦਾ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਬਹੁਤੇ ਪ੍ਰਵਾਨਿਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ... ਇਉਂ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ, ਵਾਜੇ ਤੇ ਢੋਲਕੀ ਛੈਣੇ ਵਜਾਉਣ ਵਾਲ਼ੇ ਹੀ ਬਣਨ ਵਿਚ ਰੁਚੀ ਲੈ ਰਹੇ ਹਨ।ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਨੌਜਵਾਨ ਕੀਰਤਨ ਨੂੰ ਸੌਖਾ ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਮੰਨ ਕੇ, ਚਾਰ ਕੁ ਤਰਜਾਂ ਤੇ ਚਾਰ ਕੁ ਮਨਘੜੰਤ ਸਾਖੀਆਂ ਸੁਣਾ ਸੁਣਾ ਕੇ ਕੌਮ ਦੇ ਜੇਬ ਖਾਲੀ ਕਰਵਾਉਣ ਦੇ ਨਾਲ਼ ਨਾਲ਼ ਕੌਮ ਦਾ ਦਿਮਾਗੀ ਦਿਵਾਲ਼ਾ ਕਢਾਉਣ ਦੇ ਰਾਹ ਵੀ ਤੁਰ ਪਏ ਹਨ।'-(ਗੁਰਮਤ ਨਿਰਣਯ-ਕੋਸ਼ ਸਫਾ-164 ਡਾ. ਗੁਰਸ਼ਰਨ ਸਿੰਘ)

ਖਿਮਾਂ ਸਹਿਤ ਹੁਣ ਗੱਲ ਕਰੀਏ ਅਜੋਕੇ ਕੀਰਤਨੀਏਂ ਰਾਗੀ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀ ਜੋ ਕਿ ਪੁਰਾਤਨ ਕੀਰਤਨ ਸ਼ੈਲੀ ਨੂੰ ਪਿੱਠ ਦੇ ਕੇ ਮਨਮਰਜੀ ਦੀਆਂ 'ਸ਼ੈਲੀਆਂ' ਅਪਣਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਗਿਣਤੀ ਦੇ ਕੁੱਝ ਕੁ ਰਾਗੀ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ

- ਆਪਣੀ ਵਾਰੀ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਵੇਲੇ ਹਰੇਕ ਰਾਗੀ ਸਿੰਘ, ਸਮਾਗਮ ਆਯੋਜਿਤ ਕਰਤਾ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ/ਸਕੱਤਰਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਲੈ ਲੈ ਕੇ ਬੇਲੋੜੀਆਂ ਮਿਸਾਲਾਂ ਦਿੰਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਉਸਤਤਿ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪੈਂਦੇ ਹਨ।
- ਨੀਲੇ, ਪੀਲ਼ੇ ਜਾਂ ਕਾਲ਼ੇ ਵਿਰਾਸਤੀ ਰੰਗਾਂ ਦੀ ਥਾਂਹ ਹੁਣ ਰਾਗੀ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਮਨਮਰਜੀ ਦੇ ਹੋਰ ਹੋਰ ਰੰਗਾਂ ਵਾਲ਼ੀਆਂ ਦਸਤਾਰਾਂ ਸਜਾਉਣੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ।

ਗੁਰਬਾਣੀ ਗਾਇਨ ਦਾ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਤੇ ਪ੍ਰਮਾਣੀਕ ਸੋਮਾਂ ਹੈ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਹੁੰਦਾ ਗੁਰਬਾਣੀ ਕੀਰਤਨ। ਪਰ ਵਰਤਮਾਨ ਸਮੇਂ ਖੇਦ ਹੈ ਕਿ ਉੱਥੇ ਵੀ ਹਲਕੀਆਂ ਫੁਲਕੀਆਂ ਤਰਜਾਂ ਦਾ ਬੋਲ ਬਾਲਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਬੇਸ਼ੱਕ ਉੱਥੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਰਾਗਾਂ ਦੇ ਨਾਵਾਂ ਹੇਠ ਕੀਰਤਨ ਚੌਂਕੀਆਂ ਪ੍ਰਚੱਲਤ ਹਨ ਪਰ ਹੁਣ ਬਹੁਤੇ ਰਾਗੀ 'ਫਰਜ਼ ਪੂਰਾ' ਕਰਨ ਵਾਂਗ ਸਿਰਫ ਦੋ ਸਤਰਾਂ ਵਾਲ਼ੇ ਸਲੋਕ ਦਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਰਾਗ ਵਿਚ ਗਾਇਨ ਕਰਦੇ ਹਨ! ਸੰਨ ਸਤਵੰਜਾ 'ਚ ਜਨਮੇਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਤਰਾਂ ਦੇ ਲੇਖਕ ਨੇ ਉਹ ਸੁਨਹਿਰੀ ਸਮਾਂ ਵੀ ਦੇਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜਦ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਹਜੂਰੀ ਰਾਗੀ ਸਿੰਘ ਜਦ ਕਿਤੇ ਬਾਹਰ ਪਿੰਡਾਂ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਕੀਰਤਨ ਕਰਨ ਜਾਂਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ ਤਾਂ ਉੱਥੇ ਵੀ ਇਸ ਪਾਵਨ ਅਸਥਾਨ ਦੀ ਵਿਲੱਖਣ ਕੀਰਤਨ ਸ਼ੈਲੀ ਅਨੁਸਾਰ ਸ਼ਬਦ ਗਾਇਨ ਕਰਕੇ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਵਰਗਾ ਮਾਹੌਲ ਹੀ ਸਿਰਜ ਦਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਮੰਤਰ-ਮੁਗਧ ਹੋਏ ਸ੍ਰੋਤੇ ਉੱਥੇ ਵੀ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਹਾਜ਼ਰੀ ਭਰ ਰਹੇ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ।

ਉਸ ਦੌਰ ਵਿਚ ਸ੍ਰੋਤੀ ਸੰਗਤ, ਗਾਇਨ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਲੀਨ ਹੋਈ ਰਹਿੰਦੀ ਸੀ। ਕੋਈ ਵੀ ਕੀਰਤਨੀਆਂ, ਮੋਹਰੇ ਬੈਠੇ ਸ੍ਰੋਤਿਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਬੋਲਣ ਲਈ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਹਿੰਦਾ ਹੁੰਦਾ। ਪਰ ਹੁਣ ਲਗਭਗ ਸਾਰੇ ਰਾਗੀ, ਸ਼ਬਦ ਗਾਇਨ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਕੇ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਹੱਥ ਉਠਾ ਉਠਾ ਕੇ ਵਾਰ ਵਾਰ ਕਹੀ ਜਾਂਦੇ ਨੇ-

'ਗਾਉ ਜੀ... ਹੋਰ ਉੱਚੀ ਬੋਲੋ... ਸੰਗਤ ਦੀ ਅਵਾਜ਼ ਨੀ ਆਈ!' ਅਜਿਹਾ ਕਰਦਿਆਂ ਕਈ ਵਾਰ ਉਹ ਗਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਹੀ 'ਜਪ ਲਉ ਜੀ... ਗਾ ਲਉ ਜੀ !' ਇੰਜ ਗਾਉਂਦੇ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿਤੇ ਇਹ 'ਜਪ ਲਉ-ਗਾ ਲਉ ਜੀ' ਵਾਲ਼ੀ 'ਹਦਾਇਤ' ਵੀ ਸ਼ਬਦ (ਗੁਰਬਾਣੀ) ਦਾ ਹੀ ਹਿੱਸਾ ਹੋਵੇ!

ਕਈ ਰਾਗੀ ਸਿੰਘ ਸ਼ਬਦ ਗਾਇਨ ਕਰਦਿਆਂ ਅੱਧੀ ਤੁਕ ਬੋਲ ਕੇ ਚੁੱਪ ਕਰ ਜਾਂਦੇ ਵੀ ਦੇਖੇ ਤਾਂ ਕਿ ਬਾਕੀ ਦੀ ਤੁਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਗਰ ਸੰਗਤ ਬੋਲੇ!

ਇਵੇਂ ਕਈ ਅਜੋਕੇ ਕੀਰਤਨੀਏਂ ਸ਼ਬਦ ਗਾਇਨ ਵਿਚਕਾਰ ਕਥਾ-ਵਿਆਖਿਆ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਲੰਮੀਆਂ ਸਾਖੀਆਂ ਸੁਣਾਈ ਜਾਂਦੇ ਹਨ! ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਗਰੋਂ ਕਿਸੇ ਕਥਾ-ਵਾਚਕ ਨੇ ਸ਼ਬਦ-ਵੀਚਾਰ ਵੀ ਕਰਨੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਕੀਰਤਨੀਏਂ ਵੀਰ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਕੇ ਸ਼ਾਇਦ 'ਵਿਦਵਾਨ ਬੁਲਾਰੇ' ਹੋਣ ਦਾ ਸਵੈ-ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪੈਂਦੇ ਹਨ! ਭਾਵੇਂ ਦਿੱਲੀ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਸ੍ਰੀ

ਗੁਰਬਾਣੀ ਕੀਰਤਨ ਨੂੰ ਸ਼ਾਂਤ-ਰਸ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਨਿਆਂ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਕਈ ਰਾਗੀ ਵੀਰ ਹੁਣ ਢਾਡੀ ਸਿੰਘਾਂ ਵਾਂਗ ਏਨੀਂ ਉੱਚੀ ਅਵਾਜ਼ ਵਿਚ 'ਗਰਜਦੇ' ਹਨ ਕਿ ਕੀਰਤਨ 'ਚੋਂ ਸ਼ਾਂਤ-ਰਸ ਗਾਇਬ ਹੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।ਇਕ ਰਾਗੀ ਵੀਰ ਐਸਾ ਵੀ ਸੁਣਿਆਂ ਜਿਸਨੇ ਆਪਣਾ ਤਖੱਲਸ ਤਾਂ ਰੱਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਮਿੱਠਾ ਬੋਲਣ ਵਾਲ਼ੇ ਇਕ ਮਧੁਰ-ਕੰਠ ਪੰਛੀ ਦੇ ਨਾਂ ਵਾਲ਼ਾ ਪਰ ਉਹ ਉੱਚੀ ਗਾਇਨ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਸ੍ਰੋਤਿਆਂ ਦੇ 'ਕੰਨਾਂ ਦੇ ਕੀੜੇ' ਕੱਢ ਦਿੰਦਾ ਹੈ!ਉਸਦੀ ਬੇਹੱਦ ਉੱਚੀ ਅਵਾਜ਼ ਉੱਤੋਂ ਵੱਡੀਆਂ ਅਲਮਾਰੀਆਂ ਜਿੱਡੇ ਜਿੱਡੇ ਸਪੀਕਰਾਂ ਦੇ ਬਕਸੇ! ਹੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ...!!

ਅੰਤਿਕਾ:-ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਲਈ ਸ਼ਲਾਘਾ ਅਤੇ ਸਵਾਲ !

ਪੰਜਾਬ ਵਿਖੇ ਕੀਰਤਨ ਦਰਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਹਾਜਰੀ ਭਰਦਿਆਂ ਜਾਂ ਕਿਤੇ ਹੋਰ ਦੂਰ ਨੇੜੇ ਹੋ ਰਹੇ 'ਲਾਈਵ' ਸਮਾਗਮ ਦੇਖਦਿਆਂ ਭਾਵੇਂ ਵਿਰਾਸਤ ਤੋਂ ਉਲਟ ਵਰਤਾਰਾ ਦੇਖ ਦੇਖ ਕੇ ਮੈਂ ਹੈਰਾਨ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਹੁੰਦਾ ਰਿਹਾ ਪਰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਮੇਰੇ ਉਪਰੋਕਤ ਸਾਰੇ ਉਲ਼ਾਂਭੇ ਲਾਹ ਸੁੱਟੇ! ਹੋਇਆ ਇੰਜ ਕਿ ਮੇਰੀ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਵਾਪਸੀ ਨੇੜੇ ਅਕਤੂਬਰ 2025 ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਮੰਜੀ ਸਾਹਿਬ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਖੇ ਤਿੰਨ ਕੀਰਤਨ ਦਰਬਾਰ ਆਯੋਜਿਤ ਹੋਏ! ਚੌਥੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੁਰਬ ਮੌਕੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵਲੋਂ ਆਯੋਜਿਤ ਹੋਏ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਮਾਗਮਾਂ ਵਿਖੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਕੀਰਤਨੀ ਜਥਿਆਂ ਨੇ ਇਕੱਤੀ ਰਾਗਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਬਦ ਕੀਰਤਨ ਦੀ ਛਹਿਬਰ ਲਾਈ! ਜਿਸ ਵਿਚ ਹਜ਼ੂਰੀ ਰਾਗੀ ਜਥਿਆਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਗੁਰਮਤਿ ਸੰਗੀਤ ਦੇ ਨਿਪੁੰਨ ਹੋਰ ਕਈ ਰਾਗੀ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਰਾਗਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਬਦ ਗਾਇਨ ਕਰਕੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਰਸ਼ਾਰ ਕੀਤਾ। ਨਾ ਕਿਸੇ ਰਾਗੀ ਨੇ ਸ਼ਬਦ ਗਾਇਨ ਵਿਚਕਾਰ 'ਕਥਾ ਕੀਤੀ' ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ 'ਵਾਹਿਗੁਰੂ... ਵਾਹਿਗੁਰੂ' ਦਾ ਜਾਪ ਕਰਾਇਆ! ਇੱਥੇ ਤੰਤੀ ਸਾਜਾਂ ਦੀ ਵੀ ਭਰਪੂਰ ਵਰਤੋਂ ਹੋਈ! ਗਈ ਰਾਤ ਤੱਕ ਇਹ ਤਿੰਨੋਂ ਕੀਰਤਨ ਦਰਬਾਰ ਸ਼ਰਧਾ ਸਤਿਕਾਰ ਨਾਲ 'ਲਾਈਵ ਟੈਲੀਕਾਸਟ' ਸਰਵਣ ਕਰਦਿਆਂ ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਲਈ ਭਰਵੀਂ ਸ਼ਲਾਘਾ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਇਹ ਸਵਾਲ ਵੀ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਕਿ ਮੰਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੀਰਤਨ ਸਮਾਗਮਾਂ ਵਾਂਗ ਹੀ ਕੀਰਤਨ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਉਹ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਹਜ਼ੂਰੀ ਰਾਗੀਆਂ ਸਮੇਤ ਸਾਰੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਕੀਰਤਨੀਆਂ ਨੂੰ ਆਦੇਸ਼ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਕਿ ਭਾਈ ਸਿੱਖੋ ਸਥਾਪਤ ਰਵਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਪਿੱਠ ਦੇ ਕੇ ਮਨਮਰਜ਼ੀਆਂ ਨਾ ਕਰੋ!

ਨੇਤਨਯਾਹੂ ਨੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਵੱਡਾ ਸਿਆਸੀ ਜੂਆ ਖੇਡਿਆ

ਤਲ ਅਵੀਵ- ਇਜ਼ਰਾਇਲੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਬੈਂਜਾਮਿਨ ਨੇਤਨਯਾਹੂ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਵਿਦੇਸ਼ ਨੀਤੀ ਨੂੰ ਦੋ ਮੁੱਖ ਥੰਮ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਟਿਕਾਈ ਰੱਖਿਆ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਅਮਰੀਕਾ ਨਾਲ ਅਟੁੱਟ ਭਾਈਵਾਲੀ ਅਤੇ ਇਰਾਨ ਦੇ ਇਸਲਾਮਿਕ ਸ਼ਾਸਨ ਵਿਰੁੱਧ ਲਗਾਤਾਰ ਕੂਟਨੀਤਕ ਤੇ ਗੁਪਤ ਜੰਗ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਇਰਾਨੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਵਿਰੁੱਧ ਸਾਂਝੀ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਕੁੱਦ ਪਏ ਹਨ, ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਰਣਨੀਤਕ ਰਸਤੇ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਟਕਰਾਉਣ ਦਾ ਖ਼ਤਰਾ ਪੈਦਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਰਾਨ ਵਿਰੁੱਧ ਇਸ ਲੜਾਈ ਵਿੱਚ ਅਮਰੀਕਾ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰ ਕੇ ਨੇਤਨਯਾਹੂ ਅਜਿਹਾ ਜੂਆ ਖੇਡ ਰਹੇ ਹਨ ਜੋ ਦੋਵਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧਾਂ ਵਿੱਚ ਭਾਰੀ ਤਣਾਅ ਪੈਦਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਡੋਨਲਡ ਟਰੰਪ ਨੂੰ ਇਸ ਜੰਗ ਲਈ ਮਨਾਉਣਾ ਨੇਤਨਯਾਹੂ ਦੀ ਵੱਡੀ ਜਿੱਤ ਮੰਨੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇ ਉਹ ਸਫਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਹ ਇਰਾਨੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਡੇਗਣ ਦਾ ਆਪਣਾ ਸਾਂਝਾ ਟੀਚਾ ਜਲਦੀ ਹਾਸਲ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਜੰਗ ਦੇ ਲੰਮੀ ਚੱਲਣ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸਬੰਧ ਮੁੜ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਦੇ ਦੌਰ ਵਿੱਚੋਂ ਲੰਘ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਮਾਹਿਰਾਂ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਅਮਰੀਕੀ ਜਨਤਾ ਦਾ ਵੱਡਾ ਹਿੱਸਾ ਇਸ ਜੰਗ ਨੂੰ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਦੀ ਮਨਮਰਜ਼ੀ ਵਜੋਂ ਦੇਖ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਅਮਰੀਕਾ ਨੂੰ ਮੱਧ ਪੂਰਬ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਧੱਕ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿੱਚ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਲਈ ਲੋਕ ਹਮਾਇਤ ਘਟੀ ਹੈ ਅਤੇ ਹਮਦਰਦੀ ਫ਼ਲਸਤੀਨੀਆਂ ਵੱਲ ਵਧੀ ਹੈ।

ਜੰਗ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਤੇ ਅਮਰੀਕੀ ਫੌਜ ਮਿਲ ਕੇ ਇਰਾਨੀ ਟਿਕਾਣਿਆਂ ਅਤੇ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਮਾੜੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿੱਚ ਵੀ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਏ ਹਨ।

ਆਰਟੀਫੀਸ਼ੀਅਲ ਇੰਟੈਲੀਜੈਂਸ (ਬਣਾਉਟੀ ਬੁੱਧੀ) ਦਾ 'ਆਪਣਾ' ਕ੍ਰਿਸ਼ਮਾ

ਅਰਵਿੰਦਰ ਜੌਹਲ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਫਰਵਰੀ ਮਹੀਨੇ ਹੋਏ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪੱਧਰ ਦੇ 'ਇੰਡੀਆ ਏ ਆਈ ਇੰਪੈਕਟ ਸਮਿੱਟ' ਵਿੱਚ ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਤੋਂ ਆਗੂਆਂ ਅਤੇ ਏ ਆਈ ਖੇਤਰ ਦੀਆਂ ਵੱਡੀਆਂ ਹਸਤੀਆਂ ਨੇ ਸ਼ਿਰਕਤ ਕੀਤੀ। ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਜਿੰਨੀ ਚਰਚਾ ਇਸ ਸੰਮੇਲਨ ਦੀ ਹੋਈ, ਓਨੀ ਹੀ ਗਲਗੋਟੀਆ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣਾ ਦੱਸ ਕੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਰੋਬੋਟਿਕ ਡੌਗ 'ਓਰਾਇਨ' ਦੀ ਵੀ ਹੋਈ। ਗਲਗੋਟੀਆ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਰੋਬੋਟਿਕ ਡੌਗ ਬਾਰੇ ਦਾਅਵਾ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਡੌਗ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਡਿਵੈਲਪ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਦੂਰਦਰਸ਼ਨ ਦੇ ਰਿਪੋਰਟਰ ਵੱਲੋਂ ਪੈਵੇਲੀਅਨ 'ਚ ਜਾ ਕੇ ਗਲਗੋਟੀਆ ਦੀ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਨੇਹਾ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਬਾਕਾਇਦਾ ਇੰਟਰਵਿਊ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਸ ਨੇ ਬਹੁਤ ਉਤਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਪੱਤਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, "ਤੁਹਾਨੂੰ ਓਰਾਇਨ ਨੂੰ ਮਿਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਸੈਂਟਰ ਔਫ ਐਕਸੀਲੈਂਸ ਵੱਲੋਂ ਡਿਵੈਲਪ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਾਡੀ ਪਹਿਲੀ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਆਰਟੀਫੀਸ਼ੀਅਲ ਇੰਟੈਲੀਜੈਂਸ (ਬਣਾਉਟੀ ਬੁੱਧੀ) 'ਚ 350 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਨਿਵੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਹਨ।" ਪ੍ਰੋ. ਨੇਹਾ ਸਿੰਘ ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਪੱਤਰਕਾਰ ਨੂੰ ਓਰਾਇਨ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਦਾ ਵਿਖਿਆਨ ਕਰਦਿਆਂ ਦੱਸ ਰਹੀ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਕਾਰ ਤੇ ਰੂਪ ਲੈ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਤੋਂ ਮਹਿਜ਼ ਕੁਝ ਫੁੱਟ ਦੂਰ ਖੜ੍ਹਾ ਓਰਾਇਨ ਕਦੇ ਆਪਣੀ ਇੱਕ ਬਾਂਹ ਉੱਚੀ ਚੁੱਕ ਲੈਂਦਾ, ਕਦੇ ਅੱਗੇ ਹੁੰਦਾ ਤੇ ਕਦੇ ਪਿੱਛੇ, ਕਦੇ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਨੂੰ ਝੁਕ ਜਾਂਦਾ। ਪੱਤਰਕਾਰ ਓਰਾਇਨ ਦੀਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਮੰਤਰ-ਮੁਗਧ ਹੋ ਕੇ ਦੇਖਦਿਆਂ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ, "ਇਹ ਸ਼ਰਾਰਤੀ (ਅੁਗਹਟੇ) ਹੈ।" ਗਲਗੋਟੀਆ ਦੀ ਮਾਣਮੱਤੀ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਓਰਾਇਨ ਦੇ ਹੋਰ ਗੁਣ ਗਿਣਾਉਂਦਿਆਂ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਰਵੇਲੈਂਸ ਅਤੇ ਮੋਨੀਟਰਿੰਗ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਮੂਨ ਵਾਕ (ਉੱਘੇ ਅਮਰੀਕੀ ਗਾਇਕ ਮਾਈਕਲ ਜੈਕਸਨ ਦੇ ਨੱਚਣ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅੰਦਾਜ਼ ਨੂੰ 'ਮੂਨ ਵਾਕ' ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਵੀ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ।

ਜਿਉਂ ਹੀ ਸ਼ਰਾਰਤੀ ਓਰਾਇਨ ਦੀ ਨੱਚਦੇ ਦੀ ਵੀਡੀਓ ਵਾਇਰਲ ਹੋਈ ਤਾਂ ਥੋੜ੍ਹੇ ਹੀ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਦੇ ਵਰਤੋਂਕਾਰਾਂ ਨੇ ਉਸ ਦੀ 'ਜਨਮ ਪੱਤਰੀ ਦੇ ਸਾਰੇ ਗ੍ਰਹਿ ਨਛੱਤਰਾਂ ਦਾ ਅਧਿਐਨ' ਕਰ ਕੇ ਜੱਗ ਸਾਹਮਣੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਖ਼ੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਸ ਦੀ ਮਲਕੀਅਤ ਗਲਗੋਟੀਆ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੀ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਇਹ ਬਾਜ਼ਾਰ 'ਚ ਮਿਲਦਾ ਯੂਨੀਟਰੀ ਗੋ 2 ਰੋਬੋਟ ਹੈ, ਜੋ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਚੀਨ ਦੀ ਕੰਪਨੀ ਯੂਨੀਟਰੀ ਰੋਬੋਟਿਕਸ ਵੱਲੋਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਵਰਤੋਂਕਾਰਾਂ ਨੇ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿੱਚ ਮਿਲਦੇ ਗੋ 2 ਰੋਬੋਟ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਓਰਾਇਨ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੀ ਲਾ ਕੇ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ 'ਤੇ ਸਾਂਝੀ ਕੀਤੀ। ਦੋਵੇਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਦੇਖ ਕੇ ਲਗਦਾ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਦੋਵੇਂ ਜੌੜੇ ਭਰਾ ਹੋਣ ਤੇ ਇੱਕ ਵਿਛੜ ਕੇ ਚੀਨ ਦੀ ਯੂਨੀਟਰੀ ਰੋਬੋਟਿਕਸ ਕੋਲ ਪੁੱਜ ਗਿਆ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਗਲਗੋਟੀਆ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਾਲਿਆਂ ਕੋਲ। ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਅਤੇ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਦੇ ਯੁੱਗ 'ਚ ਚਾਹੁੰਦਿਆਂ ਵੀ ਗੱਲਾਂ ਗੁੱਝੀਆਂ ਨਹੀਂ ਰੱਖੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ। ਗੱਲ ਝੱਟ ਚੀਨ ਤੱਕ ਜਾ ਪੁੱਜੀ ਅਤੇ ਚੀਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਕ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਪਲੈਟਫਾਰਮਾਂ ਨੇ 'ਆਪਣੇ ਓਰਾਇਨ' (ਸ਼ਾਇਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਾਡ ਨਾਲ ਕੋਈ ਹੋਰ ਨਾਂ ਰੱਖਿਆ ਹੋਵੇ) ਦੇ ਸਾਰੇ ਵੇਰਵੇ ਕੁੱਲ ਦੁਨੀਆ ਨਾਲ ਸਾਂਝੇ ਕੀਤੇ ਅਤੇ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਓਰਾਇਨ ਨੂੰ ਖਰੀਦਣਾ ਚਾਹੇ ਤਾਂ ਕਿੰਨੀ ਕੀਮਤ ਤਾਰ ਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਬਾਜ਼ਾਰ 'ਚੋਂ ਖਰੀਦ ਕੇ ਆਪਣੇ ਘਰ ਲਿਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਮਗਰੋਂ ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਦੇ ਮੀਡੀਆ 'ਚ ਓਰਾਇਨ ਦੇ ਚਰਚੇ ਹਨ। ਇਸ ਸਮੁੱਚੇ ਘਟਨਾਕ੍ਰਮ ਅਤੇ ਸਬੂਤਾਂ ਮਗਰੋਂ ਗਲਗੋਟੀਆ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਤੋਂ ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਪੱਲਾ ਝਾੜਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤਾਂ ਕਦੇ ਓਰਾਇਨ 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਮਾਲਕੀ ਜਤਾਈ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਜੋ ਕੁਝ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਚੁੱਕਿਆ ਸੀ ਉਸ ਦੀਆਂ ਪੈੜਾਂ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਅਤੇ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਤੋਂ ਹਟਾਉਣਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ। ਦੁਨੀਆ ਭਰ 'ਚ ਗਲਗੋਟੀਆ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਭਾਰਤ ਦੀ ਉੱਡ ਰਹੀ ਖਿੱਲੀ ਕਾਰਨ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਆਖ਼ਰ ਗਲਗੋਟੀਆ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਤੋਂ ਪੈਵੇਲੀਅਨ ਖਾਲੀ ਕਰਵਾ ਲਿਆ ਅਤੇ ਉੱਥੋਂ ਦੀ ਬਿਜਲੀ ਕੱਟ ਦਿੱਤੀ।

ਇੱਥੇ ਹੈਰਾਨੀ ਦੀ ਗੱਲ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਭਾਰਤ ਮੰਡਪਮ ਦੇ ਪੈਵੇਲੀਅਨ 'ਚ ਜਿੰਨੀ ਜਗ੍ਹਾ ਇਸ ਇੱਕ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨੂੰ ਅਲਾਟ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਉਹ ਚਾਰ ਆਈ ਆਈ ਟੀਜ਼ ਨੂੰ ਅਲਾਟ ਕੀਤੀ ਜਗ੍ਹਾ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਸੀ। ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ 'ਚ ਹੋਏ ਇਸ 'ਇੰਡੀਆ ਏ ਆਈ ਇੰਪੈਕਟ ਐਕਸਪੋ' ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਲਈ ਜਗ੍ਹਾ ਦੀ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਇਲੈਕਟ੍ਰੌਨਿਕਸ ਅਤੇ ਆਈ ਟੀ ਮੰਤਰਾਲੇ ਅਧੀਨ ਆਉਂਦੀ ਖ਼ੁਦਮੁਖ਼ਤਿਆਰ ਸੰਸਥਾ 'ਸੌਫਟਵੇਅਰ ਟੈਕਨੋਲੋਜੀ ਪਾਰਕਸ ਔਫ ਇੰਡੀਆ' ਵੱਲੋਂ 'ਪਹਿਲਾਂ ਆਓ ਪਹਿਲਾਂ ਪਾਓ' ਦੇ ਨਿਯਮ ਤਹਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

ਖ਼ੈਰ, ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵੱਲੋਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਉਤਪਾਦ ਉੱਤੇ ਖੋਜ ਅਤੇ ਕਾਢ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਆਪਣਾ ਠੱਪਾ ਲਾ ਕੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਇਹ ਸਵਾਲ ਉੱਠਿਆ ਕਿ ਅਜਿਹੀਆਂ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀਆਂ 'ਚ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕਾਢਾਂ ਜਾਂ ਉਤਪਾਦਾਂ ਦੀ ਨੁਮਾਇਸ਼ ਲਗਾਈ ਗਈ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੌਲਿਕਤਾ ਦੀ ਜਾਂਚ ਪੜਤਾਲ ਲਈ ਕੀ ਪੈਮਾਨਾ ਤੈਅ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ? ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਲਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਚੋਣ ਦੇ ਅਮਲ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਇੱਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦਾ ਜਵਾਬ ਸੀ, "ਸਾਡਾ ਖ਼ਿਆਲ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ 'ਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਸਵੈ-ਜ਼ਾਬਤਾ ਲਾਗੂ ਕਰਦਿਆਂ ਕੋਈ ਅਜਿਹੀ ਚੀਜ਼ ਜਾਂ ਉਤਪਾਦ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਨਹੀਂ ਕਰਨਗੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਾਲਕੀ ਦਾ ਕੋਈ ਦਾਅਵਾ ਨਹੀਂ। ਅਸੀਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇਹ ਹਦਾਇਤਾਂ ਦੇਈਏ ਕਿ ਉਹ ਕੀ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕੀ ਨਹੀਂ।"

ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਸਾਰਾ ਮਾਮਲਾ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਮੀਡੀਆ ਵਿੱਚ ਚਰਚਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਬਣ ਗਿਆ ਤਾਂ ਗਲਗੋਟੀਆ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ-ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਵਾਲਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਓਰਾਇਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਸਹੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾ ਸਮਝਣ ਦੀ 'ਠੋਸ' ਦਲੀਲ ਘੜੀ ਗਈ ਹੈ। ਗਲਗੋਟੀਆ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਨੇ 'ਡਿਵੈਲਪ' ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ 'ਡਿਵੈਲਪਮੈਂਟ' ਸ਼ਬਦ ਵਰਤਿਆ ਸੀ। ਡਿਵੈਲਪਮੈਂਟ ਦਾ ਮਤਲਬ ਬਣਾਉਣਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਸਗੋਂ ਇਹ ਸਮਝਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਉਤਪਾਦਾਂ 'ਚ ਕਿਹੜੀ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਵਰਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੀ ਉਸ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰੋਡਕਟ ਦੀ ਤਕਨੀਕੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਜੇਕਰ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੀ ਇਹ ਦਲੀਲ ਮੰਨ ਲਈ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇਹ ਹੋਰ ਵੀ ਹੈਰਾਨੀ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵੱਕਾਰੀ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪੱਧਰ ਦੇ ਸੰਮੇਲਨ 'ਚ ਉਸ ਨੇ ਵਿਸ਼ੇ ਤੋਂ ਅਣਜਾਣ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਕਰਨ ਲਈ ਭੇਜਿਆ। ਓਦਾਂ ਵੀ ਨੇਹਾ ਸਿੰਘ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਮਾਸ ਕਮਿਊਨੀਕੇਸ਼ਨ ਵਿਭਾਗ 'ਚ ਪੜ੍ਹਾਉਂਦੀ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਆਰਟੀਫੀਸ਼ੀਅਲ ਇੰਟੈਲੀਜੈਂਸ ਵਿਭਾਗ ਵਿੱਚ।

ਪ੍ਰੋ. ਨੇਹਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵੀ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਸਿਰ ਠੀਕਰਾ ਭੰਨਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਬਹੁਤ ਜਲਦੀ 'ਚ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕਈ ਵਾਰੀ ਜਲਦੀ 'ਚ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਵੇਲੇ ਕੁਝ ਇੱਧਰ ਉੱਧਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਓਦਾਂ ਉਸ ਦੀ ਜਿਹੜੀ ਇੰਟਰਵਿਊ ਵਾਇਰਲ ਹੋਈ ਹੈ ਉਸ ਵਿੱਚ ਨਾ ਤਾਂ ਪੱਤਰਕਾਰ ਨੇ ਕਾਹਲੀ 'ਚ ਕੋਈ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛਿਆ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਪ੍ਰੋ. ਨੇਹਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਾਹਲੀ 'ਚ ਕੋਈ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਪ੍ਰੋ. ਨੇਹਾ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸਲਾਹ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਸਾਰੇ ਸ਼ਬਦ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨਾਲ ਵਰਤਣ। ਆਪਣੇ ਹੱਕ 'ਚ ਦਲੀਲ ਦਿੰਦਿਆਂ ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਸਮੇਂ ਦੀ ਘਾਟ ਕਾਰਨ ਜਾਂ ਆਸ-ਪਾਸ ਦੇ ਸ਼ੋਰ ਕਾਰਨ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨ 'ਚ ਕੋਈ ਉਕਾਈ ਹੋਈ ਹੈ ਅਤੇ ਅਗਲੇ ਹੀ ਸਾਹ ਉਸ ਨੇ ਨਵੀਂ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ, "ਯੂਅਰ ਸਿਕਸ ਕੈਨ ਬੀ ਮਾਇ ਨਾਈਨ" (ਸਭ ਦਾ ਆਪੋ ਆਪਣਾ ਨਜ਼ਰੀਆ ਹੈ)। ਵਾਕਈ ਗੱਲ ਤਾਂ ਨਜ਼ਰ ਤੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਦੀ ਹੀ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਲਈ 'ਓਰਾਇਨ' ਨੂੰ ਇਉਂ 'ਆਪਣਾ' ਦੱਸਣਾ ਨੈਤਿਕਤਾ ਦਾ ਮਸਲਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਇਸ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਸਮਝ ਕੇ ਅਪਣਾ ਹੀ ਲਿਆ ਤਾਂ ਫਿਰ ਮਸਨੂਈ ਬੁੱਧੀ ਦੇ ਇਸ ਕ੍ਰਿਸ਼ਮੇ ਦੀ ਮਾਲਕੀ ਬਾਰੇ ਰੌਲਾ ਪਾਉਣ ਵਾਲੇ ਭਲੇ ਲੋਕੋ, ਇਹ ਤਾਂ ਹੁਣ 'ਆਪਣਾ' ਹੀ ਹੋਇਆ!

Padam Builders Inc.

ਅਸੀਂ ਨਵੇਂ ਮਕਾਨ, ਗੈਸ ਸਟੇਸ਼ਨ, ਮੌਲ, ਸ਼ੋਅਰੂਮ ਅਤੇ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੰਸਟ੍ਰਕਸ਼ਨ ਦਾ ਕੰਮ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਮੁਕੰਮਲ ਹੋਣ ਤੱਕ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

Harpreet Singh Padam 510-695-6435
Gurpreet Singh Padam 510-962-2593
email: padambuilders@gmail.com
Licensed # 1019803

ਸਾਡੇ ਕੰਮ ਦੀ 100 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਗਰੰਟੀ

Gurpreet Singh Padam   Harpreet Singh Padam

3143 ARDEN ROAD, HAYWARD, CA- 94545

Kash Fabrics

37 ਸਾਲ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ

ਸਾਡੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ

1.Wedding Lehngas
2.Mens wear-shervani
3.Kurte Pajame
4. Sharara Suits.
5.Patiala. Suits.
6. pression stove jewelery
7. kids wear
8. Turbans (paggan). 80 colors
1. ਵਿਆਹ ਦੇ ਲਹਿੰਗੇ
2. ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਪਹਿਨਣ ਵਾਲੀ ਸ਼ੇਰਵਾਨੀ
3. ਕੁੜਤੇ ਪਜਾਮੇ
4. ਸ਼ਰਾਰਾ ਸੂਟ
5. ਪਟਿਆਲਾ ਸੂਟ
6. ਗਹਿਣੇ
7. ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਕੱਪੜੇ
80 ਰੰਗਾਂ ਵਿਚ ਪੱਗਾਂ

Kashmir Singh Dhugga
Gurjeet kaur Dhugga
kashfabrics@gmail.com

KASH FABRICS
29576 Mission Blvd
Hayward,CA 94544
510-538-1138

OFFICIAL LAMP ADJUSTING STATION

Quick Lube & Smog

OFFICIAL BRAKE ADJUSTING STATION

Auto repair, Diagnostics & Smog Check Station

SMOG CHECK

ਚਲਦੀਆਂ (Used) ਕਾਰਾਂ, ਵਾਜਬ ਕੀਮਤਾਂ ਤੇ ਖਰੀਦਣ ਲਈ ਗੋਗੀ ਹੁਰਾਂ ਨੂੰ ਕਾਲ ਕਰੋ

SUKHWINDER BHELLA
510-757-6775 gogibhella@gmail.com

TENNYSON AUTO
Car Sale Service and Repair

SUKHWINDER BHELLA, Manager
tennysonauto1@gmail.com
510-330-7112, 510-757-6775
691 W. Tennyson Rd Hayward, CA 94544

MOON indian cuisine

Moon Indian Cuisine
510-780-9233

ਹੁਣ ਤੁਸੀ ਗੁੜ ਦੀਆਂ ਜਲੇਬੀਆਂ ਵੀ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹੋ, ਹਰ ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ Buffet ਲੱਗਦਾ ਹੈ।

ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਤੋਂ ਖਾਣਾ ਪੈਕ ਕਰਵਾ ਕੇ ਵੀ ਲੈ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹੋ, ਕੇਟਰਿੰਗ ਵੇਲੇ ਤੰਦੂਰ ਦਾ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਹੈ

ਮੱਛੀ ਦੇ ਪਕੌੜੇ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਮਾਹਿਰ, ਲੱਡੂ, ਜਲੇਬੀ, ਬਰਫੀ, ਗੁਲਾਬ ਜਾਮੁਨ ਤੇ ਵਿਆਹ ਸ਼ਾਦੀ ਮੌਕੇ ਸਭ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਠਿਆਈ ਤਿਆਰ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

100-1000 ਬੰਦਿਆਂ ਤੱਕ ਪਾਰਟੀ ਲਈ ਪ੍ਰਬੰਧ

ਗੁਰੂ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਕੇਟਰਿੰਗ ਲਈ 10 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਤੱਕ ਛੋਟ ਬਹੁਤ ਹੀ ਤਜਰਬੇਕਾਰ ਕੁੱਕ

Over 30 Years Experience in Restaurant & Catering Business

ਮੂਨ ਇੰਡੀਅਨ ਕੁਜ਼ੀਨ (ਹੇਵਰਡ)
600 West Harder Rd. Hayward, CA 94544
Contact: (Paul) 510-978-7170
www.moonindiancuisine.net

ਬਹੁਤ ਜਨਮ ਬਿਛੁਰੇ ਥੇ ਮਾਧਉ ਇਹੁ ਜਨਮ ਤੁਮ੍ਹਾਰੇ ਲੇਖੇ।
ਕਹਿ ਰਵਿਦਾਸ ਆਸ ਲਗਿ ਜੀਵਉ ਚਿਰ ਭਇਓ ਦਰਸਨ ਦੇਖੇ॥

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਸਭਾ ਬੇ-ਏਰੀਆ (ਕੈਲੇਫੋਰਨੀਆ)

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ 649ਵੇਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਿਹਾੜੇ ਦੀਆਂ ਲੱਖ-ਲੱਖ ਵਧਾਈਆਂ

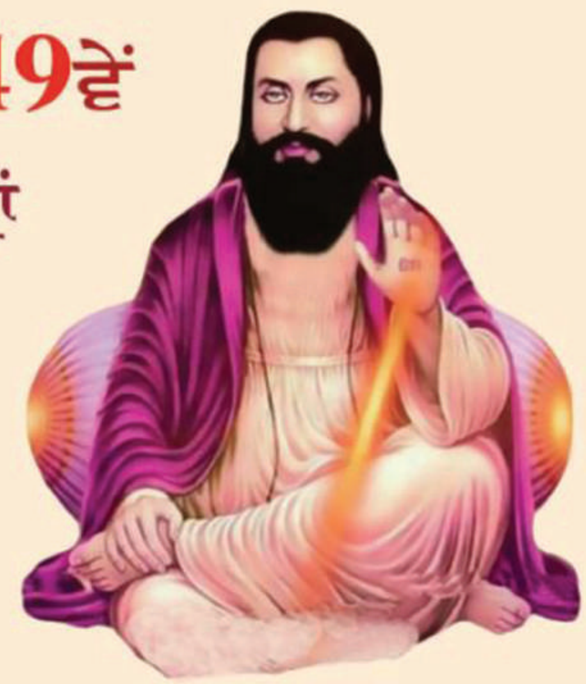

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦਾ 649ਵਾਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਿਹਾੜਾ 15 ਮਾਰਚ 2026 ਦਿਨ ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਮਨਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਸਭਾ ਬੇ-ਏਰੀਆ (ਕੈਲੇਫੋਰਨੀਆ) ਵੱਲੋਂ ਸਮੂਹ ਸੰਗਤ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦਾ 649ਵਾਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਿਹਾੜਾ ਗੁਰੂ ਘਰ ਵਿਖੇ 15 ਮਾਰਚ 2026 ਨੂੰ ਪੂਰਨ ਸ਼ਰਧਾ ਅਤੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਮਨਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਦੇ ਭੋਗ ਪਾਏ ਜਾਣ ਉਪਰੰਤ ਕੀਰਤਨ ਦੀਵਾਨ ਸਜਾਏ ਜਾਣਗੇ ਅਤੇ ਵਿਦਵਾਨ ਬੁਲਾਰੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਗੇ। ਸਮੂਹ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਦਿਹਾੜੇ ਮੌਕੇ ਗੁਰੂ ਘਰ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀਆਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰੀਏ ਜੀ।

14 ਮਾਰਚ 2026 ਦਿਨ ਸ਼ਨੀਵਾਰ ਨੂੰ ਦੁਪਹਿਰ 2 ਵਜੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸੇਵਾ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਸ਼ਾਮ ਦੀ ਫੇਰੀ 4 ਵਜੇ ਉਪਰੰਤ ਕੀਰਤਨ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਕਾ ਲੰਗਰ ਅਤੁੱਟ ਵਰਤੇਗਾ।

ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਨਮਾਨ

ਸੰਤ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਨਾਥ ਜੀ
ਡੇਰਾ ਬਾਬਾ ਫੂਲ ਨਾਥ ਜੀ (ਚਿਹੇੜੂ ਵਾਲੇ)

ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੀ ਬਿਲਡਿੰਗ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਦਾ ਕੰਮ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਸਮੂਹ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮਾਇਆ ਦਾ ਸਹਿਯੋਗ ਕਰੋ ਜੀ।

ਸੰਗਤ ਦੇ ਸੇਵਾਦਾਰ ਅਤੇ ਸੰਪਰਕ ਨੰਬਰ

ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ ਬੱਧਣ
(ਚੇਅਰਮੈਨ)
510-712-1743

ਵਿਨੋਦ ਕੁਮਾਰ ਚੁੰਬਰ
(ਪ੍ਰਧਾਨ)
510-953-9800

ਨਰੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਗੱਡੂ
(ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ)
510-857-4551

ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ
(ਖਜਾਨਚੀ)
510-676-4046

ਸਮੂਹ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ, ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਸਭਾ ਬੇ-ਏਰੀਆ (ਕੈਲੇਫੋਰਨੀਆ)

**31252 Veasy Street,
Union City, CA 94587**

LIVE TELECAST
ਦੇਸ਼ ਦੁਆਬਾ
www.deshdoaba.com
YO INDIA TV

STYILSH PRINTERS PHAGWARA # 94653-39604

ਕੀ ਅਸਮਾਨ ਦਾ ਰੰਗ ਹਮੇਸ਼ਾ ਨੀਲਾ ਨਹੀਂ ਰਹੇਗਾ?

ਨੀਲਾ ਅਸਮਾਨ ਇੱਕ ਅਜਿਹੀ ਚੀਜ਼ ਹੈ ਜਿਸਨੂੰ ਸਾਡੇ ਵਿੱਚੋਂ ਬਹੁਤੇ ਲੋਕ ਬਹੁਤ ਮਾਮੂਲੀ ਸਮਝਦੇ ਹਨ। ਲੇਕਿਨ, ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਧਰਤੀ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦੌਰਾਨ ਇਸਦਾ ਰੰਗ ਨਾਟਕੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਬਦਲਿਆ ਹੋਵੇ - ਅਤੇ ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਦੁਬਾਰਾ ਬਦਲ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਯੂਕੇ ਵਿੱਚ ਰੌਇਲ ਆਬਜ਼ਰਵੇਟਰੀ ਗ੍ਰੀਨਵਿਚ ਦੇ ਸਾਇੰਸ ਕਮਿਊਨੀਕੇਟਰ ਫਿਨ ਬਰਿਜ ਅਨੁਸਾਰ, ਦੋ ਮੁੱਖ ਕਾਰਨ ਹਨ ਜੋ ਦਿਨ ਵੇਲੇ ਅਸਮਾਨ ਨੂੰ ਨੀਲਾ ਦਿਖਾਉਂਦੇ ਹਨ।

"ਪਹਿਲਾ ਕਾਰਨ ਸੂਰਜ ਹੈ।"

ਉਹ ਸਮਝਾਉਂਦੇ ਹਨ, "ਸੂਰਜ ਦੀ ਆਮ ਧੁੱਪ ਚਿੱਟੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜਿਸਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵਿੱਚ ਸਤਰੰਗੀ ਪੀਂਘ ਦੇ ਸਾਰੇ ਰੰਗ - ਲਾਲ, ਪੀਲਾ, ਹਰਾ ਅਤੇ ਨੀਲਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।" ਦੂਜਾ ਕਾਰਨ ਵਾਯੂਮੰਡਲ ਦੀ ਬਣਤਰ ਹੈ। ਬਰਿਜ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਸਮਾਨ ਵਿੱਚ ਨਾਈਟ੍ਰੋਜਨ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਆਕਸੀਜਨ ਅਤੇ ਪਾਣੀ ਦੇ ਕਣਾਂ (ਵਾਸ਼ਪ) ਵਰਗੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ

ਨਿੱਕੇ-ਨਿੱਕੇ ਕਣ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਰੌਸ਼ਨੀ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਪਾਸੇ ਖਿਲਾਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਨੀਲੀ ਰੌਸ਼ਨੀ ਦੀ ਤਰੰਗ ਦੀ ਲੰਬਾਈ ਬਾਕੀ ਰੰਗਾਂ ਨਾਲੋਂ ਛੋਟੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਜ਼ਿਆਦਾ ਖਿੱਲਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਪੂਰੇ ਅਸਮਾਨ ਨੂੰ ਨੀਲੇ ਰੰਗ ਨਾਲ ਭਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ 'ਰੇਲੇ ਸਕੈਟਰਿੰਗ' ਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸਦਾ ਨਾਮ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਭੌਤਿਕ ਵਿਗਿਆਨੀ ਲਾਰਡ ਰੇਲੇ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 1870 ਦੇ ਦਹਾਕੇ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸਿਧਾਂਤ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਸੂਰਜ ਚੜ੍ਹਨ ਅਤੇ ਡੁੱਬਣ ਵੇਲੇ, ਸੂਰਜ ਦੀ ਰੌਸ਼ਨੀ ਨੂੰ ਵਾਯੂਮੰਡਲ ਵਿੱਚੋਂ ਬਹੁਤ ਲੰਬਾ ਸਫ਼ਰ ਤੈਅ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਸੂਰਜ ਅਸਮਾਨ ਵਿੱਚ ਕਾਫ਼ੀ ਨੀਵਾਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਨੀਲੀ ਰੌਸ਼ਨੀ ਹੁਣ ਇੰਨੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਖਿੱਲਰ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਾਡੇ ਤੋਂ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਸਿਰਫ਼ ਲਾਲ ਅਤੇ ਸੰਤਰੀ ਰੰਗ ਹੀ ਬਚਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਕਿ ਇੰਨੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਨਹੀਂ ਖਿੱਲਰਦੇ ਅਤੇ ਸਾਡੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਦੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਾਨੂੰ ਉਹ ਖ਼ੂਬਸੂਰਤ ਆਸਮਾਨ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

ਹੋਰ ਗ੍ਰਹਿਆਂ ਉੱਤੇ ਕਿਹੋ ਜਿਹੀ ਹੈ ਸਥਿਤੀ

ਬਰਿਜ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਧਰਤੀ ਦਾ ਚਮਕਦਾਰ ਨੀਲਾ ਅਸਮਾਨ ਸੂਰਜੀ ਮੰਡਲ ਵਿੱਚ ਬਿਲਕੁਲ ਵੱਖਰਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੁਪੀਟਰ (ਬ੍ਰਹਿਸਪਤੀ) ਵਰਗੇ ਕੁਝ ਗ੍ਰਹਿਆਂ ਦਾ ਉੱਪਰਲਾ ਵਾਯੂਮੰਡਲ ਧਰਤੀ ਵਾਂਗ ਹਲਕਾ ਨੀਲਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਧਰਤੀ ਜਿੰਨਾ ਗੂੜ੍ਹਾ ਜਾਂ ਚਮਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਬਰਿਜ ਸਮਝਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਸੂਰਜ ਤੋਂ ਦੂਰ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਬ੍ਰਹਿਸਪਤੀ ਨੂੰ ਧਰਤੀ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਸਿਰਫ 4% ਸੂਰਜੀ ਰੌਸ਼ਨੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ, "ਇਸ ਲਈ ਉੱਥੇ ਧਰਤੀ ਵਰਗਾ ਗੂੜ੍ਹਾ ਅਤੇ ਸੋਹਣਾ ਨੀਲਾ ਅਸਮਾਨ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ।"

ਕੁਝ ਗ੍ਰਹਿਆਂ 'ਤੇ ਕਹਾਣੀ ਬਿਲਕੁਲ ਉਲਟ ਹੈ

ਮੰਗਲ ਗ੍ਰਹਿ ਦਾ ਵਾਯੂਮੰਡਲ ਬਹੁਤ ਪਤਲਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਉੱਥੇ ਰੇਲੇ ਸਕੈਟਰਿੰਗ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਬਜਾਏ, ਉੱਥੇ ਮੌਜੂਦ ਧੂੜ ਦੇ ਕਣ, ਜੋ ਸਾਡੇ ਵਾਯੂਮੰਡਲ ਦੀ ਨਾਈਟ੍ਰੋਜਨ ਅਤੇ ਆਕਸੀਜਨ ਨਾਲੋਂ ਵੱਡੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਰੌਸ਼ਨੀ ਨੂੰ ਵੱਖਰੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਖਿੰਡਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਸਨੂੰ 'ਮੀ ਸਕੈਟਰਿੰਗ' ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉੱਥੇ ਅਸਮਾਨ ਲਾਲ ਜਾਂ ਪੀਲਾ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸੂਰਜ ਡੁੱਬਣ ਵੇਲੇ ਨੀਲਾ ਰੰਗ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ।

ਕੀ ਅਸਮਾਨ ਹਮੇਸ਼ਾ ਨੀਲਾ ਰਿਹਾ ਹੈ?

ਅੱਜ ਅਸੀਂ ਧਰਤੀ ਦਾ ਜੋ ਨੀਲਾ ਅਸਮਾਨ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ, ਉਹ ਗ੍ਰਹਿ ਦੇ ਲੰਬੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ ਤੁਲਨਾਤਮਿਕ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਇੱਕ ਨਵੀਂ ਤਬਦੀਲੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਪੱਕੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਜਾਣਨ ਦਾ ਕੋਈ ਤਰੀਕਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਪੁਰਾਣੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਅਸਮਾਨ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਸਮੇਂ ਵਾਯੂਮੰਡਲ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਗੈਸਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਇਸਦਾ ਰੰਗ ਬਦਲਦਾ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਜਦੋਂ ਲਗਭਗ 4.5 ਅਰਬ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਧਰਤੀ ਬਣੀ ਸੀ, ਤਾਂ ਇਸਦੀ ਸਤਹ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਪਿਘਲੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਜਿਵੇਂ-ਜਿਵੇਂ ਗ੍ਰਹਿ ਠੰਡਾ ਹੋਇਆ, ਇੱਕ ਸਿਧਾਂਤ ਅਨੁਸਾਰ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਵਾਯੂਮੰਡਲ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਜਵਾਲਾਮੁਖੀ ਦੇ ਫਟਣ ਅਤੇ ਹੋਰ ਭੂ-ਵਿਗਿਆਨਕ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਤੋਂ ਨਿਕਲੀਆਂ ਗੈਸਾਂ—ਜਿਵੇਂ ਕਾਰਬਨ ਡਾਈਆਕਸਾਈਡ, ਨਾਈਟ੍ਰੋਜਨ ਅਤੇ ਕੁਝ ਮਾਤਰਾ ਵਿੱਚ ਮੀਥੇਨ—ਨਾਲ ਬਣਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਆਕਸੀਜਨ ਬਹੁਤ ਹੀ ਘੱਟ ਸੀ।

ਸਮੇਂ ਦੇ ਨਾਲ, ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਬੈਕਟੀਰੀਆ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਜੀਵਨ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ, ਜਿਸ ਨੇ ਵਾਯੂਮੰਡਲ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀ ਮੀਥੇਨ ਗੈਸ ਛੱਡੀ। ਜਦੋਂ ਰੌਸ਼ਨੀ ਇਸ ਮੀਥੇਨ ਨਾਲ ਟਕਰਾਈ, ਤਾਂ ਇਹ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਜੈਵਿਕ ਮਿਸ਼ਰਣਾਂ ਵਿੱਚ ਬਦਲ ਗਈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਅਸਮਾਨ ਵਿੱਚ ਸੰਤਰੀ ਰੰਗ ਦੀ ਧੁੰਦ ਛਾ ਗਈ, ਜੋ ਕਿ ਕੁਝ ਹੱਦ ਤੱਕ ਸਮੋਗ (ਧੂੰਏਂ ਵਾਲੀ ਧੁੰਦ) ਵਰਗੀ ਸੀ। ਲਗਭਗ 2.4 ਅਰਬ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ 'ਗ੍ਰੇਟ ਆਕਸੀਡੇਸ਼ਨ ਈਵੈਂਟ' ਨਾਲ ਇੱਕ ਵੱਡੀ ਤਬਦੀਲੀ ਆਈ, ਜਦੋਂ ਸਾਇਨੋਬੈਕਟੀਰੀਆ ਨਾਮਕ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਜੀਵਾਂ ਨੇ ਸੂਰਜ ਦੀ ਰੌਸ਼ਨੀ ਨੂੰ ਊਰਜਾ ਵਿੱਚ ਬਦਲਣ ਲਈ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸੰਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਵੱਡੀ ਮਾਤਰਾ ਵਿੱਚ ਆਕਸੀਜਨ ਪੈਦਾ ਹੋਈ। ਵਾਯੂਮੰਡਲ ਵਿੱਚ ਆਕਸੀਜਨ ਦਾ ਪੱਧਰ ਵਧਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਨੇ ਆਖਰਕਾਰ ਮੀਥੇਨ ਦੀ ਧੁੰਦ ਨੂੰ ਸਾਫ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਸਾਡਾ ਅਜੋਕਾ ਵਾਯੂਮੰਡਲ ਬਣਿਆ, ਅਸਮਾਨ ਉਹੀ ਨੀਲੇ ਰੰਗ ਦਾ ਹੋ ਗਿਆ ਜੋ ਅੱਜ ਅਸੀਂ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ।

ਕੀ ਇਹ ਹਮੇਸ਼ਾ ਨੀਲਾ ਰਹੇਗਾ?

ਥੋੜ੍ਹੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਦੇਖਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਧਰਤੀ ਦਾ ਨੀਲਾ ਅਸਮਾਨ ਕਿਤੇ ਨਹੀਂ ਜਾ ਰਿਹਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ, ਜੰਗਲਾਂ ਦੀ ਅੱਗ, ਜਵਾਲਾਮੁਖੀ ਫਟਣ ਅਤੇ ਮਿੱਟੀ ਦੇ ਤੂਫ਼ਾਨ ਅਸਥਾਈ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਸਮਾਨ ਦਾ ਰੰਗ ਬਦਲ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਇਹ ਪ੍ਰਭਾਵ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਸਮੇਂ ਲਈ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। 1883 ਵਿੱਚ ਇੰਡੋਨੇਸ਼ੀਆ ਦੇ ਕ੍ਰਾਕਾਟੋਆ ਜਵਾਲਾਮੁਖੀ ਦੇ ਇੱਕ ਵੱਡੇ ਧਮਾਕੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਅਸਮਾਨ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਲਾਲ ਸੂਰਜ ਡੁੱਬਣ ਦੇ ਨਜ਼ਾਰੇ ਅਤੇ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਹਰੇ ਰੰਗ ਦੇ ਸੂਰਜ ਡੁੱਬਣ ਅਤੇ ਨੀਲੇ ਚੰਦਰਮਾ ਵੀ ਦੇਖੇ ਗਏ ਸਨ। ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਵਾਯੂਮੰਡਲ ਵਿੱਚ ਸਲਫੇਟਸ ਅਤੇ ਸੁਆਹ ਵਰਗੇ ਕਣਾਂ ਕਾਰਨ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਜੋ ਰੌਸ਼ਨੀ ਨੂੰ ਉਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲੋਂ ਵੱਖਰਾ ਖਿਲਾਰਦੇ ਹਨ ਜਿਸਦੇ ਅਸੀਂ ਆਦੀ ਹਾਂ।

ਯੂਕੇ ਦੀ ਰੀਡਿੰਗ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿੱਚ ਮੌਸਮ ਵਿਗਿਆਨ ਦੀ ਐਸੋਸੀਏਟ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਡਾ. ਕਲੇਅਰ ਰਾਈਡਰ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਐਰੋਸੋਲ-ਵਾਯੂਮੰਡਲ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਠੋਸ ਜਾਂ ਅੱਧ-ਠੋਸ ਕਣ-ਦਾ ਰੰਗ 'ਤੇ ਪੈਣ ਵਾਲਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਆਕਾਰ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ, "ਜੇਕਰ ਐਰੋਸੋਲ ਦੇ ਸਾਰੇ ਕਣ ਇੱਕੋ ਆਕਾਰ ਦੇ ਹੋਣ, ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਸੂਰਜ ਡੁੱਬਣ ਵੇਲੇ ਬਹੁਤ ਗੂੜ੍ਹੇ ਰੰਗ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲਦੇ ਹਨ," ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਇੱਕੋ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਰੌਸ਼ਨੀ ਦੇ ਖਿਲਾਰ ਨੂੰ ਵਧਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਸਮਝਾਉਂਦੀ ਹੈ, "ਜਿੱਥੇ ਕਣਾਂ ਦਾ ਆਕਾਰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉੱਥੇ ਹਰ ਕਣ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਤਰੰਗ-ਲੰਬਾਈ ਨਾਲ ਵੱਖਰੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਪ੍ਰਤੀਕਿਰਿਆ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਰੰਗਾਂ ਦਾ ਮਿਸ਼ਰਣ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।" ਜੇ ਇਹ ਸਭ ਇੱਕੋ ਸਮੇਂ ਹੋਵੇ, ਤਾਂ ਇਹ ਮਿਲ ਕੇ "ਚਿੱਟੀ ਜਾਂ ਭੂਰੀ ਧੁੰਦ" ਪੈਦਾ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਕਈ ਵਾਰ ਜਵਾਲਾਮੁਖੀ ਫਟਣ, ਮਿੱਟੀ ਦੇ ਤੂਫ਼ਾਨਾਂ ਜਾਂ ਹਵਾ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਕਾਰਨ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਉਹ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਬਾਰੇ ਸੋਚਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਜਲਵਾਯੂ ਪਰਿਵਰਤਨ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਸਾਡੇ ਅਸਮਾਨ ਦੇ ਰੰਗ ਉੱਤੇ ਕਿਵੇਂ ਅਸਰ ਪਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਸੁਝਾਅ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, "ਤਾਪਮਾਨ ਵਧਣ ਨਾਲ ਵਾਯੂਮੰਡਲ ਵਿੱਚ ਪਾਣੀ ਦੇ ਕਣ (ਵਾਸ਼ਪ) ਵਧਣਗੇ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਐਰੋਸੋਲ ਕਣ ਨਮੀ ਕਾਰਨ ਫੁੱਲ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਨਾਲ ਰੌਸ਼ਨੀ ਖਿਲਾਰਨ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਵਧ ਜਾਵੇਗੀ ਅਤੇ ਅਸਮਾਨ ਚਿੱਟਾ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ।" ਉਹ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਦੀ ਹੈ, "ਇਸਦੇ ਉਲਟ, ਜੇਕਰ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਘੱਟ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਅਸਮਾਨ ਹੋਰ ਵੀ ਨੀਲਾ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ।" ਪਰ ਖਗੋਲੀ ਸਮਾਂ-ਰੇਖਾ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਸ਼ਾਇਦ ਬਹੁਤੀਆਂ ਮਾਇਨੇ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦੀਆਂ।

ਇੱਕ ਅਰਬ ਸਾਲ

ਬਰਿਜ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸਮਾਨ ਦੇ ਰੰਗ ਵਿੱਚ ਸਥਾਈ ਤਬਦੀਲੀ ਲਈ ਵਾਯੂਮੰਡਲ ਦੀ ਬਣਤਰ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਵੱਡੇ ਬਦਲਾਅ ਦੀ ਲੋੜ ਹੋਵੇਗੀ। ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, "ਇੰਨੇ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਕੁਝ ਵੀ ਛੇਤੀ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਵਾਲਾ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਸਾਡੀ ਕਿਸਮਤ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਖਰਾਬ ਨਾ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਕੋਈ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਉਲਕਾਪਿੰਡ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਨਾ ਟਕਰਾ ਜਾਵੇ, ਪਰ ਅਜਿਹਾ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਹੈ।" ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸਮਾਨ ਦਾ ਨੀਲਾ ਰੰਗ ਖਤਮ ਹੋਣ ਵਿੱਚ ਅਜੇ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਇੱਕ ਅਰਬ ਸਾਲ ਲੱਗ ਜਾਣਗੇ। ਬਰਿਜ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਿਵੇਂ-ਜਿਵੇਂ ਸੂਰਜ ਬੁਢਾਪੇ ਵੱਲ ਜਾਵੇਗਾ, ਇਹ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਹੋਰ ਚਮਕਦਾਰ ਹੁੰਦਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਲਗਭਗ ਇੱਕ ਅਰਬ ਸਾਲਾਂ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਅੱਜ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਲਗਭਗ 10% ਜ਼ਿਆਦਾ ਰੌਸ਼ਨੀ ਛੱਡੇਗਾ। "ਇਹ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਗਰਮ ਕਰੇਗਾ, ਵਾਯੂਮੰਡਲ ਵਿੱਚੋਂ ਕਾਰਬਨ ਡਾਈਆਕਸਾਈਡ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰ ਦੇਵੇਗਾ, ਅਤੇ ਆਖਰਕਾਰ ਸਾਡੇ ਸਮੁੰਦਰ ਉਬਲਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਣਗੇ।" ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਵਾਯੂਮੰਡਲ ਵਿੱਚ ਵੱਡੀ ਮਾਤਰਾ ਵਿੱਚ ਆਕਸੀਜਨ ਪੈਦਾ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਲਈ ਅਸਮਾਨ ਹੋਰ ਵੀ ਗੂੜ੍ਹਾ ਨੀਲਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਪਰ ਇੱਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਉਹ ਆਕਸੀਜਨ ਖਤਮ ਹੋ ਗਈ, ਤਾਂ ਬਰਿਜ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਸਮਾਨ "ਚਿੱਟੇ, ਪੀਲੇ, ਬਹੁਤ ਗਰਮ ਅਤੇ ਸ਼ੁੱਕਰ ਗ੍ਰਹਿ ਵਰਗੇ ਵਾਯੂਮੰਡਲ" ਵਿੱਚ ਬਦਲ ਜਾਵੇਗਾ। ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਅੱਗੇ-ਹੁਣ ਤੋਂ ਲਗਭਗ ਪੰਜ ਅਰਬ ਸਾਲ ਬਾਅਦ - ਸੂਰਜ ਦਾ ਬਾਲਣ ਖਤਮ ਹੋਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਇਹ ਇੱਕ 'ਰੈੱਡ ਜਾਇੰਟ' (ਵਿਸ਼ਾਲ ਲਾਲ ਤਾਰੇ) ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਫੈਲ ਜਾਵੇਗਾ। ਬਰਿਜ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, "ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਧਰਤੀ ਦਾ ਸਮਾਂ ਖਤਮ ਹੋਵੇਗਾ, ਤੁਸੀਂ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲੀ ਚੀਜ਼ ਗੁਆ ਬੈਠੋਗੇ, ਸੂਰਜ ਤੋਂ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਨੀਲੀ ਰੌਸ਼ਨੀ।"

"ਜਿਵੇਂ-ਜਿਵੇਂ ਸੂਰਜ ਮਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਵੱਡੇ ਲਾਲ ਤਾਰੇ ਵਿੱਚ ਬਦਲ ਜਾਵੇਗਾ, ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਜੋ ਵੀ ਵਾਯੂਮੰਡਲ ਬਚਿਆ ਹੋਵੇਗਾ, ਉਹ ਬਿਲਕੁਲ ਗੂੜ੍ਹੇ ਲਾਲ ਰੰਗ ਦਾ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ।" ਬਰਿਜ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, "ਇਸ ਨੂੰ ਦੇਖਣ ਲਈ ਕੋਈ ਜੀਵਨ ਨਹੀਂ ਬਚੇਗਾ। ਉਮੀਦ ਹੈ ਕਿ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਇਨਸਾਨ ਤਾਰਿਆਂ ਦੇ ਕਿਤੇ ਹੋਰ ਪਾਰ ਜਾ ਕੇ ਕੋਈ ਨਵਾਂ ਨੀਲਾ ਅਸਮਾਨ ਲੱਭ ਚੁੱਕੇ ਹੋਣਗੇ।"

ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਖ਼ਤਰਨਾਕ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ

ਅਵਿਜੀਤ ਪਾਠਕ

ਇੰਝ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਵਰਤਣ ਦੀ ਸਾਡੀ ਵਧਦੀ ਆਦਤ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ, ਖ਼ਾਸ ਤੌਰ ’ਤੇ ਫੇਸਬੁੱਕ, ਇੰਸਟਾਗ੍ਰਾਮ ਅਤੇ ਯੂਟਿਊਬ ਵਰਗੇ ਪਲੈਟਫਾਰਮਾਂ ਦਾ ਜਨੂੰਨ ਸਾਡੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕ ਸਿਹਤ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਧਣ-ਫੁੱਲਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਮਾਜਿਕ ਰਾਬਤੇ ਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਅਤੇ ਵਰਚੁਅਲ ਦੁਨੀਆ ਨਾਲ ਜੁੜਨ ਦੇ ਤੌਰ-ਤਰੀਕਿਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਕੀ ਇਹੀ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ 16 ਸਾਲ ਤੋਂ ਘੱਟ ਉਮਰ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ’ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਗਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਈ ਯੂਰੋਪੀਅਨ ਦੇਸ਼ ਵੀ ਇਸੇ ਰਾਹ ’ਤੇ ਚੱਲਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹਨ? ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਵੀ 16 ਸਾਲ ਤੋਂ ਘੱਟ ਉਮਰ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ’ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਗਾਉਣ ਬਾਰੇ ਬਹਿਸ ਤੇਜ਼ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ।

ਜ਼ਰਾ ਸੋਚੋ, ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਲਈ ਸਮਾਰਟਫੋਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕਹੋ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਬਜਾਏ ਪੜ੍ਹਾਈ ’ਤੇ ਧਿਆਨ ਕੇਂਦਰਿਤ ਕਰਨ ਜਾਂ ਆਪਣੇ ਦੋਸਤਾਂ ਅਤੇ ਪਿਆਰਿਆਂ ਨਾਲ ਆਹਮੋ-ਸਾਹਮਣੇ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਨ ਲਈ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰੋ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡੇ ਬੱਚੇ ਦਾ ਰਵੱਈਆ ਕੀ ਹੋਵੇਗਾ?

ਮੈਂ ਜਦੋਂ ਗਾਜ਼ੀਆਬਾਦ ਦੀ ਇੱਕ ਹਾਊਸਿੰਗ ਸੁਸਾਇਟੀ ਵਿੱਚ ਅਪਾਰਟਮੈਂਟ ਦੀ ਨੌਵੀਂ ਮੰਜ਼ਿਲ ਤੋਂ ਛਾਲ ਮਾਰ ਕੇ ਜਾਨ ਦੇਣ ਵਾਲੀਆਂ 16, 14 ਅਤੇ 12 ਸਾਲ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਭੈਣਾਂ ਦੀ ਹੋਣੀ ਬਾਰੇ ਸੋਚਦਾ ਹਾਂ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਸੱਚਮੁੱਚ ਭੈਅ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਦੱਸਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿੱਚ ਕਲੇਸ਼ ਸੀ ਅਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਗੱਲ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਿਤਾ ਆਪਣੀਆਂ ਤਿੰਨੇ ਧੀਆਂ ਦੀ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਵਰਤਣ ਅਤੇ ਔਨਲਾਈਨ ਕੋਰੀਅਨ ਗੇਮ ਖੇਡਣ ਦੀ ਲਤ ਤੋਂ ਖ਼ੁਸ਼ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਅਜਿਹਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ‘ਸਦਮੇ’ ਨੂੰ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੀਆਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੀਆਂ

ਜ਼ਿੰਦਗੀਆਂ ਨੂੰ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨ ਦਾ ਰਾਹ ਚੁਣ ਲਿਆ।

ਅੱਜਕੱਲ੍ਹ ਮੈਂ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ’ਤੇ ਦਵੰਦ ਬਾਰੇ ਹੋਰ ਵੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਯਕੀਨ ਕਰਨ ਲੱਗਾ ਹਾਂ। ਉਦਾਹਰਨ ਵਜੋਂ, ਸਮਾਰਟਫੋਨ ਵਰਗੇ ਉਪਕਰਨ ਬਾਰੇ ਸੋਚੋ! ਹਾਂ, ਇਹ ਜਾਦੂਈ ਜ਼ਰੂਰ ਹੈ, ਪਰ ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਇਹ ਉਪਕਰਨ ਕਿਸੇ ਬੱਚੇ ਜਾਂ ਅੱਲ੍ਹੜ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿ ਗੇ ਤਾਂ ਉਹ ਤੁਰੰਤ ਦੁਨੀਆ ਨਾਲ ਜੁੜ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਫਿਲਮ ਦੇਖ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਗੀਤ ਸੁਣ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਵੀਡੀ ਗੇਮ ਖੇਡ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਕਿਤਾਬ ਪੜ੍ਹ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਰੀਲਾਂ ਤੇ ਵੀਡੀ ਬਣਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਫੇਸਬੁੱਕ, ਇੰਸਟਾਗ੍ਰਾਮ ਤੇ ਵੱਟਸਐਪ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਵਰਤ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਦਰਅਸਲ, ਇਹ ਅਮਲ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸਚਾਈ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਸਮਾਰਟਫੋਨ ਦੀ ਇਹ ਆਦਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਖੋਹ ਵੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਹ ਜਿੰਨਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਕਰੀਨ ਦੇ ਆਦੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਨੇ ਹੀ ਉਹ ਅਸਲ ਦੁਨੀਆ ਤੋਂ ਕੱਟੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ; ਉਹ ਜਿੰਨਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਔਨਲਾਈਨ ਗੇਮਾਂ ਖੇਡਦੇ ਹਨ, ਨੇ ਹੀ ਇਕੱਲੇ ਹੁੰਦੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਜਗ੍ਹਾ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਦੋਸਤਾਂ ਨਾਲ ਫੁੱਟਬਾਲ ਜਾਂ ਕ੍ਰਿਕਟ ਖੇਡਣ ਦੀ ਖ਼ੁਸ਼ੀ ਗੁਆ ਲੈਂਦੇ ਹਨ; ਉਹ ਜਿੰਨਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਕਰੋਲ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਨਾ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਵੰਡਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ; ਅਤੇ ਜਿੰਨਾ ਸਮਾਂ ਉਹ ਆਪਣੀਆਂ ਵੀਡੀ ਜ਼ ਨੂੰ ਵਾਇਰਲ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਬਿਤਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਉਨਾ ਹੀ ਘੱਟ ਸਮਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਕਿਤਾਬ ਨੂੰ ਛੂਹਣ, ਪੜ੍ਹਨ, ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਨ, ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰਨ ਅਤੇ ਅਨੁਭਵ ਕਰਨ ਲਈ ਮਿਲਦਾ ਹੈ।

ਇਹ ਦਵੰਦ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਦੀ ਆਦਤ ਨੇ ਕਿਉਂ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਸਿਹਤ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਚਿੰਤਾ ਵਧਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ, ਡਿਪਰੈਸ਼ਨ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਵੈ-ਮਾਣ ਨੂੰ ਵੀ ਠੇਸ ਪਹੁੰਚਾਈ ਹੈ। ਅਮਰੀਕੀ ਸਮਾਜਿਕ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨੀ ਜੋਨਾਥਨ ਹਾਇਟ ਨੇ ਆਪਣੀ ਦਿਲਚਸਪ ਪੁਸਤਕ ‘ਦਿ ਐਂਗਸ਼ੀਅਸ ਜੈਨਰੇਸ਼ਨ’ ਵਿੱਚ ਇਸ ਸੰਕਟ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਜੋਨਾਥਨ ਤਰਕ ਦਿੰਦਾ ਹੈ: ‘ਡਿਜੀਟਲ ਅੰਡਰ-ਪੇਰੈਂਟਿੰਗ’ (ਬੱਚਿਆਂ ’ਤੇ ਡਿਜੀਟਲ ਨਿਗਰਾਨੀ ਦੀ ਕਮੀ) ਨੇ ਲਤ ਲਾਉਣ ਅਤੇ ਮੁਕਾਬਲੇਬਾਜ਼ੀ ਵਾਲੇ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਤੱਕ ਬਿਨਾਂ ਨਿਗਰਾਨੀ ਦੇ ਪਹੁੰਚ ਆਸਾਨ ਬਣਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ; ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ‘ਰੀਅਲ ਵਰਲਡ ਵਰ-ਪੇਰੈਂਟਿੰਗ’ (ਅਸਲ ਦੁਨੀਆ ਵਿੱਚ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਹੱਦ ਤੋਂ ਵੱਧ ਫ਼ਿਕਰਮੰਦੀ) ਸਾਡੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ ਰੁਕਾਵਟ ਬਣ ਰਹੀ ਹੈ।

ਇਹ ਦੇਖ ਕੇ ਦੁੱਖ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬਚਪਨ ਹੁਣ ਬਾਹਰ ‘ਖੇਡ’ ਕੇ ਨਹੀਂ ਬੀਤ ਰਿਹਾ ਸਗੋਂ ਇਹ ਹੁਣ ‘ਫੋਨ ਆਧਾਰਿਤ’ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਹੈਰਾਨੀ ਦੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਸਮਾਰਟਫੋਨ ਸਾਡੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਤੋਂ ਦੂਰ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਅਸਲ ਜੀਵਨ ਦੀ ਦੋਸਤੀ ਦੀ ਥਾਂ ਖੋਖਲੇ ਔਨਲਾਈਨ ਸੰਵਾਦ ਲੈ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ‘ਉਤਾਵਲੀ ਪੀੜ੍ਹੀ’ ਲਈ ਹਾਇਟ ਸਾਨੂੰ ਚਿਤਾਵਨੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨੀਂਦ ਦੀ ਕਮੀ, ਇਕਾਗਰਤਾ ਦਾ ਟੁੱਟਣਾ ਅਤੇ ਇਕੱਲਾਪਣ ਆਮ ਰੁਝਾਨ ਬਣਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਇਸ ਸੰਕਟ ਦੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨੂੰ ਸਮਝੋ: ਸਾਲਾਨਾ ਸਿੱਖਿਆ ਰਿਪੋਰਟ (2024) ਅਨੁਸਾਰ, ਸਾਡੇ 76 ਫ਼ੀਸਦੀ ਬੱਚੇ (14-16 ਉਮਰ ਵਰਗ) ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਸਮਾਰਟਫੋਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਕੰਟੈਂਟ ਕ੍ਰੀਏਟਰਾਂ ਜਾਂ ਯੂਟਿਊਬਰਾਂ ਦਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੋਮਲ ਮਨਾਂ ’ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਵੀ ਨਾ ਹੀ ਡਰਾਉਣਾ ਹੈ। ਕਲਪਨਾ ਕਰੋ: ਤੁਹਾਡਾ ਬੱਚਾ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਸੌਂ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ

(ਬਾਕੀ ਅਗਲੇ ਸਫੇ ‘ਤੇ)

ਅਮਰੀਕਾ ਵੱਲੋਂ ਕਿਊਬਾ ਦੀ ਆਰਥਿਕ ਨਾਕਾਬੰਦੀ

ਮਨਦੀਪ

ਕੈਰੇਬਿਆਈ ਖਿੱਤੇ ਦਾ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਦੇਸ਼ ਕਿਊਬਾ ਇਸ ਸਮੇਂ ਟਰੰਪ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੇ ਆਰਥਿਕ ਹੱਲੇ ਦੀ ਮਾਰ ਹੇਠ ਹੈ। ਦੱਖਣੀ ਅਮਰੀਕਾ 'ਚ ਵੈਨੇਜ਼ੁਏਲਾ ਨੂੰ ਝੁਕਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਟਰੰਪ ਦਾ ਅਗਲਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਹੁਣ ਕਿਊਬਾ ਹੈ। ਅਮਰੀਕੀ ਨੀਤੀਆਂ ਦੇ ਰਾਹ ਦਾ ਰੋੜਾ ਬਣੇ ਵੈਨੇਜ਼ੁਏਲਾ ਦੇ ਖੱਬੇ-ਪੱਖੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਨਿਕੋਲਸ ਮਾਦੂਰੋ ਨੂੰ ਨਾਟਕੀ ਤੇ ਗ਼ੈਰਕਾਨੂੰਨੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਘਰੋਂ ਅਗਵਾ ਕਰਕੇ ਟਰੰਪ ਨੇ ਦੁਨੀਆ ਸਾਹਮਣੇ ਅਮਰੀਕੀ ਧੌਂਸ ਦੀ ਪੂਰੀ ਨੁਮਾਇਸ਼ ਕੀਤੀ। ਉਸ ਨੇ ਮਾਦੂਰੋ ਦੀ ਥਾਂ ਵੈਨੇਜ਼ੁਏਲਾ ਦੀ ਨਵੀਂ ਬਣੀ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਡੇਲਸੀ ਰੋਡਰਿਗਜ਼ ਨੂੰ ਡਰਾ-ਧਮਕਾ ਕੇ ਵੈਨੇਜ਼ੁਏਲਾ ਦੇ ਤੇਲ ਸਰੋਤਾਂ ਦੇ ਬੂਹੇ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਅਮਰੀਕੀ ਕੰਪਨੀਆਂ ਲਈ ਖੋਲ੍ਹਣ ਲਈ ਸਹਿਮਤ ਕਰ ਲਿਆ। ਵੈਨੇਜ਼ੁਏਲਾ ਦੇ ਤੇਲ ਉੱਤੇ ਅਮਰੀਕੀ ਕੰਟਰੋਲ ਸਥਾਪਤ ਹੋਣ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਬਾਅਦ ਟਰੰਪ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੇ ਕਿਊਬਾ ਨੂੰ ਹੋ ਰਹੀ ਤੇਲ ਦੀ ਬਰਾਮਦ 'ਤੇ ਰੋਕ ਲਗਾ ਦਿੱਤੀ। ਨਾਲ ਹੀ ਟਰੰਪ ਨੇ ਕਿਊਬਾ ਨੂੰ ਅਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਤੇਲ ਵੇਚਣ ਵਾਲੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਟੈਰਿਫ ਦੀ ਧਮਕੀ ਦੇ ਕੇ ਕਿਊਬਾ ਦੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਘੇਰਾਬੰਦੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਟਰੰਪ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਵੱਲੋਂ ਊਰਜਾ ਸਰੋਤਾਂ ਉੱਤੇ ਨਵੀਆਂ ਆਰਥਿਕ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਲਗਾਉਣ ਨਾਲ ਕਿਊਬਾ ਡੂੰਘੇ ਆਰਥਿਕ ਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਸੰਕਟ ਵਿੱਚ ਘਿਰ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਆਪਣੀਆਂ ਘਰੇਲੂ ਤੇਲ ਲੋੜਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਵੈਨੇਜ਼ੁਏਲਾ ਅਤੇ ਮੈਕਸਿਕੋ ਤੋਂ ਲਗਭਗ 75 ਫ਼ੀਸਦੀ ਤੇਲ ਮੰਗਵਾਉਂਦਾ ਸੀ। ਘਰੇਲੂ ਤੇਲ ਪੈਦਾਵਾਰ ਨਾਂ-ਮਾਤਰ ਹੈ। ਤੇਲਬੰਦੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਿਊਬਾ ਦਾ ਅਰਥਚਾਰਾ ਕੁਝ ਕੁ ਦਿਨਾਂ 'ਚ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਡਾਵਾਂਡੋਲ ਹੋ ਗਿਆ। ਤੇਲ ਕੀਮਤਾਂ ਵਿੱਚ ਚਾਰ ਸੌ ਫ਼ੀਸਦੀ ਵਾਧਾ ਹੋਣ ਨਾਲ ਸਰਕਾਰੀ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ ਤੇ ਉਦਯੋਗ ਅਚਾਨਕ ਠੱਪ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਹਸਪਤਾਲ ਅਤੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਖੇਤਰ ਲੰਮੇ ਬਿਜਲੀ ਕੱਟਾਂ ਕਾਰਨ ਕਾਲ ਵਰਗੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਚਲੇ ਗਏ ਹਨ। ਕਈ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿੱਚ ਬਿਜਲੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੁੱਲ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਤੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਉਡਾਣਾਂ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਮਹਿੰਗਾਈ ਰਿਕਾਰਡ ਤੋੜ ਦਰ ਨਾਲ ਵਧ ਰਹੀ ਹੈ ਤੇ ਊਰਜਾ ਸੰਕਟ ਨਾਲ ਸਿੱਝਣ ਲਈ ਸਕੂਲਾਂ-ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਸਮੇਤ ਕਈ ਸਰਕਾਰੀ ਅਦਾਰੇ ਅਸਥਾਈ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਦਵਾਈਆਂ ਤੇ ਭੋਜਨ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਤੇ ਕਿਊਬਾ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਆਮਦਨ ਦਾ ਸਰੋਤ ਸੈਰ-ਸਪਾਟਾ ਉਦਯੋਗ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਉਡਾਣਾਂ ਰੱਦ ਹੋਣ ਨਾਲ ਸੈਰ-ਸਪਾਟਾ ਮਾਲੀਏ ਨੂੰ ਧੱਕਾ ਲੱਗਾ ਹੈ ਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਮੁਦਰਾ ਦੀ ਘਾਟ ਕਾਰਨ ਅਮਰੀਕੀ ਡਾਲਰ ਮੁਕਾਬਲੇ ਕਿਊਬਨ ਪੈਸੋ ਵਿੱਚ ਗਿਰਾਵਟ ਤੇਜ਼ ਹੋ ਗਈ ਹੈ।

ਕਿਊਬਾ ਵਿਰੁੱਧ 1960ਵਿਆਂ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਅਮਰੀਕੀ ਆਰਥਿਕ ਨਾਕਾਬੰਦੀ ਆਧੁਨਿਕ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ ਸਭ ਤੋਂ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਚੱਲਣ ਵਾਲੀਆਂ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਹੈ। ਕਿਊਬਨ ਆਰਥਿਕ ਨਾਕਾਬੰਦੀ ਅਮਰੀਕੀ ਵਿਦੇਸ਼ ਨੀਤੀ ਦਾ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਹਥਿਆਰ ਹੈ, ਜੋ ਸਾਮਰਾਜੀ ਦਾਬੇ ਦਾ ਪ੍ਰਤੱਖ ਪ੍ਰਮਾਣ ਹੈ। ਦੂਸਰਾ, ਮੁਨਰੋ ਸਿਧਾਂਤ ਤਹਿਤ ਟਰੰਪ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਪੱਛਮੀ ਗੋਲਾਕਾਰ ਵਿੱਚ ਰੂਸ-ਚੀਨ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨੂੰ ਖ਼ਤਮ ਕਰਕੇ ਅਮਰੀਕੀ ਸਰਦਾਰੀ ਦੀ ਬਹਾਲੀ ਹਿੱਤ ਲਾਤੀਨੀ ਅਮਰੀਕੀ ਮਹਾਦੀਪ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਵੱਧ ਹਮਲਾਵਰ ਰੁਖ਼ ਅਖ਼ਤਿਆਰ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। 'ਕੌਮੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਰਣਨੀਤੀ' ਵਿੱਚ ਕਿਊਬਾ ਸਮੇਤ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਰੋਧੀ ਸੁਰ ਵਾਲੇ ਲਾਤੀਨੀ ਮੁਲਕਾਂ ਨੂੰ ਗੋਡੇ ਟੇਕਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰਨਾ ਉਚੇਚੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਤੀਸਰਾ, ਕਿਊਬਨ ਇਨਕਲਾਬ (1959) ਤੇ ਕਿਊਬਨ ਮਿਜ਼ਾਈਲ ਸੰਕਟ (1962) ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਮਰੀਕਾ ਕਿਊਬਾ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ ਦੁਸ਼ਮਣ ਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਖ਼ਤਰਾ ਮੰਨਦਾ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਸਮੇਂ ਵੀ ਟਰੰਪ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਕਿਊਬਾ ਸਰਕਾਰ ਉੱਤੇ ਹਿਜ਼ਬੁੱਲਾ ਤੇ ਹਮਾਸ ਵਰਗੇ ਦਹਿਸ਼ਤੀ ਗਰੁੱਪਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਹਿ ਦੇਣ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਵਿਸ਼ਵ ਵਪਾਰ ਵਿੱਚ ਡਾਲਰ ਦਾ ਏਕਾਧਿਕਾਰ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਅਮਰੀਕਾ ਆਪਣੇ ਡਾਲਰ, ਤੇਲ ਸਿਆਸਤ ਅਤੇ ਆਲਮੀ ਵਿੱਤੀ ਤੰਤਰ ਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਦਬਕਾਉਣ ਲਈ ਵਰਤਦਾ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਅਮਰੀਕੀ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰੀ ਮਾਰਕੋ ਰੂਬੀ ਦਾ ਕਿਊਬਾ ਨਾਲ ਜਮਾਂਦਰੂ ਨਾਤਾ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਪਿਤਾ ਰਲਾਂਡੋ ਰੂਬੀ ਕਿਊਬਨ ਮੂਲ ਦਾ ਸੀ, ਜੋ ਸੱਠਵਿਆਂ ਵਿੱਚ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਵਿਰੋਧੀ ਸੁਰ ਕਰ ਕੇ ਕਿਊਬਾ ਛੱਡ ਕੇ ਅਮਰੀਕਾ ਵਸ ਗਿਆ ਸੀ। ਮਾਰਕੋ ਰੂਬੀ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਦੀ ਵਿਰਾਸਤ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਤੋਰਦਿਆਂ ਅਨੇਕਾਂ ਵਾਰ ਕਿਊਬਾ ਖਿਲਾਫ਼ ਸਖ਼ਤ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਅਤੇ ਵਿਉਂਤਬੰਦੀ ਕਰਦਾ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਹ ਗਾਜ਼ਾ ਨੂੰ 'ਮੱਧ ਪੂਰਬ ਦਾ ਰਿਵੇਰਾ' ਬਣਾ ਕੇ ਰੀਅਲ ਅਸਟੇਟ ਦਾ ਵੱਡਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਸੇ ਤਰਜ਼ 'ਤੇ ਕਿਊਬਾ ਵਰਗੇ ਟਾਪੂ ਨੂੰ ਦੱਬ ਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸੈਰ-ਸਪਾਟੇ ਦਾ ਵਪਾਰਕ ਕੇਂਦਰ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਹ ਲਾਤੀਨੀ ਅਮਰੀਕੀ ਮੁਲਕਾਂ ਅੱਗੇ ਇਹ ਮਿਸਾਲ ਕਾਇਮ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹਸ਼ਰ ਵੈਨੇਜ਼ੁਏਲਾ-ਕਿਊਬਾ ਵਰਗਾ ਹੋਵੇਗਾ।

ਸੱਠਵਿਆਂ ਦੇ ਦਹਾਕੇ ਵਿੱਚ ਲਾਤੀਨੀ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿੱਚ ਅਮਰੀਕੀ ਸਾਮਰਾਜ ਵਿਰੋਧੀ ਕੌਮੀ ਲਹਿਰਾਂ ਉੱਠਣੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈਆਂ। ਫੀਦਲ ਕਾਸਤਰੋ ਤੇ ਚੀ ਗਵੇਰਾ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀ 1959 ਦੀ ਕਿਊਬਨ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਨੇ ਅਮਰੀਕੀ ਸ਼ਹਿ ਪ੍ਰਾਪਤ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹ ਫੁਲਗੇਂਸੀ ਬਤਿਸਤਾ ਨੂੰ ਉਖਾੜ ਸੁੱਟਿਆ ਸੀ। ਨਵੀਂ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਵੱਡੇ ਜ਼ਮੀਨੀ ਸੁਧਾਰ, ਵਿਸ਼ਵਵਿਆਪੀ ਸਿਹਤ ਸੰਭਾਲ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਤਹਿਤ ਕਿਊਬਨ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੂੰ ਮੁਫ਼ਤ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦੇਣ, ਭੋਜਨ ਪਦਾਰਥਾਂ 'ਤੇ ਸਬਸਿਡੀ ਤੇ ਸਸਤੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਹੋਰ ਵਿਆਪਕ ਸਮਾਜਿਕ ਸੁਧਾਰ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੇ। ਨਵੀਂ ਇਨਕਲਾਬੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਅਮਰੀਕਾ ਸਮੇਤ ਹੋਰ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਉਦਯੋਗਾਂ ਦਾ ਕੌਮੀਕਰਨ ਕੀਤਾ ਤੇ ਊਰਜਾ, ਖੰਡ, ਸੈਰ-ਸਪਾਟਾ, ਦਰਾਮਦ-ਬਰਾਮਦ ਆਦਿ 'ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਕੰਟਰੋਲ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਿੱਖੇ ਸਾਮਰਾਜ ਵਿਰੋਧੀ ਸੁਧਾਰਾਂ ਨਾਲ ਕਿਊਬਾ-ਅਮਰੀਕਾ ਟਕਰਾਅ ਦਾ ਮੁੱਢ ਬੱਝ ਗਿਆ। ਸੋਵੀਅਤ ਯੂਨੀਅਨ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਇਹ ਇਨਕਲਾਬ ਕੈਰੇਬਿਆਈ ਅਤੇ ਲਾਤੀਨੀ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿੱਚ ਅਮਰੀਕੀ ਦਬਦਬੇ ਲਈ ਵੱਡੀ ਚੁਣੌਤੀ ਸੀ। ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਗੁਆਂਢ 'ਚ ਸੋਵੀਅਤ ਯੂਨੀਅਨ ਦੇ ਸਾਥ ਵਾਲੇ ਇਸ ਨਿੱਕੇ ਜਿਹੇ ਟਾਪੂ ਮੁਲਕ ਦੀ ਖ਼ੁਦਮੁਖਤਿਆਰ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਅਮਰੀਕਾ ਆਪਣੇ ਆਰਥਿਕ, ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਭੂ-ਸਿਆਸੀ ਹਿੱਤਾਂ ਲਈ ਇੱਕ ਖ਼ਤਰੇ ਵਜੋਂ ਦੇਖਦਾ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕਿਊਬਨ ਡੈਮੋਕਰੇਸੀ ਐਕਟ (1992) ਤਹਿਤ ਅਮਰੀਕਾ ਅਤੇ ਕਿਊਬਾ ਵਿਚਕਾਰ ਲਗਭਗ ਸਾਰੇ ਵਪਾਰ ਅਤੇ ਵਿੱਤੀ ਲੈਣ-ਦੇਣ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਾਈ ਗਈ। ਹੈਲਮਜ਼-ਬਰਟਨ ਐਕਟ (1996) ਨੇ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਸਖ਼ਤ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਊਬਾ ਨਾਲ ਵਪਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਕੰਪਨੀਆਂ 'ਤੇ ਜੁਰਮਾਨੇ ਥੋਪ ਦਿੱਤੇ। ਅਮਰੀਕੀ ਆਰਥਿਕ ਹਮਲਿਆਂ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਨਿੱਕਾ ਜਿਹਾ ਇਹ ਮੁਲਕ ਸੋਵੀਅਤ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਕੇ ਦਿ ਕੱਦ ਤਾਕਤ ਅਮਰੀਕਾ ਅੱਗੇ ਟਿਕਿਆ ਰਿਹਾ। ਪਰ 1991 ਵਿੱਚ ਸੋਵੀਅਤ ਯੂਨੀਅਨ ਦੇ ਢਹਿ-ਢੇਰੀ ਹੋਣ ਨਾਲ ਇਹ ਆਰਥਿਕ ਨਿਘਾਰ, ਗੰਭੀਰ ਭੋਜਨ ਸੰਕਟ, ਮੁਦਰਾ ਸੰਕਟ ਅਤੇ ਹੋਰ ਵਿਆਪਕ ਸਮਾਜਿਕ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਵਿੱਚ ਘਿਰ ਗਿਆ। ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਦਬਾਅ ਕਾਰਨ ਭੋਜਨ ਅਤੇ ਦਵਾਈਆਂ ਵਰਗੀਆਂ ਕੁਝ ਮਾਨਵਤਾਵਾਦੀ ਵਸਤਾਂ ਦੇ ਵਪਾਰ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਢਿੱਲ ਜ਼ਰੂਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਪਰ ਆਰਥਿਕ ਘੇਰਾਬੰਦੀ ਬੇਹੱਦ ਬੇਰਹਿਮ ਰਹੀ।

ਦਹਾਕਿਆਂ ਦੀਆਂ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਨੇ ਕਿਊਬਾ ਦੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਦਾ ਲੱਕ ਤੋੜ ਦਿੱਤਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਕਾਬੰਦੀਆਂ ਨੇ ਖੰਡ ਦੀ ਬਰਾਮਦ, ਊਰਜਾ, ਡਾਕਟਰੀ ਸਪਲਾਈ, ਤਕਨੀਕ ਅਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਨਿਵੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਰੁਕਾਵਟ ਪਾਈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਇਸ ਦੇ ਆਰਥਿਕ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਜਨਤਕ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨੂੰ ਲਕਵਾ ਮਾਰ ਗਿਆ। ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਕਿਊਬਾ ਮਹਿੰਗਾਈ ਤੇ ਗ਼ੁਰਬਤ ਵੱਸ ਪੈ ਗਿਆ ਤੇ ਇਨਕਲਾਬ ਦੀਆਂ ਬਰਕਤਾਂ ਦੇ ਦਿਨ ਪੁੱਗਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਏ। ਕਿਊਬਾ ਨੂੰ ਸਾਖ਼ਰਤਾ ਅਤੇ ਸਿਹਤ ਸੰਭਾਲ ਵਿੱਚ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਸ ਨੇ ਲਗਾਤਾਰ ਵਧਦੀ ਮਹਿੰਗਾਈ, ਦਵਾਈਆਂ ਦੀ ਘਾਟ ਅਤੇ ਖੁਰ ਰਹੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚੇ ਦਾ ਸੰਤਾਪ ਲਗਾਤਾਰ ਝੱਲਣਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਆਰਥਿਕ ਰੁਕਾਵਟਾਂ ਤੇ ਬਾਹਰੀ ਸਾਮਰਾਜੀ ਦਾਬੇ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਕਿਊਬਾ ਸਰਕਾਰ ਸਵੈ-ਨਿਰਭਰ, ਸਾਂਝਾ ਤੇ ਬਰਾਬਰੀ ਵਾਲਾ ਆਰਥਿਕ ਮਾਡਲ ਉਸਾਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਨੇ ਠੋਸ ਬੁਨਿਆਦੀ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਤਬਦੀਲੀ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਨੇਤਾ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦੇ ਮੁੱਢਲੇ ਰਹਿਬਰਾਂ ਵਰਗੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ-ਸਿਆਸੀ ਪ੍ਰਤਿਭਾ ਤੇ ਮਿਆਰ ਦੇ ਮਾਲਕ ਸਨ।

ਤਾਜ਼ਾ ਆਰਥਿਕ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਨਾਲ ਕਿਊਬਾ ਨੂੰ ਇੱਕ ਗੰਭੀਰ ਊਰਜਾ ਸੰਕਟ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਟਰੰਪ ਦੀਆਂ ਟੈਰਿਫ ਧਮਕੀਆਂ ਦੇ ਡਰੋਂ ਵੈਨੇਜ਼ੁਏਲਾ ਅਤੇ ਮੈਕਸਿਕੋ ਤੋਂ ਤੇਲ ਬਰਾਮਦ ਬੰਦ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਮੈਕਸਿਕੋ ਨੇ ਕਿਊਬਾ ਨਾਲ ਖੇਤਰੀ ਇਕਜੁੱਟਤਾ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਜ਼ਰੂਰੀ ਭੋਜਨ ਪਦਾਰਥਾਂ ਸਮੇਤ ਮਾਨਵਤਾਵਾਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਭੇਜੀ ਹੈ। ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ, ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਸੰਗਠਨਾਂ ਤੇ ਸਹਿਯੋਗੀ ਮੁਲਕਾਂ ਨੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੁਆਰਾ ਕਿਊਬਨ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਖਾਣਾ-ਪਾਣੀ, ਊਰਜਾ ਅਤੇ ਸਿਹਤ ਸੰਭਾਲ ਸਪਲਾਈ ਰੋਕਣ ਦੇ ਕਦਮਾਂ ਨੂੰ ਗ਼ੈਰਕਾਨੂੰਨੀ ਤੇ ਅਣਮਨੁੱਖੀ ਦੱਸਿਆ ਹੈ। ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਅਮਰੀਕੀ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਦੀ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਮਹਾਸਭਾ ਨੇ ਨਿੰਦਾ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਟਰੰਪ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦਾ ਮੌਜੂਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕਿਊਬਾ ਦੀ ਪ੍ਰਭੂਸੱਤਾ, ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਤੇ ਜਮਹੂਰੀ ਆਜ਼ਾਦੀਆਂ ਦੀ ਘੋਰ ਉਲੰਘਣਾ ਹੈ। ਅਮਰੀਕੀ ਨਾਕਾਬੰਦੀ ਆਰਥਿਕ ਦਬਦਬਾ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਅਤੇ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਨੂੰ ਦਬਾਉਣ ਲਈ ਇੱਕ ਅਰਾਜਕ ਸਾਮਰਾਜਵਾਦੀ ਰਣਨੀਤੀ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਮਰਾਜੀ ਦੌਰ ਅੰਦਰ ਵੱਡੇ ਪੂੰਜੀਵਾਦੀ ਮੁਲਕ ਆਰਥਿਕ, ਰਾਜਨੀਤਕ ਅਤੇ ਫ਼ੌਜੀ ਤਾਕਤ ਦੇ ਜ਼ੋਰ 'ਤੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਦਬਾਉਂਦੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਕਿਊਬਾ ਅਮਰੀਕੀ ਦਬਦਬੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਬਗ਼ਾਵਤ ਦੇ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਅਮਰੀਕੀ ਸਾਮਰਾਜ ਵਿਰੋਧੀ ਲਹਿਰਾਂ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਸਰੋਤ ਵੀ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਕਿਊਬਾ ਨੂੰ ਦਬਕਾਉਣ ਪਿਛਲਾ ਅਮਰੀਕੀ ਉਦੇਸ਼ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਅਤੇ ਕਿਊਬਨ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਇਕਜੁੱਟਤਾ ਦੀ ਲੋੜ ਵੀ ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਟਰੰਪ ਦੀਆਂ ਆਰਥਿਕ ਨਾਕਾਬੰਦੀ ਦੀਆਂ ਧਮਕੀਆਂ ਬੇਦੋਸ਼ੇ ਕਿਊਬਨ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਅਣਮਨੁੱਖੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਨਸਲਕੁਸ਼ੀ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹਨ। ਸੰਸਾਰ ਭਰ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕਿਊਬਾ ਦੇ ਅੰਦਰੂਨੀ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਬਾਹਰੀ ਸਾਮਰਾਜੀ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਵਜਾਹਤ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕਿਊਬਾ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਖ਼ੁਦਮੁਖਤਿਆਰ ਸਮਾਜਿਕ, ਰਾਜਨੀਤਕ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਰਾਹ ਤੈਅ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੋਵੇ।

ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਖ਼ਤਰਨਾਕ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ

(ਸਫਾ 14 ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਹ ਹਰ ਰਾਤ ਕਿਸੇ ਮਸ਼ਹੂਰ 'ਇਨਫਲੂਐਂਸਰ' ਦੀਆਂ ਕਾਲਪਨਿਕ ਕਹਾਣੀਆਂ ਦੇਖ-ਸੁਣ ਨਹੀਂ ਲੈਂਦਾ। ਉੱਤਰਾਖੰਡ ਦੇ ਛੋਟੇ ਜਿਹੇ ਕਸਬੇ ਦਾ ਇੱਕ ਨੌਜਵਾਨ ਜਿਸ ਦੇ 3.1 ਕਰੋੜ ਤੋਂ ਵੱਧ ਫਾਲੋਅਰ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹ ਲਗਾਤਾਰ ਮਹਿੰਗੀਆਂ ਕਾਰਾਂ ਮਰਸਿਡੀਜ਼-ਬੈਂਜ਼, ਜੀ-ਵੈਗਨ, ਪੋਰਸ਼ 718 ਬਾਕਸਟਰ ਅਤੇ ਟੋਇਟਾ ਫਾਰਚੂਨਰ ਲੈਜੈਂਡਰ ਪ੍ਰਤੀ ਆਪਣੀ ਖਿੱਚ ਦਾ ਮੁਜ਼ਾਹਰਾ ਕਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਕੁਝ ਦੇਖਣਾ ਹੀਣ ਭਾਵਨਾ ਅਤੇ ਆਤਮ-ਸਨਮਾਨ ਡਿੱਗਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਇਸ ਕਿਸਮ ਦਾ ਕੋਈ 'ਇਨਫਲੂਐਂਸਰ' ਇੱਕ ਕੋਮਲ ਮਨ ਦੇ ਲੜਕੇ ਦੀਆਂ ਇੱਛਾਵਾਂ ਨੂੰ ਆਕਾਰ ਦੇਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਸ਼ਾਇਦ ਇਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਨ ਲੱਗੇ ਕਿ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਸਵੇਰੇ ਫੈਮਿਲੀ ਵਲੌਗ ਪਾ ਕੇ ਹੀ ਇੰਨਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕਮਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸਖ਼ਤ ਮਿਹਨਤ ਕਰਨ, ਡੂੰਘਾਈ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਨ ਅਤੇ ਰਚਨਾਤਮਕ ਹੁਨਰ ਨੂੰ ਨਿਖਾਰਨ ਦੀ ਕੀ ਲੋੜ ਹੈ? ਕੀ ਇਹੀ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਹਰ ਜਗ੍ਹਾ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਮਾਰਟਫੋਨ ਨਾਲ ਰੀਲਾਂ ਬਣਾਉਂਦੇ, ਵੀਡੀ ਅਪਲੋਡ ਕਰਦੇ, ਯੂਟਿਊਬ ਜਾਂ ਇੰਸਟਾਗ੍ਰਾਮ 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਅਤੇ ਤੁਰੰਤ ਪ੍ਰਸਿੱਧੀ ਤੇ ਸਫ਼ਲਤਾ ਲਈ ਜੱਦੋਜਹਿਦ ਕਰਦੇ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ? ਅਜਿਹਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ 'ਲਾਈਕ ਐਂਡ ਸਬਸਕ੍ਰਾਈਬ' ਸਾਡੇ ਸਮਿਆਂ ਦਾ ਪਸੰਦੀਦਾ ਮੰਤਰ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਫਰੇਬ ਤੋਂ ਕਿਵੇਂ ਬਚਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ? ਭਾਵੇਂ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਦੀ ਵਰਤੋਂ 'ਤੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਾਬੰਦੀ ਲਗਾਉਣ ਦੇ ਵਿਚਾਰ 'ਤੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਕਰੀਏ, ਪਰ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਹੁਣ ਸਮਾਂ ਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਕੁਝ ਅਜਿਹਾ ਠੋਸ ਕਦਮ ਚੁੱਕੀਏ ਤਾਂ ਜੋ ਇਸ ਲਤ ਨੂੰ ਘਟਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ।

ਦਰਅਸਲ, ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਅਤੇ ਮਾਪਿਆਂ ਵਜੋਂ ਸਾਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਤੇ ਹਮਦਰਦੀ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਸਲ ਤੇ ਵਰਚੁਅਲ ਵਿੱਚ ਫ਼ਰਕ ਕਰਨ ਲਈ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਦੋਸਤਾਂ ਤੇ ਗੁਆਂਢੀਆਂ ਨਾਲ ਮਿਲਣ-ਗਿਲਣ, ਭੱਜ-ਦੌੜ ਵਾਲੀਆਂ ਖੇਡਾਂ ਖੇਡਣ, ਚੰਗੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਪੜ੍ਹਨ ਦੀ ਆਦਤ ਪਾਉਣ ਅਤੇ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਸੋਚ ਤੇ ਚਿੰਤਨ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਤੇਜ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਸਮਝਾਉਣਾ ਵੀ ਨਾ ਹੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੀ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਹੋਂਦ ਸੁੰਦਰਤਾ, ਪ੍ਰਸਿੱਧੀ ਅਤੇ ਠਾਠ ਦੀਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਜਾ ਕੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਵਰਗੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਜੋ ਅਸੀਂ ਸਕਰੀਨ 'ਤੇ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ। ਇਹ ਵੀ ਸਮਝਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ 'ਸਾਧਾਰਨ', 'ਅਧੂਰੇ' ਹੋਣਾ ਅਤੇ ਫਿਰ ਵੀ ਪਿਆਰ, ਉਤਸੁਕਤਾ ਅਤੇ ਸੱਚੇ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਹੋਣਾ ਚੰਗੀ ਗੱਲ ਹੈ।

ਮੈਂ ਯਕੀਨ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਕਹਿ ਸਕਦਾ ਕਿ ਕੀ ਬਾਲਗਾਂ ਵਜੋਂ ਅਸੀਂ ਇਸ ਅਸਲੋਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਕਾਰਜ ਨੂੰ ਸਿਰੇ ਚੜ੍ਹਾਉਣ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹਾਂ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਜਾਂ ਕੀ ਅਸੀਂ ਵੀ ਆਪਣੀ 9 ਤੋਂ 5 ਦੀ ਨੀਰਸ ਅਤੇ ਤਣਾਅਪੂਰਨ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਪਣੇ ਸਮਾਰਟਫੋਨ ਅੱਗੇ ਹਥਿਆਰ ਸੁੱਟਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਇਉਂ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨਾਲ ਗੰਭੀਰ ਤੇ ਅਰਥਪੂਰਨ ਢੰਗ ਨਾਲ ਜੁੜਦੇ ਹੀ ਨਹੀਂ?

ਸੱਜੇ-ਪੱਖੀ ਕੱਟੜਵਾਦ ਵੱਲ ਵਧਦਾ ਝੁਕਾਅ

ਗੁਰਬਚਨ ਜਗਤ

'ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਅੱਗ' ਸ਼ਾਇਦ ਮਨੁੱਖੀ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਪਲਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਭੋਜਨ ਪਕਾਉਣ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਨੇ ਮਨੁੱਖਾਂ ਨੂੰ ਕੈਲੋਰੀਆਂ ਦੀ ਉਹ ਭਾਰੀ ਮਾਤਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ, ਜੋ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਵੱਡੇ ਅਤੇ ਵਧੇਰੇ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਦਿਮਾਗ਼ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੀ ਸੀ। ਦਰਅਸਲ, ਮਨੁੱਖੀ ਦਿਮਾਗ਼ ਸਰੀਰ ਦੀ ਕੁੱਲ ਊਰਜਾ ਦਾ ਲਗਭਗ 25 ਫ਼ੀਸਦੀ ਹਿੱਸਾ ਖਪਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅੱਗ ਨੇ ਮਨੁੱਖਾਂ ਦੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਾਚਕ ਸੀਮਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪਾਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕੀਤੀ, ਜੋ ਹੋਰ 'ਪ੍ਰਾਈਮੇਟਸ' (ਬਾਂਦਰ ਪ੍ਰਜਾਤੀਆਂ) ਦੇ ਦਿਮਾਗ਼ ਨੂੰ ਛੋਟਾ ਰੱਖਦੀਆਂ ਹਨ। ਹਾਰਵਰਡ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿੱਚ ਜੈਵਿਕ ਮਾਨਵ-ਵਿਗਿਆਨ ਦੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਰਿਚਰਡ ਰੈਂਘਮ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ 'ਕੁਕਿੰਗ ਸਿਧਾਂਤ' ਦੱਸ ਕੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਜਿਸ ਪੂਰਵਜ ਨੇ 'ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਅੱਗ' ਬਾਲਣ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਵਿਕਸਿਤ ਕੀਤੀ, ਉਹ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਆਪਣੇ ਸਮਿਆਂ ਦਾ ਸਗੋਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਦੇ ਲਈ ਇੱਕ ਮਹਾਨ ਕਾਢਕਾਰ/ਵਿਗਿਆਨੀ ਹੈ।

ਰਿਗਵੇਦ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਸਤਰ ਹੈ: 'ਅਗਨਿਮਈਲੇ ਪੁਰੋਹਿਤਮ ਯਜਨਾਸਯਾ ਦੇਵਮਰਤਵਿਜਮ, ਹੋਤਾਰਮ ਰਤਨਾਧਾਤਮਮ'। ਇਸ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ, ''ਮੈਂ ਅਗਨੀ ਦੀ ਅਰਾਧਨਾ ਕਰਦਾ ਹਾਂ, ਜੋ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਸਨਮੁਖ ਹੈ, ਉਹ ਦੇਵਤਾ ਜੋ ਸੱਚ ਨੂੰ ਦੇਖਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਯੋਧਾ, ਜੋ ਆਨੰਦ ਦਾ ਦਾਤਾ ਹੈ।'' ਇਹ ਅਗਨੀ (ਅੱਗ ਦੇ ਦੇਵਤੇ) ਦੀ ਉਸਤਤ ਹੈ, ਜੋ ਉਸ ਨੂੰ ਮਨੁੱਖਤਾ ਅਤੇ ਬ੍ਰਹਮ ਊਰਜਾ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਵਿਚੋਲੇ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਅੱਗ 'ਤੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਪਾ ਅਤੇ ਭੋਜਨ ਪਕਾਉਣ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਕੇ ਮਾਨਵੀ ਹੁਨਰ ਨੇ ਖੋਜਾਂ ਤੇ ਕਾਢਾਂ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਤਰੱਕੀ ਕੀਤੀ। ਭਾਵੇਂ ਮੱਧਕਾਲ ਦੇ ਮਹਾਨ ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਅਤੇ ਖੋਜੀਆਂ ਨੇ ਬੇਮਿਸਾਲ ਤਰੱਕੀ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਫਿਰ ਵੀ ਇੱਕ ਵੱਡੀ ਪੁਲਾਂਘ ਉਦਯੋਗਿਕ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪੁੱਟੀ ਗਈ, ਜਿਸ ਨੇ ਮਨੁੱਖੀ ਲਿਆਕਤ ਅਤੇ ਕਾਢਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਲਹਿਰ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਇਸ ਨੇ ਬਰਤਾਨੀਆ ਅਤੇ ਯੂਰੋਪ ਵਿੱਚ ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਲਹਿਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਜਨਮ ਦਿੱਤਾ। ਵਿਗਿਆਨ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਸਾਹਿਤ ਵੀ ਪ੍ਰਫੁੱਲਿਤ ਹੋਇਆ।

ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਸ਼ਾਸਨ ਅਤੇ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਕਾਰਨ ਉਦਯੋਗਿਕ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਦੇ ਫ਼ਲ ਅਜੇ ਵੀ ਕਾਫ਼ੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਮਨੁੱਖ ਜਾਤੀ ਨੂੰ ਮਿਲ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੀ ਕਿਸਮ ਉਦਾਰਵਾਦੀ ਸੀ, ਜਦੋਂਤੱਕ ਜਰਮਨ, ਸਪੇਨੀ ਅਤੇ ਇਤਾਲਵੀ ਰਾਸ਼ਟਰਾਂ ਨੇ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹੀਆਂ ਨੂੰ ਜਨਮ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਪਹਿਲੇ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਵਿਸ਼ਵ ਯੁੱਧਾਂ ਦੌਰਾਨ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਭਾਰੀ ਸਮਰਥਨ ਨਾਲ ਲੋਕਤੰਤਰ ਦੀ ਜਿੱਤ ਹੋਈ।

ਇਹ ਦੌਰ ਅਗਲੀ ਵੱਡੀ ਪੁਲਾਂਘ ਦਾ ਗਵਾਹ ਬਣਿਆ- ਪਰਮਾਣੂ ਊਰਜਾ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਅਜਿਹੀ ਦੁਨੀਆ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਜਿਹੜੀ ਉਤਸੁਕਤਾ ਨਾਲ ਇਸ ਨੂੰ ਉਡੀਕ ਰਹੀ ਸੀ। ਖੁਸ਼ਕਿਸਮਤੀ ਨਾਲ, ਦੁਨੀਆ ਇਕਜੁੱਟ ਹੋਈ ਅਤੇ ਪਰਮਾਣੂ ਊਰਜਾ ਨੂੰ ਕਾਬੂ 'ਚ ਰੱਖਣ ਲਈ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਬਣਾਈਆਂ ਗਈਆਂ। ਪਰਮਾਣੂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਸੰਧੀਆਂ 'ਤੇ ਹਸਤਾਖਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੰਨਿਆ ਵੀ ਗਿਆ। ਹੁਣ ਤੱਕ ਅਸੀਂ ਕਾਮਯਾਬ ਰਹੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਡੇ ਲੋਕਤੰਤਰਾਂ, ਉਦਾਰਵਾਦੀ ਸਰਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਕਾਰਨ ਹੀ ਸੰਭਵ ਹੋ ਸਕਿਆ ਹੈ।

ਅੱਜ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਨੁੱਖਤਾ ਏ ਆਈ (ਆਰਟੀਫੀਸ਼ੀਅਲ ਇੰਟੈਲੀਜੈਂਸ) ਅਤੇ

(ਬਾਕੀ ਅਗਲੇ ਸਫੇ 'ਤੇ)

ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਖਰੀਦ ਕੇ ਜਾਂ ਜੰਗ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲੈ ਕੇ ਅਮਰੀਕਾ ਇੰਨਾ ਵੱਡਾ ਬਣਿਆ

ਅਮਰੀਕੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਡੌਨਲਡ ਟਰੰਪ ਆਰਕਟਿਕ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਅੱਧ-ਖੁ਼ਦਮੁਖਤਿਆਰ ਇਲਾਕੇ ਗ੍ਰੀਨਲੈਂਡ 'ਤੇ ਕੰਟਰੋਲ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਡੈਨਮਾਰਕ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ। ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ ਅਮਰੀਕਾ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੇ ਵਿਸਥਾਰ ਲਈ ਜ਼ਮੀਨ ਖਰੀਦਣ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਮਿ-ਸੌਰੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ ਜੇ ਸੈਕਸਟਨ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, "ਗ੍ਰੀਨਲੈਂਡ ਬਾਰੇ ਅਮਰੀਕਾ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਦੂਜੀਆਂ ਤਾਕਤਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਲੱਗੇ, ਉਸਨੂੰ ਇਸ ਇਲਾਕੇ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।" ਟਰੰਪ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਲਈ ਅਮਰੀਕਾ ਦਾ ਗ੍ਰੀਨਲੈਂਡ 'ਤੇ "ਮਾਲਕਾਨਾ ਹੱਕ" ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਇੱਕ ਸਮੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਇਸਨੂੰ "ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ" ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹਨ ਪਰ ਹੁਣ ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ "ਤੁਰੰਤ ਗੱਲਬਾਤ" ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਵਾਸਤੇ "ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਨਹੀਂ ਕਰਨਗੇ।" ਇੱਥੇ, ਅਸੀਂ ਪਿਛਲੇ ਦੋ ਸਦੀਆਂ ਵਿੱਚ ਅਮਰੀਕਾ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਜ਼ਮੀਨ ਖਰੀਦ ਸਮਝੌਤਿਆਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਦੌਲਤ ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਆਪਣੀ ਜ਼ਮੀਨੀ ਹੱਦ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਤਤਕਾਲੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਥੌਮਸ ਜੈਫ਼ਰਸਨ ਨੇ ਸਾਲ 1803 ਵਿੱਚ ਫਰਾਂਸ ਤੋਂ ਲੁਈਸਿਆਨਾ ਨੂੰ ਖਰੀਦਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਇੱਕ ਅਹਿਮ ਮੋੜ ਸੀ। 20 ਲੱਖ ਵਰਗ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਤੋਂ ਵੱਧ ਇਲਾਕੇ ਵਿੱਚ ਫੈਲੇ ਲੁਈਸਿਆਨਾ ਨੂੰ ਖਰੀਦਣ ਨਾਲ ਇੱਕ ਨਵੇਂ ਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਮਹਾਦੀਪ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਅਹਿਮ ਤਾਕਤ ਬਣਨ ਦੇ ਲਿਹਾਜ਼ ਨਾਲ ਅਮਰੀਕਾ ਲਈ ਇਹ ਇੱਕ ਵੱਡਾ ਟਰਨਿੰਗ ਪੁਆਇੰਟ ਸੀ। ਲੁਈਸਿਆਨਾ ਦਾ ਇਲਾਕਾ ਉੱਤਰੀ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿੱਚ ਫਰਾਂਸ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਉਪਨਿਵੇਸ਼ ਸੀ ਪਰ ਫਰਾਂਸ ਦੇ ਕੰਟ੍ਰੋਲ ਵਾਲੇ ਸੇਂਟ ਡੋਮਿੰਗੂ (ਜਿਸਨੂੰ ਹੁਣ ਹੈਤੀ ਦੇ ਨਾਂਅ ਨਾਲ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਆਈਲੈਂਡ 'ਤੇ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਗੁਲਾਮਾਂ ਦੀ ਬਗਾਵਤ ਅਤੇ ਬ੍ਰਿਟੇਨ ਨਾਲ ਜੰਗ ਦੇ ਖਤਰੇ ਨੇ ਫਰਾਂਸ ਦੇ ਆਗੂ ਨੇਪੋਲੀਅਨ ਬੋਨਾਪਾਰਟ ਨੂੰ ਇਸਨੂੰ ਅਮਰੀਕਾ ਨੂੰ ਵੇਚਣ 'ਤੇ ਮਜਬੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਉਸ ਸਮੇਂ ਲੁਈਸਿਆਨਾ ਅੱਜ ਦੇ ਲੁਈਸਿਆਨਾ ਪ੍ਰਾਂਤ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਸੀ। ਇੱਥੇ ਹੁਣ 15 ਆਧੁਨਿਕ ਸੂਬੇ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹਨ ਜੋ ਮਿਸੀਸਿਪੀ ਨਦੀ ਅਤੇ ਚੱਟਾਨਨੁਮਾ ਪਹਾੜਾਂ ਵਿਚਾਲੇ ਵਸੇ ਹਨ। ਇਸ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਮਾਲਕ ਹੋਣਾ ਜੈਫ਼ਰਸਨ ਦੇ ਪੱਛਮ ਵੱਲ ਵੱਧਣ ਦੇ ਸੁਪਨਿਆਂ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ, ਜਿਸਨੂੰ ਉਹ ਅਮਰੀਕਾ ਦਾ ਭਵਿੱਖ ਮੰਨਦੇ ਸਨ। ਅਮਰੀਕਾ ਅਤੇ ਫਰਾਂਸ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਵਿਚਾਲੇ ਨਵੰਬਰ 1803 ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਮਝੌਤਾ ਹੋਇਆ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਲੁਈਸਿਆਨਾ ਲਈ ਡੇਢ ਕਰੋੜ ਡਾਲਰ ਦਿੱਤੇ, ਜੋ ਅੱਜ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਚਾਲੀ ਕਰੋੜ ਡਾਲਰ ਤੋਂ ਵੱਧ ਬਣਦੇ ਹਨ।

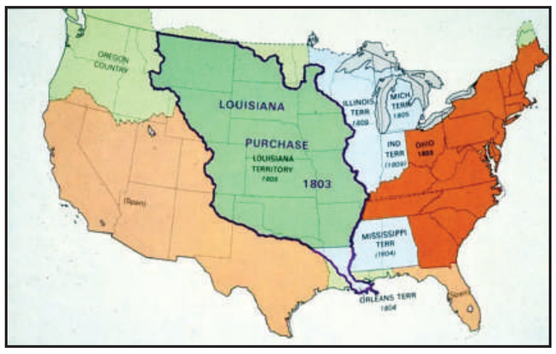

ਮੈਕਸਿਕਨ ਸੈਸ਼ਨ (1848)

1840 ਦੇ ਦਹਾਕੇ ਤੱਕ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਅਮਰੀਕੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਲੱਗਣ ਲੱਗਾ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ 'ਪੱਕੀ ਕਿਸਮਤ' ਪੱਛਮ ਵੱਲ ਪ੍ਰਸ਼ਾਂਤ ਮਹਾਸਾਗਰ ਦੇ ਤੱਟ ਤੱਕ ਫੈਲਣ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਅਖੀਰ 'ਚ ਅਜਿਹਾ ਮੈਕਸੀਕੋ ਦੀ ਕੀਮਤ 'ਤੇ ਹੋਣਾ ਸੀ। ਅਮਰੀਕਾ ਦੀਆਂ ਸਰਹੱਦਾਂ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਹਮਾਇਤੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਜੇਮਜ਼ ਕੇ ਪੋਲਕ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਾਲ 1845 'ਚ ਹਲਫ਼ ਲਿਆ ਸੀ। ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਪੋਲਕ ਨੂੰ ਟੈਕਸਸ 'ਤੇ ਕੰਟਰੋਲ ਨੂੰ ਲੈਕੇ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਝਗੜਾ ਵਿਰਾਸਤ 'ਚ ਮਿਲਿਆ, ਜਿਸਨੂੰ 1836 'ਚ ਮੈਕਸੀਕੋ ਤੋਂ ਆਜ਼ਾਦੀ ਮਿਲੀ ਸੀ। ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ 1845 ਵਿੱਚ ਟੈਕਸਸ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਲਿਆ ਅਤੇ ਇਹ ਇੱਕ ਅਮਰੀਕੀ ਸੂਬਾ ਬਣ ਗਿਆ। ਅਗਲੇ ਸਾਲ, ਅਮਰੀਕਾ ਅਤੇ ਮੈਕਸੀਕੋ ਦੀਆਂ ਫੌਜਾਂ ਵਿਚਾਲੇ ਝੜਪ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਮਰੀਕੀ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਮੈਕਸੀਕੋ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਜੰਗ ਦੇ ਐਲਾਨ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਪਰ ਝਗੜੇ ਦੇ ਕਾਰਨ ਹੋਰ ਵੀ ਡੂੰਘੇ ਸਨ।

ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ ਜੇ ਸੈਕਸਟਨ ਮੁਤਾਬਿਕ, "ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਵਿੱਚ ਦਿਲਚਸਪੀ ਦਿਖਾਈ ਸੀ, ਜੋ ਉਸ ਸਮੇਂ ਮੈਕਸੀਕੋ ਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਮਹਾਦੀਪ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਆਰਥਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਜਬੂਤ ਇਲਾਕਿਆਂ ਚੋਂ ਇੱਕ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਡੂੰਘੇ ਪਾਣੀ ਵਾਲੇ ਬੰਦਰਗਾਹ ਸਨ ਜੋ ਏਸ਼ੀਆ ਦੇ ਨਾਲ ਵਪਾਰ ਲਈ ਬਹੁਤ ਮਸ਼ਹੂਰ ਸਨ।" ਸੈਕਸਟਨ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਸ ਸਮੇਂ ਮੈਕਸੀਕੋ ਦੀ ਕੋਈ ਵੀ ਸਰਕਾਰ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਨੂੰ ਵੇਚਣ ਅਤੇ ਸੱਤਾ 'ਚ ਬਣੇ ਰਹਿਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਇਸ ਜੰਗ 'ਚ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਜਿੱਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੋਹਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੇ 1848 ਵਿੱਚ ਗਵਾਦਾਲੂਪ ਹਿਦਾਲਗੋ ਦੇ ਸਮਝੌਤੇ 'ਤੇ ਹਸਤਾਖਰ ਕੀਤੇ।

ਅਮਰੀਕਾ ਨੂੰ ਜੋ ਜ਼ਮੀਨ ਮਿਲੀ ਉਸ ਲਈ ਉਸਨੇ ਡੇਢ ਕਰੋੜ ਡਾਲਰ ਦਿੱਤੇ, ਜੋ ਅੱਜ ਦੇ ਲਿਹਾਜ਼ ਨਾਲ ਕਰੀਬ 60 ਕਰੋੜ ਡਾਲਰ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਅੱਜ ਦੇ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ, ਨੇਵਾਡਾ ਅਤੇ ਯੂਟਾ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਐਰੀਜ਼ੋਨਾ, ਕੋਲੋਰਾਡੋ, ਨਿਊ ਮੈਕਸੀਕੋ ਅਤੇ ਵਿ ਮਿੰਗ ਦੇ ਕੁਝ ਹਿੱਸੇ ਵੀ ਸ਼ਾਮਿਲ ਸਨ। ਸੈਕਸਟਨ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੇਕਰ ਮੈਕਸਿਕਨ ਧਿਰ ਜੰਗ ਨਹੀਂ ਹਾਰਦੀ ਤਾਂ ਉਹ ਇਸ ਇਲਾਕੇ ਨੂੰ ਵੇਚਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਉਹ ਦੱਸਦੇ ਹਨ, "ਇਹ ਬੰਦੂਕ ਦੀ ਨੋਕ 'ਤੇ ਵੇਚਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।" ਕੁੱਲ ਮਿਲਾ ਕੇ, ਮੈਕਸੀਕੋ ਨੇ ਜੰਗ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਅੱਧੇ ਤੋਂ ਵੱਧ ਇਲਾਕੇ ਅਮਰੀਕਾ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤੇ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਅਮਰੀਕਾ ਨੂੰ ਕਰੀਬ ਸਾਢੇ 13 ਲੱਖ ਵਰਗ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਤੋਂ ਵੱਧ ਜ਼ਮੀਨ ਹਾਸਲ ਹੋਈ।

ਲਾ ਮੇਸਿਲਾ (1853)

1848 ਵਿੱਚ ਮੈਕਸੀਕੋ-ਅਮਰੀਕਾ ਜੰਗ ਖਤਮ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਦੋਹਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚਾਲੇ ਤਣਾਅ ਬਰਕਰਾਰ ਰਿਹਾ। ਸਾਲ 1854 ਵਿੱਚ ਹੋਏ ਅੰਤਿਮ ਸਮਝੌਤੇ ਵਿੱਚ, ਦੋਵੇਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੱਖਣ 'ਚ ਮੈਕਸਿਕਨ ਇਲਾਕੇ ਦੀ ਇੱਕ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਪੱਟੀ ਵੇਚਣ 'ਤੇ ਸਹਿਮਤ ਹੋਈਆਂ, ਜੋ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਐਰੀਜ਼ੋਨਾ ਅਤੇ ਨਿਊ ਮੈਕਸੀਕੋ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣ ਗਈ। ਮੈਕਸੀਕੋ ਵਿੱਚ ਵੇਂਟਾ ਡੇ ਲਾ ਮੇਸਿਲਾ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿੱਚ ਗੈਡਸਡੇਨ ਪਰਚੇਜ਼ ਦੇ ਨਾਂਅ ਨਾਲ ਜਾਣੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਇਹ ਡੀਲ ਕੁਝ ਹੱਦ ਤੱਕ ਟਰਾਂਸਕੋਨਟੀਨੈਂਟਲ (ਮਹਾਂਦੀਪਾਂ ਨੂੰ ਜੋੜਨ ਵਾਲੀ) ਰੇਲਵੇ ਬਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਅਮਰੀਕੀ ਦਿਲਚਸਪੀ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਸੀ। ਕੁਝ ਹੱਦ ਤੱਕ ਇਹ ਡੀਲ ਮੈਕਸੀਕੋ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਆਰਥਿਕ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਦੀ ਵਜ੍ਹਾ ਕਰਕੇ ਵੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਅਮਰੀਕੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਸ ਡੀਲ 'ਚ ਕਰੀਬ 77 ਹਜ਼ਾਰ ਵਰਗ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਜ਼ਮੀਨ ਲਈ ਇੱਕ ਕਰੋੜ ਡਾਲਰ ਅਦਾ ਕੀਤੇ, ਜੋ ਅੱਜ ਦੇ ਲਿਹਾਜ਼ ਨਾਲ ਚਾਲੀ ਕਰੋੜ ਡਾਲਰ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਨ। ਇਹ ਇਲਾਕਾ ਅੱਜ ਦੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦਾ ਦੱਖਣੀ ਬਾਰਡਰ ਬਣ ਗਿਆ।

ਰੂਸ ਤੋਂ ਅਲਾਸਕਾ ਦੀ ਖਰੀਦ (1867)

ਬਹੁਤੇ ਲੋਕ ਇਹ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਸਕੇ ਕਿ 1867 ਵਿੱਚ ਅਮਰੀਕੀ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰੀ ਵਿਲੀਅਮ ਸੀਵਾਰਡ ਨੇ ਰੂਸੀ ਸਾਮਰਾਜ ਤੋਂ ਅਲਾਸਕਾ ਦੇ ਦੂਰ-ਦੁਰੇਡੇ ਦਾ ਆਰਕਟਿਕ ਖੇਤਰ ਖਰੀਦਣ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਕਿਉਂ ਦਿਖਾਇਆ। ਸੀਵਾਰਡ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਰਣਨੀਤਕ ਪੱਖੋਂ ਮਹੱਤਵ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਉੱਤਰੀ ਅਮਰੀਕਾ 'ਚ ਦਖਲ ਦੇਣ ਤੋਂ ਰੋਕੇਗਾ ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਅਮਰੀਕਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਂਤ ਮਹਾਸਾਗਰ ਵਿੱਚ ਮੱਛੀ ਫੜਨ ਲਈ ਚੰਗੀਆਂ ਥਾਵਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਮਿਲੇਗੀ। ਰੂਸ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਖੁਦ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਇਲਾਕੇ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਦਿਵਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਿਸਦੀ ਕੋਈ ਕੀਮਤ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਜਿਸਨੂੰ ਮੈਨੇਜ ਕਰਨਾ ਮਹਿੰਗਾ ਸੀ ਅਤੇ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਕਿ ਇਸ 'ਤੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਰੂਸ ਦੇ ਮੁੱਖ ਦੁਸ਼ਮਣ ਬ੍ਰਿਟੇਨ ਦੇ ਹਮਲੇ ਦਾ ਖਤਰਾ ਸੀ।

ਜਦੋਂ ਸੀਵਾਰਡ ਨੇ ਰੂਸ ਤੋਂ 72 ਲੱਖ ਡਾਲਰ ਵਿੱਚ 15 ਲੱਖ 54 ਹਜ਼ਾਰ ਵਰਗ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਜ਼ਮੀਨ ਖਰੀਦ ਸਮਝੌਤਾ ਕੀਤਾ, ਜੋ ਅੱਜ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਕਰੀਬ 16 ਕਰੋੜ ਡਾਲਰ ਹੈ ਤਾਂ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਅਮਰੀਕੀ ਜਨਤਾ ਨੇ ਇਸਨੂੰ ਗਲਤ ਸੌਦਾ ਮੰਨਿਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ "ਸੀਵਾਰਡ ਦੀ ਬੇਵਕੂਫੀ" ਵੀ ਕਿਹਾ, ਜਿਸ 'ਤੇ ਕਾਫੀ ਵਿਵਾਦ ਹੋਇਆ। ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਸੀ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਬੇਕਾਰ ਜ਼ਮੀਨ ਖਰੀਦੀ ਹੈ। ਵਿਰੋਧ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਅਮਰੀਕੀ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਇਸ ਖਰੀਦ ਸਮਝੌਤੇ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਅਲਾਸਕਾ ਅਮਰੀਕਾ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣ ਗਿਆ ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਹ ਸਾਲ 1959 ਤੱਕ ਇੱਕ ਸੂਬਾ ਨਹੀਂ ਬਣਿਆ। ਆਖ਼ਰਕਾਰ, ਅਲਾਸਕਾ ਵਿੱਚ ਸੀਵਾਰਡ ਦਾ ਨਿਵੇਸ਼ ਸੋਨੇ ਅਤੇ ਤੇਲ ਦੇ ਵੱਡੇ ਭੰਡਾਰ ਦੀ ਖੋਜ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਰੰਗ ਲਿਆਇਆ ਅਤੇ ਸੀਤ ਯੁੱਧ ਦੌਰਾਨ ਇਸ ਇਲਾਕੇ ਦੀ ਫੌਜੀ ਨਜ਼ਰੀਏ ਤੋਂ ਅਹਿਮੀਅਤ ਹੋਰ ਵਧ ਗਈ।

ਡੈਨਮਾਰਕ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕੀ ਵਰਜਿਨ ਦੀਪ ਸਮੂਹ ਦੀ ਖਰੀਦ (1917)

ਪਿਛਲੀ ਵਾਰ ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਕਿਸੇ ਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਕੋਈ ਇਲਾਕਾ ਖਰੀਦਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਉਹ ਡੇਨਮਾਰਕ ਸੀ। ਡੇਨਿਸ਼ ਵੈਸਟ ਇੰਡੀਜ਼, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਉਦੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਕੈਰੇਬੀਅਨ 'ਚ ਦੀਪਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਸਮੂਹ ਸੀ। ਇਸ 'ਤੇ 19ਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਆਸ-ਪਾਸ ਤੋਂ ਹੀ ਅਮਰੀਕੀ ਰਣਨੀਤੀਘਾੜਿਆਂ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਸੀ। ਵਿਲੀਅਮ ਸੀਵਾਰਡ ਨੇ ਇਸ ਇਲਾਕੇ ਨੂੰ ਸ਼ਾਂਤੀ ਨਾਲ ਵਿਸਥਾਰ ਦੀ ਆਪਣੀ ਯੋਜਨਾ ਦਾ ਇੱਕ ਅਹਿਮ ਹਿੱਸਾ ਮੰਨਿਆ। ਸੇਂਟ ਥਾਮਸ 'ਤੇ ਬਣਿਆ ਪੋਰਟ, ਜੋ ਅੱਜ ਦੇ ਵਰਜਿਨ ਆਈਲੈਂਡਸ ਨੂੰ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਤਿੰਨ ਮੁੱਖ ਆਈਲੈਂਡਸ 'ਚੋਂ ਇੱਕ ਹੈ, ਖਾਸ ਅਹਿਮੀਅਤ ਰੱਖਦਾ ਸੀ।

ਅਜਿਹਾ ਇਸ ਲਈ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸਦੀ ਬੰਦਰਗਾਹ ਨੂੰ ਕੈਰੇਬੀਅਨ ਨੂੰ ਕੰਟਰੋਲ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਅਹਿਮ ਬੇਸ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਲਗਭਗ ਉਸੇ ਸਮੇਂ, ਡੇਨਮਾਰਕ ਦੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀਪ ਸਮੂਹਾਂ 'ਚ ਦਿਲਚਸਪੀ ਘੱਟ ਹੋਣ ਲੱਗੀ ਸੀ। ਇਸਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਗੰਨੇ ਦੇ ਵੱਡੇ ਖੇਤ ਵਿਕਸਿਤ ਕੀਤੇ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਯੂਰਪੀ ਵਪਾਰੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਅਟਲਾਂਟਿਕ ਦੇ ਪਾਰੋਂ ਲਿਆਏ ਗਏ ਗੁਲਾਮ ਅਫਰੀਕੀਆਂ ਨੇ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਪਰ ਜਿਵੇਂ-ਜਿਵੇਂ ਦੁਨੀਆ ਭਰ 'ਚ ਖੰਡ ਦੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਘੱਟ ਹੋਣ ਲੱਗੀਆਂ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਖੇਤਾਂ ਦੇ ਰੱਖ-ਰਖਾਅ ਲਈ ਡੇਨਮਾਰਕ ਦਾ ਜੋਸ਼ ਵੀ ਘੱਟ ਹੋਣ ਲੱਗਾ। 1867 ਤੱਕ, ਦੋਵੇਂ ਮੁਲਕਾਂ ਨੇ ਦੋ ਦੀਪਾਂ ਨੂੰ 75 ਲੱਖ ਡਾਲਰ ਵਿੱਚ ਵੇਚਣ ਲਈ ਇੱਕ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਸਮਝੌਤਾ ਕੀਤਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਹ ਸਮਝੌਤਾ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਅਮਰੀਕੀ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਇਸਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ।

ਪਹਿਲੇ ਵਿਸ਼ਵ ਯੁੱਧ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਅਤੇ ਜਰਮਨ ਸਬਮਰੀਨ ਤੋਂ ਅਮਰੀਕੀ ਜਹਾਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਖਤਰੇ ਨੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਦਿਲਚਸਪੀ ਫਿਰ ਤੋਂ ਜਗਾ ਦਿੱਤੀ। ਉਸਨੂੰ ਡਰ ਸੀ ਕਿ ਜਰਮਨੀ ਡੇਨਮਾਰਕ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰ ਦੇਵੇਗਾ ਅਤੇ ਆਈਲੈਂਡਸ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਸੇਂਟ ਥਾਮਸ ਦੀਆਂ ਰਣਨੀਤਕ ਪੱਖੋਂ ਅਹਿਮ ਬੰਦਰਗਾਹਾਂ 'ਤੇ ਵੀ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਲਏਗਾ। ਅਮਰੀਕੀ ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿਭਾਗ ਦੀ ਵੈੱਬਸਾਈਟ ਮੁਤਾਬਕ, ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਵੁਡਰੋ ਵਿਲਸਨ ਦੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਡੇਨਮਾਰਕ ਨੂੰ ਚਿਤਾਵਨੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਕਿ, 'ਜੇਕਰ ਉਹ ਇਹ ਇਲਾਕਾ ਵੇਚਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਅਮਰੀਕਾ ਆਈਲੈਂਡਸ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਹੋਣ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਜਾ ਸਕੇ।'

ਡੇਨਿਸ਼ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਫਾਰ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਸਟੱਡੀਜ਼ ਦੀ ਸੀਨੀਅਰ ਰਿਸਰਚਰ ਐਸਟਰਿਡ ਐਂਡਰਸਨ ਮੁਤਾਬਕ ਅਮਰੀਕੀ ਵਰਜਿਨ ਆਈਲੈਂਡਸ ਨਾਲ ਜੋ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਜੋ ਅਸੀਂ ਅੱਜ ਦੇਖ ਰਹੇ ਹਾਂ, ਉਸ ਵਿਚਾਲੇ ਸਮਾਨਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਨਾ ਦੇਖਣਾ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੈ। ਐਂਡਰਸਨ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, "ਗ੍ਰੀਨਲੈਂਡ ਨੂੰ ਲੈਕੇ ਜੋ ਅਸੀਂ ਹੁਣ ਸੁਣ ਰਹੇ ਹਾਂ, ਉਸ ਦੌਰ 'ਚ ਵੀ ਇਸਦੀ ਝਲਕ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਵੀ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ 'ਜਾਂ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਵੇਚ ਦਿ ਜਾਂ ਅਸੀਂ ਇਸ 'ਤੇ ਹਮਲਾ' ਕਰਾਂਗੇ।" ਸਾਲ 1917 ਤੱਕ ਦੋਹਾਂ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਾਲੇ ਇੱਕ ਸਮਝੌਤਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੈਰੇਬੀਅਨ ਦੀਪਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਸਮੇਂ ਅਮਰੀਕਾ ਨੂੰ 2.5 ਕਰੋੜ ਡਾਲਰ ਦੀ ਕੀਮਤ 'ਤੇ ਵੇਚਿਆ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਇਸ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਮਰੀਕਾ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਵੀ ਸਹਿਮਤ ਹੋਇਆ ਕਿ ਉਹ ਡੇਨਮਾਰਕ ਦੇ "ਪੂਰੇ ਗ੍ਰੀਨਲੈਂਡ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਹਿੱਤ ਵਧਾਉਣ" ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ।

ਸੱਜੇ-ਪੱਖੀ ਕੱਟੜਵਾਦ ਵੱਲ ਵਧਦਾ ਝੁਕਾਅ

(ਸਫਾ 15 ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਕੁਆਂਟਮ ਕੰਪਿਊਟਰ ਵਿਕਸਿਤ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਤੇ ਜਦ ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਇਕੱਠੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਇੱਕ 'ਸੁਚੇਤ ਆਈ' ਦੀ ਵੱਡੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਪੈਦਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਸਿਧਾਂਤਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਅਜਿਹੀ ਏ ਆਈ, ਜੋ ਸਵੈ-ਜਾਗਰੂਕ ਹੈ ਅਤੇ ਸੁਤੰਤਰ ਫ਼ੈਸਲੇ ਲੈਣ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹੈ। ਕੀ ਅਸੀਂ ਇੱਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਇੱਕ ਅਹਿਮ ਮੋੜ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹੇ ਹਾਂ.. ਕੀ ਮਨੁੱਖਤਾ ਅਗਲੀ 'ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਅਗਨੀ' ਵਿਕਸਿਤ ਕਰਨ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ? ਤਕਨੀਕੀ ਵਿਕਾਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਮਨੁੱਖਤਾ ਅੱਗੇ ਚੁਣੌਤੀ ਹਮੇਸ਼ਾ ਇਹ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਆਪਣੇ ਵੱਲੋਂ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ ਗਈ 'ਅੱਗ' ਨੂੰ ਉਹ ਕਾਬੂ 'ਚ ਕਿਵੇਂ ਰੱਖੇ ਕਿਉਂਕਿ ਬੇਕਾਬੂ ਹੋਣ 'ਤੇ ਇਹ ਤਬਾਹੀ ਲਿਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਚਰਨੋਬਿਲ ਅਤੇ ਉੱਥੇ ਹੋਈ ਪਰਮਾਣੂ ਤਬਾਹੀ ਇਸ ਦੀ ਇੱਕ ਮਿਸਾਲ ਹੈ, ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀਰੋਸ਼ੀਮਾ ਅਤੇ ਨਾਗਾਸਾਕੀ ਦੇ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਕਾਰੇ ਵੀ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੋਵਿਡ-19 ਮਹਾਮਾਰੀ ਬਾਰੇ ਕਈ ਸਵਾਲਾਂ ਦਾ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ। ਮੈਂ ਤਕਨੀਕ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਬਾਰੇ ਲੰਮੀ ਗੱਲ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਮਨੁੱਖਤਾ ਆਪਣੇ ਫ਼ਾਇਦੇ ਲਈ ਕੀਤੀ ਤਕਨੀਕੀ ਤਰੱਕੀ ਨੂੰ ਸਮੂਹਿਕ ਵਿਨਾਸ਼ ਜਾਂ ਕੰਟਰੋਲ ਦੇ ਹਥਿਆਰਾਂ ਵਿੱਚ ਬਦਲ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਜਿਉਂ-ਜਿਉਂ ਅਸੀਂ ਇਸ ਉੱਨਤ ਤਕਨੀਕ ਨੂੰ ਵਿਕਸਿਤ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਸਾਨੂੰ ਕਾਰਲ ਸਾਗਨ ਵੱਲੋਂ ਬਿਆਨੇ ਗਏ 'ਤਕਨੀਕੀ ਅੱਲ੍ਹੜਪੁਣੇ' ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮਨੁੱਖਤਾ ਕੋਲ ਦੁਨੀਆ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਦੀ ਬੇਅੰਤ ਸ਼ਕਤੀ ਤਾਂ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਢੰਗ ਨਾਲ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੀ ਸੂਝ ਜਾਂ ਦੂਰਅੰਦੇਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਇਹ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿੱਚ ਕੱਟੜ ਸੱਜੇ-ਪੱਖੀ ਝੁਕਾਅ ਵਧ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜੋ 'ਮਾਗਾ' ਲਹਿਰ ਅਤੇ ਯੂਰੋਪ, ਏਸ਼ੀਆ, ਦੱਖਣੀ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿੱਚ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਰਾਜਨੀਤਕ ਸਰਗਰ-ਮੀਆਂ ਵਿੱਚ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਾਡੀ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਤਕਨੀਕੀ ਤਰੱਕੀ ਅਜਿਹੇ ਸਮੇਂ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਰਾਜਨੀਤੀ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਅੰਦਰਲਾ ਉਦਾਰਵਾਦ ਕੱਟੜ ਸੱਜੇ-ਪੱਖੀਆਂ ਲਈ ਰਾਹ ਪੱਧਰਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਦਾਰਵਾਦੀ ਲੋਕਤੰਤਰ ਅਤੇ ਉਦਾਰਵਾਦੀ ਅਰਥਚਾਰੇ ਰਾਜਨੀਤੀ ਤੇ ਅਰਥ ਸ਼ਾਸਤਰ ਵਿੱਚ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹੀ ਲਈ ਰਾਹ ਛੱਡ ਰਹੇ ਹਨ.. ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਵਸਥਾ ਵਾਪਸ 'ਨੇਸ਼ਨ ਸਟੇਟ' ਵੱਲ ਪਰਤ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ 'ਨੇਸ਼ਨ ਸਟੇਟ' ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸਖ਼ਤ ਰੂਪ ਨੂੰ ਅਪਣਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹੀ ਹੈ। ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਚੋਣਾਂ ਦਾ ਮੁਖੌਟਾ ਬਣਿਆ ਰਹੇ ਅਤੇ ਤੰਤਰ ਨੂੰ ਅੰਦਰੋਂ ਖੋਖ਼ਲਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ। ਤਾਨਾਸ਼ਾਹੀ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆਵਾਦ ਦਾ 'ਟ੍ਰੋਜਨ ਹਾਰਸ' ਚੁਣੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੇ ਗੇਟ ਰਾਹੀਂ ਅੰਦਰ ਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਪਲੈਟੋ ਨੇ ਲੋਕਤੰਤਰ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾ ਕੀਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਇੱਕ ਨਿਰੰਕੁਸ਼ ਸ਼ਾਸਨ ਵਿੱਚ ਬਦਲਦੇ ਹੋਏ ਦੇਖਿਆ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਤਾਕਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕ-ਲੁਭਾਊ ਨੇਤਾਵਾਂ ਕੋਲ ਚਲੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਜਨਤਾ ਨੂੰ ਗੁਮਰਾਹ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਮਾਹਿਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਵਾਕਈ ਸਚਾਈ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਸੰਤੁਲਨ ਨੂੰ ਖ਼ਤਮ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਅਜਿਹਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕੇਂਦਰਵਾਦੀ, ਉਦਾਰਵਾਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਨੂੰ ਕੱਟੜ ਸੱਜੇ-ਪੱਖੀਆਂ ਦੀ ਲਹਿਰ ਨੇ ਪਿੱਛੇ ਧੱਕ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਯੂਰੋਪ, ਏਸ਼ੀਆ, ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਆਦਿ ਦੇ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਰੱਖਿਆ ਬਜਟ ਵਿੱਚ ਫੌਰੀ ਵਾਧਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਮੁਲਕ ਮੁੜ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਨਾਲ ਵਿਕਾਸਸ਼ੀਲ ਅਰਥਚਾਰੇ ਤੋਂ ਹਟ ਕੇ ਵਿਕਸਿਤ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸਸ਼ੀਲ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਮੁੜ-ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਹੋਣ ਦੀ ਲੋੜ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਫ਼ਾਇਦਾ ਵਿਸ਼ਾਲ ਸੈਨਿਕ-ਉਦਯੋਗਿਕ ਗੱਠਜੋੜ ਨੂੰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਅੱਜ ਬਜਟ ਮੁੜ ਤੋਂ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦਾ ਜ਼ਖੀਰਾ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਲਈ ਬਣਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਪਰਮਾਣੂ ਸੰਧੀਆਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪਰਮਾਣੂ ਭੰਡਾਰਾਂ ਨੂੰ ਮੁੜ ਭਰਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ... ਇਹ ਸਭ ਇੱਕ ਵੱਡੀ ਤਬਾਹੀ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਦੁਨੀਆ ਵਿੱਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਭੜਕੀਆਂ ਜੰਗਾਂ ਨਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਏ ਆਈ ਦਾ ਉਭਾਰ ਜੋੜ ਦਿ ਅਤੇ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਇੱਕ ਅਜਿਹੀ ਦੁਨੀਆ ਹੋਵੇਗੀ ਜੋ ਕੁਝ ਤਕਨੀਕੀ ਮਾਹਿਰਾਂ (ਟੈਕਨੋਕਰੈਟਸ) ਅਤੇ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹ ਸ਼ਾਸਕਾਂ ਦੇ ਰਹਿਮੋ-ਕਰਮ 'ਤੇ ਹੋਵੇਗੀ।

ਨਿਸ਼ਸਤਰੀਕਰਨ ਕਮਿਸ਼ਨ 'ਆਈ ਏ ਈ ਏ' (ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਅਟੌਮਿਕ ਐਨਰਜੀ ਏਜੰਸੀ) ਅਤੇ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕਈ ਹੋਰ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੇ ਪਰਮਾਣੂ ਊਰਜਾ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਵਰਤੋਂ 'ਤੇ ਇੱਕ ਪ੍ਰਣਾਲੀਗਤ ਨਿਯੰਤਰਣ ਬਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਬਹੁਤ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਵਿਕਸਿਤ ਹੋ ਰਹੀ ਤਕਨੀਕ ਏ ਆਈ ਦੂਰਗਾਮੀ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਲਿਆਉਣ ਤੇ ਖਲਲ ਪਾਉਣ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹੈ, ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਇਸ ਵੇਲੇ ਕੋਈ ਪ੍ਰਣਾਲੀਗਤ ਕੰਟਰੋਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਫੌਰੀ ਲੋੜ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ ਏ ਆਈ ਦੇ ਇਸ ਹੱਲੇ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨ ਲਈ ਇਕਜੁੱਟ ਹੋਣ ਅਤੇ ਕੰਟਰੋਲ ਤੇ ਸੰਤੁਲਨ ਦੀ ਇੱਕ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਘੜਨ। ਜੇ ਇਸ ਪਾਸੇ ਧਿਆਨ ਨਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਪੈਦਾ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਏ ਆਈ 'ਬੇਕਾਬੂ ਅੱਗ' ਬਣ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਆਮ ਆਦਮੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਦਾਨੀ

ਭਾਰਤ ਦੀ ਪਰਉਪਕਾਰ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਵੱਡੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਵੱਡੇ ਦਾਨ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਸੋਸ਼ਲ ਰਿਸਪਾਂਸਬਿਲਿਟੀ (ਸੀਐਸਆਰ) ਦੇ ਬਜਟ, ਅਰਬਪਤੀਆਂ ਦੇ ਵਾਅਦੇ ਅਤੇ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਇੱਕ ਨਵੀਂ ਰਿਪੋਰਟ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਉਦਾਰਤਾ ਦਾ ਅਸਲੀ ਇੰਜਣ ਕਿਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਧਾਰਣ ਹੈ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਵਿਆਪਕ ਵੀ। ਅਸ਼ੋਕਾ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਸੈਂਟਰ ਫ਼ਾਰ ਸੋਸ਼ਲ ਇੰਪੈਕਟ ਐਂਡ ਫ਼ਿਲਾਂਥ੍ਰੋਫੀ (ਸੀਐਸਆਈਪੀ) ਨੇ 'ਹਾਊ ਇੰਡੀਆ ਗਿਵਜ਼ 2025' ਰਿਪੋਰਟ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਹ ਰਿਪੋਰਟ ਇਸ ਰਿਵਾਇਤੀ ਧਾਰਣਾ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸੰਗਠਿਤ ਅਤੇ ਸੰਸਥਾਗਤ ਧਨ ਹੀ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਪਰਉਪਕਾਰ ਦੀ ਕਿਸ਼ਤੀ ਨੂੰ ਘੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਬਜਾਇ, ਰਿਪੋਰਟ ਦੱਸਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲੀ ਵੱਡੀ ਤਾਕਤ ਹੈ: ਆਮ ਘਰ-ਪਰਿਵਾਰ।

ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਮੁਤਾਬਕ, ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਆਮ ਘਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਕੁੱਲ ਦਾਨ ਸਾਲਾਨਾ ਲਗਭਗ 540 ਅਰਬ ਰੁਪਏ (ਕਰੀਬ 6 ਅਰਬ ਡਾਲਰ) ਹੋਣ ਦਾ ਅਨੁਮਾਨ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਨਕਦੀ, ਵਸਤੂਆਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਯੋਗਦਾਨ ਅਤੇ ਸਵੈਚ਼ਿਕ ਸੇਵਾ ਦੇਣਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਲਗਭਗ 68% ਲੋਕ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ 48% ਵਸਤੂਆਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ - ਜਿਵੇਂ ਭੋਜਨ, ਕੱਪੜੇ ਜਾਂ ਹੋਰ ਘਰੇਲੂ ਸਮਾਨ; 44% ਨਕਦੀ ਦਾਨ ਅਤੇ 30% ਆਪਣੀ ਇੱਛਾ ਨਾਲ ਸੇਵਾ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਦਾਨ ਗੈਰ-ਮੁਨਾਫ਼ਾ ਸੰਸਥਾਵਾਂ, ਧਾਰਮਿਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਜਾਂ ਭਾਈਚਾਰਕ ਸਮੂਹਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਭੋਜਨ ਦਾ ਵੱਡਾ ਹਿੱਸਾ ਸਾਮੂਹਿਕ ਲੰਗਰਾਂ ਜਾਂ ਮੁਫ਼ਤ ਰਸੋਈਆਂ ਵਿੱਚ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਦਕਿ ਆਪਣੀ ਇੱਛਾ ਨਾਲ ਸੇਵਾ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਧਾਰਮਿਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ - ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਆਯੋਜਿਤ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਆਪਦਾ ਰਾਹਤ ਵਰਗੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਅਸ਼ੋਕਾ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਸੀਐਸਆਈਪੀ ਦੇ ਮੁਖੀ ਜਿਨੀ ਉੱਪਲ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਭਾਰਤ ਬਹੁਤ ਉਦਾਰ ਦੇਸ਼ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਨਤੀਜੇ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਧਾਰਣ ਘਰ-ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਉਸ ਤੋਂ ਕਿਤੇ ਵੱਡੀ ਹੈ, ਜਿੰਨੀ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੰਨੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇੱਥੇ ਵਿਆਪਕ ਉਦਾਰਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸੰ-ਸਕ੍ਰਿਤੀ ਵਿੱਚ ਰਚੀ-ਬਸੀ ਹੈ।"

ਆਮਦਨ ਦੇ ਹਰ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਦਾਨ

ਰਿਪੋਰਟ ਦਾ ਮੁੱਖ ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਪਰਉਪਕਾਰ ਕੁਲੀਨ ਵਰਗ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਜਨ-ਚਲਿਤ, ਸਥਾਨਕ ਅਤੇ ਸੰਬੰਧਾਤਮਕ ਹੈ, ਜੋ ਆਸਥਾ, ਆਹਮਣੇ-ਸਾਹਮਣੇ ਦੀ ਅਪੀਲ ਅਤੇ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਜੀਵਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਦਾਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਚੱਲਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਆਮਦਨ ਦੇ ਹਰ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਹੈ। ਇਸ ਸਰਵੇ ਵਿੱਚ 20 ਸੂਬਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਹਿਰੀ ਅਤੇ ਪਿੰਡੂ ਇਲਾਕਿਆਂ ਦੇ 7,000 ਤੋਂ ਵੱਧ ਇੰਟਰਵਿਊ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਵੱਡੇ ਘਰੇਲੂ ਖਰਚੇ ਦੇ ਸਰਵੇ, ਮਤਲਬ ਭਾਰਤ ਦੇ ਨੈਸ਼ਨਲ ਸੈਂਪਲ ਸਰਵੇ (ਐਨਐਸਐਸ) ਦੇ ਖਪਤ ਦੇ ਅੰਕੜਿਆਂ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਹੀ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਆਮਦਨ ਵਰਗਾਂ ਦੇ ਦਾਨੀਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰੋਫ਼ਾਈਲ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਭਾਗੀਦਾਰਾਂ ਨੇ ਇਹ ਖੁਦ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਵਿੱਚ ਕਿੰਨੀ ਵਾਰ ਅਤੇ ਕਿੰਨਾ ਦਾਨ ਕੀਤਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਅੰਕੜਿਆਂ ਨੂੰ ਸਾਲਾਨਾ ਅਨੁਮਾਨਾਂ ਵਿੱਚ ਬਦਲਿਆ ਗਿਆ।

ਸਰਵੇ ਵਿੱਚ 'ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਜੀਵਨ ਦੇ ਦਾਨ' ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਿੱਧਾ ਦਾਨ ਦੇਣਾ, ਨਿੱਜੀ ਮਦਦ - ਜਿਵੇਂ ਮੰਗਤਿਆਂ, ਪਰਿਵਾਰ ਜਾਂ ਦੋਸਤਾਂ ਨੂੰ ਸਹਾਇਤਾ ਦੇਣਾ - ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਕਸਰ ਚੈਰਿਟੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸੰਗਠਿਤ, ਗੈਰ-ਧਾਰਮਿਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਦਾਨ - ਜਿਸ ਨੂੰ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਫ਼ਿਲਾਂਥ੍ਰੋਫੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ - ਦੋਵੇਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਇਸ ਵਿੱਚ 'ਰਿਟੇਲ ਗਿਵਿੰਗ' ਨੂੰ ਵੀ ਪਰਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਭਾਵ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦੇ (ਅਮੀਰ ਦਾਨੀਆਂ ਦੇ ਨਹੀਂ) ਰਜਿਸਟਰਡ ਗੈਰ-ਮੁਨਾਫ਼ਾ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਦਾਨ। ਸਰਵੇ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵਿਆਪਕ ਨਜ਼ਰੀਏ ਨਾਲ ਦੇਖਿਆ: ਇਸ ਵਿੱਚ ਗੈਰ-ਰਸਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਮਦਦ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਦਾਨ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੇ ਗਏ।

ਸਰਵੇ ਵਿੱਚ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਦਾਨ 'ਤੇ ਨੇੜਤਾ ਅਤੇ ਆਸਥਾ ਦਾ ਡੂੰਘਾ ਅਸਰ ਹੈ। ਲਗਭਗ 40-45% ਦਾਨ ਧਾਰਮਿਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਲਗਭਗ ਨਾ ਹੀ ਹਿੱਸਾ ਮੰਗਤਿਆਂ ਅਤੇ ਬੇਸਹਾਰਾ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ, ਖ਼ਾਸ ਕਰਕੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿੱਚ। ਪੇਂਡੂ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਧਾਰਮਿਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਸਭ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਹਨ। ਸੀਐਸਆਈਪੀ ਦੇ ਖੋਜ ਮੁਖੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਣੁ ਚਕਰਵਰਤੀ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਅਸੀਂ ਪਰਉਪਕਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਬਾਰੇ ਵਿਵਹਾਰਕ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛੇ। 90% ਤੋਂ ਵੱਧ ਭਾਗੀਦਾਰਾਂ ਲਈ ਅਸਲੀ ਕਾਰਨ ਧਾਰਮਿਕ ਫਰਜ਼ ਹੈ — ਇੱਕ ਨੈਤਿਕ ਜ਼ਿੰਮੇਦਾਰੀ, ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਾਨ ਨੂੰ ਆਕਾਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਾਇਮ ਰੱਖਦੀ ਹੈ।" ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ ਦਾਨ ਕਰਨ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਿੱਧੀਆਂ ਬੇਨਤੀਆਂ ਜਾਂ ਅਪੀਲਾਂ ਨਾਲ ਜਗਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਘਰਾਂ, ਧਾਰਮਿਕ ਸਥਾਨਾਂ ਜਾਂ ਜਨਤਕ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਆਹਮੋ-ਸਾਹਮਣੇ ਕੀਤੀ ਗਈ ਬੇਨਤੀ ਜਾਂ ਅਪੀਲ। ਡਿਜੀਟਲ ਮੁਹਿੰਮਾਂ ਜਾਂ ਰਸਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਫੰਡ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਮੁਹਿੰਮਾਂ ਮੁਕਾਬਲੇ ਇਹ ਕਾਫ਼ੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਆਮ ਹੈ।

ਸਰਵੇ ਤੋਂ ਇਹ ਵੀ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖਿਆ ਅਤੇ ਉਦਾਰਤਾ ਵਿੱਚ ਸੰਬੰਧ ਹੈ: ਜੂਏਟ ਅਤੇ ਪੋਸਟ ਗ੍ਰੈਜੂਏਟ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਦਾਨ ਵਿੱਚ ਭਾਗੀਦਾਰੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੈ। ਫਿਰ ਵੀ, ਦਾਨ ਸਿਰਫ਼ ਅਮੀਰਾਂ ਤੱਕ ਸੀਮਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਘੱਟ ਖਪਤ ਪੱਧਰ (4,000–5,000 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ) 'ਤੇ ਵੀ ਲਗਭਗ ਅੱਧੇ ਘਰ ਦਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ-ਜਿਵੇਂ ਆਮਦਨ ਵਧਦੀ ਹੈ, ਭਾਗੀਦਾਰੀ 70–80% ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜੈਂਡਰ ਪੈਟਰਨ ਸੂਖਮ ਹਨ ਪਰ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਸੰਕੇਤ ਦਿੰਦੇ ਹਨ: ਪੁਰਸ਼-ਪ੍ਰਧਾਨ ਘਰ ਧਾਰਮਿਕ ਦਾਨ ਵੱਲ ਥੋੜ੍ਹਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਝੁਕਦੇ ਹਨ, ਜਦਕਿ ਮਹਿਲਾ-ਪ੍ਰਧਾਨ ਘਰ ਬੇਸਹਾਰਾ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਵੱਲ ਥੋੜ੍ਹਾ ਜਿਹਾ ਝੁਕਾਅ ਦਿਖਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਉੱਪਲ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, "ਸਰਵੇ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਜੀਵਨ ਦੀ ਉਦਾਰਤਾ ਅਕਸਮਾਤ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਵਿਵਸਥਿਤ ਹੈ। ਇਹ ਆਮਦਨ ਵਰਗਾਂ, ਉਮਰ, ਲਿੰਗ ਅਤੇ ਸ਼ਹਿਰੀ/ਪੇਂਡੂ ਖੇਤਰਾਂ ਤੋਂ ਪਰ੍ਹੇ ਹੈ ਅਤੇ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਦੀ ਸਮਾਜਿਕ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿੱਚ ਡੂੰਘਾਈ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਹੋਈ ਹੈ।"

ਦੂਜੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਨੁਮਾਨ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਕੁੱਲ ਦਾਨ ਦਾ ਲਗਭਗ 15% ਹਿੱਸਾ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਜੀਵਨ ਦੇ ਦਾਨ ਤੋਂ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਸੰਗਠਿਤ ਸਮਾਜਿਕ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਵਾਲੇ ਨਿੱਜੀ ਦਾਨ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦਾ ਯੋਗਦਾਨ ਲਗਭਗ ਇਕ-ਤਿਹਾਈ ਹੈ। ਉੱਪਲ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, "ਭਾਵੇਂ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਜੀਵਨ ਦੇ ਦਾਨੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਰਕਮ ਛੋਟੀ ਹੋਵੇ, ਪਰ ਇਹ ਸਮਾਜਿਕ ਪ੍ਰਭਾਵ ਵਿੱਚ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਇੱਕ ਵੱਡਾ ਯੋਗਦਾਨ ਹੈ।" ਖੋਜਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਅੰਤਮ ਨਤੀਜਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਵਿਧੀਗਤ (ਮੈਥਡੋਲੋਜੀਕਲ) ਹੈ। ਸਰਵੇ ਦੇ ਜਵਾਬਾਂ ਨੂੰ ਖਪਤ ਦੇ ਅੰਕੜਿਆਂ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਖੋਜਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਦੇਖਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ ਕਿ ਖਰਚ ਦੇ ਪੈਟਰਨ ਦਾਨ ਨਾਲ ਕਿਵੇਂ ਜੁੜੇ ਹਨ। ਸਰਵੇ ਵਿੱਚ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਜਿਵੇਂ-ਜਿਵੇਂ ਘਰੇਲੂ ਖਪਤ ਵਧਦੀ ਹੈ, ਦਾਨ ਵਿੱਚ ਭਾਗੀਦਾਰੀ ਅਤੇ ਦਾਨ ਦੀ ਰਕਮ ਦੋਵੇਂ ਵਧਦੇ ਹਨ। ਉੱਪਲ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, "ਭਾਰਤ ਦੁਨੀਆ ਦੀਆਂ ਸਭ ਤੋਂ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਵਧ ਰਹੀਆਂ ਵੱਡੀਆਂ ਅਰਥਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਹੈ ਅਤੇ ਖਪਤ ਜੀਡੀਪੀ ਦਾ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਹਿੱਸਾ ਹੈ। ਸਮੇਂ ਦੇ ਨਾਲ ਜਿਵੇਂ-ਜਿਵੇਂ ਘਰੇਲੂ ਖਪਤ ਵਧੇਗੀ, ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਜੀਵਨ ਦਾ ਦਾਨ ਵੀ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਵਿਕਸਿਤ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਸੰਭਵ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵੱਡਾ ਹੋਵੇਗਾ।"

ਭਾਰਤ ਵਰਗੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਨਿੱਜੀ ਦਾਨ ਹੀ ਐਨਜੀ ਜ਼ ਦੀ ਰੀੜ੍ਹ ਦੀ ਹੱਡੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਸਾਲ 2024 ਵਿੱਚ, ਅਮਰੀਕਾ ਵਿੱਚ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਨਿੱਜੀ ਤੌਰ 'ਤੇ 392 ਅਰਬ ਡਾਲਰ ਦਾਨ ਕੀਤੇ, ਜੋ ਕੁੱਲ ਚੈਰਿਟੀ ਦਾਨ ਦਾ 66% ਸੀ। ਬ੍ਰਿਟੇਨ ਵਿੱਚ ਜਨਤਕ ਦਾਨ 20.7 ਅਰਬ ਡਾਲਰ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਵਿਰਾਸਤੀ ਅਤੇ ਨਿੱਜੀ ਦਾਨ ਕੁੱਲ ਚੈਰਿਟੀ ਆਮਦਨ ਦਾ ਲਗਭਗ 30% ਸਨ। ਮਾਹਿਰਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਅਜੀਬ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ। ਗਲੋਬਲ ਸਾਊਥ ਦੇ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿੱਚ ਆਹਮੋ-ਸਾਹਮਣੇ ਕੀਤਾ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਗੈਰ-ਰਸਮੀ ਦਾਨ ਅਕਸਰ ਰਸਮੀ ਦਾਨ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ, ਵਿਕਸਿਤ ਅਰਥਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਦਾਨ ਟੈਕਸ ਪ੍ਰੋਤਸਾਹਨ ਅਤੇ ਪੁਰਾਣੀਆਂ, ਸੰਗਠਿਤ ਚੈਰਿਟੀ ਸੰਰਚਨਾਵਾਂ ਕਰਕੇ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਰਜਿਸਟਰਡ ਗੈਰ-ਮੁਨਾਫ਼ਾ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਦਾ ਹੈ।

ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਜੈਨਰੋਸਿਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ 2024 ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਨੇ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਜੀਵਨ ਦੇ ਦਾਨ ਵਿੱਚ ਗਿਰਾਵਟ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਦਿੱਤਾ। ਪਰ ਇਹ ਰਿਪੋਰਟ ਸਿਰਫ਼ ਰਜਿਸਟਰਡ ਗੈਰ-ਮੁਨਾਫ਼ਾ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਟੈਕਸ ਚੈਨਲਾਂ ਰਾਹੀਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਡਿਟਡ ਦਾਨ ਨੂੰ ਹੀ ਟ੍ਰੈਕ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਜਿਵੇਂ-ਜਿਵੇਂ ਦਾਨ ਆਨਲਾਈਨ ਟ੍ਰਾਂਸਫ਼ਰ, ਕ੍ਰਾਊਡਫੰਡਿੰਗ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਿਨਾਂ ਆਡਿਟ ਵਾਲੇ ਪਲੇਟਫ਼ਾਰਮਾਂ ਵਰਗੇ ਗੈਰ-ਰਸਮੀ ਰਸਤੇ ਵੱਲ ਵਧ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਇਸ ਦਾ ਵੱਡਾ ਹਿੱਸਾ ਦਰਜ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਪਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮਾਹਿਰ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿੱਚ ਵੀ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਦਾਨ ਕਰਨ ਦੇ ਤਰੀਕੇ ਬਦਲ ਰਹੇ ਹਨ। ਉੱਪਲ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ "ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਅਸਲੀ ਹੈਡਲਾਈਨ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਭਾਗੀਦਾਰੀ ਦੀ ਵਿਆਪਕਤਾ ਹੈ।" ਉਹ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਸਰਵੇ ਮਾਰਚ-ਅਪ੍ਰੈਲ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਧਾਰਮਿਕ ਸਮਾਗਮਾਂ ਜਾਂ ਤਿਉਹਾਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਤੁਲਨਾਤਮਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਘੱਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, "ਕਿਉਂਕਿ ਧਾਰਮਿਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਜਾਂਦੇ ਦਾਨ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਬਹੁਤ ਉੱਚਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹੋਰ ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਜਦੋਂ ਧਾਰਮਿਕ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਅਬਾਦੀ ਦਾ ਹੋਰ ਵੱਡਾ ਹਿੱਸਾ ਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ।" ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਉਦਾਰਤਾ ਉੱਪਰੋਂ ਟਪਕਣ ਵਾਲੀਆਂ ਬੂੰਦਾਂ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਹੇਠਾਂ ਤੋਂ ਉੱਠਣ ਵਾਲੀਆਂ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਜੀਵਨ ਦੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ ਹਨ।

ਉਹ ਰਾਤ ਜਦੋਂ ਅਮਰੀਕੀ ਪਾਇਲਟ ਈਰਾਨ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਦੀ ਢਾਲ ਬਣੇ

ਇਹ 13 ਅਪ੍ਰੈਲ, 2024 ਦੀ ਰਾਤ ਸੀ। ਈਰਾਨ ਨੇ ਦਹਾਕਿਆਂ ਦੇ ਤਣਾਅ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਇਜ਼ਰਾਈਲ 'ਤੇ ਸਿੱਧਾ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਅਪ੍ਰੈਲ ਵਿੱਚ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਨੇ ਦਮਿਸ਼ਕ ਵਿੱਚ ਈਰਾਨੀ ਕੌਂਸਲੇਟ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸੀਨੀਅਰ ਰੈਵੋਲਿਊਸ਼ਨਰੀ ਗਾਰਡਜ਼ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਅਧਿਕਾਰੀ ਮਾਰੇ ਗਏ ਸਨ। ਈਰਾਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ 13 ਅਪ੍ਰੈਲ ਨੂੰ ਇਜ਼ਰਾਈਲ 'ਤੇ ਡਰੋਨ ਅਤੇ ਮਿਜ਼ਾਈਲ ਹਮਲੇ ਦਮਿਸ਼ਕ ਦੂਤਾਵਾਸ 'ਤੇ ਹਮਲੇ ਦੇ ਬਦਲੇ ਵਿੱਚ ਸਨ। ਈਰਾਨ ਨੇ ਇਸ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ "ਟਰੂ ਪ੍ਰੋਮਿਸ ਯਾਨਿ ਸੱਚਾ ਵਾਅਦਾ" ਦਾ ਨਾਮ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਚੇਤਾਵਨੀ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਇਜ਼ਰਾਈਲ 'ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਹਮਲੇ ਦਾ ਮਕਸਦ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਨਾ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਸਗੋਂ ਜਵਾਬੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਦੀ ਆਪਣੀ ਤਾਕਤ ਨੂੰ ਦਿਖਾਉਣਾ ਸੀ।

ਕੁਝ ਈਰਾਨੀ ਮਿਜ਼ਾਈਲਾਂ ਨੇ ਨਿਸ਼ਚਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਵਿੱਚ ਨਿਸ਼ਾਨਿਆਂ ਨੂੰ ਸਾਧਿਆ, ਇਹ ਕਾਰਵਾਈ ਫੌਜੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਹੁਤੀ ਸਫ਼ਲ ਨਹੀਂ ਹੋਈ। ਈਰਾਨੀ ਹਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਅਸਫ਼ਲ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ਼ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਦੇ ਏਅਰ ਡਿਫੈਂਸ ਸਿਸਟਮ ਦੀ ਹੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਇਜ਼ਰਾਈਲੀ ਪਾਇਲਟਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਅਮਰੀਕੀ ਪਾਇਲਟਾਂ ਨੇ ਵੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ। ਅਮਰੀਕਾ ਸੈਂਟਰਲ ਕਮਾਂਡ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਅਮਰੀਕੀ ਫੌਜਾਂ ਨੇ ਉਸ ਰਾਤ 80 ਤੋਂ ਵੱਧ ਈਰਾਨੀ ਡਰੋਨ ਅਤੇ ਛੇ ਬੈਲਿਸਟਿਕ ਮਿਜ਼ਾਈਲਾਂ ਨੂੰ ਨਸ਼ਟ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਅਮਰੀਕੀ ਏਅਰ ਫੋਰਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਯੂਟਿਊਬ ਚੈਨਲ 'ਤੇ "ਡੇਂਜਰਸ ਗੇਮ" ਸਿਰਲੇਖ ਵਾਲੀ ਇੱਕ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਐਫ-15ਈ ਸਟ੍ਰਾਈਕ ਈਗਲ ਪਾਇਲਟਾਂ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਤੋਂ ਉਸ ਰਾਤ ਦੀ ਬਿਆਨ ਕਰਦੀ ਹੈ। "ਡੇਂਜਰਸ ਗੇਮ" ਨਾਮ ਦੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਉਸ ਰਾਤ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਅਮਰੀਕੀ ਫੌਜ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਤੋਂ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ 36 ਮਿੰਟ ਦੀ ਫਿਲਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੇ ਸੰਕੇਤ ਵੀ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਈਰਾਨੀ ਹਮਲੇ ਦੇ

ਫੌਜੀ ਅਤੇ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨਕ ਪ੍ਰਭਾਵ ਅਤੇ ਉਸ ਰਾਤ ਅਮਰੀਕੀ ਫੌਜ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਦਬਾਅ ਅਤੇ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਦਾ ਵੀ ਵਰਣਨ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਜਾਰਡਨ ਵਿੱਚ 'ਟਾਵਰ 22' 'ਤੇ ਹਮਲਾ

13 ਅਪ੍ਰੈਲ, 2024 ਨੂੰ ਇਜ਼ਰਾਈਲ 'ਤੇ ਈਰਾਨੀ ਹਮਲੇ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਹਮਲੇ ਤੋਂ ਕੁਝ ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਪਰੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ। ਹਮਾਸ ਨੇ 7 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਇਜ਼ਰਾਈਲ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਮਗਰੋਂ ਗਾਜ਼ਾ ਵਿੱਚ ਜੰਗ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਹੋਈ ਸੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਮੋਰਚਿਆਂ 'ਤੇ ਤਣਾਅ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ, ਹਿਜ਼ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਨੇ ਵੀ ਉੱਤਰੀ ਇਜ਼ਰਾਈਲ 'ਤੇ ਹਮਲੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ, ਯਮਨ ਵਿੱਚ ਹੂਤੀ ਵੀ ਮਿਜ਼ਾਈਲਾਂ ਦਾਗ਼ ਰਹੇ ਸਨ। ਫਿਰ, 1 ਅਪ੍ਰੈਲ, 2024 ਨੂੰ ਦਮਿਸ਼ਕ ਵਿੱਚ ਈਰਾਨੀ ਦੂਤਾਵਾਸ 'ਤੇ ਇਜ਼ਰਾਈਲੀ ਹਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕਈ ਲੋਕ ਮਾਰੇ ਗਏ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਰੈਵੋਲਿਊਸ਼ਨਰੀ ਗਾਰਡ ਕੋਰ ਦੇ ਕੁਦਸ ਫੋਰਸ ਦੇ ਇੱਕ ਸੀਨੀਅਰ ਅਧਿਕਾਰੀ ਮੁਹੰਮਦ ਰਜ਼ਾ ਜ਼ਾਹੇਦੀ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਈਰਾਨ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਪ੍ਰਭੁਸੱਤਾ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਦੱਸਿਆ ਅਤੇ ਬਦਲਾ ਲੈਣ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ। ਜਨਵਰੀ 2024 ਵਿੱਚ ਜਾਰਡਨ ਦੇ 'ਟਾਵਰ 22' 'ਤੇ ਡਰੋਨ ਹਮਲੇ ਵਿੱਚ ਤਿੰਨ ਅਮਰੀਕੀ ਸੈਨਿਕ ਮਾਰੇ ਗਏ ਸਨ। "ਡੇਂਜਰਸ ਗੇਮ" ਵਿੱਚ 494ਵੇਂ ਫਾਈਟਰ ਸਕੁਐਡਰਨ ਦੇ ਮੇਜਰ ਬਿਆਨਮਿਨ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, "ਟਾਵਰ 22 'ਤੇ ਹਮਲੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਾਡੇ ਲਈ ਸਭ ਕੁਝ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਹੋ ਗਿਆ। ਅਮਰੀਕੀ ਸੈਨਿਕਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਇੱਕ ਵੱਡਾ ਝਟਕਾ ਸੀ।" "ਅਸੀਂ ਜਾਣਦੇ ਸੀ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਜਲਦੀ ਹੀ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀਆਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਲਈ ਬੁਲਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ।"

ਜਦੋਂ ਈਰਾਨੀ ਡਰੋਨ ਇੱਕ "ਸਮੱਸਿਆ" ਬਣ ਗਏ

ਸ਼ਾਹਿਦ-136 ਡਰੋਨ ਨੇ ਈਰਾਨ ਦੇ ਹਮਲੇ ਵਿੱਚ ਮੁੱਖ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ। ਸਸਤੇ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਉਹ ਘੱਟ ਉਚਾਈ 'ਤੇ ਉੱਡ ਸਕਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰਫ਼ਤਾਰ ਲਗਭਗ 180 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਪ੍ਰਤੀ ਘੰਟਾ ਸਨ। ਡਾਕੂਮੈਂਟਰੀ ਵਿੱਚ ਸਾਬਕਾ ਮਰੀਨ ਐਲੇਕਸ ਹੋਲਿੰਗਸ ਨੂੰ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦਾ ਜਾਣਕਾਰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਐਲੇਕਸ ਹੋਲਿੰਗਸ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸ਼ਾਹਿਦ ਡਰੋਨਾਂ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਫਾਇਦਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਹ "ਸਸਤੇ ਅਤੇ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।" ਐਲੇਕਸ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਡਰੋਨ ਦੁਸ਼ਮਣ ਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਣਾਲੀਆਂ ਤੋਂ ਬਚ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਹੌਲੀ ਗਤੀ ਦੇ ਕਾਰਨ ਇੱਕ "ਸਮੱਸਿਆ" ਬਣ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਇਹ ਡਰੋਨ ਬਿਜਲੀ ਦੀ ਗਤੀ ਨਾਲ ਦੁਸ਼ਮਣ ਦੇ ਰਾਡਾਰ ਅਤੇ ਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਣਾਲੀਆਂ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਡਾਕੂਮੈਂਟਰੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਇੰਟਰਵਿਊ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਅਜਿਹੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਹਥਿਆਰ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇੱਕ ਜਹਾਜ਼ ਵਿੱਚ ਸਵਾਰ ਕੈਪਟਨ ਸੈਨਿਕ ਨੇ ਈਰਾਨੀ ਡਰੋਨਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਨ ਲਈ ਕੁਸ਼ਲਤਾ ਨਾਲ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਲਗਾਉਣ ਵਾਲੇ ਟਾਰਗੇਟਿੰਗ ਪੌਡ ਦੀ ਕੁਸ਼ਲਤਾਪੂਰਕ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਇੱਕ ਅਸਾਧਾਰਨ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਸੀ ਪਰ ਇਸ ਹਾਲਾਤ ਵਿੱਚ ਇਹ ਬੇਹੱਦ ਲਾਹੇਵੰਦ ਸਾਬਿਤ ਹੋਈ। ਇਹਨਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਪਾਇਲਟਾਂ ਨੇ ਮਾਨਸਿਕ ਤਣਾਅ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣ ਲਈ ਆਪਣੀਆਂ ਰੇਡੀ 'ਤੇ ਹੋਈਆਂ ਗੱਲਾਂ ਬਾਤਾਂ ਨੂੰ ਸੀਮਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਸ ਰਾਤ, ਇੱਕ ਸਧਾਰਨ ਵਾਕ ਕਈ ਵਾਰ ਸੁਣਾਈ ਦਿੱਤਾ: "ਡਰੋਨ ਉੱਥੇ ਹੈ।"

ਸਟੇਕ ਨਾਈਟ ਤੋਂ ਫੌਕਸ ਥ੍ਰੀ ਤੱਕ

"ਡੈਂਜਰਸ ਗੇਮ" ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਇੱਕ ਅਣਜਾਣ ਬੇਸ ਅਤੇ ਇੱਕ ਆਮ ਰਾਤ ਤੋਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਨੁਸਾਰ, 13 ਅਪ੍ਰੈਲ, 2024 ਦੀ ਰਾਤ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਘੰਟੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੋਰ ਰਾਤ ਵਾਂਗ ਹੀ ਸਨ। ਸ਼ਿਫਟਾਂ ਬਦਲ ਰਹੀਆਂ ਸਨ, ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਦਾ ਆਦਾਨ-ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਲੜਾਕੂ ਜਹਾਜ਼ ਤਿਆਰ ਖੜ੍ਹੇ ਸਨ। ਇਹ ਸ਼ਨੀਵਰਾ ਦੀ ਗੁਮਸੁਮ ਰਾਤ ਸੀ। ਪਾਇਲਟ ਰਾਤ ਦਾ ਖਾਣਾ ਖਾ ਚੁੱਕੇ ਸਨ ਅਤੇ ਵਰਾਂਡੇ ਵਿੱਚ ਬੈਠੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੀ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਅਗਲੇ ਘੰਟੇ, ਉਹ ਆਪਣੇ ਕਰੀਅਰ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਟਕਰਾਅ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੋਣਗੇ।

(ਬਾਕੀ ਅਗਲੇ ਸਫੇ 'ਤੇ)

ਨਵੀਂ ਤਕਨੀਕ ਨਾਲ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ ਕਪਾਹ ਦਾ ਰੰਗ

ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਰੋਜ਼ ਇਸਤੇਮਾਲ ਵਾਲੀ ਜੀਂਸ ਲਈ ਕਿੰਨੇ ਪੈਸੇ ਖਰਚ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਇਸ ਦਾ ਜਵਾਬ ਲਗਭਗ ਹਰ ਕੋਈ ਤੁਰੰਤ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਕੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਜੋੜੀ ਜੀਂਸ ਲਈ ਵਾਤਾਵਰਣ ਨੂੰ ਕਿੰਨੀ ਵੱਡੀ ਕੀਮਤ ਚੁਕਾਉਣੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ? ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਵਾਤਾਵਰਨ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਕਪਾਹ ਦੇ ਉਤਪਾਦਨ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਜੀਨਸ ਦੇ ਸ਼ੋਅਰੂਮ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣ ਤੱਕ ਕੁੱਲ 3781 ਲੀਟਰ ਪਾਣੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇੰਨੀ ਵੱਡੀ ਮਾਤਰਾ ਵਿੱਚ ਪਾਣੀ ਦੇ ਇਸਤੇਮਾਲ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਇਹ 33.4 ਕਿਲੋਗ੍ਰਾਮ ਕਾਰਬਨ ਦੀ ਨਿਕਾਸੀ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ। ਜੇ ਇੱਕ ਜੋੜੀ ਜੀਂਸ ਲਈ ਇੰਨਾ ਪਾਣੀ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਪੂਰੇ ਕੱਪੜਾ ਉਦਯੋਗ ਲਈ ਕਿੰਨਾ ਪਾਣੀ ਖਰਚ ਹੁੰਦਾ ਹੋਵੇਗਾ, ਇਸ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਗਾਉਣਾ ਵੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਉਦਯੋਗਾਂ ਵਿੱਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪਾਣੀ ਕੱਪੜਿਆਂ ਨੂੰ ਖ਼ਾਸ ਰੰਗ ਦੇਣ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਗ਼ੈਰ-ਮੁਨਾਫ਼ਾ ਖੋਜ ਕੇਂਦਰ ਵਰਲਡ ਰਿਸੋਰਸਿਜ਼ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਕੱਪੜਾ ਉਦਯੋਗ ਹਰ ਸਾਲ ਕੱਪੜਿਆਂ ਨੂੰ ਰੰਗਣ ਲਈ ਲਗਭਗ ਪੰਜ ਟ੍ਰਿਲੀਅਨ ਲੀਟਰ ਪਾਣੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਉਦਯੋਗਿਕ ਜਲ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਦੇ 20 ਫੀਸਦ ਲਈ ਇਹ ਉਦਯੋਗ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੈ। ਨਾਲ ਹੀ, ਵਿਸ਼ਵ ਪੱਧਰੀ ਕਾਰਬਨ ਨਿਕਾਸੀ ਦਾ 10 ਫੀਸਦ ਹਿੱਸਾ ਵੀ ਇਸੇ ਉਦਯੋਗ ਤੋਂ ਆਉਂਦਾ ਹੈ।

ਪਰ ਕੀ ਕੱਪੜਾ ਉਦਯੋਗ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਇਸ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਨੂੰ ਘਟਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਇਸ ਲਈ ਵੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ। ਅਜਿਹੀ ਹੀ ਇੱਕ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਾਗਪੁਰ ਸਥਿਤ ਕਪਾਹ ਖੋਜ ਸੰਸਥਾਨ ਦੀ ਮੁੱਖ ਵਿਗਿਆਨੀ ਡਾ. ਵਿਨਿਤਾ ਗੋਤਮਾਰੇ ਨੇ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਵਿਨਿਤਾ ਗੋਤਮਾਰੇ ਨੇ ਜੰਗਲੀ ਪ੍ਰਜਾਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਭੂਰੇ (ਬ੍ਰਾਊਨ) ਰੰਗ ਦੇ ਕਪਾਹ ਦੀ ਇੱਕ ਕਿਸਮ ਵਿਕਸਤ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਭਾਵ ਜ਼ਮੀਨ ਤੋਂ ਹੀ ਕੁਦਰਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭੂਰੇ ਰੰਗ ਦਾ ਕਪਾਹ ਉੱਗਦਾ ਹੈ। ਰੰਗੀਨ ਕਪਾਹ ਦੀਆਂ ਚਾਰ ਭਾਰਤੀ ਕਿਸਮਾਂ ਹੁਣ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ। ਬੀਜ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਕੱਪੜਾ ਵੀ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਰੰਗੀਨ ਕਪਾਹ ਕਿਵੇਂ ਖੋਜੀ ਗਈ?

ਡਾ. ਗੋਤਮਾਰੇ ਦੱਸਦੇ ਹਨ, "ਮੈਂ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਹੀ ਜੰਗਲੀ ਪ੍ਰਜਾਤੀਆਂ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਜੰਗਲੀ ਪ੍ਰਜਾਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਕੇ ਮੈਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਲਈ ਲਾਭਕਾਰੀ ਕਿਸਮਾਂ ਵਿਕਸਤ ਕਰਦੀ ਹਾਂ। ਜੰਗਲੀ ਪ੍ਰਜਾਤੀਆਂ ਨੂੰ ਕਿਸਾਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਉਗਾਈਆਂ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਨਾਲ ਕਰਾਸ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਮੈਨੂੰ ਰੰਗੀਨ ਕਪਾਹ ਦੇ ਕੁਝ ਡੈਰੀਵੇਟਿਵ ਮਿਲੇ।" "ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸ ਦੇ ਵਪਾਰਕ ਮਹੱਤਵ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹੋਏ ਇਸ ਨੂੰ ਸਥਿਰ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ। ਇਸ ਦਾ ਰੰਗ ਫਿੱਕਾ ਨਾ ਪਵੇ, ਇਸ ਲਈ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈਆਂ। ਇਸ ਕੰਮ ਵਿੱਚ ਕਾਫ਼ੀ ਮਿਹਨਤ ਅਤੇ ਸਮਾਂ ਲੱਗਦਾ ਹੈ।" ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, "ਜੰਗਲੀ ਪ੍ਰਜਾਤੀਆਂ ਦੇ ਕਰਾਸਿੰਗ ਦੌਰਾਨ ਕਈ ਕਿਸਮਾਂ ਮਿਲਦੀਆਂ ਹਨ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਨੂੰ ਚੁਣ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸਥਿਰ ਕਰਨਾ ਵੱਡਾ ਕੰਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।"

ਭੂਰੀ ਕਪਾਹ

ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹਿਰਸੁਟਮ, ਥਰਬੇਰੀ, ਬਾਰਬਾਡੇਂਸ ਅਤੇ ਰਾਇਮੋਂਡੀ ਵਰਗੀਆਂ ਜੰਗਲੀ ਪ੍ਰਜਾਤੀਆਂ ਨੂੰ ਕਰਾਸ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰੋਜਿਨਸ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ। 2013 ਵਿੱਚ "ਵੈਦਹੀ 95" ਨੂੰ ਜੈਨੇਟਿਕ ਸਟਾਕ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਰਜਿਸਟਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਹਿਲੀ ਕਿਸਮ ਜਾਰੀ ਹੋਣ ਵਿੱਚ 2021 ਤੱਕ ਦਾ ਸਮਾਂ ਲੱਗਿਆ। ਡਾ. ਗੋਤਮਾਰੇ ਅਤੇ ਕਪਾਹ ਖੋਜ ਸੰਸਥਾਨ ਦੀ ਟੀਮ ਨੂੰ ਇਸ ਕੰਮ ਵਿੱਚ ਲਗਭਗ 25 ਸਾਲ ਲੱਗੇ। 2021 ਵਿੱਚ "ਵੈਦਹੀ 1" ਨਾਮ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਰੰਗੀਨ ਕਪਾਹ ਦੀ ਕਿਸਮ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਹ ਕਿਸਮ ਗੂੜ੍ਹੇ ਭੂਰੇ ਰੰਗ ਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਦੱਖਣੀ ਸੂਬਿਆਂ ਲਈ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੁਣ ਤੱਕ ਰੰਗੀਨ ਕਪਾਹ ਦੀਆਂ ਚਾਰ ਕਿਸਮਾਂ ਵਿਕਸਤ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਕਿਸਮਾਂ ਮੱਧ ਅਤੇ ਦੱਖਣੀ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਗੂੜ੍ਹਾ ਭੂਰਾ ਅਤੇ ਹਲਕਾ ਭੂਰਾ ਸ਼ੇਡ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਹਾਲ ਹੀ ਵਿੱਚ "ਸੀਐਨਐਚ 18529" ਕਿਸਮ ਵੀ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਰੰਗੀਨ ਕਪਾਹ ਵਿਕਸਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ, ਪਰ ਭਾਰਤੀ ਕਿਸਮਾਂ ਦੀ ਖ਼ਾਸੀਅਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਜੰਗਲੀ ਪ੍ਰਜਾਤੀਆਂ ਤੋਂ ਵਿਕਸਿਤ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਅਜਿਹਾ ਡਾ. ਗੋਤਮਾਰੇ ਦੱਸਦੇ ਹਨ।

ਬਿਨਾ ਰਸਾਇਣ ਦੇ ਤਿਆਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕੱਪੜਾ

ਇਸ ਕਪਾਹ ਦਾ ਉਤਪਾਦਨ ਖੋਜ ਸੰਸਥਾਨ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਨਾਲ ਹੀ ਜੈਵਿਕ ਖੇਤੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸੱਤ ਤੋਂ ਅੱਠ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਬੀਜ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਇਸ ਦਾ ਕਾਰਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਕਪਾਹ ਨੂੰ ਰਸਾਇਣਕ ਛਿੜਕਾਅ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਵਰਧਾ ਦੇ ਖਾਦੀ ਗ੍ਰਾਮ ਉਦਯੋਗ ਵਿੱਚ ਵੀ ਇਸ ਭੂਰੇ ਕਪਾਹ ਦਾ ਉਤਪਾਦਨ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਕਪਾਹ ਦਾ ਉਤਪਾਦਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਹਰੀਭਾਊ ਕੁੰਭਰੇ ਦੱਸਦੇ ਹਨ, "ਪਿਛਲੇ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਅਸੀਂ ਅੱਧੇ ਏਕੜ ਵਿੱਚ ਇਹ ਕਪਾਹ ਉਗਾ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਚਿੱਟੇ ਕਪਾਹ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦੀ ਪੈਦਾਵਾਰ ਘੱਟ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਵਿੱਚ ਰਸਾਇਣਕ ਛਿੜਕਾਅ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਜੈਵਿਕ ਛਿੜਕਾਅ ਨਾਲ ਹੀ ਇਸ ਦੀ ਪੈਦਾਵਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।"

ਕਪਾਹ ਖੋਜ ਕੇਂਦਰ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਉਗਾਉਣ ਵਾਲੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਤੋਂ ਵਰਧਾ ਦੇ ਗੋਪੁਰੀ ਸਥਿਤ ਖਾਦੀ ਗ੍ਰਾਮ ਉਦਯੋਗ ਕੇਂਦਰ ਕਪਾਹ ਖਰੀਦਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਚਿੱਟੀ ਕਪਾਹ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਕੀਮਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਸੂਤ ਕੱਤਣਾ, ਕੱਪੜਾ ਬਣਾਉਣਾ ਅਤੇ ਫੈਸ਼ਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕੱਪੜੇ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਦਾ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਖਾਦੀ ਗ੍ਰਾਮ ਉਦਯੋਗ ਵਸੰਤ ਫੁਟਾਣੇ ਦੇ ਮਾਰਗਦਰਸ਼ਨ ਹੇਠ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਦੱਸਦੇ ਹਨ, "ਭੂਰੇ ਰੰਗ ਦਾ ਕਪਾਹ ਸਾਡੇ ਲਈ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ।

ਪਹਿਲਾਂ ਅਸੀਂ ਇਸ ਨੂੰ ਕਰਨਾਟਕ ਤੋਂ ਲੈਂਦੇ ਸੀ, ਪਰ ਹੁਣ ਇਹ ਨਾਗਪੁਰ ਦੇ ਕਪਾਹ ਖੋਜ ਕੇਂਦਰ ਤੋਂ ਉਪਲਬਧ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਕੱਪੜਾ ਘੱਟੋਂ-ਘੱਟ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਬਲੀਚਿੰਗ ਲਈ ਡਿਟਰਜੈਂਟ ਜਾਂ ਹਾਈਡ੍ਰੋਜਨ ਪੇਰਾਆਕਸਾਈਡ ਵਰਗੇ ਰਸਾਇਣਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਵਾਤਾਵਰਣ ਨੂੰ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਨੁਕਸਾਨ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣ ਲਈ ਇਹ ਕਪਾਹ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ। ਜੇ ਅਜਿਹੇ ਹੋਰ ਰੰਗੀਨ ਕਪਾਹ ਵਿਕਸਤ ਹੋਈ ਤਾਂ ਟੈਕਸਟਾਈਲ ਉਦਯੋਗ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਘਟ ਸਕਦਾ ਹੈ।"

ਕੱਪੜਿਆਂ ਨੂੰ ਰੰਗਣ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਵੱਧ ਪਾਣੀ ਖਰਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹੀ ਰਸਾਇਣ ਵਾਲਾ ਪਾਣੀ ਜਦੋਂ ਛੱਡਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜ਼ਮੀਨ ਅਤੇ ਜਲ ਸਰੋਤ ਵੀ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਿਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਰੰਗੀਨ ਕਪਾਹ ਨੂੰ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਕਾਰਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੀ ਖੇਤੀ ਲਈ ਕੇਵਲ ਬਰਸਾਤ ਦਾ ਪਾਣੀ ਲੋੜੀਂਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਪੜਾ ਤਿਆਰ ਹੋਣ ਤੱਕ ਕਿਸੇ ਰਸਾਇਣ ਜਾਂ ਵਾਧੂ ਪਾਣੀ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਇਸ ਨੂੰ ਗਰਮ ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਧੋ ਕੇ ਸਿੱਧਾ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਵਰਧਾ ਦੇ ਅਨਿਲ ਫਰਸੋਲੇ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਕਪਾਹ ਕੁਦਰਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰੰਗੀਨ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਕਿਸਮ ਦੀ ਡਾਈ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਬਲੀਚਿੰਗ ਦੀ ਵੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੀ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਚਮੜੀ ਲਈ ਵੀ ਵਧੀਆ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਇਸ ਕਪਾਹ ਤੋਂ ਬਣੇ ਕਪੜੇ ਵਰਤਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੁਤਾਬਕ, "ਅਸੀਂ ਪਿਛਲੇ ਇੱਕ ਸਾਲ ਤੋਂ ਭੂਰੇ ਰੰਗ ਦੇ ਕਪੜੇ ਵਰਤ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਖਾਦੀ ਦਾ ਕਪੜਾ ਥੋੜ੍ਹਾ ਸੁੰਗੜ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਕੱਪੜਾ ਨਹੀਂ ਸੁੰਗੜਿਆ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਦੋ ਰੰਗ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਮਿਲੇ।"

"ਕੁਦਰਤੀ ਡਾਈ ਨਾਲ ਰੰਗੇ ਕੱਪੜਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਕਈ ਵਾਰ ਸਮੱਸਿਆ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਕੁਦਰਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉੱਗਣ ਵਾਲੇ ਰੰਗੀਨ ਕਪਾਹ ਤੋਂ ਬਣਿਆ ਕਪੜਾ ਮੈਨੂੰ ਬਹੁਤ ਪਸੰਦ ਆਇਆ।" ਵਸੰਤ ਫੁਟਾਣੇ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਫਰਸੋਲੇ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਅਤੇ ਨੂੰਹ ਇਹ ਕੱਪੜੇ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਨੀਦਰਲੈਂਡ ਵੀ ਲੈ ਗਏ। ਖਾਦੀ ਗ੍ਰਾਮੋਦਯੋਗ ਵਿੱਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੱਪੜਿਆਂ ਦੀ ਦੇਸ਼ ਭਰ ਵਿੱਚ ਮੰਗ ਹੈ, ਪਰ ਉਤਪਾਦਨ ਘੱਟ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਸਪਲਾਈ ਸੀਮਤ ਹੈ। ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, "ਸਾਡੀ ਸਪਲਾਈ ਘੱਟ ਅਤੇ ਮੰਗ ਵੱਧ ਹੈ। ਇਸ ਭੂਰੇ ਕਪਾਹ ਨੂੰ ਉਗਾਉਣ ਵਾਲੇ ਕਿਸਾਨ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਹਨ।" "ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਕਪਾਹ ਵਾਤਾਵਰਨ ਅਨੁਕੂਲ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਵਧਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਨੀਤੀ ਵੀ ਬਣਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਜੋ ਕਿਸਾਨ ਇਸ ਨੂੰ ਉਗਾਉਣ ਲਈ ਅੱਗੇ ਆਉਣ।"

ਇਸ ਕਪਾਹ ਦੀਆਂ ਸੀਮਾਵਾਂ ਕੀ ਹਨ?

ਫਿਲਹਾਲ ਇਹ ਰੰਗੀਨ ਕਪਾਹ ਸਿਰਫ਼ ਭੂਰੇ ਰੰਗ ਵਿੱਚ ਉਪਲਬਧ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਸ ਵਿੱਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸ਼ੇਡ ਹਨ। ਡਾ. ਗੋਤਮਾਰੇ ਦੇ ਮੁਤਾਬਕ, ਅਜੇ ਤੱਕ ਕੇਵਲ ਭੂਰੇ ਰੰਗ ਨੂੰ ਸਥਿਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਫ਼ਲਤਾ ਮਿਲੀ ਹੈ। ਭਾਵ ਧੁੱਪ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦਾ ਰੰਗ ਫਿੱਕਾ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ, ਬਲਕਿ ਹੋਰ ਗੂੜ੍ਹਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹੋਰ ਰੰਗਾਂ 'ਤੇ ਵੀ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ, ਪਰ ਫਿਲਹਾਲ ਕੇਵਲ ਭੂਰੇ ਰੰਗ ਨੂੰ ਹੀ ਸਥਿਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਿਆ ਹੈ।

ਹੋਰ ਰੰਗਾਂ ਨੂੰ ਸਥਿਰ ਕਰਨ 'ਤੇ ਖੋਜ ਜਾਰੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਹ ਭੂਰੀ ਕਪਾਹ ਅਜੇ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਤੋਂ ਹੈਂਡਲੂਮ ਲਈ ਉਪਯੋਗੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਦੀ ਲੰਬਾਈ ਅਤੇ ਮਜਬੂਤੀ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਸੀਮਾਵਾਂ ਹਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸ ਵਿੱਚ ਸੁਧਾਰ ਕਰਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਹਾਈ-ਸਪੀਡ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਲਈ ਉਚਿਤ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਯਤਨ ਵੀ ਜਾਰੀ ਹਨ। ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਜੇ ਹੋਰ ਉੱਨਤ ਕਿਸਮਾਂ ਵਿਕਸਤ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਤਾਂ ਵਾਤਾਵਰਨ ਦੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਨਾਲ ਇਹ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਉਪਲਬਧੀ ਸਾਬਤ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਉਹ ਰਾਤ ਜਦੋਂ ਅਮਰੀਕੀ ਪਾਇਲਟ ਈਰਾਨ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਦੀ ਢਾਲ ਬਣੇ

(ਸਫਾ 17 ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਜਦੋਂ ਫਲਾਈਟ ਕਮਾਂਡਰ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਅਜਿਹਾ ਦੁਬਾਰਾ ਨਾ ਕਰਨਾ"

ਪਹਿਲਾਂ "ਲਾਈਨ ਵਨ" ਲਈ ਇੱਕ ਕਾਲ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਫਿਰ ਕੁਝ ਮਿੰਟਾਂ ਬਾਅਦ ਪਾਇਲਟਾਂ ਦੇ ਨਾਮ "ਲਾਈਨ ਟੂ" ਲਈ ਬੁਲਾਏ ਗਏ। ਅਗਲੇ ਘੰਟੇ ਵਿੱਚ ਏਅਰਬੇਸ ਇੱਕ ਸ਼ਾਂਤ ਮਾਹੌਲ ਤੋਂ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਵਿੱਚ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਮੇਜਰ ਬਿਆਨਮਿਨ ਖੁਦ ਇੱਕ ਐਫ-15 ਪਾਇਲਟ ਹੈ, ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਅੰਦਾਜ਼ੇ ਗ਼ਲਤ ਸਨ, "ਜਿਸ ਧਮਕੀ ਦੀ ਅਸੀਂ ਕਲਪਨਾ ਕੀਤੀ ਸੀ ਉਹ ਅਸਲ ਹਮਲੇ ਦਾ ਸਿਰਫ਼ 10 ਤੋਂ 20 ਫੀਸਦ ਸੀ।" ਜਲਦੀ ਹੀ ਐਫ-15 ਜਹਾਜ਼ਾਂ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਜੱਥਾ ਰਾਤ ਦੇ ਹਨੇਰੇ ਵਿੱਚ ਉਡਾਣ ਭਰਨ ਲੱਗਾ। ਕੁਝ ਹੀ ਦੇਰ ਵਿੱਚ ਰਾਡਾਰ ਸਕ੍ਰੀਨਾਂ ਈਰਾਨੀ ਡਰੋਨਾਂ ਨਾਲ ਭਰ ਗਈਆਂ। ਫਿਰ, ਮਿਜ਼ਾਈਲਾਂ ਲਾਂਚ ਕਰਨ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਤੇ "ਫੋਕਸ ਥ੍ਰੀ" ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਭਾਵ ਮਿਜ਼ਾਈਲ ਲਾਂਚ ਰਾਡਾਰ ਸਰਗਰਮ ਹੋ ਗਏ।

ਮੇਜਰ ਬਿਆਨਮਿਨ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, "ਮੈਂ ਜੋ ਮਿਜ਼ਾਈਲ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਉਸ ਨੂੰ ਚਲਾਇਆ। ਇਸ ਨੇ ਅਸਮਾਨ ਨੂੰ ਰੌਸ਼ਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਮੇਰਾ ਨਾਈਟ ਵਿਜ਼ਨ ਕੈਮਰਾ ਅਚਾਨਕ ਚਮਕ ਉੱਠਿਆ।" "ਇਹ ਇੱਕ ਹੈਰਾਨੀਜਨਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਸੀ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਅਸਲ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿੱਚ ਐਮਰਾਮ ਮਿਜ਼ਾਈਲ ਚਲਾਈ ਸੀ।" ਇੱਕ ਹੋਰ ਪਾਇਲਟ ਨੇ ਡਾਕੂਮੈਂਟਰੀ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ, "ਮੈਂ ਇਹ ਵੀ ਬਿਆਨ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਕਿ ਇਹ ਮਿਸ਼ਨ ਕਿੰਨਾ ਖ਼ਤਰਨਾਕ ਸੀ। ਇੱਕ ਸਮੇਂ, ਮੈਂ ਜ਼ਮੀਨ ਤੋਂ ਸਿਰਫ਼ 1,000 ਫੁੱਟ ਉੱਪਰ ਉੱਡ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਉਡਾਣ ਲਈ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਉਚਾਈ 4,000 ਫੁੱਟ ਹੈ।" ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਾਇਲਟਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਮਿਜ਼ਾਈਲਾਂ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਗਈਆਂ, ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਟੀਮ ਦੇ ਇੱਕ ਮੈਂਬਰ ਨੇ ਲੇਜ਼ਰ-ਗਾਈਡਡ ਮਿਜ਼ਾਈਲ ਨਾਲ ਈਰਾਨੀ ਸ਼ਾਹਿਦ ਡਰੋਨਾਂ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ। "ਅਸੀਂ ਡਰੋਨ 'ਤੇ ਇੱਕ ਬੰਬ ਸੁੱਟਿਆ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਲੇਜ਼ਰ ਨਾਲ ਗਾਈਡ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ। ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ, ਅਜਿਹਾ ਲੱਗ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਚਾਲ ਕੰਮ ਕਰ ਗਈ ਹੈ, ਇੱਕ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਧਮਾਕਾ ਹੋਇਆ, ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਖੁਸ਼ ਹੋ ਗਏ। ਪਰ ਅਗਲੇ ਹੀ ਪਲ, ਅਸੀਂ ਡਰੋਨ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਦੇਖਿਆ।" "ਫਲਾਈਟ ਕਮਾਂਡਰ ਨੇ ਤੁਰੰਤ ਸਾਨੂੰ ਰੇਡੀ 'ਤੇ ਕਿਹਾ, 'ਅਜਿਹਾ ਦੁਬਾਰਾ ਨਾ ਕਰਨਾ'।"

'ਮੈਂ ਸਿਰਫ਼ 13 ਤੱਕ ਗਿਣ ਸਕਿਆ'

ਡਾਕੂਮੈਂਟਰੀ ਵਿੱਚ ਪਾਇਲਟਾਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਆਖ਼ਰੀ ਮਿਜ਼ਾਈਲਾਂ ਚਲਾਈਆਂ ਅਤੇ ਜਹਾਜ਼ ਰਿਫਿਊਲਿੰਗ ਲਈ ਬੇਸ 'ਤੇ ਵਾਪਸ ਜਾਣ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਟਕਰਾਅ ਦਾ ਇੱਕ ਹੋਰ ਪਹਿਲੂ ਦੇਖਿਆ, ਅਸਮਾਨ ਵਿੱਚ ਈਰਾਨੀ ਬੈਲਿਸਟਿਕ ਮਿਜ਼ਾਈਲ ਸੀ। ਇੱਕ ਪਾਇਲਟ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪੂਰਬੀ ਦਿਸ਼ਾ ਵਿੱਚ, "ਅਸਮਾਨ ਸੰਤਰੀ ਰੌਸ਼ਨੀ ਨਾਲ ਜਗਮਗਾ ਉੱਠਿਆ। ਮੈਂ ਤੁਰੰਤ ਮਿਜ਼ਾਈਲਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਕਰਨੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਮੈਨੂੰ 13 ਤੱਕ ਗਿਣਤੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਰੁਕਣਾ ਪਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਮਿਜ਼ਾਈਲਾਂ ਇੰਨੀ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਆ ਰਹੀਆਂ ਸਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗਿਣਨਾ ਅਸੰਭਵ ਸੀ।" ਇਹ ਮਿਜ਼ਾਈਲਾਂ ਜ਼ਮੀਨ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਨਸ਼ਟ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਸਨ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਪਾਇਲਟਾਂ ਲਈ ਇੱਕ ਹੈਰਾਨੀਜਨਕ ਅਤੇ ਭਿਆਨਕ ਨਜ਼ਾਰਾ ਬਣ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਅਸਮਾਨ ਵਿੱਚ ਮਿਜ਼ਾਈਲਾਂ ਨੂੰ ਨਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਟੁਕੜੇ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਡਿੱਗ ਰਹੇ ਸਨ।

ਰੈੱਡ ਅਲਰਟ ਅਤੇ ਫਾਰਮੂਲਾ ਵਨ ਰੇਸ ਵਰਗਾ ਮਾਹੌਲ

ਉਸ ਸਮੇਂ, ਬੇਸ 'ਤੇ ਇੱਕ ਰੈੱਡ ਅਲਰਟ ਵੀ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ ਸੀ ਕਿ ਹਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਜਗ੍ਹਾ 'ਤੇ ਜਾਣਾ ਪਿਆ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਫਲਾਈਟ ਕਮਾਂਡਰ, ਜਿਸ ਨੂੰ 'ਵੂਡੂ' ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਨੇ ਰੇਡੀ ਨੈੱਟਵਰਕ 'ਤੇ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ, "ਰੈੱਡ ਅਲਰਟ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਜਹਾਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਮਿਜ਼ਾਈਲਾਂ ਨਾਲ ਲੈਸ ਕਰਨਾ, ਜਹਾਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਢੱਕਣਾ ਅਤੇ ਫਿਰ ਇੱਕ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਜਗ੍ਹਾ 'ਤੇ ਜਾਣਾ।" ਡਾਕੂਮੈਂਟਰੀ ਵਿੱਚ ਪਾਇਲਟ ਇਸ ਮਾਹੌਲ ਨੂੰ "ਫਾਰਮੂਲਾ ਵਨ ਰੇਸ" ਵਜੋਂ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਤਕਨੀਕੀ ਟੀਮ ਨੇ ਅਸਾਧਾਰਨ ਵਾਤਾਵਰਣ ਵਿੱਚ ਜਹਾਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਈਂਧਨ ਭਰਿਆ, ਮਿਜ਼ਾਈਲਾਂ ਲਗਾਈਆਂ ਅਤੇ ਇੰਜਣਾਂ ਦਾ ਨਿਰੀਖਣ ਕੀਤਾ। ਟੀਮ ਦੇ ਇੱਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਉਸ ਰਾਤ ਮੈਂ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਅਜਿਹਾ ਓਪਰੇਸ਼ਨ ਦੇਖਿਆ।" ਪੂਰੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਸਿਰਫ਼ 32 ਮਿੰਟਾਂ ਵਿੱਚ ਪੂਰੀ ਹੋ ਗਈ, ਇੱਕ ਸਮਾਂ ਜੋ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਿਰਫ਼ ਜਹਾਜ਼ ਵਿੱਚ ਤੇਲ ਭਰਨ ਵਿੱਚ ਬਿਤਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਡਾਕੂਮੈਂਟਰੀ ਵਿੱਚ ਪਾਇਲਟਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਹੀ ਖ਼ਤਰਨਾਕ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਬੇਸ 'ਤੇ ਵਾਪਸ ਆਉਂਦੇ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇੱਕ ਪਾਇਲਟ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੰਟ੍ਰੋਲ ਟਾਵਰ ਤੋਂ ਕੋਈ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਆਇਆ, ਨੈੱਟਵਰਕ ਬਿਜ਼ੀ ਸਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਗਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉਹ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਥੀ ਪਾਇਲਟ ਬਿਨਾਂ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ 'ਤੇ ਰਨਵੇ 'ਤੇ ਉਤਰੇ। ਉਸੇ ਪਲ, ਪਰੇਸ਼ਨ ਰੂਮ ਤੋਂ ਇੱਕ ਆਵਾਜ਼ ਆਈ, "ਹਮਲੇ ਵਿੱਚ ਅਜੇ ਇੱਕ ਮਿੰਟ ਬਾਕੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ।" ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਅਚਾਨਕ ਚੁੱਪੀ ਛਾ ਗਈ।

ਇੱਕ ਪਾਇਲਟ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਇਹ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਮਾਹੌਲ ਸੀ ਜਿਸ ਲਈ ਮੈਂ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਮੈਂ ਹਮਲੇ ਲਈ ਤਿਆਰ ਸੀ, ਪਰ ਮੈਂ ਘੱਟ ਈਂਧਨ ਵਾਲੇ ਬੇਸ 'ਤੇ ਆਉਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਿੱਥੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਹਮਲੇ ਹੋ ਰਹੇ ਸੀ।" ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਖ਼ਤਰਾ ਟਲ ਗਿਆ ਅਤੇ ਜਹਾਜ਼ ਬੇਸ 'ਤੇ ਉਤਰ ਗਏ।

ਜਦੋਂ ਪਾਇਲਟ ਉੱਭਰ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ, ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੋਬਾਈਲ ਫੋਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੇ ਸੁਨੇਹਿਆਂ ਨਾਲ ਘੰਟੀ ਵਜ ਰਹੀ ਸੀ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਮੀਡੀਆ ਦੀਆਂ ਸੁਰਖ਼ੀਆਂ ਗੂੰਜ ਰਹੀਆਂ ਸਨ, "ਈਰਾਨ ਨੇ ਇਜ਼ਰਾਈਲ 'ਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਮਿਜ਼ਾਈਲ ਅਤੇ ਡਰੋਨ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ।" "ਡੇਂਜਰਸ ਗੇਮ" ਦੇ ਆਖ਼ਰੀ ਪਲਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪਾਇਲਟ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਅੱਠ ਮਿਜ਼ਾਈਲਾਂ ਸੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਹੀ ਬਚੀ ਸੀ। ਤਕਨੀਕੀ ਨੁਕਸ ਕਾਰਨ ਦਾਗਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਿਆ, ਇਹ ਸਾਡੀ ਗ਼ਲਤੀ ਨਹੀਂ ਸੀ।"

ਕੈਨੇਡਾ 'ਚ ਫਿਰੌਤੀ ਤੇ ਗੋਲੀਬਾਰੀ ਤੋਂ ਤੰਗ ਆਈ ਕਾਰਨੀ ਸਰਕਾਰ

ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਅਤੇ ਕਾਰੋਬਾਰਾਂ ਲਈ ਫਿਰੌਤੀ ਮੰਗੇ ਜਾਣਾ ਰੋਜ਼ਮਰਾ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਸਮੱਸਿਆ ਡਰ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਫੈਲਾ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਹ ਸਮੱਸਿਆ ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਰਦੀ ਹੈ।" ਕੈਨੇਡਾ ਵਿੱਚ ਫਿਰੌਤੀ ਦੇ ਵਧਦੇ ਕੇਸਾਂ ਬਾਰੇ ਇਹ ਫਿਕਰ ਖੁਦ ਕੈਨੇਡਾ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਜ਼ਾਹਿਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। 19 ਫਰਵਰੀ ਦੇ ਇਸ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਫਿਰੌਤੀ ਖਿਲਾਫ਼ ਇੱਕ ਰਣਨੀਤੀ ਦਾ ਵੀ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਰੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਸੂਬੇ ਨਟਾਰੀ ਦੇ ਕਈ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਫ਼ਿਰੌਤੀ ਅਤੇ ਗੋਲੀਬਾਰੀ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਰੋਕਣ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਅਸਮਰੱਥਤਾ ਪ੍ਰਗਟਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਫੈਡਰਲ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਮਦਦ ਮੰਗੀ ਸੀ।

ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ ਫਾਈਨੈਂਸ਼ੀਅਲ ਟਰਾਂਜੈਕਸ਼ਨਜ਼ ਐਂਡ ਰਿਪੋਰਟਸ ਐਨਾਲਿਸਿਸ ਸੈਂਟਰ ਆਫ ਕੈਨੇਡਾ (ਫਿਨਟਰੈਕ) ਨੂੰ ਵੀ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਵਿੱਤ ਅਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਮਾਲੀਆ ਮੰਤਰੀ ਫਰਾਂਸਿਸ-ਫਿਲਿਪ ਸ਼ੈਂਪੇਨ ਨੇ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੁਤਾਬਕ "ਸਾਡੀ ਰਣਨੀਤੀ ਪੈਸੇ ਦਾ ਪਿੱਛਾ ਕਰਨ ਦੀ ਹੈ, ਅਪਰਾਧੀਆਂ ਲਈ ਸਾਡਾ ਸੰਦੇਸ਼ ਬਹੁਤ ਸਖ਼ਤ ਅਤੇ ਸਿੱਧਾ ਹੈ, ਬੱਸ ਬਹੁਤ ਹੋ ਗਿਆ ਅਸੀਂ ਹੁਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਖ਼ਸ਼ਾਂਗੇ ਨਹੀਂ।" ਇਹ ਏਜੰਸੀ ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਕਾਰੋਬਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾ ਕੇ ਜਬਰਨ ਵਸੂਲੀ ਦੇ ਅਪਰਾਧ 'ਤੇ ਧਿਆਨ ਕੇਂਦਰਿਤ ਕਰੇਗੀ। ਕੈਨੇਡਾ ਸਰਕਾਰ ਮੁਤਾਬਕ ਜਬਰੀ ਵਸੂਲੀ ਦੀਆਂ ਵਾਰਦਾਤਾਂ ਕਰਕੇ ਇਸ ਸਮੇਂ ਓਨਟਾਰੀ , ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਕੋਲੰਬੀਆ ਅਤੇ ਅਲਬਰਟਾ ਸੂਬੇ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਅਤੇ ਆਮ ਲੋਕ ਪੀੜਤ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਖ਼ਾਸ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਇੱਥੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਸਾਊਥ ਏਸ਼ੀਅਨ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਕਾਰੋਬਾਰੀਆਂ ਵਿੱਚ ਸਹਿਮ ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਹੈ।

ਪੀਲ ਪੁਲਿਸ (ਬ੍ਰੈਂਪਟਨ, ਮਿਸੀਸਾਗਾ ਅਤੇ ਕੈਲੇਡਨ ਦੀ ਸਾਂਝੀ ਪੁਲਿਸ) ਮੁਤਾਬਕ ਫਿਰੌਤੀਆਂ ਦਾ ਮਸਲਾ ਹੁਣ ਪੀਲ਼ ਖੇਤਰ ਦਾ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਗਿਆ ਸਗੋਂ ਇਹ ਪੂਰੇ ਕੈਨੇਡਾ ਦਾ ਕੌਮੀ ਮਸਲਾ ਬਣ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਪੀਲ ਪੁਲਿਸ ਮੁਤਾਬਕ 2025 ਵਿੱਚ ਫਿਰੌਤੀਆਂ ਦੇ 476 ਮਾਮਲੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਸਨ, ਜਿਸ ਵਿੱਚੋਂ 190 ਕਾਰੋਬਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਫਿਰੌਤੀ ਮੰਗੀ ਗਈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਏਸ਼ੀਅਨ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਸਨ। ਫਿਨਟਰੈਕ (ਕੈਨੇਡਾ ਦਾ ਵਿੱਤੀ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਅਤੇ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਏਜੰਸੀ) ਵਿੱਤੀ ਮਾਮਲਿਆਂ ਉੱਤੇ ਨਜ਼ਰ ਰੱਖਣ ਦੇ ਲਈ ਕੈਨੇਡਾ ਦੀ ਸੁਤੰਤਰ ਏਜੰਸੀ ਹੈ, ਜੋ ਵਿੱਤੀ ਅਪਰਾਧਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਵਿੱਚ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਏਜੰਸੀ ਦਾ ਮੁੱਖ ਕੰਮ ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਵਿੱਤੀ ਸਿਸਟਮ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰੱਖਣਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋ ਤੋਂ ਅਪਰਾਧੀਆਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣਾ ਹੈ। ਇਹ ਏਜੰਸੀ ਮਨੀ ਲਾਂਡਰਿੰਗ ਅਤੇ ਅੱਤਵਾਦੀ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਲਈ ਹੁੰਦੀ ਫੰਡਿੰਗ ਉੱਤੇ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਨਜ਼ਰ ਰੱਖਦੀ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਰੋਕਦੀ ਵੀ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਫਿਰੌਤੀ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਤਹਿਤ ਕਾਰੋਬਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਰਕਮ ਵਸੂਲੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਏਜੰਸੀ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਏਗੀ ਕਿ ਇਹ ਰਕਮ ਆਖ਼ਿਰ ਜਾਂਦੀ ਕਿੱਥੇ ਹੈ।

ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਫਿਰੌਤੀ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਨ ਦੇ ਲਈ ਮੁੱਖ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਫਿਨਟਰੈਕ ਏਜੰਸੀ ਰਾਹੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਿੰਦੂਆਂ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਗੱਲ ਆਖੀ ਹੈ। ਫਿਰੌਤੀ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ ਵਿੱਤੀ ਖੁਫ਼ੀਆ ਸਰੋਤਾਂ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦੇਣਾ: ਫਿਨਟਰੈਕ ਫਿਰੌਤੀ ਦੇ ਕੇਸਾਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ ਸਰੋਤਾਂ ਨੂੰ ਵਧਾਏਗਾ। ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਅਪਰਾਧਿਕ ਨੈਟਵਰਕਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਨ ਅਤੇ ਜਾਂਚਾਂ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਨ ਲਈ ਵਧੇਰੇ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਅਤੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਵਿੱਤੀ ਖੁਫੀਆ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਏਗਾ।

ਵਿੱਤੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ, ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਅਦਾਰਿਆਂ ਵਿਚਾਲੇ ਭਾਈਵਾਲੀ ਵਧਾਉਣਾ: ਗੀਂਨ੍ਹਓਛ ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਬੈਂਕਾਂ, ਕ੍ਰੈਡਿਟ ਯੂਨੀਅਨਾਂ, ਅਤੇ ਕ੍ਰਿਪਟੋਕਰੰਸੀਆਂ ਸਮੇਤ ਵਰਚੁਅਲ ਸੰਪਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਵਿੱਤੀ ਸੇਵਾ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਤੇ ਹੋਰ ਸਰਕਾਰੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਕੰਮ ਕਰੇਗਾ ਤੇ ਅਹਿਮ ਜਾਣਕਾਰੀਆਂ ਸਾਂਝੀਆਂ ਕਰੇਗਾ ਤਾਂ ਜੋ ਫਿਰੌਤੀ ਦੇ ਕੇਸਾਂ ਉੱਤੇ ਨਕੇਲ ਲਗਾਈ ਜਾ ਸਕੇ।

ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਲਈ ਵਿੱਤੀ ਖੁਫ਼ੀਆ ਮਾਹਿਰਾਂ ਨੂੰ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਨਾ: ਗੀਂਨ੍ਹਓਛ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਖੇਤਰਾਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਨਟਾਰੀ , ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਕੋਲੰਬੀਆ ਅਤੇ ਅਲਬਰਟਾ ਵਿੱਚ ਸਥਾਨਕ ਕਾਨੂੰਨ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨਾਲ ਸਿੱਧੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਸਮਰਪਿਤ ਸੰਪਰਕ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰੇਗਾ। ਫਿਰੌਤੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ 'ਚ ਮਦਦ ਕਰਨਾ: ਗੀਂਨ੍ਹਓਛ ਇੱਕ ਟਾਰਗੇਟਡ ਇੰਡੀਕੇਟਰ ਪ੍ਰੋਫਾਈਲ ਭਾਵ 'ਠੀਫ' ਜਾਰੀ ਕਰੇਗਾ, ਜੋ ਵਿੱਤੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਜਬਰਦਸਤੀ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਪੈਟਰਨਾਂ ਅਤੇ ਵਿਵਹਾਰਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਹਾਰਕ ਮਾਰਗਦਰਸ਼ਨ ਦੇਵੇਗਾ।

ਅਪਰਾਧੀ ਜਬਰਨ ਵਸੂਲੀ ਦੇ ਪੈਸੇ ਕਿਵੇਂ ਭੇਜਦੇ ਅਤੇ ਲੁਕਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਖੁਫੀਆ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕਰਨਾ: FIN-TRAC ਰਣਨੀਤਕ ਖੁਫ਼ੀਆ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕਰੇਗਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਪਰਾਧੀ ਜਬਰਨ ਵਸੂਲੀ ਦੀ ਰਕਮ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਇੱਕ ਥਾਂ ਤੋਂ ਦੂਜੀ ਥਾਂ ਪਹੁੰਚਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਵਿੱਚ ਸਹਾਇਤਾ ਲਈ ਸੰਕੇਤਕ ਅਤੇ ਟਾਈਪੋਲੋਜੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।

ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਬਿਆਨ ਉਸ ਸਮੇਂ ਆਇਆ, ਜਦੋਂ ਮਿਸੀਸਾਗਾ, ਕੈਲੇਡਨ ਦੇ ਮੇਅਰ ਨੇ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਉਗਰਾਹੀਂ ਦੇ ਵਧਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਅਸਮਰਥਤਾ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਫੈਡਰਲ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਇਸ ਬਾਬਤ ਮਦਦ ਮੰਗੀ ਸੀ। ਅਜਿਹਾ ਕੁਝ ਹੀ ਕੁਝ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਕੋਲੰਬੀਆ ਦੇ ਸਰੀ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿੱਚ ਵੀ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਸੀ। ਇੱਥੋਂ ਦੀ ਮੇਅਰ ਨੇ ਤੰਗ ਆ ਕੇ ਸਿਟੀ ਵਿੱਚ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਐਲਾਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਫਿਰੌਤੀ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਫੈਡਰਲ ਸਰਕਾਰ ਤੋ ਮਦਦ ਮੰਗੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਰਸੀਐੱਮਪੀ ਅਤੇ ਸਥਾਨਕ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਇਸ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਦੇ ਲਈ ਕਾਰਵਾਈ ਤੇਜ਼ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਹੈ।

ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਮਾਰਕ ਕਾਰਨੀ ਦੀ ਕੈਬਨਿਟ ਵਿੱਚ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਟਰੇਡ ਮੰਤਰੀ ਮਨਿੰਦਰ ਸਿੱਧੂ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਬ੍ਰੈਂਪਟਨ ਵਿੱਚ ਫਿਰੌਤੀ ਦੀਆਂ ਵਧਦੀਆਂ ਵਾਰਦਾਤਾਂ ਕਾਰਨ ਭਾਰਤੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਅਤੇ ਕਾਰੋਬਾਰੀਆਂ ਵਿਚਾਲੇ ਸਹਿਮ ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਹੈ, ਪਰ ਮੈ ਯਕੀਨ ਨਾਲ ਕਹਿ ਸਕਦਾ ਹਾਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਆਪਣੇ ਇਲਾਕੇ ਜਾਂ ਕੰਮ ਵਾਲੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਅਸੁਰੱਖਿਅਤ ਮਹਿਸੂਸ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਸਾਡੀ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਉੱਤੇ ਕੰਮ ਉੱਤੇ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਆਰਸੀਐੱਮਪੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਏਜੰਸੀਆਂ ਮਿਲ ਕੇ ਇਸ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਲੱਗੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ।"

ਫੈਡਰਲ ਮੰਤਰੀ ਐਁਫ-ਫਿਲਿਪ ਸ਼ੈਂਪੇਨ ਮੁਤਾਬਕ "ਐਕਸਟੌਰਸ਼ਨ ਇੱਕ ਗੰਭੀਰ ਅਪਰਾਧ ਹੈ ਜੋ ਕੈਨੇਡੀਅਨ, ਕਾਰੋਬਾਰਾਂ ਅਤੇ ਇੱਥੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਾਡੀ ਸਰਕਾਰ ਵਿੱਤੀ ਖ਼ੁਫ਼ੀਆ ਤੰਤਰ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਏਜੰਸੀਆਂ ਅਤੇ ਵਿੱਤੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨਾਲ ਇਸ ਮਸਲੇ ਉੱਤੇ ਨੇੜਿਉਂ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਜਬਰੀ ਵਸੂਲੀ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਰੋਕਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਜੋ ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ।"

ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੈਨੇਡਾ ਦੀਆਂ ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਸਰਕਾਰ ਉੱਤੇ ਸਵਾਲ ਚੁੱਕ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਕੈਨੇਡਾ ਦੀਆਂ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਮਾਰਕ ਕਾਰਨੀ ਤੋਂ ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਉੱਤੇ ਸਵਾਲ ਕਰਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਕੈਨੇਡਾ ਦੀ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀ ਕੰਜ਼ਰਵਿਟੇਵ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਆਗੂ ਪੀਅਰ ਪੋਲੀਏਵ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ "ਕੈਨੇਡਾ ਆ , ਕ੍ਰਾਈਮ ਕਰੋ ਅਤੇ ਰਾਜਸੀ ਸ਼ਰਨ ਅਪਲਾਈ ਕਰੋ"। ਭਾਵ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿੱਚ ਲਿਬਰਲ ਪਾਰਟੀ ਗੈਂਗਸਟਰਾਂ ਉੱਤੇ ਕਾਬੂ ਪਾਉਣ ਵਿੱਚ ਨਾਕਾਮਯਾਬ ਹੋਈ ਸਿੱਧ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ।"

ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਹੁਣ ਤੱਕ ਕੀ ਉਪਰਾਲੇ ਕੀਤੇ

ਸਰਕਾਰ ਮੁਤਾਬਕ ਉਸ ਨੇ ਹਾਲ ਦੇ ਵਿੱਚ ਸਰੀ ਅਤੇ ਬ੍ਰੈਂਪਟਨ ਵਿੱਚ ਐਕਸਟੌਰਸ਼ਨ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਉੱਤੇ ਸੰਮੇਲਨ ਕਰਵਾਏ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਫੈਡਰਲ (ਕੇਂਦਰ), ਸੂਬਾਈ ਅਤੇ ਨਗਰ ਨਿਗਮ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਕਾਨੂੰਨ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਏਜੰਸੀਆਂ, ਜਿਵੇਂ ਕੈਨੇਡਾ ਬਾਰਡਰ ਸਰਵਿਸਿਜ਼ ਏਜੰਸੀ ਅਤੇ ਆਰਸੀਐੱਮਪੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਜੋ ਇਸ ਸੰਗਠਿਤ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਉੱਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਏਜੰਸੀਆਂ ਦੇ ਤਾਲਮੇਲ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਕੈਨੇਡਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਸ ਸੰਗਠਿਤ ਅਪਰਾਧ ਅਤੇ ਮਨੀ ਲਾਂਡਰਿੰਗ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਅਪਰਾਧਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਆਰਸੀਐੱਮਪੀ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਦੇ ਲਈ 1।7 ਬਿਲੀਅਨ ਡਾਲਰ ਦੀ ਫੰਡਿੰਗ ਐਲਾਨ 2025 ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਆਰਸੀਐੱਮਪੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਹਜ਼ਾਰ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਵੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਕੈਨੇਡਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਨਵੀਂ ਫਾਈਨੈਂਸ਼ੀਅਲ ਕ੍ਰਾਈਮਜ਼ ਏਜੰਸੀ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਵੀ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜੋ ਵਿੱਤੀ ਅਪਰਾਧਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਮੁੱਖ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਏਜੰਸੀ ਹੈ।

ਫ਼ਿਰੌਤੀ ਅਪਰਾਧ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਕਾਰਵਾਈ ਤੇਜ਼

ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਪੀਲ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਫ਼ਿਰੌਤੀ ਦੇ ਕੇਸਾਂ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਆਪਣੀ ਮੁਹਿਮ ਤੇਜ਼ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਨਵੰਬਰ 2025 ਦੇ ਫ਼ਿਰੌਤੀ ਅਤੇ ਅਗਵਾ ਦੇ ਇੱਕ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਵਿੱਚ ਤਿੰਨ ਪੰਜਾਬੀ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਚਾਰਜ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਦਿਆਂ 20 ਫਰਵਰੀ 2026 ਨੂੰ ਪੀਲ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੰਦਿਆਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਹਰਕੀਰਤ ਸਿੰਘ (27 ਸਾਲ), ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ (27 ਸਾਲ)ਅਤੇ ਹਸਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਇਸ ਅਪਰਾਧ ਵਿੱਚ ਚਾਰਜ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਤਿੰਨਾਂ ਦਾ ਸਬੰਧ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨਾਲ ਹੈ। ਹਰਕੀਰਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਪੀਲ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਗ਼ੈਰਕਾਨੂੰਨੀ ਹਥਿਆਰ ਰੱਖਣ, ਅਗਵਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਦੋਸ਼ਾਂ ਤਹਿਤ ਚਾਰਜ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਦੋਂਕਿ ਹਸਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਅਜੇ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਉੱਤੇ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਅਗਵਾ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਲਈ ਦੋ ਲੱਖ ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਡਾਲਰ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਦਾ ਚਾਰਜ ਲਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਦਿਆਂ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਪੀੜਤ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤਆ ਰਿਹਾਅ ਕਰਵਾਇਆ ਬਲਕਿ ਮੌਕੇ ਉੱਤੇ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਵੀ ਕਰ ਲਿਆ। ਉਸ ਕੋਲ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਅਸਲਾ ਵੀ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਸੰਸਕਾਰੀ ਔਰਤ ਅਤੇ ਕਾਮਯਾਬ ਅਭਿਨੇਤਰੀ ਬਣ ਕੇ ਉਭਰੀ ਮਧੂਬਾਲਾ

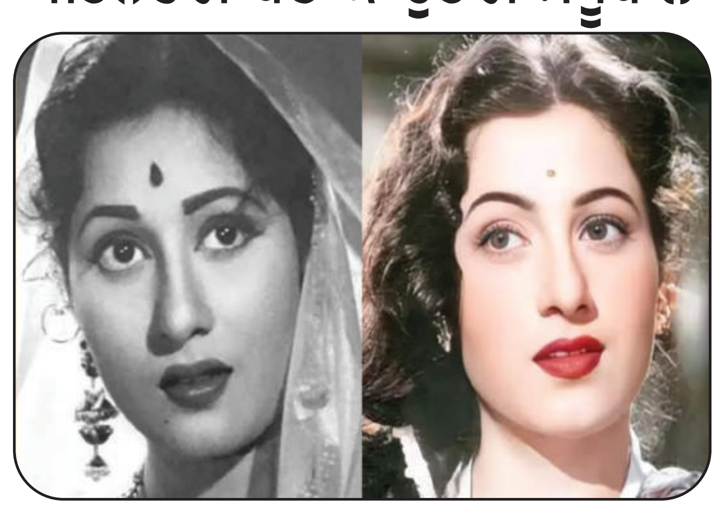

ਭਾਰਤੀ ਫਿਲਮ ਜਗਤ ਦੀ ਵੀਨਸ ਕਹਾਉਣ ਵਾਲੀ ਅਭਿਨੇਤਰੀ ਮਧੂਬਾਲਾ ਨਾਯਾਬ ਫ਼ਨਕਾਰਾ ਸੀ। ਉਹ ਆਪਣੀ ਕਲਾ ਲਈ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਤੀਬੱਧ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ ਸੀ। ਮਧੂਬਾਲਾ ਜਿਸ ਜ਼ਮਾਨੇ ਵਿੱਚ ਅਭਿਨੇਤਰੀ ਬਣ ਕੇ ਉੱਭਰੀ, ਉਹ ਜ਼ਾਬਤੇ ਅਤੇ ਕਬਜ਼ੇ ਦਾ, ਟੱਬਰ ਵੱਲ ਵਫ਼ਾਦਾਰੀ ਦਾ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਉਤੇ ਮਾਂ-ਬਾਪ ਦੀ ਸਰਦਾਰੀ ਦਾ ਜ਼ਮਾਨਾ ਸੀ। ਫਿਲਮਾਂ

ਡਾ ਕਮਲੇਸ਼ ਉਪਲ

’ਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਬਾਲ ਕਲਾਕਾਰ ਅਤੇ ਜਵਾਨ ਲੜਕੀਆਂ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਰੋਜ਼ੀ ਰੋਟੀ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨਿਭਾਉਂਦੇ ਸਨ, ਫਿਰ ਵੀ ਮਾਪਿਆਂ ਦੀ ਮਲਕੀਅਤ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਮਧੂਬਾਲਾ, ਕਾਮਿਨੀ ਕੌਸ਼ਲ, ਸੁਰੱਈਆ, ਨੂਤਨ, ਮੀਨਾ ਕੁਮਾਰੀ, ਡੇਜ਼ੀ ਅਤੇ ਹਨੀ ਈਰਾਨੀ, ਬੇਬੀ ਨਾਜ਼ ਅਤੇ ਨਰਤਕੀ ਕੁੱਕੂ ਵਰਗੀਆਂ ਕਈ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਪਣਿਆਂ ਦੁਆਰਾ ਆਰਥਿਕ ਅਤੇ ਭਾਵਨਾਤਮਕ ਸ਼ੋਸ਼ਣ ਹੁੰਦਾ ਰਿਹਾ, ਪਰ ਇਸ ਨੂੰ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਇਸ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਮਧੂਬਾਲਾ ਨੇ ਤਾਂ ਇਹ ਸ਼ਰਤ ਆਪਣੇ ਆਖ਼ਰੀ ਸਾਹ ਤੱਕ ਪੁਗਾਈ ਕਿ ਉਹ ਸਿਰਫ਼ ਆਪਣੇ ਬਾਪ (ਅੱਤਾਉੱਲਾ ਖ਼ਾਨ) ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਲਈ ਹੀ ਕੰਮ ਕਰੇਗੀ। ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਪਰਿਵਾਰ ਲਈ ਵਫ਼ਾਦਾਰੀ ਤੋਂ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਮੁਹੱਬਤ ਤੱਕ ਕੁਰਬਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਇਹ ਵੱਖਰੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਮਹਿਬੂਬ ਨੇ ਕਦੇ ਵੀ ਇੱਕ-ਦੂਸਰੇ ਪ੍ਰਤੀ ਗਿਲਾ ਜ਼ਾਹਿਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ

ਇੱਕ-ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਸੱਚਾ ਪਿਆਰ ਸੀ ਜੋ ਦੁਨੀਆਦਾਰੀ ਦੇ ਤਕਾਜ਼ਿਆਂ ਨਾਲ ਉਲਝਣ ਦੀ ਥਾਂ ਆਪਣੇ ਸੱਚੇ-ਸੁੱਚੇਪਣ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਦਿਆਂ ਦਿਲਾਂ ਅੰਦਰ ਹੀ ਦੱਬਿਆ ਰਿਹਾ।

ਮਧੂਬਾਲਾ ਦਾ ਜਨਮ 14 ਫਿਰਵਰੀ 1933 ਨੂੰ ਹੋਇਆ। ਅੱਜ ਦੀ ਦੁਨੀਆ ਵਿੱਚ ਪਿਆਰ ਦਿਹਾੜਾ (ਵੈਲੇਨਟਾਈਨ ਡੇ) ਵਜੋਂ ਜਾਣੇ ਜਾਂਦੇ ਦਿਨ ਨੂੰ ਜਨਮ ਲੈਣ ਵਾਲੀ ਮਧੂਬਾਲਾ ਦਾ ਪਿਆਰ ਸੱਚਾ ਹੋ ਕੇ ਵੀ ਅਧੂਰਾ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਤੋੜ ਨਾ ਚੜ੍ਹਿਆ। ਉਸ ਦੇ ਫਿਲਮੀ ਜੀਵਨ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਫਿਲਮ ‘ਬਸੰਤ’ (1942) ਤੋਂ ਬਾਲ ਕਲਾਕਾਰ ਵਜੋਂ ਹੋਈ। 1949 ਵਿੱਚ ਕਮਾਲ ਅਮਰੋਹੀ ਦੀ ਫਿਲਮ ‘ਮਹਿਲ’ ਤੋਂ ਉਸ ਦੇ ਅਭਿਨੇਤਰੀ ਵਜੋਂ ਚੜ੍ਹਤ ਦਾ ਦੌਰ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ। 1951 ਵਿੱਚ ਦਿਲੀਪ ਕੁਮਾਰ ਨਾਲ ਫਿਲਮ ‘ਤਰਾਨਾ’ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਮਧੂਬਾਲਾ ਨੇ ਅਸ਼ੋਕ ਕੁਮਾਰ, ਦੇਵ ਆਨੰਦ, ਰਾਜ ਕਪੂਰ, ਗੁਰੂ ਦੱਤ, ਸੁਨੀਲ ਦੱਤ, ਕਿਸ਼ੋਰ ਕੁਮਾਰ, ਭਾਰਤ ਭੂਸ਼ਣ ਆਦਿ ਸਭ ਵੱਡੇ ਅਦਾਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕੀਤਾ।

ਮਧੂਬਾਲਾ ਪਠਾਨ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿੱਚੋਂ ਸੀ। ਉਹ ਪੰਜ ਭੈਣਾਂ ਅਤੇ ਤਿੰਨ ਭਾਈਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਤੀਜੇ ਨੰਬਰ ’ਤੇ ਪੈਦਾ ਹੋਈ। ਉਹ ਅੰਤਾਂ ਦੀ ਸੋਹਣੀ ਅਤੇ ਬੇਹੱਦ ਪ੍ਰਤਿਭਾਵਾਨ ਸੀ। ਉਸ ਦੀ ਸੁੰਦਰਤਾ ਅਤੇ ਕੰਮ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਇਹ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਗਾਉਣਾ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਦਿਲ ਦੀ ਬਿਮਾਰੀ ਹੈ। ਉਹ ਦਿਲ ਵਿੱਚ ਛੇਦ ਹੋਣ ਦੀ ਬਿਮਾਰੀ ਲੈ ਕੇ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਬਿਮਾਰੀ ਕਾਰਨ ਹੀ ਸਿਰਫ਼ 36 ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਤੱਕ ਜਿਉਂਦੀ ਰਹਿ ਸਕੀ। 36 ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦੀ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿੱਚ ਉਸ ਨੇ 71 ਫਿਲਮਾਂ ਕੀਤੀਆਂ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ 7 ਫਿਲਮਾਂ ਬਤੌਰ ਬਾਲ ਅਦਾਕਾਰ ਕੀਤੀਆਂ।

ਫਿਲਮ ‘ਮਹਿਲ’ ਉਸ ਦੀ ਫਿਲਮ ਯਾਤਰਾ ਦਾ ਮੀਲ ਪੱਥਰ ਸੀ ਅਤੇ ਫਿਲਮ ‘ਮੁਗ਼ਲ-ਏ-ਆਜ਼ਮ’ ਉਸ ਦਾ ਸ਼ਾਹਕਾਰ ਸੀ। ਮਧੂਬਾਲਾ ਨੇ ਇਸ ਫਿਲਮ ਵਿੱਚ ਅਣਥਕ ਮਿਹਨਤ ਨਾਲ ਅਭਿਨੈ ਕੀਤਾ। ਉਸ ਨੇ ਅਨਾਰਕਲੀ ਦਾ ਚਰਿੱਤਰ ਤਨ-ਮਨ ਨਾਲ ਜੀਅ ਕੇ ਵਿਖਾਇਆ। ਪੂਰੇ ਅੱਠ ਸਾਲ ਉਹ ਫਿਲਮ ਦੀ ਹੀਰੋਇਨ ਅਨਾਰਕਲੀ ਦੀ ਰੂਹ ਨੂੰ ਸਰੀਰ ਵਿੱਚ ਲਈ ਵਿਚਰਦੀ ਰਹੀ। ਦਿਲੀਪ ਕੁਮਾਰ, ਉਸ ਦਾ ਸਹਿ-ਅਦਾਕਾਰ ਅਤੇ ਫਿਲਮ ਦਾ ਹੀਰੋ ਸੀ। ਫਿਲਮ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਸਮੇਂ ਮਧੂਬਾਲਾ ਅਤੇ ਦਿਲੀਪ ਇੱਕ-ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਅੰਤਾਂ ਦਾ ਪਿਆਰ ਕਰਦੇ ਸਨ, ਪਰ ਫਿਲਮ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਦੌਰਾਨ 1956 ਵਿੱਚ ‘ਨਯਾ ਦੌਰ’ ਵਾਲੇ ਬੀ।ਆਰ। ਚੋਪੜਾ ਨਾਲ ਮਧੂਬਾਲਾ ਦੇ ਪਿਤਾ ਦਾ ਤਕਰਾਰ (ਮੁਕੱਦਮਾ) ਹੋ ਜਾਣ ’ਤੇ ਦਿਲੀਪ ਅਤੇ ਮਧੂਬਾਲਾ ਦੇ ਸਬੰਧ ਬਲੀ ਚੜ੍ਹ ਗਏ। ਫਿਲਮ ਦੇ ਅੰਤਿਮ ਦੌਰ ਵਿੱਚ ਮਧੂਬਾਲਾ ਨੇ ਦਿਲ ’ਤੇ ਪੱਥਰ ਰੱਖ ਕੇ ਦਿਲੀਪ ਕੁਮਾਰ ਨਾਲ ਅਭਿਨੈ ਦਾ ਨਕਾਬ ਪਾਇਆ, ਪਰ ਫਿਲਮ ਦਾ ਕੰਮ ਤਨਦੇਹੀ ਨਾਲ ਨਿਭਾਇਆ। ਦਿਲੀਪ ਨਾਲੋਂ ਤੋੜ ਵਿਛੋੜਾ ਹੋਣ ਮਗਰੋਂ ਉਹ ਆਪਣੀ ਰੂਹ ਉਤੇ ਮਰ ਚੁੱਕੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਦਾ ਬੋਝ ਲੈ ਕੇ ਸ਼ੂਟਿੰਗ ਦੇ ਹਰ ਦਿਨ ਦਿਲੀਪ ਕੁਮਾਰ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਦੀ ਰਹੀ ਅਤੇ ਫਿਲਮ ਵਿਚਲਾ ਕਿਰਦਾਰ

(ਬਾਕੀ ਅਗਲੇ ਸਫੇ ‘ਤੇ)

ਖ਼ਾਲਸਾ ਕਾਲਜ ਗਵਰਨਿੰਗ ਕੌਂਸਲ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਤੇ ਸਫ਼ਰ

ਡਾ. ਇੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਗੋਗੋਆਣੀ

ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਅਕਾਲ ਚਲਾਣੇ (27 ਜੂਨ 1839) ਉਪਰੰਤ ਸਿੱਖ ਰਾਜ ਇਕ ਦਹਾਕੇ ਵਿਚ ਖੇਰੂੰ-ਖੇਰੂੰ ਹੁੰਦਾ ਤਕ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਣੱਤੀ ਮਾਰਚ 1849 ਨੂੰ ਲਾਰਡ ਡਲਹੌਜ਼ੀ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਸਾਮਰਾਜ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। 'ਜੈਸਾ ਰਾਜ, ਵੈਸਾ ਧਰਮ' ਅਨੁਸਾਰ ਈਸਾਈ ਪਾਦਰੀਆਂ ਨੇ ਕੁਝ ਕੁ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਇੱਥੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੇ ਕਈ ਕੇਂਦਰ ਸਥਾਪਤ ਕਰ ਲਏ। ਨਵੇਂ-ਨਵੇਂ ਸਕੂਲ ਕਾਲਜ ਖੁੱਲ੍ਹ ਰਹੇ ਸਨ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਦਾਰਿਆਂ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਮੱਤ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਹੋਣ ਲੱਗ ਪਿਆ।

ਸੰਨ 1873 ਵਿਚ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਚਾਰ ਸਿੱਖ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੇ ਈਸਾਈ ਧਰਮ ਧਾਰਨ ਕਰਨ ਦੀ ਇੱਛਾ ਜ਼ਾਹਰ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਪੁਰਖਿਆਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਹੋਂਦ ਬਚਾਉਣ ਲਈ 1 ਅਕਤੂਬਰ 1873 ਨੂੰ ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਲਹਿਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਦਾ ਮੁੱਖ ਉਦੇਸ਼ ਹੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ, ਸਾਹਿਤ, ਸੱਭਿਆਚਾਰ, ਵਿੱਦਿਆ ਤੇ ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ-ਪਸਾਰ ਕਰਨਾ ਸੀ। ਧਰ 2 ਨਵੰਬਰ 1879 ਨੂੰ ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਲਾਹੌਰ ਸਥਾਪਤ ਹੋਈ। ਜਦੋਂ ਕਾਫ਼ੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਸਿੰਘ ਸਭਾਵਾਂ ਬਣ ਗਈਆਂ ਤਾਂ 1883 ਵਿਚ ਖ਼ਾਲਸਾ ਦੀਵਾਨ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਹੋਈ। ਕੌਮੀ ਮਿਸ਼ਨ ਇਕ ਹੁੰਦਿਆਂ ਵੀ ਕੁਝ ਮਤਭੇਦਾਂ ਕਰਕੇ ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਲਾਹੌਰ ਨੇ 1886 ਵਿਚ ਖ਼ਾਲਸਾ ਦੀਵਾਨ ਲਾਹੌਰ ਸਥਾਪਤ ਕਰ ਲਿਆ।

ਸਿੱਖ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਉੱਚ ਵਿੱਦਿਆ ਦੇ ਪ੍ਰਸਾਰ ਤੇ ਆਪਣੀ ਹੋਂਦ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਖ਼ਾਲਸਾ ਦੀਵਾਨ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਅਤੇ ਖ਼ਾਲਸਾ ਦੀਵਾਨ ਲਾਹੌਰ, ਦੋਨੋਂ ਹੀ ਉੱਦਮਸ਼ੀਲ ਸਨ। ਇੱਧਰ ਖ਼ਾਲਸਾ ਦੀਵਾਨ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਨੇ 1883 ਵਿਚ ਹੀ ਖ਼ਾਲਸਾ ਕਾਲਜ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਸਬੰਧੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਖੇ ਲਾਲਾ ਸੰਤ ਰਾਮ ਦੇ ਘਰ ਜਨਰਲ ਇਕੱਤਰਤਾ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਬਾਬਾ ਖੇਮ ਸਿੰਘ ਬੇਦੀ, ਬਿਕਰਮ ਸਿੰਘ, ਮਾਨ ਸਿੰਘ, ਕੈਪਟਨ ਗੁਲਾਬ ਸਿੰਘ ਅਟਾਰੀ ਵਾਲੇ, ਭਾਈ ਭਗਤ ਸਿੰਘ (ਗ੍ਰੰਥੀ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ), ਲਹਿਣਾ ਸਿੰਘ ਗੁਜਰਾਂਵਾਲੇ, ਚੰਦਾ ਸਿੰਘ ਆਦਿ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤਾਂ ਨੇ ਉੱਦਮ ਆਰੰਭ ਕੀਤਾ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਖ਼ਾਲਸਾ ਦੀਵਾਨ ਲਾਹੌਰ ਦਾ ਵੀ ਇਹੀ ਮਿਸ਼ਨ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਖ਼ਾਲਸਾ ਕਾਲਜ ਵਿੱਦਿਅਕ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਸੁਚੱਜੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਚਲਾਉਣ ਲਈ 22 ਫਰਵਰੀ 1890 ਨੂੰ 'ਖ਼ਾਲਸਾ ਕਾਲਜ ਐਸਟੈਬਲਿਸ਼ਮੈਂਟ ਕਮੇਟੀ' ਬਣਾਈ ਤੇ ਇਸ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਲਈ 25 ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਕਮੇਟੀ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਸਮਕਾਲੀ ਸਪਤਾਹਿਕ 'ਖ਼ਾਲਸਾ ਅਖ਼ਬਾਰ ਲਾਹੌਰ' ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਖਬਰ ਹੈ ਕਿ 22 ਫਰਵਰੀ 1890 ਨੂੰ ਖ਼ਾਲਸਾ ਦੀਵਾਨ ਨੇ ਸਾਰਾ ਕੰਮ ਤਿਆਰ ਕਰਕੇ ਇਕ ਖ਼ਾਲਸਾ ਕਾਲਜ ਐਸਟੈਬਲਿਸ਼ਮੈਂਟ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾਈ।' ਇਹ ਕਮੇਟੀ 3 ਅਪ੍ਰੈਲ 1892 ਤੱਕ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਰਹੀ ਤੇ 14 ਅਪ੍ਰੈਲ 1892 ਨੂੰ ਬਤੌਰ 'ਖ਼ਾਲਸਾ ਕਾਲਜ ਸੁਸਾਇਟੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ' ਰਜਿਸਟਰਡ ਹੋਈ। ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੇ ਸੁਚੱਜੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਤੇ ਸੰਭਾਲ ਲਈ 100 ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਕੌਂਸਲ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ 30 ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਐਗਜ਼ੈਕਟਿਵ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾਈ ਗਈ। ਇਸ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਡਾ. ਵਿਲੀਅਮ. ਐੱਚ. ਰੈਟੀਗਨ, ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਰ ਅਤਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਪਹਿਲੇ ਅੱਠ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਕਰੀਬ ਮਿਸਟਰ ਡਬਲਯੂ. ਐੱਮ. ਬੈੱਲ ਸਕੱਤਰ ਰਹੇ ਪਰ 18 ਦਸੰਬਰ 1892 ਨੂੰ ਜਵਾਹਰ ਸਿੰਘ ਕੂਪਰ ਨੇ ਬਤੌਰ ਸਕੱਤਰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਸੰਭਾਲੀ।

ਸਮਕਾਲੀ ਖ਼ਾਲਸਾ ਅਖ਼ਬਾਰ ਲਾਹੌਰ ਅਨੁਸਾਰ ਖ਼ਾਲਸਾ ਕਾਲਜ ਦੇ ਨਾਮਕਰਨ ਤੇ ਸਥਾਪਨਾ ਸਬੰਧੀ ਲੰਬੀ ਚਰਚਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 3 ਮਾਰਚ 1892 ਨੂੰ ਕੋਟ ਸੈਦ ਮਹਿਮੂਦ (ਹੁਣ ਕੋਟ ਖ਼ਾਲਸਾ) ਦੀ 101 ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ ਦਸ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਵਿਚ ਖ਼ਰੀਦੀ ਗਈ ਅਤੇ 5 ਮਾਰਚ 1892 ਨੂੰ ਸਰ ਜੇਮਜ਼ ਲਾਇਲ ਗਵਰਨਰ ਪੰਜਾਬ ਵੱਲੋਂ ਵੱਡੇ ਕੌਮੀ ਇਕੱਠ ਵਿਚ ਖ਼ਾਲਸਾ ਕਾਲਜ ਦਾ ਨੀਹ ਪੱਥਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਸਥਾਨ ਉੱਪਰ ਹੀ ਸਤੰਬਰ 1896 ਵਿਚ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬਿਲਡਿੰਗ ਤਿਆਰ ਹੋਈ ਤੇ ਅੱਜ ਵੀ ਇਹ ਇਤਿਹਾਸਕ ਨੀਂਹ ਪੱਥਰ ਕਾਲਜ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਸੁਸ਼ੋਭਿਤ ਹੈ।

ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ 22 ਅਕਤੂਬਰ 1893 ਨੂੰ ਕੌਂਸਲ ਦੀ ਪਲੇਠੀ ਵਿੱਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾ ਖ਼ਾਲਸਾ ਕਾਲਜ ਮਿਡਲ ਸਕੂਲ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਹੋਈ ਜੋ ਇਸ ਸਮੇਂ ਖ਼ਾਲਸਾ ਕਾਲਜ ਸੀਨੀਅਰ ਸੈਕੰਡਰੀ ਸਕੂਲ ਹੈ। ਕੌਂਸਲ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਦੇ ਫ਼ੈਸਲੇ ਅਨੁਸਾਰ ਭਾਈ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਾਲਜ ਦਾ ਨਕਸ਼ਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਬਤੌਰ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਭਾਈ ਧਰਮ ਸਿੰਘ ਘਰਜਾਖੀਆ ਨਿਗਰਾਨ ਸਨ। ਖ਼ਾਲਸਾ ਕਾਲਜ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਲਈ ਕਾਲਜ ਦੇ ਚੌਗਿਰਦੇ ਅੰਦਰ ਹੀ ਭੱਠੇ ਲਗਾਏ ਗਏ ਤੇ ਸੱਤ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸੰਚਿਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਇੱਟਾਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਕਾਲਜ ਦੀਆਂ ਕਲਾਸਾਂ ਮਈ 1897 ਵਿਚ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈਆਂ। ਇੱਥੇ ਸੰਸਾਰੀ ਵਿੱਦਿਆ ਦੇ ਨਾਲ ਗੁਰਮਤਿ ਵਿੱਦਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸੇ ਸਾਲ ਗਿ। ਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਦੋ ਪੁਸਤਕਾਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀਆਂ ਜੋ ਕੌਂਸਲ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਇੱਥੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਤੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੀ ਮੈਡੀਕਲ ਸਹੂਲਤ ਲਈ ਕੌਂਸਲ ਵੱਲੋਂ 1904 ਵਿਚ ਡਿਸਪੈਂਸਰੀ ਬਣਾਈ ਗਈ ਜੋ ਹੁਣ ਵੀ ਨਵੀਨ ਬਿਲਡਿੰਗ ਵਿਚ ਸੇਵਾ ਨਿਭਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਬਾਕੀ ਵਿਭਾਗਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਕਾਲਜ ਵਿਖੇ 1905 ਵਿਚ ਧਾਰਮਿਕ ਵਿਭਾਗ ਸਥਾਪਤ ਹੋਇਆ ਤੇ 1930 ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਖੋਜ ਕੇਂਦਰ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਨਾਂ ਵਿਭਾਗਾਂ ਵਿਚ ਭਾਈ ਜੋਧ ਸਿੰਘ, ਪ੍ਰੋ. ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ, ਡਾ. ਤਾਰਨ ਸਿੰਘ, ਪ੍ਰੋ. ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ, ਡਾ. ਗੰਡਾ ਸਿੰਘ, ਡਾ। ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਡਾ. ਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਆਦਿ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤਾਂ ਨੇ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਤੇ ਇਤਿਹਾਸ ਸਬੰਧੀ ਖੋਜ ਭਰਪੂਰ ਕਾਰਜ ਕੀਤਾ।

ਕੌਂਸਲ ਨੇ ਇਸਤਰੀਆਂ ਦੀ ਵਿੱਦਿਆ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖ ਕੇ 1930 ਵਿਚ ਲੜਕੀਆਂ ਲਈ ਖ਼ਾਲਸਾ ਕਾਲਜ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਸਕੂਲ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਜੋ ਇਸ ਸਮੇਂ ਗਰਲਜ਼ ਸੀਨੀਅਰ ਸੈਕੰਡਰੀ ਸਕੂਲ ਵਜੋਂ ਸਥਾਪਤ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ 1954 ਵਿਚ ਖ਼ਾਲਸਾ ਕਾਲਜ ਆਫ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ; 1968 ਵਿਚ ਖ਼ਾਲਸਾ ਕਾਲਜ ਫਾਰ ਵਿਮੈਨ; 1984 ਵਿਚ ਖ਼ਾਲਸਾ ਕਾਲਜ ਪਬਲਿਕ ਸਕੂਲ ਅਤੇ 2001 ਵਿਚ ਖ਼ਾਲਸਾ ਕਾਲਜ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਪਬਲਿਕ ਸਕੂਲ ਸਥਾਪਤ ਹੋਇਆ। ਸੰਨ 2004 ਤੱਕ ਕੌਂਸਲ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਅਧੀਨ ਕੇਵਲ 3 ਕਾਲਜ ਅਤੇ 4 ਸਕੂਲ ਸਨ। ਜਦੋਂ ਮਈ 2004 'ਚ ਸਤਿਆਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਜੀਠੀਆ ਨੇ ਬਤੌਰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਤੇ ਰਜਿੰਦਰ ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਛੀਨਾ ਨੇ ਬਤੌਰ ਸਕੱਤਰ ਸੇਵਾ ਸੰਭਾਲੀ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋ ਦਹਾਕਿਆਂ ਵਿਚ 10 ਨਵੇਂ ਕਾਲਜ, 2 ਸਕੂਲ ਤੇ ਖ਼ਾਲਸਾ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਹੋਈ ਹੈ। ਕੌਂਸਲ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਇਹ ਸੁਨਹਿਰੀ ਕਾਲ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਥਾਪਤ ਵਿੱਦਿਅਕ ਅਦਾਰਿਆਂ ਵਿਚ ਖ਼ਾਲਸਾ ਕਾਲਜ ਆਫ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ, ਰਣਜੀਤ ਐਵੀਨਿਊ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ (2005); ਖ਼ਾਲਸਾ ਕਾਲਜ ਆਫ ਨਰਸਿੰਗ (2006); ਖ਼ਾਲਸਾ ਕਾਲਜ ਪਬਲਿਕ ਸਕੂਲ ਹੇਰ (2008); ਖ਼ਾਲਸਾ ਕਾਲਜ ਆਫ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਐਂਡ ਟੈਕਨਾਲੋਜੀ (2009); ਖ਼ਾਲਸਾ ਕਾਲਜ ਆਫ ਫਾਰਮੇਸੀ (2009); ਖ਼ਾਲਸਾ ਕਾਲਜ ਆਫ ਟੈਕਨਾਲੋਜੀ ਐਂਡ ਬਿਜ਼ਨਸ ਸਟੱਡੀਜ਼, ਮੋਹਾਲੀ (2009); ਖ਼ਾਲਸਾ ਕਾਲਜ ਆਫ ਫਿਜ਼ੀਕਲ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ (2009); ਖ਼ਾਲਸਾ ਕਾਲਜ ਆਫ ਵੈਟਰਨਰੀ ਐਂਡ ਐਨੀਮਲ ਸਾਇੰਸਿਜ਼ (2010); ਖ਼ਾਲਸਾ ਕਾਲਜ ਚਵਿੰਡਾ ਦੇਵੀ (2011); ਖ਼ਾਲਸਾ ਕਾਲਜ ਆਫ ਲਾਅ (2012); ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ਼ ਬਹਾਦਰ ਕਾਲਜ ਫਾਰ ਵਿਮੈਨ (2016); ਖ਼ਾਲਸਾ ਕਾਲਜ ਪਬਲਿਕ ਸਕੂਲ ਘੁੱਗ, ਜਲੰਧਰ (2024) ਆਦਿ ਵਿੱਦਿਅਕ-ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਹਨ।

ਸੰਨ 1920 ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਸੁਪਨਾ ਜੋ ਕੌਂਸਲ ਦੇ ਸੁਹਿਰਦ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੇ ਸੌ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਲਿਆ ਸੀ, ਉਹ ਵਰਤਮਾਨ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਦੀ ਸਮਰਪਿਤ ਭਾਵਨਾ ਸਦਕਾ ਖ਼ਾਲਸਾ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ 2024 ਵਿਚ ਸਥਾਪਤ ਹੋਣ ਨਾਲ ਪੂਰਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਸ ਦੇ ਚਾਂਸਲਰ ਸਤਿਆਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਜੀਠੀਆ, ਪ੍ਰੋ. ਚਾਂਸਲਰ ਰਜਿੰਦਰ ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਛੀਨਾ ਅਤੇ ਵਾਈਸ ਚਾਂਸਲਰ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਸਿੱਖਿਆ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਡਾ. ਮਹਿਲ ਸਿੰਘ ਨਿਯੁਕਤ ਹੋਏ ਹਨ।

ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੌਂਸਲ ਨੇ ਮੈਡੀਕਲ ਕਾਲਜ ਅਤੇ ਹਸਪਤਾਲ ਦਾ ਵੀ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਉਲੀਕਿਆ ਹੈ। ਸੁਹਿਰਦ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਜਿੱਥੇ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਖੋਜ ਕੇਂਦਰ ਦੀ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਇਮਾਰਤ ਤਿਆਰ ਕਰਵਾਈ ਗਈ ਉਥੇ ਹੀ 2014 ਵਿਚ ਦੁਰਲੱਭ ਪੁਸਤਕਾਂ, ਅਖ਼ਬਾਰ ਤੇ ਪੁਰਾਤਨ ਖਰੜਿਆਂ ਨੂੰ ਡਿਜੀਟਲ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਗੈਲਰੀ ਨੂੰ ਨਵੀਨ ਤਰਤੀਬ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਕੌਂਸਲ ਵੱਲੋਂ ਅਪ੍ਰੈਲ 2022 ਵਿਚ 'ਗੁਰਮਤਿ ਸਿੱਖਿਆ ਸੈਂਟਰ' ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਿੱਥੇ ਹਰ ਸਾਲ ਬਾਰ੍ਹਵੀਂ ਪਾਸ ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ 25 ਲੜਕੇ/ਲੜਕੀਆਂ ਨੂੰ ਪੰਜ ਸਾਲਾ ਗੁਰਮਤਿ ਟੀਚਰ ਟਰੇਨਿੰਗ ਕੋਰਸ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ 'ਚ ਬੀਏ/ਐੱਮਏ, ਗੁਰਮਤਿ ਵਿੱਦਿਆ, ਕਥਾ, ਕੀਰਤਨ ਦੇ ਨਾਲ ਉਰਦੂ, ਫ਼ਾਰਸੀ, ਫਰੈਂਚ ਆਦਿ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਦਾ ਗਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਲਈ ਵਿੱਦਿਆ, ਭੋਜਨ, ਹੋਸਟਲ ਆਦਿ ਸਭ ਮੁਫ਼ਤ ਹੈ। ਕੌਂਸਲ ਦੇ ਸਮੂਹ ਵਿੱਦਿਅਕ ਅਦਾਰਿਆਂ ਵਿਚ ਧਾਰਮਿਕ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਨਕਦ ਇਨਾਮ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਗੁਰਮਤਿ ਕੈਂਪ ਲੱਗਦੇ ਹਨ। ਅਕਾਦਮਿਕ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਹੁਸ਼ਿਆਰ ਅਤੇ ਸਪੋਰਟਸ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਹੂਲਤਾਂ ਹਨ। ਕਾਲਜ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੁਰਬ ਮਨਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਵਿਸਾਖੀ ਸਮੇਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸੰਚਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਸੈਮੀਨਾਰ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੁਰਬ ਸਮੇਂ ਇੱਥੋਂ ਦਾ ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮਾਨਤਾ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਕੌਂਸਲ ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿਚ ਤੀਹ ਹਜ਼ਾਰ ਦੇ ਕਰੀਬ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਵਿੱਦਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਹਰ ਸਾਲ ਕਾਲਜ ਦਾ ਪੁਸਤਕ ਮੇਲਾ ਕੌਂਸਲ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਦੀ ਵੱਡੀ ਦੇਣ ਹੈ। ਤੱਤਸਾਰ ਇਹ ਕਿ ਖ਼ਾਲਸਾ ਕਾਲਜ ਗਵਰਨਿੰਗ ਕੌਂਸਲ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸਕ ਸਫ਼ਰ ਮਾਣਮੱਤਾ ਹੈ।

ਸੰਸਕਾਰੀ ਔਰਤ ਅਤੇ ਕਾਮਯਾਬ ਅਭਿਨੇਤਰੀ ਬਣ ਕੇ ਉਭਰੀ ਮਧੂਬਾਲਾ

(ਸਫ਼ਾ 19 ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਨਿਭਾਉਂਦੀ ਰਹੀ। ਨਿੱਜੀ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦਾ ਦਿਲੀਪ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਪਰਵਾਨ ਨਾ ਚੜ੍ਹਿਆ ਅਤੇ ਫਿਲਮ ਵਿੱਚ ਅਨਾਰਕਲੀ ਦਾ ਸਲੀਮ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਪਰਵਾਨ ਨਾ ਚੜ੍ਹਿਆ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਸ ਨੇ ਕਈ ਦ੍ਰਿਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਨਿੱਜੀ ਮਾਨਸਿਕ ਅਵਸਥਾ ਅਤੇ ਫਿਲਮ ਵਿਚਲੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਨਾਲ ਇਕਸੁਰਤਾ ਬਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਅਲੋਕਾਰਾ ਅਨੁਭਵ ਹੰਢਾਇਆ। ਇਸ ਫਿਲਮ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਦੌਰ ਅਤੇ ਅੰਤਲੇ ਦੌਰ ਵਾਲੇ ਪਿਆਰ-ਦ੍ਰਿਸ਼ ਸੰਵਾਦ ਰਹਿਤ ਸਨ, ਪ੍ਰੰਤੂ ਉਹ ਅੱਜ ਤੱਕ ਦੇ ਫਿਲਮ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ ਨਾਯਾਬ ਪ੍ਰੇਮ-ਦ੍ਰਿਸ਼ ਸਮਝੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਆਪਣੀ 36 ਸਾਲ ਦੀ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਦਿਨ ਵੀ ਮਧੂਬਾਲਾ ਨੇ ਮੌਜ ਨਾਲ ਜਿਊ ਕੇ ਨਾ ਵੇਖਿਆ। ਉਹ ਅੰਤਾਂ ਦੀ ਸੋਹਣੀ ਸੀ, ਪਰ ਆਪਣੇ ਦਿਲ ਦੀ ਬਜਾਇ ਦਿਮਾਗ਼ ਦੇ ਆਖੇ ਲੱਗ ਕੇ ਸਿਰਫ਼ ਆਪਣਾ ਕਰਮ ਕਰਦੀ ਰਹੀ। ਉਸ ਨੇ ਪਿਆਰ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਉਹ ਘਰੇਲੂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਉਤੋਂ ਕੁਰਬਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਕਿਸ਼ੋਰ ਕੁਮਾਰ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਸੁੱਖ ਨਾ ਮਾਣ ਸਕੀ। 'ਮੁਗ਼ਲ-ਏ-ਆਜ਼ਮ' ਵਰਗੀ ਉੱਚ ਕੋਟੀ ਦੀ ਫਿਲਮ ਦੀ ਹੀਰੋਇਨ ਹੋ ਕੇ ਵੀ ਉਹ ਐਵਾਰਡ ਹਾਸਲ ਨਾ ਕਰ ਸਕੀ। ਉਹ ਪਬਲੀਸਿਟੀ ਤੋਂ ਕਤਰਾਉਂਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਬਚਦੀ ਰਹੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਨਾ ਸਮਝਿਆ। ਉਸ ਦੇ ਸੰਗਮਰਮਰ ਵਰਗੇ ਜਿਸਮ ਅੰਦਰ ਧੜਕਦੇ ਦਿਲ ਦੀ ਸਦਾ ਕਿਸੇ ਨੇ ਨਾ ਸੁਣੀ। ਉਹ ਸਾਰਿਆਂ ਲਈ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਖ਼ੂਬਸੂਰਤ ਔਰਤ ਸੀ। ਉਸ ਦੀ ਸੂਰਤ ਦੇ ਦੀਵਾਨੇ ਬਹੁਤ ਸਨ, ਪਰ ਸੀਰਤ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਨਹੀਂ।

ਮਧੂਬਾਲਾ ਇੱਕ ਵਰਤਾਰਾ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਪ੍ਰਤਿਭਾਵਾਨ ਰੂਹ ਅਤੇ ਸੁੰਦਰ ਵਜੂਦ ਨੇ ਤਿਲ ਤਿਲ ਕਰਕੇ ਸਾਜਿਆ। ਉਹ ਭਾਵੇਂ ਇੱਕ ਸੁਨਹਿਰੀ ਯੁੱਗ ਵਾਂਗ ਬੀਤ ਗਈ, ਪਰ ਉਸ ਦੀ ਫ਼ਨਕਾਰੀ ਦੇ ਸਜਾਏ ਹੋਏ ਸੋਨਯੁੱਗ ਦੀ ਲੋਅ ਰਹਿੰਦੀ ਦੁਨੀਆ ਤੱਕ ਫਿਲਮ-ਕਲਾ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਨੂੰ ਰੁਸ਼ਨਾਉਂਦੀ ਰਹੇਗੀ। ਬੇਤਹਾਸ਼ਾ ਬੰਦਿਸ਼ਾਂ ਹੇਠ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਮਧੂਬਾਲਾ ਔਰਤ ਦੀ ਸਹਿਣ-ਸਮਰੱਥਾ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਕਹੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੋ ਵਿਰੋਧਾਂ, ਦਬਾਵਾਂ, ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਅਤੇ ਸਖ਼ਤੀਆਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉੱਤਮ ਸਿਰਜਨਾ ਕਰ ਕੇ ਵਿਖਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਅਜੋਕੇ ਦੌਰ ਦੀਆਂ ਜਿਸਮ ਉਘਾੜ ਕੇ ਪਬਲੀਸਿਟੀ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਮਾਡਲਾਂ ਅਤੇ ਅਭਿਨੇਤਰੀਆਂ ਮਧੂਬਾਲਾ ਦੇ ਪੈਰਾਂ ਦੀ ਧੂੜ ਹੀ ਹਨ।

ਲਿਵਰ ਫੇਲ੍ਹ ਹੋਣ ਦੇ ਖ਼ਤਰੇ ਦਾ ਹੁਣ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਲੱਗੇਗਾ ਪਤਾ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ- ਐਂਟੀਬਾਇਓਟਿਕਸ ਜੀਵਨ ਰੱਖਿਅਕ ਦਵਾਈਆਂ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਜਾਨਲੇਵਾ ਇਨਫੈਕਸ਼ਨਾਂ (ਲਾਗ) ਨਾਲ ਲੜਦੀਆਂ ਹਨ। ਫਿਰ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੁਝ ਅਣਚਾਹੇ ਮਾੜੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਡਾਕਟਰਾਂ ਨੇ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕੁਝ ਐਂਟੀਬਾਇਓਟਿਕਸ ਲਿਵਰ ਐਂਜ਼ਾਈਮ ਨੂੰ ਵਧਾ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ ਜਾਂ ਸੋਜ ਪੈਦਾ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਕੁਝ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਗੰਭੀਰ ਨੁਕਸਾਨ ਵੀ ਪਹੁੰਚਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਲਿਵਰ ਫੇਲ੍ਹ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਕਾਰਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਲਿਵਰ ਸੈੱਲਾਂ ਦੇ ਕਿਸ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਸਥਿਤ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਾਹਰੀ ਪਰਤ ਨਾਲ ਕਿਵੇਂ ਪ੍ਰਤੀਕਿਰਿਆ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ, ਇਹ ਵੀ ਮਾਇਨੇ ਰੱਖਦਾ ਹੈ।

ਆਈਆਈਟੀ (IIT) ਬੰਬੇ ਦੇ ਖੋਜਕਰਤਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨਵੇਂ ਅਧਿਐਨ ਵਿੱਚ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਬਾਇਓਸਾਇੰਸਿਜ਼ ਅਤੇ ਬਾਇਓਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਆਸ਼ੂਤੋਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਅਤੇ ਮਲੇਸ਼ੀਆ ਦੀ ਸਨਵੇਅ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਵੇਤਰੀਸੇਲਵਨ ਸੁਬਰਾਮਣੀਅਨ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ, ਨੇ ਇਹ ਦਿਖਾਇਆ ਕਿ ਇਸ ਦਾ ਜਵਾਬ ਸ਼ਾਇਦ ਇਸ ਗੱਲ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਦਵਾਈ ਕਿੰਨੀ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਇਸ ਗੱਲ ਵਿੱਚ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਲਿਵਰ ਸੈੱਲਾਂ ਦੀ ਬਾਹਰੀ ਪਰਤ (Membrane) ਦੇ ਨਾਲ ਕਿੱਥੇ ਅਤੇ ਕਿਵੇਂ ਇੰਟਰੈਕਟ (ਮੇਲ-ਜੋਲ) ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਕੁਮਾਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਰਵਾਇਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਸੀ ਕਿ ਦਵਾਈ ਦਾ ਮਾਲੀਕਿਊਲ ਸੈੱਲਾਂ ਨੂੰ ਕਿੰਨਾ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸੈੱਲ ਮੈਮਬ੍ਰੇਨ ਨੂੰ ਕਿੰਨਾ ਤੋੜਦਾ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਨਤੀਜੇ ਇਸ ਨਜ਼ਰੀਏ ਨੂੰ ਬਦਲ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਵੀਂਆਂ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਦਵਾਈਆਂ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਪ੍ਰਭਾਵ ਰੱਖਦੀ ਹੈ।

ਲਿਵਰ ਦੀ ਸੱਟ ਚਿੰਤਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ

ਦਵਾਈਆਂ ਕੋਸ਼ਿਕਾ ਝਿੱਲੀ (ਸੈੱਲ ਮੈਮਬ੍ਰੇਨ) ਦੇ ਨਾਲ ਮਾਲੀਕਿਊਲਰ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਕਿਵੇਂ ਜੁੜਦੀਆਂ ਹਨ, ਇਸ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰਕੇ ਵਿਗਿਆਨੀ ਜ਼ਹਿਰੀਲੇਪਨ ਦੇ ਜੋਖਮਾਂ ਦੀ ਭਵਿੱਖਬਾਣੀ ਕਰ ਸਕਣਗੇ, ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਕਲੀਨਿਕਲ ਟ੍ਰਾਇਲ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ।

ਅਧਿਐਨ ਵਿੱਚ ਇਹ ਵੀ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਦਵਾਈ ਨਾਲ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਲਿਵਰ ਦੀ ਸੱਟ ਮੈਡੀਕਲ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵੱਡੀ ਚਿੰਤਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਇੱਕ ਮੁੱਖ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਦਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮਾਰਕੀਟ ਵਿੱਚੋਂ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਰੋਕ ਲਗਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਰੈਲੀਆਂ ਦੇ ਆਸਰੇ

ਚੜ੍ਹਦਾ ਚਾਅ ਬਿਅੰਤ ਹੈ ਚਮਚਿਆਂ ਨੂੰ
ਮਾਲਕ ਖੋਲ੍ਹਦੇ ਮੂੰਹ ਜਦ 'ਥੈਲੀਆਂ' ਦੇ।

'ਕੱਠੇ ਕਰਕੇ ਲਿਆਇਉ ਜੀ ਯਾਰ ਬੇਲੀ
ਘਰੇ ਗੱਡੀਆਂ ਭੇਜਦੇ 'ਟਹਿਲੀਆਂ' ਦੇ।

ਜੋ ਮੂੰਹ ਆਵੇ ਸੋ 'ਕੱਠਾਂ ਵਿਚ ਬੋਲਦੇ ਨੇ
'ਦਰਦੀ' ਬਣਦੇ ਨੇ ਜੈਲੇ ਤੇ ਜੈਲੀਆਂ ਦੇ।

'ਗੱਫੇ' ਦਿੰਦੇ ਨੇ 'ਛਕਣ ਛਕਾਉਣ' ਵਾਲ਼ੇ
ਚਿਹਰੇ ਖਿੜ ਜਾਂਦੇ ਸ੍ਰੋਤਿਆਂ ਵੈਲੀਆਂ ਦੇ।

ਲੋਕ-ਹਿਤਾਂ ਲਈ ਸੀਗੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰਦੇ
ਲੀਡਰ ਰਹੇ ਨਾ ਉਹ ਹੁਣ ਪਹਿਲੀਆਂ ਦੇ।

ਜਨਤਾ ਵਿੱਚ 'ਬਣਾਉਣੀ' ਮੁੜ ਲੋਚਦੇ ਨੇ
'ਟੌਹਰ' ਆਪਣੀ 'ਆਸਰੇ' ਰੈਲੀਆਂ ਦੇ!

- ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ ਦੁਪਾਲ ਪੁਰ

001-408-905-5517

ਖਾਮਨੇਈ ਮਗਰੋਂ ਈਰਾਨ ਦਾ ਭਵਿੱਖ ਕੀ ਹੋਵੇਗਾ

ਡਾ. ਮਨੀਸ਼ ਦਭਾੜੇ

ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਨੇ ਅਮਰੀਕਾ ਨਾਲ ਸਾਂਝੀ ਮੁਹਿੰਮ ਵਿਚ ਈਰਾਨ ’ਤੇ ਧਾਵਾ ਬੋਲ ਹੀ ਦਿੱਤਾ। ਹਮਲੇ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਦੌਰ ਵਿਚ ਹੀ ਈਰਾਨ ਦੇ ਸਿਖਰਲੇ ਨੇਤਾ ਅਯਾਤੁੱਲਾ ਖਾਮਨੇਈ ਦੀ ਮੌਤ ਕਾਰਨ ਦੋਵਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਇਰਾਦੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜ਼ਾਹਰ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਸਨ। ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਈਰਾਨ ਵਿਚ ਤਬਾਹੀ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਬਲਕਿ ਸੱਤਾ ਪਰਿਵਰਤਨ ਦੀ ਅੜੀ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਟੀਚਾ ਬਣਾ ਲਿਆ ਹੈ।

ਅਮਰੀਕੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਡੋਨਾਲਡ ਟਰੰਪ ਨੇ ਤਾਂ ਈਰਾਨ ਦੀ ਜਨਤਾ ਨੂੰ ਸੱਦਾ ਤੱਕ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਕਮਾਨ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਲਓ ਅਤੇ ਅਜਿਹਾ ਮੌਕਾ ਫਿਰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਦੋਂ ਮਿਲੇ। ਦੇਖਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਈਰਾਨ ’ਤੇ ਇਹ ਹਮਲਾ ਕਿਸੇ ਵੱਡੇ ਖ਼ਤਰੇ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਅਮਰੀਕੀ ਸੱਤਾ ਅਦਾਰੇ ਦੇ ਸਿਆਸੀ ਗੁਣਾ-ਭਾਗ, ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਦੀਆਂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਚਿੰਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਕਥਿਤ ਡੋਨਰੋ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀਆਂ ਧਾਕੜ ਖ਼ਾਹਿਸ਼ਾਂ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਹੈ।

ਡੋਨਰੋ ਸਿਧਾਂਤ ਜ਼ਰੀਏ ਟਰੰਪ ਅਮਰੀਕੀ ਚੜ੍ਹਤ ਦਾ ਵਿਆਪਕ ਵਿਸਥਾਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਸਾਲ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਵਿਚ ਵੈਨੇਜ਼ੁਏਲਾ ਵਿਚ ਤਖਤਾਪਲਟ ਅਤੇ ਗ੍ਰੀਨਲੈਂਡ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਸਖ਼ਤ ਤੇਵਰ ਇਸੇ ਰਣਨੀਤੀ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਲੜੀ ਵਿਚ ਹੁਣ ਈਰਾਨ ’ਤੇ ਵੱਡਾ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਹੁਣ ਅਮਰੀਕੀ ਏਜੰਡਾ ਈਰਾਨ ਵਿਚ ਸੱਤਾ ਤਬਦੀਲੀ ਦਾ ਭਾਵੇਂ ਹੋਵੇ ਪਰ ਇਤਿਹਾਸ ਗਵਾਹ ਹੈ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਸਮਾਜ, ਸੈਨਾ ਅਤੇ ਰਾਜ ਸੱਤਾ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਡੂੰਘੀਆਂ ਹੋਣ, ਉੱਥੇ ਸਿਰਫ਼ ਬਾਹਰਲੀ ਬੰਬਾਰੀ ਨਾਲ ਸੱਤਾ ਦੀ ਬਣਤਰ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਬਦਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਖਾਮਨੇਈ ਦੀ ਮੌਤ ਦੇ ਸਿਲਸਿਲੇ ਵਿਚ ਟਰੰਪ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਸਿਖਰਲੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਦੇ ਸਫ਼ਾਏ ਅਤੇ ਹਕੀਕੀ ਸੱਤਾ ਤਬਦੀਲੀ ਵਿਚਾਲੇ ਫ਼ਰਕ ਨੂੰ ਜਾਂ ਤਾਂ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਸਕਿਆ ਜਾਂ ਫਿਰ ਉਸ ਦੀ ਅਣਦੇਖੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਚੇਤੇ ਰਹੇ ਕਿ ਈਰਾਨੀ ਇਸਲਾਮੀ ਗਣਰਾਜ ਕੋਈ ਇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਸਮਾਨਾਂਤਰ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਾਲਾ ਇਕ ਹਾਈਬ੍ਰਿਡ ਮਾਡਲ ਹੈ। ਇਹ ਮਾਡਲ ਸਰਬਉੱਚ ਨੇਤਾ ਉੱਪਰ ਸਿਧਾਂਤਕ ਵੈਧਤਾ ਦੇ ਛਤਰ ਹੇਠਾਂ ਰੈਵੋਲਿਊਸ਼ਨਰੀ ਗਾਰਡਜ਼ ਯਾਨੀ ਆਈਆਰਜੀਸੀ, ਬਸੀਜ ਮਿਲਸ਼ੀਆ, ਗਾਰਜੀਅਨ ਕੌਂਸਲ, ਮਾਹਰ ਸਭਾ, ਨਿਆਪਾਲਿਕਾ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਾਲ ਧਾਰਮਿਕ-ਆਰਥਿਕ ਟਰੱਸਟਾਂ ਦੇ ਜਾ.ਲ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਬਣਦਾ ਹੈ।

ਇਹ ਰਾਜਨੀਤਕ, ਆਰਥਿਕ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਪਹਿਲੂਆਂ ’ਤੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਦਮਨ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਵੀ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਬਣਤਰ ਦੇ ਇਕ ਸਿਰੇ ਨੂੰ ਉਡਾ ਦੇਣ ਨਾਲ ਹੀ ਇਹ ਸਮਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਬਲਕਿ ਹੋਰ ਖ਼ਤਰਨਾਕ ਰੂਪ ਵੀ ਲੈ ਲੈਂਦੀ ਹੈ। ਵਰਤਮਾਨ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਈਰਾਨ ਵਿਚ ਜੋ ਸੰਭਾਵੀ ਮੁਹਾਂਦਰੇ ਆਕਾਰ ਲੈਂਦੇ ਦਿਸ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸੰਭਵ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਤੀਕਾਤਮਕ ਧਰਮ-ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਆਈਆਰਜੀਸੀ ਹੀ ਕਮਾਨ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਲੈ ਲਵੇ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੁੱਲਾ-ਰਾਜ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਫ਼ੌਜੀ ਰਾਜ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਵਿਵਸਥਾਗਤ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹੀ ਜਿਵੇਂ ਦੀ ਤਿਵੇਂ ਰਹੇਗੀ। ਦੂਜੇ ਮੁਹਾਂਦਰੇ ਵਿਚ ਸੰਭਵ ਹੈ ਕਿ ਆਈਆਰਜੀਸੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਮਜ਼ਹਬੀ ਤਾਕਤਾਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਂਤੀ ਕਮਾਂਡਰਾਂ ਵਿਚਾਲੇ ਲੰਬੀ ਖਿੱਚੋਤਾਣ ਅਤੇ ਧੜੇਬਾਜ਼ੀ ਵਾਲੇ ਟਕਰਾਅ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਬਣੇ ਜਿਸ ਵਿਚ ਅਸਪਸ਼ਟ ਸੱਤਾ ਸਾਂਝੇਦਾਰੀ ਅਤੇ ਹਿੰਸਕ ਅਸਥਿਰਤਾ ਕਾਇਮ ਰਹਿ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਤੀਜੀ ਸਥਿਤੀ ਲੋਕ-ਬਗ਼ਾਵਤ ਵੀ ਦਿਸਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਜਨਵਰੀ ਵਿਚ ਹੋਏ ਵਿਆਪਕ ਰੋਸ ਮੁਜ਼ਾਹਰਿਆਂ ਅਤੇ ਹੁਣ ਖਾਮਨੇਈ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਤੋਂ ਉਪਜੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦੇ ਬਲਬੂਤੇ ਕੋਈ ਨਵਾਂ ਸਿਆਸੀ ਸੰਤੁਲਨ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਸੰਗਠਨਾਤਮਕ ਢਾਂਚੇ ਦੀ ਘਾਟ ਅਤੇ ਅਗਵਾਈ ਦੇ ਪੱਧਰ ’ਤੇ ਇਹ ਸੰਭਾਵਨਾ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੀ ਦਿਸਦੀ ਹੈ। ਚੌਥੀ ਸਥਿਤੀ ਚੁਫੇਰੇ ਹਫੜਾ-ਦਫੜੀ ਫੈਲਣ ਦੀ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਸ ਦੇ ਆਸਾਰ ਹਾਲੇ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਦਿਸਦੇ ਹਨ ਪਰ ਜੇ ਅਜਿਹਾ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਖੇਤਰੀ ਅਤੇ ਆਲਮੀ ਵਿਵਸਥਾ ਲਈ ਇਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਬਹੁਤ ਘਾਤਕ ਹੋਣਗੇ। ਪੁਰਾਣੇ ਤਜਰਬੇ ਇਹੀ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹਵਾਈ ਹਮਲਿਆਂ ਨਾਲ ਪਰਮਾਣੂ ਟਿਕਾਣੇ ਤਬਾਹ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਵਿਰੋਧੀ ਫ਼ੌਜ ਦੀ ਤਾਕਤ ਘੱਟ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਨੇਤਾਵਾਂ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਪਰ ਸਬੰਧਤ ਮੁਲਕ ਦੀ ਅੰਦਰੂਨੀ ਸਿਆਸੀ ਬਣਤਰ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਬਦਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਲੀਬੀਆ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਕੋਈ ਮਿਸਾਲ ਯਾਦ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ ਜਿੱਥੇ ਸਿਰਫ਼ ਹਵਾਈ ਹਮਲਿਆਂ ਅਤੇ ਸੀਮਤ ਜ਼ਮੀਨੀ ਦਖ਼ਲ ਨਾਲ ਸਥਿਰ ਅਤੇ ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਸ਼ਾਸਨ ਵਿਵਸਥਾ ਸਥਾਪਤ ਹੋਈ ਹੋਵੇ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਅੱਜ ਉਹ ਵੀ ਬਦਇੰਤਜ਼ਾਮੀ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਉਲਟ ਈਰਾਨ ਨੂੰ ਦੇਖੀਏ ਤਾਂ ਬਦਲੇ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਉਸ ਦਾ ਲੰਬਾ ਇਤਿਹਾਸ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਹ ਉਮੀਦ ਮੁਤਾਬਕ ਸਾਧਨਾਂ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਵੀ ਹੈ। ਜਦ 1980-88 ਦੀ ਜੰਗ ਵਿਚ ਲੱਖਾਂ ਜਾਨਾਂ ਗੁਆ ਕੇ ਵੀ ਉਸ ਨੇ ਝੁਕਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਤਾਂ ਕੀ ਉਹ ਹੁਣ ਆਪਣੇ ਸਿਖਰਲੇ ਨੇਤਾ ਨੂੰ ਮਾਰ ਸੁੱਟੇ ਜਾਣ ’ਤੇ ਸਮਰਪਣ ਕਰ ਦੇਵੇਗਾ? ਈਰਾਨੀ ਸਮਾਜ ਦੀ ਅੰਦਰੂਨੀ ਹਾਲਤ ਵੀ ਕੁਝ ਹੋਰ ਕਹਾਣੀ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ।

ਸੰਨ 1979 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਤਿੰਨ-ਚੌਥਾਈ ਆਬਾਦੀ ਲਈ ਇਸਲਾਮੀ ਗਣਰਾਜ ਦਾ ਤਜਰਬਾ ਰਾਜਨੀਤਕ ਦਮਨ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਨਿਯੰਤਰਣ ਦਾ ਵੀ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕੀ ਪਹਿਨੋ, ਕੀ ਸੁਣੋ, ਕੀ ਪੜ੍ਹੋ, ਕਿਸ ਨਾਲ ਪ੍ਰੇਮ ਕਰੋ, ਕਿਸ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰੋ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਭ ’ਤੇ ਨਿਗਰਾਨੀ ਹੈ।

ਇਸ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਕਿਰਿਆ ਵਿਚ ਇਹ ਸਮਾਜ ਅੱਜ ਪੱਛਮੀ ਏਸ਼ੀਆ ਵਿਚ ਕੁਝ ਸੈਕੂਲਰ ਦਿਸਦਾ ਹੈ। ਜਨਤਾ ਦੇ ਇਕ ਵਰਗ ਵਿਚ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਰੋਧੀ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਵੀ ਘੱਟ ਹਨ। ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਅਸੰਤੋਸ਼ ਅਤੇ ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਲਾਗ ਦਰਮਿਆਨ ਡੂੰਘਾ ਖੱਪਾ ਕਾਇਮ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਬਾਹਰਲੀ ਬੰਬਾਰੀ ਨਾਲ ਹਟਾਇਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਈਰਾਨ ਨੇ ਬਹਿਰੀਨ, ਕਤਰ, ਕੁਵੈਤ ਅਤੇ ਯੂਏਈ ਵਿਚ ਅਮਰੀਕੀ ਫ਼ੌਜੀ ਟਿਕਾਣਿਆਂ ’ਤੇ ਹਮਲੇ ਕਰ ਕੇ ਆਪਣੀ ਬਦਲਾ ਲਊ ਸਮਰੱਥਾ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹੋਰਮੁਜ ਸਟਰੇਟ ਵਿਚ ਤੇਲ ਦੀ ਆਵਾਜਾਈ ’ਤੇ ਗ੍ਰਹਿਣ ਲਗਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਅਰਬ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਸ਼ਾਸਕ ਈਰਾਨੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਤੋਂ ਕਦੇ ਵੀ ਖ਼ੁਸ਼ ਨਹੀਂ ਰਹੇ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ੰਕਾ ਸਤਾਉਂਦੀ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਅਰਾਜਕ ਈਰਾਨ ਪੂਰੀ ਪੱਛਮੀ ਏਸ਼ਿਆਈ ਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਅਸਥਿਰ ਕਰ ਦੇਵੇਗਾ।

ਤੇਲ ਬਾਜ਼ਾਰਾਂ ਵਿਚ ਹਲਚਲ, ਆਲਮੀ ਮਹਿੰਗਾਈ ’ਤੇ ਦਬਾਅ ਅਤੇ ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ-ਇਰਾਕ-ਸੀਰੀਆ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਕ ਹੋਰ ਲੰਬੀ ਜੰਗ ਤੋਂ ਤੰਗ ਆ ਚੁੱਕੇ ਅਮਰੀਕੀ ਸਮਾਜ ਵਰਗੇ ਪਹਿਲੂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਨਾਜ਼ੁਕ ਬਣਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਬਦਲਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਸਥਿਤੀ ਬਹੁਤ ਸੁਖਾਵੀਂ ਨਹੀਂ ਦਿਸ ਰਹੀ। ਰਜ਼ਾ ਪਹਲਵੀ ਵਰਗੀ ਜਲਾਵਤਨੀ ਕੱਟ ਰਹੀ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ ਪ੍ਰਤੀਕਾਤਮਕ ਆਕਰਸ਼ਣ ਤਾਂ ਰੱਖਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸੁਤੰਤਰ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਉਹ ਬਿਹਤਰ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਵੀ ਕਰ ਸਕੇ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਨਾ ਜ਼ਮੀਨੀ ਸੰਗਠਨ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਕੋਈ ਕਾਰਗਰ ਗੱਠਜੋੜ।

ਇਸ ਲਈ ਬਿਹਤਰ ਇਹੀ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਈਰਾਨ ਵਿਚ ਹਮਲਾਵਰ ਸੱਤਾ ਪਰਿਵਰਤਨ ਮੁਹਿੰਮ ਦੀ ਬਜਾਏ ਉੱਥੇ ਲੋਕ-ਸ਼ਕਤੀ, ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਸੰਸਥਾਗਤ ਸੁਧਾਰ ਅਤੇ ਖੇਤਰੀ ਕੂਟਨੀਤੀ ਵਿਚਾਲੇ ਸੰਤੁਲਨ ਦੀ ਸੋਚ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

ਈਰਾਨ ਵਿਚ ਸੱਤਾ ਪਰਿਵਰਤਨ ਦਾ ਹਕੀਕੀ ਪੜਾਅ ਜ਼ਰੂਰ ਆਵੇਗਾ ਪਰ ਗੱਲ ਉਦੋਂ ਬਣੇਗੀ ਜਦੋਂ ਪੜਾਅਬੱਧ ਅਤੇ ਅੰਦਰੂਨੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਤੋਂ ਉਪਜੇ। ਇਕਦਮ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਦਬਾਅ ਅਰਾਜਕਤਾ ਨੂੰ ਹੀ ਵਧਾਵੇਗਾ।

ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਬਹਾਦਰੀ ਦਾ ਗਵਾਹ ਅੰਗਰੇਜ ਲੇਖਕ ਕਨਿੰਘਮ

ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ

ਜੋਜ਼ਫ ਡੇਵੀ ਕਨਿੰਘਮ ਦਾ ਜਨਮ 1812 ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ, ਜੋ ਮਗਰੋਂ ਲੰਡਨ ਦੀ ਮਿਲਟਰੀ ਅਕੈਡਮੀ ਵਿੱਚ ਸਿਖਲਾਈ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ 1834 ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਆ ਕੇ ਈਸਟ ਇੰਡੀਆ ਕੰਪਨੀ ਦੀ ਫ਼ੌਜ ਵਿੱਚ ਕੈਪਟਨ ਭਰਤੀ ਹੋਇਆ। ਚਾਰ ਸਾਲ ਪਿੱਛੋਂ ਉਸ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਕੰਪਨੀ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਰਾਜ ਉੱਤੇ ਨਜ਼ਰ ਰੱਖਣ ਵਾਸਤੇ ਲੁਧਿਆਣਾ ਵਿੱਚ ਤਾਇਨਾਤ ਪੁਲਿਟੀਕਲ ਏਜੰਟ ਕਰਨਲ ਵੇਡ ਦੇ ਸਹਾਇਕ ਵਜੋਂ ਲਗਾਈ ਗਈ। ਏਜੰਟ ਦੀ ਸਿਫ਼ਾਰਿਸ਼ ’ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਾਰਜਾਂ ਲਈ ਕਾਬਲ, ਪਿਸ਼ੌਰ ਅਤੇ ਤਿੱਬਤ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ। ਵਿੱਚ-ਵਿਚਾਲੇ ਉਸ ਨੇ ਲੁਧਿਆਣਾ ਅਤੇ ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਵਜੋਂ ਵੀ ਕੰਮ ਕੀਤਾ। 1845 ਵਿੱਚ ਉਸ ਨੂੰ ਏਜੰਟ ਵਜੋਂ ਤਰੱਕੀ ਦੇ ਕੇ ਬਹਾਵਲਪੁਰ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਦਸੰਬਰ ’ਚ ਲਾਹੌਰ ਦਰਬਾਰ ਨਾਲ ਹੋ ਰਹੀ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਵਾਸਤੇ ਸੱਦੇ ਜਾਣ ਮਗਰੋਂ ਉਸ ਨੇ ਬੱਦੋਵਾਲ, ਅਲੀਵਾਲ ਅਤੇ ਸਭਰਾਉਂ ਦੀ ਲੜਾਈ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ। ਜੰਗ ਖ਼ਤਮ ਹੋਣ ਪਿੱਛੋਂ ਉਸ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਭੋਪਾਲ ਰਿਆਸਤ ਵਿੱਚ ਪੁਲਿਟੀਕਲ ਏਜੰਟ ਵਜੋਂ ਹੋਈ।

ਸੰਨ 1844 ਵਿੱਚ ਕੰਪਨੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕਨਿੰਘਮ ਨੂੰ ਸਤਲੁਜ ਤੋਂ ਪੂਰਬ ਵੱਲ ਦੀਆਂ ਰਿਆਸਤਾਂ ਨਾਲ ਬਰਤਾਨਵੀ ਸਬੰਧਾਂ ਅਤੇ ਖ਼ਾਸਕਰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਫ਼ੌਜੀ ਵਸੀਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਰਿਪੋਰਟ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਕਿਹਾ ਸੀ। ਇਹ ਰਿਪੋਰਟ ਤਿਆਰ ਕਰਦਿਆਂ ਉਸ ਨੇ ਅੱਠ ਸਾਲ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਗੁਜ਼ਾਰਨ ਸਦਕਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਅਨੁਭਵ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਕ ਮਹੱਤਵ ਵਾਲੀ ਪੁਸਤਕ ਦਾ ਰੂਪ ਦੇਣ ਦਾ ਮਨ ਬਣਾਇਆ। ਲੇਖਕ ਨੇ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਨੂੰ ‘ਕੌਮ ਦੇ ਜਨਮ ਤੋਂ ਸਤਲੁਜ ਦੀਆਂ ਲੜਾਈਆਂ ਤੱਕ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ’ ਨਾਮ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਪਰ ਸਿੱਖ ਜਗਤ ਵਿੱਚ ਇਹ ਕਨਿੰਘਮ ਰਚਿਤ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਨਾਂ ਨਾਲ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੈ। ਮਾਰਚ 1849 ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੇ ਭਰਾ ਪੀਟਰ ਕਨਿੰਘਮ ਦੀ ਦੇਖ-ਰੇਖ ਹੇਠ ਲੰਡਨ ਦੀ ਜੌਹਨ ਮਰ੍ਹੇ ਐਂਡ ਕੰਪਨੀ ਰਾਹੀਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਦੇ ਨੌਂ ਕਾਂਡਾਂ ਨੂੰ ਦੋ ਭਾਗਾਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡ ਕੇ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਹਿਲੇ ਚਾਰ ਕਾਂਡਾਂ ਵਿੱਚ ਮਿਸਲਾਂ ਦੇ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਦਰਜ ਹੈ ਅਤੇ ਅਗਲੇ ਕਾਂਡਾਂ ਵਿੱਚ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਰਾਜ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ 1845-46 ਵਿੱਚ ਹੋਏ ਪਹਿਲੇ ਅੰਗਰੇਜ਼-ਸਿੱਖ ਯੁੱਧ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਾ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਅਤੇ ਖ਼ਾਸਕਰ ਸਿੱਖ ਪਾਠਕਾਂ ਨੇ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਨੂੰ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਮੰਨਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਪੁਸਤਕ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰਾਂ ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ, ਗਿਆਨੀ ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਆਦਿ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਵਿਚਲੀ ਸ਼ਰਧਾ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਗ਼ੈਰ-ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਵਿਚਲੇ ਤੁਅੱਸਬ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਸੀ। ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਅੰਗਰੇਜ਼-ਸਿੱਖ ਯੁੱਧ ਵਿੱਚ ਕੰਪਨੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਬਾਰੇ ਲੇਖਕ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਨ।

ਕਨਿੰਘਮ ਅਨੁਸਾਰ ਕੰਪਨੀ ਸਰਕਾਰ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਉੱਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਦੀ ਲਾਲਸਾ ਪਾਲ ਰਹੀ ਸੀ। 1835 ਵਿੱਚ ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਉੱਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਅਤੇ 1838 ਵਿੱਚ ਇਸ ਨੂੰ ਛਾਉਣੀ ਬਣਾਉਣਾ ਇਸ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਵੱਲ ਵਧਣ ਦੇ ਕਦਮ ਸਨ। ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮੌਤ ਪਿੱਛੋਂ 1842 ਵਿੱਚ ਅੰਬਾਲਾ ਛਾਉਣੀ ਵਿੱਚ ਰਿਜ਼ਰਵ ਫ਼ੌਜ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਕੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਰਹੱਦ ਨੇੜੇ ਪਹਾੜੀ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਕਸੌਲੀ ਅਤੇ ਸ਼ਿਮਲਾ ਛਾਉਣੀਆਂ ਵਿੱਚ ਯੂਰੋਪੀ ਫ਼ੌਜਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਧਾ ਕੇ ਅਤੇ ਤੋਪਾਂ ਦੀ ਤਾਇਨਾਤੀ ਕਰਕੇ, ਮੇਰਠ ਵਿੱਚ ਦਸ ਹਜ਼ਾਰ ਫ਼ੌਜ ਤੇ ਤੋਪਖਾਨਾ ਰੱਖ ਕੇ ਅਤੇ 1845 ਵਿੱਚ ਬੰਬਈ ਵਿੱਚ ਤਿਆਰ ਹੋਈਆਂ ਪੁਲ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਕੰਮ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਬੇੜੀਆਂ ਨੂੰ ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਪਹੁੰਚਾ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਪੁਖ਼ਤਾ ਰੂਪ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਕਨਿੰਘਮ ਦੇ ਲਿਖਣ ਅਨੁਸਾਰ ਕੰਪਨੀ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਫ਼ੌਜਾਂ ਪੰਜਾਬ ਵੱਲ ਭੇਜ ਕੇ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨਾਲ 1809 ਵਿੱਚ ਹੋਈ ਮਿੱਤਰਤਾ ਸੰਧੀ ਨੂੰ ਤੋੜਿਆ।

ਕਨਿੰਘਮ ਅਨੁਸਾਰ ਦੋਵਾਂ ਧਿਰਾਂ ਦਰਮਿਆਨ ਜੰਗ ਨੂੰ ਨੇੜੇ ਲਿਆਉਣ ਵਿੱਚ ਗਵਰਨਰ ਜਨਰਲ ਦਾ ਲੁਧਿਆਣਾ ਵਿੱਚ ਨਿਯੁਕਤ ਏਜੰਟ ਮੇਜਰ ਬ੍ਰਾਡਫੁਟ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਸੀ, ਜੋ ਲਾਹੌਰ ਦਰਬਾਰ ਦੇ ਸਤਲੁਜ ਤੋਂ ਇਸ ਪਾਸੇ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਨੂੰ ਸਤਲੁਜ ਤੋਂ ਪੂਰਬ ਵੱਲ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਰਿਆਸਤਾਂ ਵਾਂਗ ਕੰਪਨੀ ਦੀ ਸਰਪ੍ਰਸਤੀ ਹੇਠ ਮੰਨ ਕੇ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਕਨਿੰਘਮ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ‘ਮੇਜਰ ਬ੍ਰਾਡਫੁਟ ਦੀ ਹਰ ਕਾਰਵਾਈ ਸੋਚੀ ਸਮਝੀ ਐਸੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦੀ ਸੀ ਜੋ ਨੇਕਦਿਲੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਉੱਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹੋਵੇ।’ ਕਨਿੰਘਮ ਨੇ ਗਵਰਨਰ ਜਨਰਲ ਦੀ ਖ਼ੁਦ ਸਰਹੱਦ ਵੱਲ ਰਵਾਨਗੀ ਕਰਨ ਨੂੰ ਵੀ ਜੰਗ ਦੀ ਸੂਚਕ ਮੰਨਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਸਭ ਕੁਝ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਉਸ ਨੇ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਿਆ ਸੀ ਕਿ “ਜੰਗ ਲਈ ਬਹੁਤਾ ਕਸੂਰ ਤਤਕਾਲੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦਾ ਸੀ।”

ਕੰਪਨੀ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਲਾਹੌਰ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚਕਾਰ ਹੋਈ ਮਿੱਤਰਤਾ ਸੰਧੀ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਦੋਵਾਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੇ ਰਵੱਈਏ ਬਾਰੇ ਕਨਿੰਘਮ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ “ਸਿੱਖ 1809 ਦੀ ਸੰਧੀ ’ਤੇ ਕਾਇਮ ਰਹੇ ਪਰ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਕੋਈ ਪਰਵਾਹ ਨਹੀਂ ਸੀ।” ਅੰਗਰੇਜ਼ ਹਾਕਮਾਂ ਲਈ ਤਾਂ ਇੰਨਾ ਕੁ ਸਹਿਣ ਕਰਨਾ ਹੀ ਕਠਿਨ ਸੀ ਪਰ ਕਨਿੰਘਮ ਤਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਅੱਗੇ ਵਧ ਗਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਜੰਗ ਦੌਰਾਨ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਫ਼ੌਜ ਦੀਆਂ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ ਦਾ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਫ਼ੌਜ ਦੀ ਖੁੱਲ੍ਹਦਿਲੀ ਨਾਲ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕੀਤੀ। ਸਭਰਾਉਂ ਦੀ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮ ਸਿੰਘ ਅਟਾਰੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿੱਚ ਜੂਝ ਮਰਨ ਵਾਲੇ ਸਿੱਖ ਸੈਨਿਕਾਂ ਬਾਰੇ ਉਸ ਨੇ ਲਿਖਿਆ: “ਇੱਕ ਵੀ ਸਿੱਖ ਨੇ ਹਾਰ ਮੰਨਣੀ ਕਬੂਲ ਨਾ ਕੀਤੀ ਤੇ ਨਾ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਕਿਸੇ ਸਿੱਖ ਨੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਆਉਣਾ ਮੰਨਿਆ। … ਇਹ ਜਵਾਨ ਅਮਰ ਸ਼ੁਹਰਤ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਬਣੇ।”

ਕਨਿੰਘਮ ਨੇ ਪੁਸਤਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹੋਣ ਪਿੱਛੋਂ ਕੁਝ ਸਮਕਾਲੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਹੋਈ ਗੱਲਬਾਤ ਮਗਰੋਂ ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਸੋਧ-ਸੁਧਾਈ ਕੀਤੀ, ਪਰ ਪਹਿਲਾਂ ਕੱਢੇ ਸਿੱਟਿਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਉਹ ਅਡੋਲ ਰਿਹਾ। ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਂਗ ਹੀ ਪੀਟਰ ਕਨਿੰਘਮ ਵੱਲੋਂ ਜਨਵਰੀ 1953 ਵਿੱਚ ਦੂਜਾ ਐਡੀਸ਼ਨ ਛਪਵਾਏ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਉਹ 1851 ਵਿੱਚ ਸੁਰਗਵਾਸ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਦੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨਾ ਤੋਂ ਬੌਖਲ਼ਾਏ ਈਸਟ ਇੰਡੀਆ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਬੋਰਡ ਆਫ ਡਾਇਰੈਕਟਰਜ਼ ਵੱਲੋਂ ਉਸ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਅਭੱਦਰ ਵਿਹਾਰ ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਿਆ। ਬੇਸ਼ੱਕ ਕਨਿੰਘਮ ਸਰੀਰਕ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਚਲਾ ਗਿਆ, ਪਰ ਉਸ ਦੀ ਪੁਸਤਕ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਸਿਰ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਬੋਲਦੀ ਰਹੀ। ਇਸ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨਲ ਜੇ ਬੀ ਮੈਲਸਨ ਦੀ 1883 ਵਿੱਚ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਲਿਖੀ ਪੁਸਤਕ ‘ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ ਫ਼ੈਸਲਾਕੁਨ ਜੰਗਾਂ’ ਤੋਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਕਰਨਲ ਮੈਲਸਨ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਸੀ, “ਜਦ ਇਹ ਕਿਤਾਬ ਛਪੀ ਉਦੋਂ ਪੰਜਾਬ ਉੱਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਸੀ ਜਾਂ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਚੱਲ ਰਹੀ ਸੀ। ਪਰ ਇੱਕ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹ ਸਰਕਾਰ ਐਸੀਆਂ ਸਚਾਈਆਂ ਨੂੰ ਸਹਿਣ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਜਿਹੜੀਆਂ ਉਸ ਦੀ ਨੀਤੀ ਦੇ ਇਨਸਾਫ਼ਪੂਰਨ ਹੋਣ ਉੱਤੇ ਉਲਟਾ ਅਸਰ ਪਾਉਂਦੀਆਂ ਹੋਣ। ਕਨਿੰਘਮ ਦੀ ਪੁਸਤਕ ਨੂੰ ਆਧਾਰ ਬਣਾ ਕੇ (ਪੰਜਾਬ ਉੱਤੇ) ਕਬਜ਼ੇ ਨੂੰ ਵੇਖਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਇਹ ਨੀਤੀ ਬੇਇਨਸਾਫ਼ੀ ਵਾਲੀ ਸੀ।” ਪੁਸਤਕ ਇੰਗਲੈਂਡ ਵਿੱਚ ਛਪੀ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਮਿਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਰਹੀ।

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਮੰਚ ਉੱਤੇ 1914 ਦਾ ਸਾਲ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮਹੱਤਵ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿੱਚ ਬਣੀ ਗ਼ਦਰ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਹਾਲੇ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਦੀ ਸਾਮਰਾਜੀ ਸਰਕਾਰ ਵਿਰੁੱਧ ਅੰਦੋਲਨ ਦਾ ਸੱਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਦਿੱਤਾ, ਪਰ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਪੁੱਜਦੇ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਅਖ਼ਬਾਰ ‘ਗਦਰ/ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਗਦਰ’ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਨੂੰ ਟੁੰਬਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਸੰਭਾਵਨਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਅਸਰ ਹੇਠ ਹੀ ਇੱਕ ਪੰਜਾਬੀ ਸਿੱਖ, ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ, ਨੇ ਕੈਂਬਰਿਜ (ਇੰਗਲੈਂਡ) ਦੇ ਇੱਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ਨਾਲ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਐਡੀਸ਼ਨ ਦੀਆਂ ਦਸ ਹਜ਼ਾਰ ਕਾਪੀਆਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਉਸ ਦੀ ਵਿਉਂਤ ਇੱਕ ਰੁਪਈਆ ਪ੍ਰਤੀ ਪੁਸਤਕ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਵੇਚਣ ਦੀ ਸੀ, ਛਾਪ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਭੇਜਣ ਬਾਰੇ ਸੰਪਰਕ ਕੀਤਾ। ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ਨੂੰ ਇਹ ਸੌਦਾ ਲਾਹੇਵੰਦਾ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋਇਆ ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਬਰਤਾਨਵੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਲੈਣੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮਝੀ। ਨਾਲ ਹੀ ਉਸ ਨੇ ਪੁੱਛ ਲਿਆ ਕਿ

(ਬਾਕੀ ਅਗਲੇ ਸਫੇ ’ਤੇ)

ਕਥਿਤ ਪੁਲਿਸ ਮੁਕਾਬਲੇ 'ਚ ਮਾਰੇ ਗਏ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਕੀ ਹੈ ਮਾਮਲਾ

ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਦੇ ਸਰਹੱਦੀ ਪਿੰਡ ਆਦੀਆਂ 'ਚ ਪੁਲਿਸ ਚੌਕੀ 'ਤੇ ਦੋ ਪੁਲਿਸ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਦੇ ਕਤਲ ਦੇ ਮੁਲਜ਼ਮ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਕਾਰਵਾਈ ਅਦਾਲਤੀ ਹੁਕਮਾਂ ਹੇਠ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਦੇਹ ਅਜੇ ਹਸਪਤਾਲ ਦੇ ਮੁਰਦਾਘਰ ਵਿੱਚ ਹੈ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੇ ਅੰਤਿਮ ਸੰਸਕਾਰ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਫ਼ੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਹੈ। ਦਰਅਸਲ, ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਦੇ ਸਰਹੱਦੀ ਪਿੰਡ ਆਦੀਆਂ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੈ। ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ 'ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਚੌਕੀ 'ਤੇ ਦੋ ਪੁਲਿਸ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਦੇ ਕਤਲ ਦੇ ਇਲਜ਼ਾਮ ਲੱਗੇ ਸਨ। ਪਰ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਕਥਿਤ ਪੁਲਿਸ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿੱਚ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ।

ਪਰਿਵਾਰ ਨੇ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਪੀਜੀਆਈ ਜਾਂ ਏਮਜ਼ ਤੋਂ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਮੰਗ ਰੱਖੀ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਮੰਗ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਉਸ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਅਤੇ ਇਹ ਸਿਰਫ਼ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਕਈ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਸਿਵਲ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਪਈ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਤੁਰੰਤ ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਸੀਜੇਐੱਮ ਵੱਲੋਂ ਸਿਵਲ ਹਸਪਤਾਲ ਦੇ ਐਸਐੱਮਓ ਨੂੰ ਡਾਕਟਰਾਂ ਦਾ ਬੋਰਡ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ।

ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕੀ ਕਿਹਾ

ਅਦਾਲਤੀ ਹੁਕਮਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੌਜਵਾਨ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰ 3 ਮਾਰਚ ਨੂੰ ਕਰੀਬ 11:30 ਵਜੇ ਸਿਵਲ ਹਸਪਤਾਲ ਪਹੁੰਚਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਵਕੀਲਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਟੀਮ ਵੀ ਮੌਜੂਦ ਸੀ। ਦੁਪਹਿਰ ਕਰੀਬ 12 ਵਜੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੀਜੇਐੱਮ ਨੇ ਹਸਪਤਾਲ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਅਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਮੀਟਿੰਗ ਕੀਤੀ। ਲੰਬੀ ਮੀਟਿੰਗ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਬਣੀ ਅਤੇ ਕਰੀਬ 2:30 ਵਜੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦਾ ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਹ ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਸੀਜੇਐੱਮ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿੱਚ ਤਿੰਨ ਡਾਕਟਰਾਂ ਦੀ ਟੀਮ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਟੀਮ ਵਿੱਚੋਂ ਦੋ ਡਾਕਟਰ ਫੋਰੈਂਸਿਕ ਮਾਹਰ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਸਰਕਾਰੀ ਹਸਪਤਾਲ ਤੋਂ ਬੁਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਦਕਿ ਇੱਕ ਡਾਕਟਰ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਸਿਵਲ ਹਸਪਤਾਲ ਤੋਂ ਸੀ। ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਮੰਗ 'ਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਸ਼ਨਾਖ਼ਤ ਕਰਵਾਈ ਗਈ। ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਦੀ ਵੀਡੀਓਗ੍ਰਾਫੀ ਵੀ ਕਰਵਾਈ ਗਈ। ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੌਰਾਨ ਪਰਿਵਾਰ ਮੋਚਰੀ (ਮੁਰਦਾਘਰ) ਦੇ ਬਾਹਰ ਮੌਜੂਦ ਰਿਹਾ।

ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਕੀ ਕਿਹਾ

ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਵਕੀਲ ਰਵੀਦੀਪ ਬਡਿਆਲ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਵੀ ਕਈ ਆਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ, "ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਸੀਆਈਏ ਇੰਚਾਰਜ ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਬੰਧਤ ਪੁਲਿਸ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਮ੍ਰਿਤਕ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਫੋਨਾਂ ਦੀ ਕਾਲ ਡਿਟੇਲ (ਸੀਡੀਆਰ) ਅਤੇ ਜੀਪੀਐੱਸ ਲੋਕੇਸ਼ਨ ਨੂੰ 20 ਫਰਵਰੀ ਤੋਂ 28 ਫਰਵਰੀ 2026 ਤੱਕ ਲਈ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰੱਖਣ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤੇ ਹਨ।" ਘਟਨਾ ਸਥਾਨ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਲੱਗੇ ਸਾਰੇ ਸੀਸੀਟੀਵੀ ਕੈਮਰਿਆਂ ਦੀ ਫੁਟੇਜ ਨੂੰ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਲੈ ਕੇ ਜਾਂਚ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਦੇ ਸੀਆਈਏ ਇੰਚਾਰਜ ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ, ਜੋ ਮੁਕਾਬਲੇ ਦੌਰਾਨ ਜ਼ਖਮੀ ਦੱਸੇ ਗਏ ਹਨ, ਦੀ ਜਾਂਚ ਲਈ ਸੀਨੀਅਰ ਮੈਡੀਕਲ ਅਫਸਰ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਕਿ ਗੋਲੀ ਦਾ ਜ਼ਖਮ ਕਿਵੇਂ ਹੋਇਆ।

ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪਰਿਵਾਰ ਨੇ ਕੀ ਕਿਹਾ ਹੈ

ਮੰਗਲਵਾਰ ਨੂੰ ਕਰੀਬ 5:30 ਵਜੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦਾ ਤਾਇਆ ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਗੱਡੀ ਵਿੱਚ ਬੈਠ ਘਰ ਵਾਪਸ ਜਾਣ ਲੱਗੇ ਤਾਂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਤੈਨਾਤ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕਿਆ ਗਿਆ। ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇਹ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਜਾਣ। ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਤਾਇਆ ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮੱਲੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਵੇਲੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇਹ ਲੈ ਕੇ ਜਾਣ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਕੋਈ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ, "ਮ੍ਰਿਤਕ ਦਾ ਪਿਤਾ ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਅੰਤਿਮ ਸੰਸਕਾਰ ਬਾਰੇ ਹਾਲੇ ਕੋਈ ਫ਼ੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਕਿ ਲਾਸ਼ ਫਿਲਹਾਲ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਹੀ ਰੱਖੀ ਜਾਵੇ।" ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਹਸਪਤਾਲ ਦੇ ਬਾਹਰ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਵੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਡੀਆਈਜੀ ਬਾਰਡਰ ਰੇਂਜ ਸੰਦੀਪ ਗੋਇਲ ਅਤੇ ਡੀਆਈਜੀ ਸਤਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪਹੁੰਚੇ। ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿੱਚ ਬੰਦ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਲੰਬੀ ਮੀਟਿੰਗ ਹੋਈ। ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਪਰਿਵਾਰ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਵਿੱਚ ਸਹਿਮਤੀ ਬਣੀ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇਹ 3 ਮਾਰਚ ਦੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਹਸਪਤਾਲ ਦੀ ਮੋਚਰੀ ਵਿੱਚ ਹੀ ਰਹੇਗੀ। ਅੰਤਿਮ ਸੰਸਕਾਰ ਬਾਰੇ ਹਾਲੇ ਕੋਈ ਤਰੀਕ ਜਾਂ ਸਮਾਂ ਤੈਅ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਦਰਅਸਲ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਦੇ ਥਾਣਾ ਦੋਰਾਂਗਲਾ ਅਧੀਨ ਪੈਂਦੇ ਪਿੰਡ ਆਦੀਆਂ ਦੀ ਚੌਕੀ ਵਿੱਚ 21-22 ਫਰਵਰੀ ਦੀ ਦਰਮਿਆਨੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਏਐੱਸਆਈ ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਪੀਐੱਚਜੀ ਅਸ਼ੋਕ ਕੁਮਾਰ ਦੀ ਮੌਤ ਗੋਲੀਆਂ ਲੱਗਣ ਕਾਰਨ ਹੋਈ ਸੀ। ਇਸੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਨਾਮਜ਼ਦ ਦਿਲਾਵਰ ਅਤੇ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਫੜਿਆ ਸੀ। ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਕਥਿਤ ਪੁਲਿਸ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿੱਚ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਅਤੇ ਤੀਜਾ ਮੁਲਜ਼ਮ ਇੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਵੀ ਫੜ ਲਿਆ ਹੈ। ਡੀਆਈਜੀ ਸੰਦੀਪ ਗੋਇਲ ਨੇ ਬੀਤੇ ਲੰਘੇ ਬੁੱਧਵਾਰ ਨੂੰ ਇੱਕ ਪ੍ਰੈਸ ਕਾਨਫਰੰਸ ਵਿੱਚ ਪੁਲਿਸ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਅਤੇ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਐਨਕਾਊਂਟਰ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਸਾਂਝੀ ਕੀਤੀ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਸੀ, "ਅਸੀਂ ਤਿੰਨ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਦਿਲਾਵਰ ਸਿੰਘ ਵਾਸੀ ਅਲੀਨੰਗਲ, ਰਣਜੀਤ ਤੇ ਇੰਦਰਜੀਤ ਵਾਸੀ ਪਿੰਡ ਆਦੀਆਂ ਵਜੋਂ ਹੋਈ ਹੈ। ਮੁੱਢਲੀ ਤਫਤੀਸ਼ ਵਿੱਚ ਇਹ ਗੱਲ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਖੁਫ਼ੀਆ ਏਜੰਸੀ ਆਈਐੱਸਆਈ ਹੈਂਡਲਰਸ ਨਾਲ ਟੱਚ ਵਿੱਚ ਸਨ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰਿਆਂ 'ਤੇ ਟਾਸਕਿੰਗ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ।" ਡੀਆਈਜੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਕਿ ਮੁਲਜ਼ਮ ਰਣਜੀਤ ਕੋਲੋਂ ਵਾਰਦਾਤ ਵਿੱਚ ਵਰਤੇ ਹਥਿਆਰ ਦੀ ਬਰਾਮਦਗੀ ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਪਾਰਟੀ ਲੈ ਕੇ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਗੱਡੀ ਪਿੰਡ ਗਾਲੜੀ ਨੇੜੇ ਸੰਘਣੀ ਧੁੰਦ ਕਾਰਨ ਹਾਦਸਾਗ੍ਰਸਤ ਹੋ ਗਈ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਸੀ, "ਇਸ ਹਾਦਸੇ ਦਾ ਫਾਇਦਾ ਚੁੱਕਦੇ ਹੋਏ ਮੁਲਜ਼ਮ ਰਣਜੀਤ ਉਥੋਂ ਭੱਜ ਨਿਕਲਣ ਵਿੱਚ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਸ ਮਗਰੋਂ ਤੁਰੰਤ ਸਖ਼ਤ ਨਾਕਾਬੰਦੀ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਕਰੀਬ ਤਿੰਨ ਵਜੇ ਪੁਰਾਣਾ ਸ਼ਾਲਾ ਦੇ ਏਰੀਆ ਵਿੱਚ ਸੀਆਈਏ ਦੇ ਇੰਚਾਰਜ ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਟੀਮ ਨੇ ਇੱਕ ਮੋਟਰਸਾਈਕਲ 'ਤੇ ਆਉਂਦੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਰੁਕਣ ਦਾ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਭੱਜਣ ਦੀ ਨਾਕਾਮ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ।" "ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਉਸ ਨੇ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਉੱਪਰ ਫਾਇਰਿੰਗ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਜਵਾਬੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਵੀ ਉਸ 'ਤੇ ਫਾਇਰਿੰਗ ਕੀਤੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਹ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਹਸਪਤਾਲ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉੱਥੇ ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ।"

ਕਿਵੇਂ ਅਗਵਾ ਕੀਤਾ ਦੁਨੀਆ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਮਹਿੰਗਾ ਘੋੜਾ

ਸ਼ੇਰਗਰ ਦੁਨੀਆ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਨਾਮੀ ਅਤੇ ਕੀਮਤੀ ਘੋੜਾ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਇਸ ਘੋੜੇ ਨੂੰ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਲੋਕਾਂ ਨੇ 8 ਫਰਵਰੀ, 1983 ਨੂੰ ਇੱਕ ਆਇਰਿਸ਼ ਸਟੱਡ ਫਾਰਮ (ਘੋੜਿਆਂ ਦਾ ਤਬੇਲਾ) ਤੋਂ ਅਗਵਾ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ। 1983 ਦੀ ਇੱਕ ਠੰਡੀ ਰਾਤ ਨੂੰ, ਸ਼ੇਰਗਰ ਨਾਂਅ ਦੇ ਇਨਾਮ ਜੇਤੂ ਘੋੜੇ ਨੂੰ ਆਇਰਲੈਂਡ ਦੇ ਇੱਕ ਸਟੱਡ ਫਾਰਮ (ਘੋੜਿਆਂ ਦਾ ਤਬੇਲਾ) ਤੋਂ ਅਗਵਾ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ। "ਘੋੜਾ ਦੌੜ ਦੀ ਦੁਨੀਆ 'ਚ ਕਦੇ-ਕਦੇ ਡੋਪਿੰਗ ਜਾਂ ਫਿਕਸਿੰਗ ਵਰਗੇ ਘੁਟਾਲੇ ਹੁੰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਇਹ ਕਿਡਨੈਪਿੰਗ ਆਪਣੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਮਾਮਲਾ ਸੀ। ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੇ ਇੱਕ ਗਿਰੋਹ ਨੇ ਇੱਕ ਬੇਸ਼ਕੀਮਤੀ ਘੋੜੇ ਦੀ ਚੋਰੀ ਕੀਤੀ, ਜਿਸ ਖਿਲਾਫ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਰੋਸ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ।" ਉਸ ਸਮੇਂ, ਸ਼ੇਰਗਰ ਖੇਡ 'ਚ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪ੍ਰਜਣਨ ਦੇ ਦੌਰ 'ਚੋਂ ਲੰਘ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਘੋੜੇ ਦਾ ਰਿਕਾਰਡ ਜਿਨਾ ਚੰਗਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਸਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਦੀ ਕੀਮਤ ਉਨੀ ਹੀ ਵੱਧ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। 1981 ਦੀ ਐਪਸਮ ਡਰਬੀ ਦੌੜ 'ਚ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਜਿੱਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸ਼ੇਰਗਰ ਚਰਚਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਬਣ ਗਿਆ ਸੀ, ਜੋ ਇਸ ਦੌੜ ਦੇ 246 ਸਾਲਾ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਅਹਿਮ ਦੌੜਾਂ ਚੋਂ

ਇੱਕ ਮੰਨੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਇਹ ਘੋੜਾ ਰਿਕਾਰਡ 10 ਲੰਬਾਈ ਨੂੰ ਪਾਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਜਿੱਤ ਵੱਲ ਵੱਧ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤਾਂ ਮੀਡੀਆ ਨੇ ਹੈਰਾਨੀ ਪ੍ਰਗਟਾਉਂਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਸੀ, "ਇਸ ਦੌੜ 'ਚ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਹੀ ਘੋੜਾ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਿਹਾ। ਬਾਕੀਆਂ ਨੂੰ ਦੇਖਣ ਲਈ ਦੂਰਬੀਨ ਦੀ ਲੋੜ ਪੈ ਰਹੀ ਹੈ।" ਸ਼ੇਰਗਰ ਦੇ ਹਰੇ ਰੇਸ਼ਮੀ ਕੱਪੜਿਆਂ 'ਤੇ ਲਾਲ ਰੰਗ ਦੀਆਂ ਫੀਤੀਆਂ ਸਜੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ ਜੋ ਉਸਦੇ ਮਾਲਕ ਅਰਬਪਤੀ ਅਧਿਆਤਮਕ ਆਗੂ ਆਗਾ ਖਾਨ ਦੇ ਰੇਸਿੰਗ ਰੰਗਾਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਸਨ। 2011 'ਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸ਼ੇਰਗਰ ਦੀ ਜਿੱਤ ਦਾ ਉਹ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਅਜੇ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਯਾਦਾਂ 'ਚ ਦਰਜ ਹੈ। "ਉਸ ਘੋੜੇ ਦੀਆਂ ਦੋ ਗੱਲਾਂ ਮੈਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ, ਇੱਕ ਤਾਂ ਉਸਦੀ ਬੇਮਿਸਾਲ ਰਫ਼ਤਾਰ ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਇਹ ਕਿ ਜਿੱਤ ਦੇ ਆਖਰੀ ਪਲਾਂ ਤੱਕ ਉਹ ਦੌੜਦਾ ਰਿਹਾ। ਇਹ ਵਾਕਈ ਕਾਬਿਲ-ਏ-ਤਾਰੀਫ਼ ਸੀ।

ਆਇਰਿਸ਼ ਡਰਬੀ ਅਤੇ ਕਿੰਗ ਜੌਰਜ ਡ਼ੀ ਚੇਜ਼ 'ਚ ਜਿੱਤ ਨੇ ਸ਼ੇਰਗਰ ਨੂੰ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਰੇਸਿੰਗ ਸੁਪਰਸਟਾਰ ਦਾ ਦਰਜਾ ਦੇ ਦਿੱਤਾ। ਆਗਾ ਖਾਨ ਨੇ ਆਪਣੇ ਇਸ ਬੇਸ਼ਕੀਮਤੀ ਘੋੜੇ ਦੀ ਕੀਮਤ 10 ਮਿਲੀਅਨ ਪਾਊਂਡ (ਅੱਜ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ 36 ਮਿਲੀਅਨ ਪਾਊਂਡ ਜਾਂ 49 ਮਿਲੀਅਨ ਡਾਲਰ) ਰੱਖੀ ਅਤੇ 250,000 ਪਾਊਂਡ ਪ੍ਰਤੀ ਸ਼ੇਅਰ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ 34 ਸ਼ੇਅਰ ਵੇਚ ਦਿੱਤੇ ਜਦੋਂਕਿ ਛੇ ਸ਼ੇਅਰ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਰੱਖ ਲਏ। ਬਾਕੀ ਸ਼ੇਅਰ ਧਨਾਢ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਨਿਵੇਸ਼ਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਖਰੀਦੇ ਗਏ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸ਼ੇਰਗਰ ਵੱਲੋਂ ਭਵਿੱਖ ਦੇ ਚੈਂਪੀਅਨ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਜਤਾਇਆ। ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਜਿੱਤਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਸ਼ੇਰਗਰ ਨੂੰ ਰਿਪਬਲਿਕ ਆਫ ਆਇਰਲੈਂਡ 'ਚ ਇੱਕ ਸਟੱਡ (ਪ੍ਰਜਣਨ) ਘੋੜੇ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਲਈ ਰਿਟਾਇਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ- ਇਹ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਵਧਦੇ ਥੋਰਬਰੈਡ ਘੋੜੇ ਦੇ ਪ੍ਰਜਣਨ ਉਦਯੋਗ ਲਈ ਇੱਕ ਵੱਡੀ ਸਫਲਤਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਵੰਸ਼ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਕੀਮਤੀ ਘੋੜੇ ਵਜੋਂ, ਸ਼ੇਰਗਰ ਨੇ 1982 ਵਿੱਚ 44 ਘੋੜੀਆਂ ਨਾਲ ਪ੍ਰਜਨਨ ਕੀਤਾ, ਜਿਸਦੀ ਕੀਮਤ ਪ੍ਰਤੀ ਘੋੜੀ 80,000 ਪਾਊਂਡ (ਅੱਜ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ 290,000 ਪਾਊਂਡ ਜਾਂ 396,000 ਡਾਲਰ) ਸੀ। 1983 ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਤੱਕ, ਕਾਊਂਟੀ ਕਿਲਡੇਅਰ ਵਿੱਚ ਆਗਾ ਖਾਨ ਦੇ ਬੈਲੀਮਨੀ ਸਟੱਡ ਫਾਰਮ ਵਿੱਚ ਉਸਦਾ ਦੂਜਾ ਸੀਜ਼ਨ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੁੱਕ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਸ਼ੇਅਰਧਾਰਕ ਇੱਕ ਹੋਰ ਫਾਇਦੇਮੰਦ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮੀਦ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਪਰ 8 ਫ਼ਰਵਰੀ ਨੂੰ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਅਤੇ ਨਕਾਬਪੋਸ਼ ਲੁਟੇਰੇ ਫਾਰਮ ਵਿੱਚ ਦਾਖ਼ਲ ਹੋ ਗਏ। ਇੰਨੇ ਕੀਮਤੀ ਘੋੜੇ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨਾ-ਮਾਤਰ ਸੀ। ਮੁੱਖ ਘੁੜਸਵਾਰ ਜੇਮਸ ਫਿਟਜ਼ਗੇਰਾਲਡ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਬੰਦੂਕ ਦੀ ਨੋਕ 'ਤੇ ਬੰਦੀ ਬਣਾ ਲਿਆ ਗਿਆ।

ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਬਹਾਦਰੀ ਦਾ ਗਵਾਹ ਅੰਗਰੇਜ ਲੇਖਕ ਕਨਿੰਘਮ

(ਸਫਾ 21 ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਕੀ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਐਡੀਸ਼ਨ ਬਾਰੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕੋਈ ਇਤਰਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਸੀ? ਵਜ਼ੀਰ ਹਿੰਦ ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ ਨੇ 8 ਮਈ 1914 ਨੂੰ ਪੱਤਰ ਲਿਖ ਕੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਜਾਂ ਟਿੱਪਣੀ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਦੇ ਗ੍ਰਹਿ ਵਿਭਾਗ ਤੋਂ ਮੰਗੀ। ਗ੍ਰਹਿ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਨੇ ਇਸ ਪੱਤਰ ਦਾ ਉੱਤਰ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਦੋ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੀ ਡਿਊਟੀ ਲਾਈ। ਕਾਗਜ਼ ਪੱਤਰ ਫਰੋਲਣ ਉੱਤੇ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਦੀ ਛਪਾਈ ਜਾਂ ਇਸ ਉੱਤੇ ਰੋਕ ਲਗਾਏ ਜਾਣ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਾ ਮਿਲੀ। ਇੱਕ ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੀ ਰਾਇ ਸੀ ਕਿ ਵਰਤਮਾਨ ਹਾਲਾਤ ਵਿੱਚ ਪੁਸਤਕ ਦਾ ਪੰਜਾਬੀ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਜਾਣ ਨੂੰ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨਾ ਉੱਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਾਏ ਜਾਣ ਨਾਲ ਵੱਧ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਵੇਗਾ। ਅਗਲੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਜੋਂ ਗ੍ਰਹਿ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਨੇ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ 20 ਜੁਲਾਈ 1914 ਦੇ ਪੱਤਰ ਰਾਹੀਂ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਖ਼ਤ ਭੇਜਦਿਆਂ ਟਿੱਪਣੀ ਮੰਗੀ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਸ ਦੀ ਆਪਣੇ ਪੱਧਰ ਉੱਤੇ ਬਣੀ ਰਾਇ ਦੱਸ ਦਿੱਤੀ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਸ ਪੱਤਰ ਦਾ ਉੱਤਰ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਸੀ ਆਈ ਡੀ ਮਹਿਕਮੇ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਸੌਂਪੀ। ਕਨਿੰਘਮ ਕ੍ਰਿਤ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਪੁਨਰ-ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਬਾਰੇ ਇਸ ਮਹਿਕਮੇ ਦੀ ਇਹ ਰਾਇ ਬਣੀ, “(ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਵਿੱਚੋਂ) ਸਿੱਖ ਆਚਰਨ ਪ੍ਰਤੀ ਹਮਦਰਦੀ ਅਤੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਦਿਸਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕੁਝ ਥਾਵਾਂ ਉੱਤੇ ਲੇਖਕ ਨੂੰ ਇਤਿਹਾਸਕ ਸ਼ੈਲੀ ਤਿਆਗ ਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਸੈਨਿਕ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਮੁੱਦੇ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਵਜੋਂ ਉਭਾਰਨ ਦਾ ਜੋਸ਼ੀਲਾ ਕਾਰਜ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਸ਼ਵਾਸਘਾਤ ਕਰਨ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਿਆ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਵਰਤਮਾਨ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿੱਚ ਭੜਕਾਊ ਕਾਰਵਾਈ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।” ਟਿੱਪਣੀਕਾਰ ਨੇ ਉਦੋਂ ਦੇ ਅਤੇ ਹੁਣ ਦੇ ਸਿਆਸੀ ਮਾਹੌਲ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਿਆਂ ਲਿਖਿਆ, “ਕਨਿੰਘਮ ਨੇ ਇਹ ਕਿਤਾਬ 1848 ਵਿੱਚ ਉਦੋਂ ਲਿਖੀ ਜਦ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਬਰਤਾਨਵੀ ਅਮਲਦ-ਾਰੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਸੀ ਅਤੇ ਵਡੇਰੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੇ ਕਬਜ਼ਾ ਪੱਕਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਉਦੋਂ ਸਿੱਖਾਂ ਵੱਲੋਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਹਕੂਮਤ ਨੂੰ ਵੰਗਾਰੇ ਜਾਣ ਦਾ ਘੱਟ ਮੌਕਾ ਸੀ। ਵਰਤਮਾਨ ਸਥਿਤੀ ਬਿਲਕੁਲ ਵੱਖਰੀ ਹੈ। ਬਰਤਾਨਵੀ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਅਜਿਹੀ ਝੂਠੀ ਇਲਜ਼ਾਮਬਾਜ਼ੀ ਵਰਤਮਾਨ ਸਮੇਂ 'ਚ ਰਾਜਸੀ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਸਰਗਰਮ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦਿਵਾਉਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣੇਗੀ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦਬ ਗਿਆ ਸੀ।” ਉਸ ਨੇ ਪਰਿਪੱਕ ਰਾਇ ਜ਼ਾਹਰ ਕੀਤੀ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਇਸ ਕਿਤਾਬ ਦੀਆਂ ਦਸ ਹਜ਼ਾਰ ਕਾਪੀਆਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਲਿਆਉਣ ਨੂੰ ਵਾਜਬ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਉੱਤਰ ਲੈਫਟੀਨੈਂਟ ਗਵਰਨਰ ਓ'ਡਵਾਇਰ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਪਿੱਛੋਂ ਭੇਜਿਆ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਜਦ ਇਹ ਫਾਈਲ ਅੰਤਿਮ ਨਿਰਣੇ ਵਾਸਤੇ ਉਸ ਕੋਲ ਪੁੱਜੀ ਤਾਂ ਉਹ ਦੁਚਿੱਤੀ ਵਿੱਚ ਫਸ ਗਿਆ। ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਦੀ ਮੁੜ ਛਪਾਈ ਬਾਰੇ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕੋਈ ਇਤਰਾਜ਼ ਨਾ ਹੋਣ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਉਸ ਦੇ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਪੁਸਤਕ ਦੀ ਛਪਾਈ ਨਾ ਹੋਣ ਦੇਣ ਦੀ ਰਾਇ। ਇਸ ਦੁਚਿੱਤੀ ਵਿੱਚੋਂ ਨਿਕਲਣ ਵਾਸਤੇ ਉਸ ਨੇ 'ਸੱਪ ਵੀ ਮਰ ਜਾਏ ਤੇ ਸੋਟੀ ਵੀ ਨਾ ਟੁੱਟੇ' ਵਾਲਾ ਰਾਹ ਚੁਣਿਆ। ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਰਾਇ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਉਸ ਨੇ ਲਿਖਿਆ, “ਹਾਰੇ ਦੁਸ਼ਮਣ ਪ੍ਰਤੀ ਲੇਖਕ ਦੀ ਥਾਂ ਪੁਰ ਥਾਂ ਵਿਖਾਈ ਲੋੜੋਂ ਵੱਧ ਹਮਦਰਦੀ ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਕੱਢੇ ਸਿੱਟਿਆਂ ਨੂੰ ਗੁਮਰਾਹਕੁਨ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣੀ ਹੈ। ਕੁਝ ਥਾਵੀਂ ਉਹ ਜੇਤੂਆਂ ਦੀ ਬੇਲੋੜੀ ਨੁਕਤਾਚੀਨੀ ਅਤੇ ਹਾਰੇ ਹੋਇਆਂ ਦੇ ਲੜਾਕੂ ਤੇ ਹੋਰ ਲੱਛਣਾਂ ਦਾ ਵਧਾ ਚੜ੍ਹਾ ਕੇ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਕੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸਘਾਤ ਕਰਨ ਦਾ ਭਾਗੀ ਬਣਿਆ ਹੈ। ਵਰਤਮਾਨ ਸਮੇਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਪੁਸਤਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਝੂਠੇ ਘੁਮੰਡ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣੇਗੀ ਅਤੇ ਕੁਝ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗੁਆਚੇ ਰਾਜ ਪ੍ਰਤੀ ਅਫ਼ਸੋਸ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ ਕਰੇਗੀ।” ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਲਿਖਿਆ ਕਿ ਕੈਂਬਰਿਜ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ਨੂੰ ਵਰਜੇ ਜਾਣ ਪਿੱਛੋਂ ਸਿੱਖ ਬਰਤਾਨੀਆ ਜਾਂ ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਪੁਸਤਕ ਛਪਵਾਉਣ ਲਈ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ਨੂੰ ਲੱਭ ਲੈਣਗੇ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਅਪਣਾਇਆ ਗਿਆ ਰੁਖ਼ ਪੁਸਤਕ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ ਕਰਨ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣੇਗਾ। ਇਹ ਪੱਤਰ-ਵਿਹਾਰ ਹਾਲੇ ਚੱਲ ਹੀ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਆਲਮੀ ਜੰਗ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਇਹ ਕੰਮ ਅੱਗੇ ਨਾ ਵਧਿਆ ਪਰ ਗੌਰਮਿੰਟ ਕਾਲਜ, ਲਾਹੌਰ ਵਿੱਚ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਡਾਕਟਰ ਗੈਰਿਟ ਨੇ 1918 ਵਿੱਚ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਦਾ ਨਵਾਂ ਤੇ ਸੋਧਿਆ ਐਡੀਸ਼ਨ, ਆਕਸਫੋਰਡ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਪ੍ਰੈੱਸ ਤੋਂ ਛਪਵਾਇਆ। ਸੰਪਾਦਕ ਨੇ ਮੂਲ ਪੁਸਤਕ ਵਿੱਚ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ 'ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ' ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦੇ ਪੈਰੇ ਹਟਾ ਦੇਣ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਪਦ-ਨੋਟ ਦੇ ਕੇ ਕਨਿੰਘਮ ਦੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਨੂੰ 'ਗ਼ੈਰਵਾਜਬ' ਸਿੱਧ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ। ਯਕੀਨਨ ਅਜਿਹਾ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕਹਿਣ ਉੱਤੇ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਕਨਿੰਘਮ ਕ੍ਰਿਤ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਕਾਰਨ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਪ੍ਰਤਿਸ਼ਠਾ ਨੂੰ ਪਹੁੰਚ ਸਕਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਦੀ ਧਾਰ ਖੁੰਢੀ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇਗਾ।

ਵਧਦੀ ਉਮਰ ਦੇ ਅਸਰ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡੇ ਦਿਮਾਗ ਨੂੰ ਬਚਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਫਾਈਬਰ ਭਰਪੂਰ ਖਾਣਾ

ਫਾਈਬਰ ਖਾਣ ਨਾਲ ਸਾਡੀ ਸਿਹਤ ਸੁਧਰ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਉਮਰ ਲੰਬੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਦਿਮਾਗੀ ਸਿਹਤ ਬਚੀ ਰਹਿ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਸਾਡੇ ਵਿੱਚੋਂ ਅਜੇ ਵੀ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ ਇਸ "ਜ਼ਰੂਰੀ ਪੌਸ਼ਟਿਕ ਤੱਤ" ਦੀ ਘਾਟ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਖੁਰਾਕ ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਾਬਤ ਅਨਾਜ, ਫਲ, ਦਾਲਾਂ, ਗਿਰੀਆਂ ਅਤੇ ਬੀਜ ਹੋਣ, ਉਹ ਸਾਡੇ ਸਰੀਰ ਅਤੇ ਦਿਮਾਗ ਦੋਵਾਂ ਲਈ ਬਹੁਤ ਫਾਇਦੇਮੰਦ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਖੁਰਾਕ ਵਿਚ ਰੇਸ਼ੇ ਭਰਪੂਰ ਮਾਤਰਾ 'ਚ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਨਵੀਆਂ ਖੋਜਾਂ ਦੱਸਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਫਾਈਬਰ, ਗੱਟ ਮਾਈਕ੍ਰੋਬਾਇ ਮ ਨੂੰ ਸ਼ਕਤੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਨਾਲ ਹੀ ਆਂਦਰਾਂ ਅਤੇ ਦਿਮਾਗ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਸੰਚਾਰ ਚੈਨਲ ਨੂੰ ਵੀ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਬੋਧਿਕ ਸ਼ਕਤੀ ਵਿੱਚ ਨਿਘਾਰ ਦੇ ਲੱਛਣਾਂ ਦੀ ਗਤੀ ਵਿੱਚ ਕਮੀ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਐਂਬਰਡੀਨ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਰੋਵੇਟ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਤੋਂ ਇੰਟਸਟਾਈਨਲ ਬਾਇ ਲੋਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਕੈਰਨ ਸਕਾਟ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਰੇਸ਼ੇ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਵਧਾਉਣਾ ਬੌਧਿਕ ਸਿਹਤ (ਕਾਨੇਟਿਵ ਹੈਲਥ) ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਖੁਰਾਕੀ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਹੈ। ਭੋਜਨ ਵਿੱਚ ਰੇਸ਼ੇ ਦੀ ਕਮੀ ਹੋਣਾ ਮਾੜੀ ਸਿਹਤ ਲਈ ਬਹੁਤ ਖ਼ਤਰਨਾਕ ਮੰਨੀ ਗਈ ਹੈ। ਫਿਰ ਵੀ ਸਾਡੇ ਵਿਚੋਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਇਸਨੂੰ ਢੁਕਵੀਂ ਮਾਤਰਾ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਉਪਯੋਗ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿੱਚ ਲਗਭਗ 97% ਆਦਮੀ ਅਤੇ 90% ਔਰਤਾਂ ਢੁਕਵੀਂ ਮਾਤਰਾ ਵਿੱਚ ਰੇਸ਼ੇ ਨਹੀਂ ਖਾਂਦੀ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਲੋਕ ਸਿਫਾਰਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਮਾਤਰਾ ਦੀ ਅੱਧੇ ਤੋਂ ਵੀ ਘੱਟ ਰੇਸ਼ੇ ਖਾਂਦੇ ਹਨੀ ਯੂਕੇ ਵਿਚ 90% ਤੋਂ ਵੱਧ ਬਾਲਗਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਦੀ ਕਮੀ ਹੈ ਨਾਲ ਹੀ ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਦੇਸਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਮੀ ਦੇਖੀ ਗਈ ਹੈ।

ਰੇਸ਼ਾ ਜਾਂ ਫਾਈਬਰ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਕਾਰਬੋਹਾਈਡ੍ਰੇਟ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਪਾਚਨ ਐਨਜ਼ਾਈਮ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਤੋੜ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀ ਇਸ ਕਰਕੇ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਫਾਈਬਰ ਉਵੇਂ-ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਆਂਦਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਲੰਘ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਫਾਈਬਰ ਮਲ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਵਧਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਫਾਈਬਰ ਪੇਟ ਸਾਫ਼ ਰੱਖਣ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਨਾਲ ਪੇਟ ਕਾਫ਼ੀ ਦੇਰ ਤੱਕ ਭਰਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਭੋਜਨ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਹਜ਼ਮ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਬਲੱਡ ਸ਼ੂਗਰ ਵੀ ਇੱਕਦਮ ਨਹੀਂ ਵਧਦੀ। ਜਿਹੜੇ ਲੋਕ ਪ੍ਰਤੀ ਦਿਨ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮਾਤਰਾ ਵਿਚ ਸਾਬਤ ਅਨਾਜ ਖਾਣ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਰਿਫਾਇੰਡ ਅਨਾਜ ਖਾਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨਾਲੋਂ ਬੀਐਮਆਈ ਅਤੇ ਪੇਟ ਦੀ ਚਰਬੀ ਘੱਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਡੰਡੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਐਕਸਪੈਰੀਮੈਂਟਲ ਗੈਸਟ੍ਰੋਐਂਟਰੋਲੋਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਐਮਰੀਟਸ ਜੌਨ ਕਮਿੰਗਜ਼ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਭਰਪੂਰ ਫਾਈਬਰ ਵਾਲੀ ਖੁਰਾਕ, ਉਮਰ ਵਧਾਉਣ ਵਿਚ ਮਦਦ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰੀ ਪੌਸ਼ਟਿਕ ਤੱਤ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਕਮਿੰਗਸ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਲਿਖੀ ਇੱਕ ਸਮੀਖਿਆ ਵਿਚ ਮਿਲਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਫਾਈਬਰ ਖਾਧਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਘੱਟ ਖਾਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਮੌਤ ਦਰ 15-30% ਘੱਟ ਗਈ। ਫਾਈਬਰ ਦੀ ਸਹੀ ਮਾਤਰਾ, ਜੋ ਖੋਜਕਰਤਾਵਾਂ ਅਨੁਸਾਰ 30 ਗ੍ਰਾਮ ਪ੍ਰਤੀ ਦਿਨ ਹੈ, ਉਸ ਨਾਲ ਦਿਲ ਦੀ ਬਿਮਾਰੀ, ਸਟ੍ਰੋਕ, ਟਾਈਪ 2 ਸ਼ੂਗਰ ਅਤੇ ਕੋਲਨ ਕੈਂਸਰ ਦੇ ਖ਼ਤਰੇ ਨੂੰ ਘਟਾਉਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਪ੍ਰਤੀ 1,000 ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ 13 ਮੌਤਾਂ ਘੱਟ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਫ਼ਾਇਦੇ ਪ੍ਰਤੀ ਦਿਨ 25-29 ਗ੍ਰਾਮ ਫਾਈਬਰ ਖਾਣ 'ਤੇ ਦੇਖੇ ਗਏ। ਇਸਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਤੁਸੀਂ ਹਰ ਖਾਣੇ ਅਤੇ ਸਨੈਕ ਵਿਚ ਫਲਾਂ ਜਾਂ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਵਧਾ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ, ਬੇਕਡ ਬੀਨਜ਼ ਨਾਲ ਛਿਲਕੇ ਵਾਲਾ ਆਲੂ ਅਤੇ ਇੱਕ ਸੇਬ ਲਗਭਗ 15.7 ਗ੍ਰਾਮ ਫਾਈਬਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਗਿਰੀਆਂ ਅਤੇ ਬੀਜ ਖਾਣ ਨਾਲ ਵੀ ਫਾਈਬਰ ਦਾ ਸੇਵਨ ਵਧਦਾ ਹੈ। ਮੁੱਠੀਭਰ ਗਿਰੀਆਂ (ਲਗਭਗ 30 ਗ੍ਰਾਮ) ਵਿੱਚ 3.8 ਗ੍ਰਾਮ ਰੇਸ਼ੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਅਸਰ ਆਂਦਰਾਂ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਮਾਈਕ੍ਰੋਬਾਇ ਮ ਅਤੇ ਫਾਈਬਰ ਦਰਮਿਆਨ ਹੋਵੇਗਾ। ਕਮਿੰਗਜ਼ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਦੋਂ ਸਾਡੀਆਂ ਆਂਦਰਾਂ ਦੇ ਬੈਕਟੀਰੀਆ ਫਾਈਬਰ ਨੂੰ ਹਜ਼ਮ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਲਾਭਦਾਇਕ ਉਪ-ਉਤਪਾਦ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਰਟ-ਚੇਨ ਫੈਟੀ ਐਸਿਡ ਐਸੀਟੇਟ, ਪ੍ਰੋਪੀਓਨੇਟ ਅਤੇ ਬਿਊਟੀਰੇਟ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਇਹ ਉਹ ਪਾਚਕ ਉਤਪਾਦ ਹਨ ਜੋ ਸੈੱਲਾਂ ਨੂੰ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਊਰਜਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਮੌਤ ਦਰ ਵਿੱਚ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਕਮੀ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਹ ਸਾਰਾ ਅਸਰ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਫਾਈਬਰ ਸਾਡੇ ਪੇਟ ਦੇ ਬੈਕਟੀਰੀਆ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਕਿਵੇਂ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਸਕਾਟ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਹੁਣ ਦਿਮਾਗੀ ਸਿਹਤ ਲਈ ਜ਼ਿਆਦਾ ਫਾਈਬਰ ਵਾਲੀ ਖੁਰਾਕ ਨੂੰ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਫੈਟੀ-ਐਸਿਡ ਬਿਊਟੀਰੇਟ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਆਂਦਰਾਂ ਦੀ ਪਰਤ ਬਣੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਨਾਲ ਖ਼ਤਰਨਾਕ ਤੱਤਾਂ ਦੇ ਖੂਨ ਦੇ ਪ੍ਰਵਾਹ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋ ਕੇ ਦਿਮਾਗ ਉੱਤੇ ਅਸਰ ਪਾਉਣ ਦਾ ਖ਼ਤਰਾ ਘਟਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਕਾਰਨ ਆਂਦਰਾਂ ਦਾ ਮਾਈਕ੍ਰੋਬਾਇ ਟਾ ਦਿਮਾਗ (ਸੋਚਣ ਸ਼ਕਤੀ) ਨੂੰ ਬਿਹਤਰ ਬਣਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। "ਤੁਸੀਂ ਜਿੰਨਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਫਾਈਬਰ ਖਾਓਗੇ, ਉਨਾ ਹੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਬਿਊਟੀਰੇਟ ਪੈਦਾ ਹੋਵੇਗਾ, ਉਨੇ ਹੀ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕਾਗਨੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਾਲ 2022 ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਜਿਸ ਵਿਚ 3,700 ਤੋਂ ਵੱਧ ਬਾਲਗ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੇ ਗਏ, ਉਸ ਵਿਚ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਉੱਚ ਖੁਰਾਕ ਫਾਈਬਰ ਦਾ ਸੇਵਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿਚ ਡਿਮੈਂਸ਼ੀਆ (ਭੁੱਲਣ ਦੀ ਬਿਮਾਰੀ) ਹੋਣ ਦਾ ਖ਼ਤਰਾ ਘੱਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਘੱਟ ਫਾਈਬਰ ਖਾਧਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਖ਼ਤਰਾ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ 60 ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਬਾਲਗਾਂ ਦੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਅਧਿਐਨ ਵਿੱਚ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਖੁਰਾਕ ਵਿਚ ਡਾਇਟਰੀ ਫਾਈਬਰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬੋਧਾਤਮਕ ਕਾਰਜ (ਕਾਗਨਿਟੇਵ ਫੰਕਸ਼ਨ) ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ।

ਉਪਰੋਕਤ ਖੋਜਾਂ ਸਹਿ-ਸੰਬੰਧਿਤ, ਇੱਕ ਹੋਰ ਜੁੜਵਾਂ ਜੋੜਿਆਂ ਦੇ ਇੱਕ ਤਾਜ਼ੇ ਰੈਂਡਮ ਕੰਟਰੋਲ ਟ੍ਰਾਇਲ ਵਿੱਚ ਨੇ ਵੀ ਫਾਈਬਰ ਅਤੇ ਬੋਧ ਦਰਮਿਆਨ ਇੱਕ ਕਾਰਨ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕੀਤੀ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਪ੍ਰੀਬਾਇ ਟਿਕ ਫਾਈਬਰ ਸਪਲੀਮੈਂਟ ਦਾ ਸੇਵਨ ਕੀਤਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਨਕਲੀ ਗੋਲ਼ੀਆਂ (ਪਲੇਸਬੋ) ਵਾਲਿਆਂ ਨਾਲੋਂ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿੱਚ ਬੋਧਿਕ ਟੈਸਟਾਂ ਵਿੱਚ ਬਿਹਤਰ ਨਤੀਜੇ ਦਿਖਾਏ। ਪ੍ਰੀਬਾਇ ਟਿਕਸ ਸਧਾਰਨ ਫਾਈਬਰ ਹਨ ਜੋ ਆਂਦਰਾਂ ਵਿੱਚ ਬੈਕਟੀਰੀਆ ਨੂੰ ਲਾਭ ਪਹੁੰਚਾਉਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸਪਲੀਮੈਂਟਸ ਵਜੋਂ ਖਾਏ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਮਲ ਦੇ ਨਮੂਨਿਆਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਫਾਈਬਰ ਸਪਲੀਮੈਂਟ ਨੇ ਅਧਿਐਨ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਆਂਦਰਾਂ ਦੇ ਮਾਈਕ੍ਰੋਬਾਇਓਮ ਨੂੰ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਲਾਭਦਾਇਕ ਬੈਕਟੀਰੀਆ ਜਿਵੇਂ ਬਿਫਿਡੋਬੈਕਟੀਰੀਅਮ ਦੇ ਪੱਧਰ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ।

ਕਿੰਗਜ਼ ਕਾਲਜ ਲੰਡਨ ਤੋਂ ਜੈਰੀਐਟ੍ਰਿਕ (ਬਜੁਰਗਾਂ) ਮੈਡੀਸਨ ਦੇ ਕਲੀਨਿਕਲ ਲੈਕਚਰਾਰ, ਮੈਰੀ ਨੀ ਲੋਚਲੇਨ ਨੇ ਇਸ ਅਧਿਐਨ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਸ ਅਧਿਐਨ ਨਾਲ ਖੁਰਾਕ ਰਾਹੀਂ ਬਜੁਰਗਾਂ ਦੀ ਦਿਮਾਗੀ ਸਿਹਤ ਅਤੇ ਯਾਦਦਾਸ਼ਤ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। "ਮਾਈਕ੍ਰੋਬਾਇ ਮ ਬਾਰੇ ਦਿਲਚਸਪ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਨਰਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕੁਝ ਰੋਗਾਣੂ ਸਿਹਤ ਨਾਲ ਹਾਂਮੁਖੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਲੱਗਦੇ ਹਨ।" ਨੀ ਲੋਚਲੇਨ ਇਹ ਜਾਣਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਸੀਂ ਪੇਟ (ਆਂਦਰਾਂ) ਦੇ ਬੈਕਟੀਰੀਆ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ, ਵਧਦੀ ਉਮਰ ਦੇ ਨਾਲ ਸਰੀਰ ਅਤੇ ਦਿਮਾਗ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਰੋਕ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ "ਇਹ ਇੱਕ ਅਣਵਰਤਿਆ ਸਰੋਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਘੱਟ ਖੋਜਿਆ ਖੇਤਰ ਹੈ ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਅਸੀਂ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਸਿੱਖ ਰਹੇ ਹਾਂ" ਅਤੇ ਇਹ "ਬੁੱਢਾ ਹੋਣਾ ਆਸਾਨ ਬਣਾ ਸਕਦਾ ਹੈ"। ਖੋਜ ਇਹ ਵੀ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਬਿਊਟੀਰੇਟ ਬਣਨ ਦਾ ਡਿਪਰੈਸ਼ਨ, ਬਿਹਤਰ ਨੀਂਦ ਅਤੇ ਬਿਹਤਰ ਕਾਗਨੇਟਿਵ ਕਾਰਜ 'ਤੇ ਹਾਂਮੁਖੀ ਅਸਰ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ, ਬਿਊਟੀਰੇਟ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਬੈਕਟੀਰੀਆ ਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਤੰਦਰੁਸਤੀ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਮਾਨਸਿਕ ਬਿਮਾਰੀ ਘਟਾਉਣ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ, ਸਕਾਟ ਦੀ ਟੀਮ ਦੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਅਲਜ਼ਾਈਮਰ ਰੋਗ ਵਾਲੇ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਦੇ ਮਲ ਦੇ ਨਮੂਨਿਆਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰੋ-ਇਨਫਲੇਮੇਟਰੀ ਮਾਰਕਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਬਿਊਟੀਰੇਟ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਬੈਕਟੀਰੀਆ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਘੱਟ ਸੀ, ਬਿਊਟੀਰੇਟ ਵੀ ਘੱਟ ਸੀ। ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ "ਇਹ ਬਿਊਟੀਰੇਟ ਅਤੇ ਦਿਮਾਗ ਵਿਚਕਾਰ ਸਬੰਧ ਨਾਲ ਜੁੜਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਇੱਕ ਕੋ-ਰੀਲੇਸ਼ਨਲ ਅਧਿਐਨ ਸੀ" ਇਸ ਤੋਂ ਇਹ ਵੀ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੀਆਂ ਆਂਦਰਾਂ ਦੇ ਬੈਕਟੀਰੀਆ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਤਬਦੀਲੀ ਦਾ ਸਿੱਧਾ ਅਸਰ ਦਿਮਾਗ ਦੀ ਸਿਹਤ 'ਤੇ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਹੁਣ ਇਸ ਗੱਲ ਦੇ ਪੱਕੇ ਸਬੂਤ ਵੀ ਮਿਲ ਰਹੇ ਹਨ।

ਖੋਜ ਨੇ ਦਰਸਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਲੰਬੇ ਸਿਹਤਮੰਦ ਜੀਵਨ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਆਂਦਰਾਂ ਦੇ ਵਿਭਿੰਨਤਾ ਭਰਭੂਰ ਮਾਈਕ੍ਰੋਬਾਇ ਮ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਕਮਿੰਗਜ਼ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰੂਪਾਂ ਦੇ ਫਾਈਬਰ ਵਾਲੀ ਖੁਰਾਕ ਇਸ ਵਿਭਿੰਨਤਾ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਫਾਈਬਰ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਰੋਤ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਗਿਰੀਆਂ, ਫਲ ਅਤੇ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਕੇ ਫਾਈਬਰ ਦੇ ਸੇਵਨ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣਾ ਸੌਖਾ ਹੈ। ਪੌਦਿਆਂ-ਅਧਾਰਿਤ ਭੋਜਨ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਦਾਲਾਂ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣਾ ਇੱਕ ਸਹੀ ਕਦਮ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਮਟਰ, ਬੀਨਜ਼ ਅਤੇ ਦਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਫਾਈਬਰ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਵੱਧ ਹੁੰਦੀ ਹੈ । ਕੁਝ ਸੌਖੇ ਢੰਗਾਂ ਵਿੱਚ ਪੈਨਕੇਕ ਬੈਟਰ ਵਿੱਚ ਛੋਲਿਆਂ ਨੂੰ ਮਿਲਾਉਣਾ ਜਾਂ ਪਾਸਤੇ ਵਿੱਚ ਮਟਰ ਪਾਉਣਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਚਿੱਟੀ ਬਰੈੱਡ ਅਤੇ ਪਾਸਤਾ ਦੀ ਥਾਂ ਬ੍ਰਾਊਨ ਬਰੈੱਡ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨਾ ਹੋਰ ਸਧਾਰਨ ਸੁਧਾਰ ਹਨ। ਜੇਕਰ ਤੁਹਾਨੂੰ ਚਿੱਟਾ ਪਾਸਤਾ ਪਸੰਦ ਹੈ, ਤਾਂ ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਾਉਣ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਫ਼ਰਕ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਸ਼ਤੇ ਵਿਚ ਸਾਬਤ ਅਨਾਜਾਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਨਾਲ ਹੋਰ ਮਦਦ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਸਨੈਕਸ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੌਪਕੌਰਨ, ਸੇਬ, ਬੀਜ ਅਤੇ ਗਿਰੀਆਂ ਖਾਣ ਨਾਲ ਫਾਈਬਰ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਹੋਰ ਵਧਦੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਖੁਰਾਕ ਦੇ ਸਿਹਤ 'ਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਫਾਈਬਰ ਸਪਲੀਮੈਂਟਸ ਵਿੱਚ ਵੀ ਮਿਲ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਲਾਭਦਾਇਕ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚੱਬਣ ਜਾਂ ਨਿਗਲਣ ਵਿੱਚ ਔਖਿਆਈ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਪਾਰਕਿੰਸਨਸ ਬਿਮਾਰੀ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਸਕਾਟ ਅਨੁਸਾਰ, ਫਾਈਬਰ ਦੇ ਫਾਇਦੇ ਇੰਨੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹਨ ਕਿ "ਆਪਣੇ ਫਾਈਬਰ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਵਧਾਉਣਾ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਲਾਭਦਾਇਕ ਚੀਜ਼ ਹੈ" ਜੋ ਲੋਕ ਆਪਣੀ ਸਮੁੱਚੀ ਸਿਹਤ ਲਈ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਇਕ ਮਹਾਂਮਾਰੀ ਵਾਂਗ ਫੈਲਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ 'ਡਿਜੀਟਲ ਸਕ੍ਰੀਨ' ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ

ਅੱਜ ਦੀ ਭੱਜ-ਦੌੜ ਭਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿੱਚ ਸਾਡਾ ਪੂਰਾ ਦਿਨ ਸਮਾਰਟਫੋਨ ਸਕ੍ਰੋਲ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਜਾਂ ਲੈਪਟਾਪ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਬੀਤਦਾ ਹੈ। ਰਾਤ ਨੂੰ ਸੌਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਸਾਡੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਫੋਨ ਦੀ ਸਕ੍ਰੀਨ 'ਤੇ ਹੀ ਟਿਕੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਕਾਰਨ ਰਾਤ ਨੂੰ ਨੀਂਦ ਨਾ ਆਉਣ ਜਾਂ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਨੀਂਦ ਟੁੱਟਣ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਹੋਣ ਲੱਗਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ 'ਡਿਜੀਟਲ ਸਨਸੈੱਟ' ਤੁਹਾਡੀ ਮਦਦ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਆ ਜਾਣੀਏ ਇਹ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਫਾਇਦਾ ਮਿਲ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਕੀ ਹੈ ਡਿਜੀਟਲ ਸਨਸੈੱਟ?

ਇਸ ਦਾ ਸਿੱਧਾ ਮਤਲਬ ਹੈ- ਸੌਣ ਤੋਂ ਲਗਭਗ ਇੱਕ ਜਾਂ ਦੋ ਘੰਟੇ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣੇ ਸਾਰੇ ਇਲੈਕ-ਟ੍ਰਾਨਿਕ ਡਿਵਾਈਸ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੋਬਾਈਲ ਫੋਨ, ਟੈਬਲੇਟ, ਟੈਲੀਵਿਜ਼ਨ ਅਤੇ ਲੈਪਟਾਪ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰ ਦੇਣਾ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੁਦਰਤ ਵਿੱਚ ਸੂਰਜ ਢਲਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹਨੇਰਾ ਛਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੁਨੀਆ ਸ਼ਾਂਤ ਹੋਣ ਲੱਗਦੀ ਹੈ, ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਡਿਜੀਟਲ ਸਨਸੈੱਟ ਤੁਹਾਡੇ ਦਿਮਾਗ ਨੂੰ ਇਹ ਸੰਕੇਤ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹੁਣ ਬਾਹਰੀ ਦੁਨੀਆ ਨਾਲੋਂ ਨਾਤਾ ਤੋੜ ਕੇ ਆਰਾਮ ਕਰਨ ਦਾ ਸਮਾਂ ਆ ਗਿਆ ਹੈ।

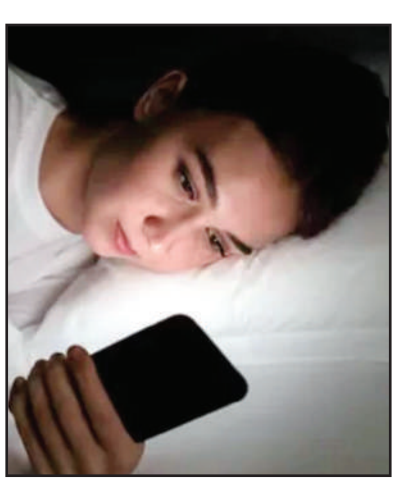

ਸਾਡੇ ਸਰੀਰ ਦੀ ਇੱਕ ਅੰਦਰੂਨੀ ਘੜੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ 'ਸਰਕੇਡੀਅਨ ਰਿਦਮ' ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਸ਼ਾਮ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਰੌਸ਼ਨੀ ਘਟਣ ਲੱਗਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਸਾਡਾ ਦਿਮਾਗ ਮੇਲਾਟੋਨਿਨ ਹਾਰਮੋਨ ਰਿਲੀਜ਼ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਹਾਰਮੋਨ ਸਾਡੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਸੰਕੇਤ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹੁਣ ਆਰਾਮ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸੌਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸਕ੍ਰੀਨ ਤੋਂ ਨਿਕਲਣ ਵਾਲੀ ਬਲੂ ਲਾਈਟ (Blue Light) ਸਾਡੇ ਦਿਮਾਗ ਨੂੰ ਭੰਬਲਭੂਸੇ ਵਿੱਚ ਪਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਜੇ ਸੌਣ ਦਾ ਵਕਤ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਇਸ ਕਾਰਨ ਦਿਮਾਗ ਐਕਟਿਵ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮੇਲਾਟੋਨਿਨ ਦਾ ਰਿਸਾਅ ਰੁਕ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਘੱਟ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਜ੍ਹਾ ਕਰਕੇ ਰਾਤ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਨੀਂਦ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ ਜਾਂ ਨੀਂਦ ਆਉਣ ਵਿੱਚ ਕਾਫ਼ੀ ਸਮਾਂ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਥਕਾਵਟ ਮਹਿਸੂਸ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਡੂੰਘੀ ਅਤੇ ਬਿਹਤਰ ਨੀਂਦ: ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਸੌਣ ਤੋਂ 1-2 ਘੰਟੇ ਪਹਿਲਾਂ ਸਕ੍ਰੀਨ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹੋ, ਤਾਂ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਕੁਦਰਤੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਮੇਲਾਟੋਨਿਨ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਜਲਦੀ ਨੀਂਦ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਨੀਂਦ ਡੂੰਘੀ ਵੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਮਾਨਸਿਕ ਸ਼ਾਂਤੀ ਅਤੇ ਘੱਟ ਤਣਾਅ: ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਦੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਖ਼ਬਰਾਂ ਅਕਸਰ ਤਣਾਅ ਅਤੇ ਘਬਰਾਹਟ ਪੈਦਾ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਡਿਜੀਟਲ ਸਨਸੈੱਟ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਸ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰਹਿਣ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਮਨ ਸ਼ਾਂਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਅੱਖਾਂ ਨੂੰ ਆਰਾਮ: ਦਿਨ ਭਰ ਸਕ੍ਰੀਨ ਦੇਖਣ ਨਾਲ ਅੱਖਾਂ 'ਤੇ ਜੋ ਦਬਾਅ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਘੱਟ ਕਰਨ ਲਈ ਇਹ ਬ੍ਰੇਕ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

ਖ਼ੁਦ ਲਈ ਸਮਾਂ: ਸਕ੍ਰੀਨ ਬੰਦ ਹੋਣ 'ਤੇ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਕਿਤਾਬਾਂ ਪੜ੍ਹਨ ਜਾਂ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਨ ਦਾ ਸਮਾਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਅਤੇ ਨਿੱਜੀ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਫਾਇਦੇਮੰਦ ਹੈ।

ਇਸ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਅਪਣਾਈਏ?

* ਸਮਾਂ ਤੈਅ ਕਰੋ: ਸੌਣ ਤੋਂ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ 60 ਮਿੰਟ ਪਹਿਲਾਂ ਡਿਜੀਟਲ ਸਨਸੈੱਟ ਦਾ ਸਮਾਂ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰੋ।

ਬਦਲ ਲੱਭੋ: ਸਕ੍ਰੀਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਕਿਤਾਬ ਪੜ੍ਹਨ, ਹਲਕਾ

* ਸੰਗੀਤ ਸੁਣਨ ਜਾਂ ਮੈਡੀਟੇਸ਼ਨ (ਧਿਆਨ) ਕਰਨ ਦੀ ਆਦਤ ਪਾ ।

* ਫੋਨ ਨੂੰ ਦੂਰ ਰੱਖੋ: ਚਾਰਜਿੰਗ ਪੁਆਇੰਟ ਨੂੰ ਬਿਸਤਰੇ ਤੋਂ ਦੂਰ ਕਿਸੇ ਦੂਜੇ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਰੱਖੋ ਤਾਂ ਜੋ ਤੁਸੀਂ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਫੋਨ ਨਾ ਦੇਖੋ।

Serving Californians since 1999

Global Green INSURANCE AGENCY Lic #oF34231

Mann Insurance Brokers Inc.
dba Global Green Insurance Agency of the Bay Area

AUTO, HOME, BUSINESS, LIFE

510-487-1000

WWW.GGIABA.COM

COVERED CALIFORNIA

Certified INSURANCE AGENT

Free Confidential Help

Call : Gurcharan Singh Mann CA License #0C70672

Medicare

Licensed Insurance Agent CA Lic # 0C70672

CALL TO ENROL

510-557-0061

Buying OR Selling Real Estate Let US HELP

MANN Real Estate Services

BAY AREA, TRACY, LATHROP, ELK GROVE, ROSEVILLE, ROCKLIN, MOUNTAIN HOUSE

510-557-0061

Find your home on our website

www.mannres.com

Gurcharan Singh Mann

DRE#02321006